Justerat tisdag den 29 september 2015.

Annika Sandström Mikael Sundesten Inger Strömbom

§ 117
Inledning och justering m.m.

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Ordföranden konstaterade att 91 ledamöter var närvarande och 58 ledamöter var frånvarande.

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdets protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet skall justeras senast tisdagen den 29 september 2015.

§ 118
Bordlagd interpellation 2015:13 av Jonas Lindberg (V) om rekryteringsbehovet på Nya Karolinska Sjukhuset
LS 2015-0281 Anf. 1-17

Inleddes kl. 10.04 och avslutades kl. 10.47.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för personalfrågor. Fullmäktige medgav den 17 februari 2015 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträden den 17 mars och den 19 maj 2015.

Svar på interpellationen, se bilaga 1.

Landstingsrådet Peter Carpelan hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Jonas Lindberg, landstingsrådet Peter Carpelan, Ninos Maraha, landstingsråden Susanne Nordling och Håkan Jörnehed, Michel Silvestri, landstingsrådet Jens Sjöström, Birgitta Sevefjord, Pia Helleday samt landstingsrådet Dag Larsson.

§ 119
Bordlagd interpellation 2015:14 Dag Larsson (S) om kostnadsökning inom vårdval
LS 2015-0451 Anf. 18-31

Inleddes kl. 10.47 och avslutades kl. 11.19.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för vårdvalsfrågor. Fullmäktige medgav den 17 mars 2015 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 19 maj 2015.

Svar på interpellationen, se bilaga 2.

Landstingsrådet Marie Ljungberg Schött hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Dag Larsson, Marie Ljungberg Schött och Susanne Nordling, Kerstin Burman, Michel Silvestri, Olle Reichenberg, Theo Bodin samt Ninos Maraha.

§ 120
Bordlagd interpellation 2015:15 av Nanna Wikholm (S) om nedskärningar i pendeltågstrafiken
LS 2015-0452 Anf. 32-45

Inleddes kl. 11.19 och avslutades kl. 12.00.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 17 mars 2015 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 19 maj 2015.

Svar på interpellationen, se bilaga 3.

Landstingsrådet Kristoffer Tamsons hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Nanna Wikholm och Kristoffer Tamsons, Karl Henriksson, Rickard Wall, Lukas Forslund, Malin Karlsson, Anna Sehlin, Harry Bouveng, Freddie Lundqvist samt Leif Gripestam.

§ 121
Frågestund
LS 2015-1103 Anf. 46-100

Inleddes kl. 12.00 och avslutades kl. 13.09.

Fullmäktige beslutade enligt 2:e vice ordförandens förslag att de inkomna frågorna fick ställas.

1) Fråga av Erika Ullberg (S) till finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Kan du lova att landstinget kommer klara kommunallagens balanskrav utan ytterligare försämringar av vård och kollektivtrafik?

2) Fråga av Susanne Nordling (MP) till hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (FP): Därför undrar jag om landstinget bereder psykiatrin på att ta hand om nyanlända flyktingbarn och ensamkommande små barn?

3) Fråga av Catarina Wahlgren (V) till trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M): Är du medveten om att de indragna turer och busslinjer som läggs ned i Norrtälje kommun kommer att slå särskilt hårt mot barn och ungdomar?

4) Fråga av Per Carlberg (SD) till trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M): Är det så att SL fortsättningsvis kommer värna ligister genom att inte godkänna, alternativt ta bort reklam där uppenbar risk finns för våldsverkare och vandaler att skada sig och därigenom vika sig för hot?

5) Fråga av Dag Larsson (S) till hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (FP): Stockholmsregionen måste stå redo att göra allt vi kan i den svåra flyktingkatastrofen. Stockholms läns landsting likaså. Röda Korsets behandlingscenter för krigs- och tortyrskadade bedriver livsviktig verksamhet för de som till följd av krig, förföljelse eller tortyr har problem att sova, har svåra minnen, känner stress, oro, eller rädsla. Kan du garantera att de kommer få fortsätta att göra det?

6) Fråga av Malin Karlsson (MP) till trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M): Kommer du att se till att trafikförvaltningen tar fram en konsekvensanalys av effekterna för personer med funktionsnedsättning inför busstrafikförändringarna?

7) Fråga av Gunilla Roxby Cromvall (V) till trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M): Kommer du ta konsekvenserna av det som framkommer på samråden med anledning av kollektivtrafikneddragningarna?

8) Fråga av Rickard Wall (SD) till trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M): Avser du att ta några initiativ för att bevara de fysiska möjligheterna för att driva persontrafik på Värtabanan i framtiden?

9) Fråga av Anders Lönnberg (S) till finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Landstingets kostnader har under många år ökat i en oroväckande takt inom såväl vården som trafiken och landstingets förvaltning, och ökningstakten ligger fortsatt på en långsiktigt ohållbar nivå. Anser du, Torbjörn Rosdahl, att du som finanslandstingsråd har något ansvar för de ökande kostnaderna och de följder de har för länets invånare?

Frågorna antecknades som besvarade.

Fullmäktige beslutade enligt 2:e vice ordförandens förslag att de återstående frågorna på den utdelade förteckningen inte skulle besvaras.

Landstingets pris mot främlingsfientlighet och rasism Anf. 101-108

Ordförande i juryn för pris mot främlingsfientlighet, Natasha Ringblom inledde med att redogöra för kriterierna för att få priset och läste upp motiveringen varför Kompis Sverige och Generation Ung och Stolt fått priset. Kompis Sverige företräddes av grundarna Natassia Fry och Pegah Afsharian, Generation Ung och Stolt företräddes av dess ordförande Shervin Mehdi Neja och Stefan Karlsson - Prischeck, blommor och diplom delades ut av fullmäktiges ordförande Annika Sandström, 1:e vice ordförande Mikael Sundesten och 2:e vice ordförande Inger Strömbom.

Parentation

Ordföranden höll en parentation över fullmäktigeledamoten Douglas Lithborn som avlidit.

§ 122
Bekräftande av fullmäktiges beslutsförhet

Inleddes kl. 13.25 och avslutades kl. 13.26.

Ordföranden konstaterade att 146 ledamöter var närvarande och att 3 ledamöter var frånvarande, enligt bilaga A.

§ 123
Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t.o.m. den 14 oktober 2018 till ny ledamot i valkrets N efter Douglas Lithborn (M) utse Zanna Mårtensson (M) och till ny ersättare efter Mårtensson utse Arion Chryssafis (M), till ersättare i valkrets NV efter Tina Teljstedt (KD) utse Magda Ayoub (KD) och till ny ersättare i valkretsarna 1, 4 och 5 efter Christoffer Dulny (SD) utse Per Ossmer (SD)
LS 2015-0816, 2015-0838, 2015-1006

Inleddes kl. 13.26 och avslutades kl. 13.27.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag

att lägga anmälan till handlingarna.

§ 124
Kungörelse och annonsering

Inleddes kl. 13.27 och avslutades kl. 13.28.

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde anslogs den 3 september 2015 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt till länsstyrelsen.

Föredragningslistan infördes den 8 september 2015 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 11 september 2015 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 125
Bokslut över landstingets samlade resurser för forskning, utveckling och utbildning år 2014 (förslag 48)
LS 1308-1046 Anf. 109-115

Inleddes kl. 13.28 och avslutades kl. 13.45.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Peter Carpelan, Michel Silvestri, Aram El Khoury, Lars Harms Ringdahl samt landstingsrådet Daniel Forslund.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att till handlingarna lägga att avrapportering skett av hur landstingets samlade medel för forskning, utveckling och utbildning använts år 2014.

UTTALANDE

MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 126
Bildande av Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg (förslag 49)
LS 2015-0643

Anf. 116

Inleddes kl. 13.45 och avslutades kl. 13.47.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Marie Ljungberg Schött.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att bilda kommunalförbund tillsammans med övriga landsting/regioner i Sverige: Region Skåne, Landstinget Blekinge, Region Kronoberg, Landstinget i Kalmar län, Region Östergötland, Region Jönköping, Region Halland, Västra Götalandsregionen, Region Örebro, Landstinget i Värmland, Landstinget Västernorrland, Landstinget Västmanland, Landstinget i Sörmland, Landstinget Dalarna, Region Gävleborg, Region Gotland, Stockholms läns landsting, Landstinget i Uppsala län, Region Jämtland/Härjedalen, Västerbottens läns landsting, Norrbottens läns landsting

att godkänna förslag till förbundsordning

att godkänna samverkansavtalet mellan förbundet och Västerbottens läns landsting om det medicinska ansvaret och att Västerbottens läns landsting därefter tecknar samverkansavtal med berörda landsting

att inbetala andelskapitalet per den 5 januari 2016 i enlighet med bilaga till tillförordnande landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att godkänna preliminär budget som ställs till förbundets förfogande enligt bilaga till tillförordnande landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att inbetala 20 procent av förbundets fasta kostnader för preliminär budget per den 5 januari 2016 enligt bilaga till tillförordnande landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att uppdra till Samverkansnämnden Stockholm-Gotland att nominera ledamot till förbundets styrelse.

§ 127
RUFS 2010 – en bedömning av aktualitet och användbarhet inklusive redovisning av uppdraget att utvärdera handlingsprogram som arbetsmetod (förslag 50)
LS 1310-1360

Anf. 117-137

Inleddes kl. 13.47 och avslutades kl. 14.56.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Gustav Hemming och Jens Sjöström, Charlotte Broberg, Karl Henriksson, Mattias Lönnquist, Malin Fijen Pacsay, landstingsrådet Paul Lindquist, Anna Sehlin, Rolf Lindell, Anders Olander, Ulf Landström, Leif Gripestam samt Robert Johansson.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till MP-ledamöternas förslag

3) bifall till V-ledamöternas tilläggsförslag

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna samrådsredogörelsen den 9 januari 2015

att godkänna slutsatsen att RUFS 2010 är aktuell och ska fortsätta gälla under hela giltighetsperioden

att godkänna återrapporteringen om utvärderingen av handlingsprogram som metod för genomförande av RUFS 2010

att godkänna inriktning för hantering av förändrade förutsättningar av betydelse för RUFS 2010

att godkänna inriktning för stärkt genomförandet av RUFS 2010

att godkänna inriktning för arbetet med en ny regional utvecklingsplan.

RESERVATIONER

MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 128
Miljöredovisning 2014 för Stockholms läns landsting (förslag 51)

LS 1411-1400

Anf. 138-153

Inleddes kl. 14.56 och avslutades kl. 15.43.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Gustav Hemming, Nina Unesi, landstingsrådet Paul Lindquist, Thomas Bengtsson, Anna Sehlin, Mattias Lönnqvist, Lennart Kalderén samt Rickard Wall.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna miljöredovisning 2014 för Stockholms läns landsting.

UTTALANDEN

S-, MP- och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilda uttalanden likalydande med respektive partis uttalande i landstingsstyrelsen.

§ 129
Bordlagd motion 2014:9 av Cecilia Obermüller m.fl. (MP) om hälsoutvärdering av Förbifart Stockholm (förslag 38)
LS 1405-0598 Anf. 154-161

Inleddes kl. 15.43 och avslutades kl. 16.05.

I ärendet yttrade sig Vivianne Gunnarsson, landstingsrådet Gustav Hemming, Anna Sehlin samt Rickard Wall.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till MP- och V-ledamöternas förslag om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 130
Motion 2014:13 av Tara Twana (S) om användandet av begreppet andra-generationsinvandrare inom Stockholms läns landsting (förslag 52)
LS 1411-1357
Anf. 162-171

Inleddes kl. 16.05 och avslutades kl. 16.30.

I ärendet yttrade sig Tara Twana, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Shadi Larsson, Aviva Barczewska, Ninos Maraha, Pia Ortiz Venegas, Cecilia Elving samt Arin Karapet.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till S- och V-ledamöternas förslag om bifall till motionen

3) förslag av FP- och M-ledamöterna om återremiss av ärendet med följande motivering ”att ta ett omtag för att se om underlaget stämmer överens med 2015 års språkbruk”

Återremissyrkandet togs först upp till behandling.

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till återremissyrkandet och fann att fullmäktige bifallit yrkandet.

BESLUT

Fullmäktige beslutade att återremittera ärendet.

§ 131
Motion 2014:11 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om att ställa krav på vinstbegränsning vid upphandling (förslag 53)
LS 1406-0752 Anf. 172-189

Inleddes kl. 16.30 och avslutades kl. 17.05.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, landstingsråden Torbjörn Rosdahl, Paul Lindquist, Håkan Jörnehed och Susanne Nordling, Maria Fälth, Olle Reichenberg, Kristin Liljeqvist, Kerstin Burman, landstingsrådet Dag Larsson samt Rickard Wall.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till förslag av V-ledamöterna om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 132
Motion 2015:3 av Jens Sjöström (S) om att ställa särskilda avtalsvillkor om personalövertagande i samband med köp av tjänster från externa leverantörer (förslag 54)
LS 2015-0294 Anf. 190-204

Inleddes kl. 17.05 och avslutades kl. 17.35.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Jens Sjöström och Torbjörn Rosdahl, Pia Ortiz Venegas, Robert Johansson, Ninos Maraha samt landstingsråden Susanne Nordling och Peter Carpelan.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till S-, MP- och V-ledamöternas förslag om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat bifalla motionen.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 73 ja-röster, 61 nej-röster och att 15 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 4.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 133
Motion 2015:5 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om att landstingets finansiella placeringar ska präglas av största möjliga hänsyn till etik, klimat och miljö (förslag 55)
LS 2015-0296

Inleddes kl. 17.35 och avslutades kl. 17.35.

Fullmäktige beslutade att bordlägga ärendet.

§ 134
Motion 2015:7 av Pia Ortiz Venegas m.fl. (V) om att införa mobila geriatriska team (förslag 56)
LS 2015-0298 Anf. 205-210

Inleddes kl. 17.35 och avslutades kl. 17.48.

I ärendet yttrade sig Pia Ortiz Venegas, landstingsrådet Ella Bohlin, Ifra Degmo Mohamed, Michel Silvestri samt Pia Helleday.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till förslag av V-ledamöterna om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

UTTALANDE

MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 135
Motion 2013:31 av Håkan Jörnehed (V) om en strategi för äldre patienter med hiv när de utvecklar åldrandets sjukdomar (förslag 57)
LS 1312-1544
Anf. 211-220

Inleddes kl. 17.48 och avslutades kl. 18.15.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Håkan Jörnehed och Ella Bohlin, Michel Silvestri, Kerstin Burman samt Jessica Ericsson.

YRKANDEN

Följande yrkanden framfördes

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till förslag av V- och MP-ledamöterna om bifall till motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat bifalla motionen.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 74 ja-röster, 26 nej-röster, att 34 ledamöter avstod och att 15 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 5.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

Victor Harju deltog inte i fullmäktiges beslut på grund av jäv.

RESERVATION

V- och MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut.

§ 136
Valärenden

LS 1409-1008, 1410-1175, 1412-1524, 1412-1525, 2015-0399, 2015-0850, 2015-0401, 2015-0595, 2015-0745, 2015-0874, 2015-0901, 2015-0962, 2015-1006, 2015-1008, 2015-1055.

Inleddes kl. 18.15 och avslutades kl. 18.19.

I ärendet yttrade sig Robert Johansson. Anf. 221

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Tamim Alameddine (MP) från uppdraget som ersättare i fullmäktige, valkrets 4 och för Olov Holst (M), ledamot i stiftelsen Göransgården, för Nanna Wikholm (S) fr.o.m. den 16 september 2015 från uppdragen som ledamot i fullmäktige, valkrets 4, ledamot i landstingsstyrelsen, oppositionslandstingsråd, ledamot och tillika 2:e vice ordförande i trafiknämnden, suppleant i styrelsen för landstingshuset i Stockholm AB samt ledamot i Mälardalsrådet.

Beträffande ärendet om befrielse för Nanna Wikholm (S) från uppdraget som ledamot och tillika 2:e vice ordförande i AB Storstockholms Lokaltrafik beslutade fullmäktige att begäran om befrielse fick tas tillbaka och ska behandlas vid ett senare tillfälle.

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

Tillväxt- och regionplaneringsnämnden för tiden 15 september 2015 - 31 december 2015

Ersättare

(M) Kjell Jansson (efter Douglas Lithborn)

Landstingsstyrelsen för tiden 16 september 2015 intill det sammanträde då val av styrelse förrättas efter nästkommande allmänna val av fullmäktige

Ledamot

(S) Bordläggs (efter Nanna Wikholm)

Oppositionslandstingsråd för tiden 16 september 2015 intill det första sammanträdet efter nästkommande allmänna val av fullmäktige

(S) Bordläggs (efter Nanna Wikholm)

Trafiknämnden för tiden 16 september 2015 - 31 december 2015

Ledamot, tillika 2:e vice ordförande

(S) Bordläggs (efter Nanna Wikholm)

Landstingshuset i Stockholm AB för tiden 16 september 2015 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2016

Suppleant

S Bordläggs (efter Nanna Wikholm)

Mälardalsrådet för tiden 16 september 2015 för tiden intill slutet av ordinarie rådsmöte 2019

Ledamot

S Bordläggs (efter Nanna Wikholm)

Mälardalsrådet för tiden 15 september 2015 för tiden intill slutet av ordinarie rådsmöte 2019

Ersättare

MP Bordläggs (efter Thomas Bengtsson)

Förvaltningsrätten i Stockholm för tiden 15 september 2015 - 31 december 2015

Nämndemän

(M)	Ann-Charlotte Lyman	(efter Danuta Lisak)
(M)	Bordläggs	(efter Jon Värja)
(M)	Bordläggs	(efter Hans Ehlert)
(FP)	Bordläggs	(efter Ludvig Hafström)
(S)	Bordläggs	(efter Anki Agneby)
(S)	Bordläggs	(efter Nina Rung)
(S)	Bordläggs	(efter Staffan Sohlman)
(S)	Bordläggs	(efter Erik Halonstén Wikström)
(S)	Bordläggs	(efter Sven Erik Larsson)
(S)	Bordläggs	(efter Mårten Löfberg)
(S)	Bordläggs	(efter Pia Friberg)
(S)	Bordläggs	(efter Pablo Leiva)

(S) Bordläggs (efter Bodil Bressler)
(S) Bordläggs (efter Gudrun Büstrich)
(S) Bordläggs (efter Karl John Mersha Kristiansson)
(S) Bordläggs (efter Karin Nilsson Eklöf)
(S) Bordläggs (efter Angelica Teiffel)
(S) Bordläggs (efter Tove Tillenius)
(S) Bordläggs (efter Johannes Hämler)
(V) Kjell Marteng
(SD) Iréne Borgenvik
(SD) Thomas Stenrup
(SD) Christer Löfving
(SD) Per Arne Kempemo
(SD) Marie Axelsson Ahl
(SD) Håkan Fahlgren
(SD) Lars Österdahl
(SD) Peeter Pihelgas
(SD) Jan Åke Ekström
(SD) Carl Helsing
(SD) Jahn-Erich Karrenbauer
(SD) Emilia Johansson
(SD) Gustaf von Blixen-Finecke
(SD) Björn Waltré
(SD) Simon Solberg
(SD) Hans Lindgren
(SD) Magnus Kristiansson
(SD) Bordläggs
(SD) Bordläggs
(SD) Bordläggs
(SD) Bordläggs
(SD) Bordläggs
(SD) Bordläggs

Förvaltningsrätten i Uppsala för tiden 15 september 2015 - 31 december 2015

Nämndeman

(SD) Richard Abrahamsson (efter Mikael Strandman)

Svea hovrätt för tiden 15 september 2015 - 31 december 2015

(FP) Bordläggs (efter Marianne Bendix)
(S) Bordläggs (efter Anki Agneby)
(S) Bordläggs (efter Gunilla Lindberg)
(S) Bordläggs (efter Göran Söderlund)
(S) Bordläggs (efter Christina Grebesjö-Sutton)
(S) Bordläggs (efter Homayon Akhtarzand)
(S) Bordläggs (efter Jens Isakzon)
(S) Bordläggs (efter Nadja Yusuf)
(MP) Bordläggs (efter Banafsheh Fejadi)
(V) Sonja Wallbom (efter Sonia Qureshi)
(SD) Peter Lindqvist (efter Linnea Cortés Åkerberg)
(SD) Bordläggs (efter Carsten Heitmann)
(SD) Bordlägga (efter Mikael Strandman)

Övervakningsnämnden Stockholms första för tiden 15 september 2015 – 31 december 2018

Ersättare

(S) Ornina Younan

Stiftelsen Göransgården för tiden 15 september 2015 – 31 december 2018

Ledamot

(M) Arion Chryssafis (efter Olov Holst)

Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg för tiden 1 januari 2016 - 1 april 2019

Fullmäktigeledamot

(M) Marie Ljungberg Schött

Fullmäktigeersättare

(S) Bordläggs

Nomineringar

Fullmäktige nominerade enligt valberedningens förslag

Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm

Ledamöter

(M) Inger Akalla
(C) Bordläggs
(S) Bordläggs

§ 137
Nya motioner
LS 2015-1106, 2015-1107, 2015-1108, 2015-1109, 2015-1110, 2015-1111

Inleddes kl. 18.19 och avslutades kl. 18.21.

Nr 2015:15 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om extern revision av OPS-avtalet och upphandlingen av Nya Karolinska Solna (NKS)

Nr 2015:16 av Robert Johansson (S) om att göra Kobaneregionen till vänlän med Stockholms län

Nr 2015:17 av av Tara Twana m.fl. (S) om tandhälsan hos barn i utsatta områden

Nr 2015:18 av Tara Twana (S) om äldres hälsa
Nr 2015:19 av Birgitta Sevefjord (V) om psykiatrins hus

Nr 2015:20 av Per Carlberg m.fl. (SD) om de kostnader som följer i EU-migranternas spår

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 138
Nya interpellationer
LS 2015-1080, 2015-1081, 2015, 1082, 2015-1083, 2015-1084

Inleddes kl. 18.21 och avslutades kl. 18.22.

Nr 2015:29 av Parvin Araghi (S) om behovet av ökad kunskap i vården om att upptäcka och behandla besvär i sköldkörtel

Nr 2015:30 av Håkan Jörnehed (V) om hur patienter påverkas när privata specialist-mottagningar inte förlänger avtalen med landstinget p.g.a. minskad ersättning

Nr 2015:31 av Rickard Wall (SD) om planerade elbussprojekt

Nr 2015:32 av Håkan Jörnehed (V) om Södra BB

Nr 2015:33 av Pia Ortiz Venegas (V) om aborträtten

Interpellationerna ska besvaras vid nästa sammanträde.

§ 139
Bordlagd interpellation 2015:16 av Ulf Landström (SD) om säkerhet och risker för stående busspassagerare
LS 2015-0453 Anf. 222-227

Inleddes kl. 18.22 och avslutades kl. 18.34.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 17 mars 2015 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 19 maj 2015.

Svar på interpellationen, se bilaga 6.

Landstingsrådet Kristoffer Tamsons hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Ulf Landström och landstingsrådet Kristoffer Tamsons.

§ 140
Bordlagd interpellation 2015:17 av Conny Fogelström (S) till om oacceptabelt långa handläggningstider inom färdtjänsten
LS 2015-0454

Inleddes kl. 18.34 och avslutades kl. 18.34.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 141
Interpellation 2015:18 av Ing-Marie Elfström (S) om behovet av ökad kunskap om och behandling av Endometrios
LS 2015-0709

Inleddes kl. 18.34 och avslutades kl. 18.34.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 142
Interpellation 2015:19 av Susanne Nordling (MP) om e-hälsans tillgänglighet
LS 2015-0710

Anf. 228-233

Inleddes kl. 18.34 och avslutades kl. 18.50.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för e-hälsofrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 7.

Landstingsrådet Daniel Forslund hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Susanne Nordling och Daniel Forslund, Maria Fälth samt Michel Silvestri.

§ 143
Interpellation 2015:20 av Håkan Jörnehed (V) om nedläggning av Venusmottagningen
LS 2015-0711 Anf. 234-238

Inleddes kl. 18.50 och avslutades kl. 19.02.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för kvinnosjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 8.

Landstingsrådet Ella Bohlin hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Håkan Jörnehed och Ella Bohlin.

§ 144
Interpellation 2015:21 av Per Carlberg (SD) om de ambulerande läkarbilarna
LS 2015-0712

Anf. 239-241

Inleddes kl. 19.02 och avslutades kl. 19.08.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för akutsjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 9.

Landstingsrådet Marie Ljungberg Schött hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Per Carlberg och landstingsrådet Marie Ljungberg Schött.

§ 145

Interpellation 2015:22 av Michel Silvestri (MP) om barn och ungdomars rätt till vård och behandling inom SIS, Statens Institutionsstyrelse
LS 2015-0713

Inleddes kl. 19.08 och avslutades kl. 19.08.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 146
Interpellation 2015:23 av Lotta Nordfeldt (SD) om patienter som förväntar sig religiösa och/eller kulturella särkrav på professionen i Stockholms läns landsting
LS 2015-0714 Anf. 242-245

Inleddes kl. 19.08 och avslutades kl. 19.21.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för hälso- och sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 10.

Landstingsrådet Anna Starbrink hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Lotta Nordfeldt och landstingsrådet Anna Starbrink.

§ 147
Interpellation 2015:24 av Shadi Larsson (MP) om besparingarna på vårdval logopedi
LS 2015-0715 Anf. 246-250

Inleddes kl. 19,21 och avslutades kl. 19.33.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för vårdvalsfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 11.

Landstingsrådet Marie Ljungberg Schött hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Shadi Larsson och landstingsrådet Marie Ljungberg Schött.

§ 148
Interpellation 2015:25 av Per Carlberg (SD) om Berga Naturbruksgymnasium
LS 2015-0716

Anf. 251-255

Inleddes kl. 19.33 och avslutades kl. 19.42.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för fastighets- och investeringsfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 12.

Landstingsrådet Paul Lindquist hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Per Carlberg och landstingsråden Paul Lindquist och Peter Carpelan samt Meeri Wasberg.

§ 149
Interpellation 2015:26 av Susanne Nordling (MP) om alla människors rätt till vård, även fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i EU
LS 2015-0717 Anf. 256-265

Inleddes kl. 19.42 och avslutades kl. 20.01.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för hälso- och sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 13.

Landstingsrådet hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Susanne Nordling, och Anna Starbrink, Malin Fijen Pacsay samt Pia Ortiz Venegas.

§ 150
Interpellation 2015:27 av Ulf Landström (SD) om havsvattennivåer och dess miljöpåverkan
LS 2015-0718 Anf. 266-271

Inleddes kl. 20.01 och avslutades kl. 20.11.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för miljöfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 14.

Landstingsrådet Gustav Hemming hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Ulf Landström och landstingsrådet Gustav Hemming.

§ 151
Interpellation 2015:28 av Jens Sjöström (S) om rätt till heltid
LS 2015-0848
Anf. 272-283

Inleddes kl. 20.11 och avslutades kl. 20.36.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för personalfrågor. Fullmäktige medgav den 19 maj 2015 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 15.

Landstingsrådet Peter Carpelan hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Jens Sjöström och Peter Carpelan, Kerstin Burman, Pia Ortiz Venegas samt landstingsråden Anna Starbrink och Susanne Nordling.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl. 20.36.

Vid protokollet

Elisabeth Angard Levander

Karin Mikaelsson

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges sammanträde den 15 september 2015.

§ 118 Bordlagd interpellation 2015:13 av Jonas Lindberg (V) om rekryteringsbehovet på Nya Karolinska Sjukhuset

Anförande nr 1
J o n a s L i n d b e r g (V): Åhörare, ledamöter, ordförande! Tack, Peter Carpelan, för svaret på min interpellation! Det är med spänning och viss oro vi följer bygget av Nya Karolinska sjukhuset. Vi känner spänning inför den vård och den nya teknik som det nya sjukhuset kommer att medföra. Det blir nya operationssalar, ny röntgenutrustning, nya vårdmiljöer, och förhoppningsvis nya medarbetare.

Det är också här som oron och frågetecknen kommer in. Johan Styrudd, som är ordförande i Stockholms läkarförening, berättade i våras för Svenska Dagbladet att han var förvånad över att landstinget inte hade tagit höjd för att täcka behovet av personal. Man planerar ett högteknologiskt sjukhus, som kräver en stor mängd specialistpersonal som antingen finns utspridd på andra sjukhus eller kanske inte finns alls.

Fokus på NKS är högspecialiserad vård och att öka sjukhusets intensivvårdsresurser. Man kommer också att öka antalet operationssalar. Över lag införs fler vårdnivåer och högre övervakningsnivåer och beredskapsmöjligheter. Fler intensivvårdsresurser är högst välkommet i Stockholm, som annars är sämst i Europa när det gäller antalet intensivvårdsplatser. Man kommer att gå från dagens 36 platser till hela 54 platser. Men i dag klarar sjukhuset inte av att hålla ens de 36 platserna öppna.

För att klara av att bemanna de nya högspecialiserade vårdplatserna behöver vi mer av det som Stockholms läns landsting i dag är sämst i Sverige på, nämligen specialiserad sjukvårdspersonal. Verksamhetsföreträdarna är alla rungande överens om att den största utmaningen för NKS är personalbemanningen. Vi har fått höra att man sedan 2007 återkommande till förvaltningen har framfört vikten av att på allvar ta itu med personalrekryteringen för NKS. Man tycks ändå från Alliansens sida hoppas att det hela ska lösa sig av sig självt och att alla vill jobba på ett modernt, häftigt sjukhus. Om det nu är så, vad finns det då för beredskap för att hantera de luckor som uppstår på de andra sjukhusen?

Jag tycker ofta att de svar som du, Peter, ger bara är resonemang om vad sjukhusens själva gör. Men det man vill veta är ju vad du som ytterst ansvarig politiker tänker dra för slutsatser och föreslå. Vad har verksamheterna sagt till dig angående hur inrättandet av enkelrum kommer att påverka bemanningen? Då sjukhuset kommer att koncentrera sig ännu mer på svårt sjuka och multisjuka, vad har du fått för signaler om vilken kompetens dessa patienter behöver? Och bedömer du själv att du har gjort vad du kan för att säkerställa rätt kompetensförsörjning till vårt nya sjukhus?

Anförande nr 2
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Herr ordförande! Om man ser till den situation landstinget befinner sig i för närvarande kan man konstatera att vi aldrig har gjort så stora investeringar som de som nu är inplanerade inom hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken. Samtliga sjukhus byggs ut, förutom NKS, som byggs helt nytt. Vi moderniserar sjukhusen i hela Stockholms läns landsting.

Vi är en av Europas snabbast växande storstadsregioner. Vi har inom Stockholms läns landsting aldrig haft så många anställda läkare och sjuksköterskor som i dag. Samtidigt vet vi att det råder en brist på vissa typer av specialistutbildade läkare och sjuksköterskor, men detta är ett nationellt problem som vi givetvis också drabbas av inom Stockholms läns landsting.

Vad gör vi då? Moderaterna och Alliansen har nu påbörjat att ta fram en landstingsövergripande kompetensförsörjningsstrategi. Det gäller att säkra tillgången på personal, dels i det korta perspektivet, dels om vi ser ett antal år framåt i tiden inom landstinget. Inom ramen för kompetensförsörjningsstrategin kommer vi att titta på lönebildningen, som är intressant ur alla aspekter, liksom utbildningsfrågorna och frågor om vidareutbildning, och inte minst ledarskapsfrågorna.

Det är inte Stockholms läns landsting som står för själva utbildningen, utan det är staten via de lärosäten som staten ansvarar för. När det gäller antalet utbildningsplatser har jag själv uppvaktat ansvarig minister och sagt att vi måste utöka antalet utbildningsplatser, men inte fått något positivt svar. Det andra som är intressant i sammanhanget gäller valideringsfrågorna, där regeringen har ett ansvar. Vi måste snabba på och utöka valideringen av utländska sjuksköterskor och läkare som inte vill annat än att komma ut i våra verksamheter och jobba och hjälpa till.

I övrigt köper vi i Stockholms läns landsting de utbildningsplatser som de flesta av er väl har hört talas om. Det handlar om 100 platser om året, så kallad uppdragsutbildning, med utbildningslön. Vi gör alltså ett antal olika saker redan nu för att se till att vi har arbetskraft så att vi klarar oss inom landstinget framöver.

Inför driftstarten av NKS kommer vi att arbeta intensivt, och det pågår också ett intensivt planeringsarbetet för att möta upp det arbetssätt man kommer att ha där och de nya och innovativa arbetssätt som vi ser framför oss på ett av världens modernaste sjukhus. Utgångspunkten för mig och för oss alla är att vi ska ha rätt kompetens på rätt plats och till rätt arbetsuppgifter. Där ser vi brister i dag när det gäller hur man arbetar inom sjukvården, där inte alla sjuksköterskor och läkare jobbar på toppen av sin kompetens.

Anförande nr 3
N i n o s M a r a h a (FP): Ordförande! När det gäller rekryteringsbehovet är det viktigt att vi börjar i rätt ända. Vi måste lösa den interna konkurrensen om personal i landstinget. I dag har vi en ohållbar situation, med en hög personalomsättning som är ett strukturellt problem. Det leder till bristande kontinuitet i verksamheten. Det tar tid, energi och resurser från sjukhusen och vårdverksamheterna. Det måste vi lösa. Det leder ibland också till att vi måste hyra in mer personal än vi vill.

Landstinget måste därför bli bättre på att erbjuda karriärmöjligheter. Det behövs mer lönespridning, så att utbildning och kompetens verkligen lönar sig. Denna satsning har vi gjort tidigare, och vi i Folkpartiet och Alliansen har satsat mycket på specialistsjuksköterskor under den förra mandatperioden. Det fortsätter vi att göra, och vi utvecklar den satsningen under den här mandatperioden.

Vi måste helt enkelt låta våra personalkategorier komma till sin fulla rätt och utnyttja sin maximala kapacitet. Deras kompetens måste tas tillvara till fullo.

Interpellanten tar upp viktiga frågor med sitt inifrånperspektiv. Men därmed inte sagt att Jonas Lindberg är den enda person med ett inifrånperspektiv som är intressant att lyssna till. När jag talar med nyckelpersoner på Karolinska framkommer det självklart att det finns givna utmaningar inför driftstarten av NKS, men det går att rätt håll. Åtgärder är framtagna, och strategier finns för att fixa övergången.

Det är givetvis svårt att lova att allt ska vara perfekt från början. Men det finns en tydlig plan och en vilja som förbereder sjukhuset för kommande utmaningar. Arbetsgivaren har bland annat kontinuerlig och återkommande kontakt med facket. Det är positivt. Samtidigt arbetas det för fullt med sjukhusets kompetensförsörjningsprocess. Det handlar både om att rekrytera kompetenta nya medarbetare och att behålla personal. En ny kompetensmodell är på väg att införas på bred front, med sex olika steg för sjuksköterskor att göra karriär på.

Detta kommer att lyfta hela sjuksköterskeyrket och höja statusen för sjuksköterskorna på Karolinska.

Det finns numera också en särskild introduktion för de anställda. Ledningen ser över viktiga frågor som bemanningsmix och effektivisering av arbetssätt, alltså hur vi kan öka produktiviteten på sjukhuset. Detta är två väldigt viktiga utmaningar som vi måste ta oss an. Vi vet att bemanningsmixen och bemanningsfrågorna är centrala här.

Anförande nr 4
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fullmäktige, ledamöter, åhörare! Jag vill visa en liten bild för att illustrera den problematik som finns framför oss. Sommaren 2015 kommer att gå till historien som en av de tuffaste i vården i Stockholms läns landsting. Nu anses vi har återgått till normalläge, det vill säga höst. Men under sommaren hade vi dagliga rapporter med larm i medierna och från personal om situationen på våra sjukhus. Norrtälje hade svårt att få vårdplatserna att räcka till, Södertälje försattes i stabsläge, Huddinge sjukhus stängde barnakuten, Södersjukhuset hade överbeläggning på så gott som alla avdelningar, och sjuksköterskor med lång erfarenhet sade att detta var den värsta sommaren någonsin.

Hur stor personalbristen var och vad den innebar för patientsäkerheten är det ingen som vet. Men det vet vi, att med Nya Karolinska kommer vi att fortsätta ha personalbrist. Vi vet också att det är vårdpersonalen som återigen räddar oss i Stockholms läns landsting, som så många gånger förut.

Vi klarar inte riktigt detta. Vi behöver jobba med oss själva som arbetsgivare. Vi behöver skärpa den organisatoriska styrningen. Vi har en fantastisk personal som sliter därute och stressar för att klara av länets alla medborgare och den vård som de behöver. Personalen tar smällen just nu för den personalpolitik vi har.

Personalen är vårdens absolut viktigaste funktion. Utan personalen har vi ingenting. Vi måste ha en betydligt bättre beredskap. Vi måste ha en betydligt bättre förståelse för personalens behov därute. Vi måste bli en attraktiv arbetsgivare. Tidigare ville man till Stockholm. Man ville till våra akutmottagningar, och man ville till våra akutsjukhus. Men nu börjar situationen vara för ansträngd.

I Miljöpartiet säger vi: Höj sjuksköterskornas löner! Förflytta pengar från inhyrd personal till egen bemanning! Fördubbla landstingets specialistutbildningsplatser för sjuksköterskor, med bibehållen lön! Satsa på en mer jämställd chefsstruktur innan sjukhusen! Vi vill öka andelen kvinnor och sjuksköterskor på chefspositioner i vården. Inför ett ersättningssystem som fokuserar på kvalitet och jämlik vård, och ge utrymme för samverkan, hälsovård, organisationsutveckling och innovation på våra sjukhus.

Minska den administrativa bördan för läkare, sjuksköterskor och undersköterskor, och anställ fler läkarsekreterare som kan utföra nödvändig administration. Inför ett pilotprojekt där man titta på kortare arbetstid, eller alternativt kortare arbetsveckor, och ta vara på de goda exempel som finns inom vården. Sprid de goda arbetssätten till resten av vården. Detta är några vägar för att bli en attraktiv arbetsgivare.

Anförande nr 5
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Att höja och sänka den här nya talarstolen verkar vara lika svårt som att rekrytera personal till Nya Karolinska.

Det var spännande att höra på Peter Carpelan. Vi har ju hört dig i ett år nu. Du använder väldigt tjusiga ord, men var kommer de konkreta förslagen? Du säger att vi gör stora investeringar. Ja, det är ju fantastiskt, och vi bygger nya sjukhus. Men vi riskerar att få tomma sjukhus eftersom vi inte har någon personal. Du säger att vi aldrig har haft så många

anställda. Ändå har vi aldrig haft så många stängda vårdplatser som nu. Var ligger ditt ansvar i Stockholms läns landsting för att se till att öppna dessa vårdplatser?

Du får det att låta som om det hela egentligen inte är så farligt, eftersom det är ett nationellt problem. Men NKS byggs väl i vårt landsting? Det är här det byggs, och det är här vi har utmaningen. Vi behöver antagligen 25 till 30 procent mer vårdpersonal. Frågeställaren, Jonas Lindberg, undrar hur vi ska lösa detta.

I ditt svar har du skrivit att detta kommer att kräva nya arbetsformer. Detta med nya arbetsformer låter bra, för vården måste följa med och utvecklas. Det kräver kanske ännu mer personal? Antagligen är det så. Det är ju detta man har aviserat, och det är där man har svårt att få ekvationen att gå ihop. Vi har jättemånga stängda vårdplatser i dag. Det saknas framför allt specialist utbildad personal.

Visst kan man tycka att detta är ett nationellt problem, men Stockholms läns landsting är tydligen sämst på specialistutbildad personal. Och nu tickar tiden på. Om ett år ska sjukhuset öppna.

Jag vill ställa en fråga till dig, Peter. Den sista frågan i Jonas Lindbergs interpellation är: hur många fler läkare, sjuksköterskor och undersköterskor kommer att behövas på NKS på grund av att vård rummen kommer att vara enkelsalar? Finns det en siffra på detta? Vet vi detta, eller är det ingen som vet det? Då blir man ju jätte orolig.

Anförande nr 6
Michel Silvestri MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det hedrar Peter Carpelan att han lyfter perspektivet i svaret till att titta på helheten i framtidens hälso- och sjukvård och inte bara tittar på Nya Karolinska Solna. NKS är förvisso en viktig pusselbit, men det är bara en del av allt det som ska vara framtidens hälso- och sjukvård.

Interpellanten Jonas Lindberg ställer ett antal tydliga och konkreta frågor. Tyvärr är dock svaren från Peter Carpelan inte så tydliga och konkreta. I stället är det närmast med den drucknes envishet som Peter Carpelan återigen tar upp detta med regeringens ansvar i den här frågan. Det har vi ju diskuterat flera gånger i den här salen.

Du nämnde också att du har uppvaktat den nuvarande regeringen, den rödgröna regeringen, men inte fått något positivt svar. Frågan är om det kan bero på att du slår in öppna dörrar. Jag tänkte visa en tabell här med några siffror. Detta är ett underlag från bland andra sydsvenska Dagbladet, och dom har ju ingen anledning att skönmåla rödgrön politik. Jag tror därför att det är rätt sanningsenligt.

Här kan vi se att den rödgröna regeringen i sitt budgetförslag för snart ett år sedan hade en tydlig tilldelning av antalet utbildningsplatser, för grundutbildning till sjuksköterskor, för specialistutbildning och för barnmorskeutbildning. Här ser ni att den var tänkt att öka år från år. Tyvärr gick dock inte den rödgröna budgeten igenom vid detta tillfälle, som ni vet. I stället blev det alliansens budgetförslag som antogs. Tilldelningen för sjuksköterskeutbildningen i det förslaget innebar noll i utökning, och ökningen för specialistutbildningen och barnmorskeutbildningen var mindre än i det rödgröna förslaget.

I sammanhanget kanske man kan hoppas på decemberöverenskommelsen, att den bidrar till att den övre av dessa tabeller vinner kraft i framtiden, helt i enlighet med Peter Carpelans önskemål som personal och forskningslandstingsråd.

Med detta hoppas jag att vi har tagit död på den här diskussionen här i salen tills vidare.

Anförande nr 7
J o n a s L i n d b e r g (V): Tack, Michel, för ett bra inlägg! Peter Carpelan, du ska snart få möjlighet att svara.

I ditt skriftliga svar har du dock inte gett särskilt mycket till svar på de frågor jag ställt. Vi har själva kontaktat en del verksamheter på Karolinska sjukhuset och frågat hur mycket personal man bedömer att man kommer att behöva. Visa verksamheter bedömer att man kommer att behöva nästan 30 procent högre bemanning än i dag enbart på grund av enkelrummen, trots de nya arbetssätten. Det talas om ett behov på totalt 600 nya specialistsjuksköterskor. Var finns då de?

Vi ska utbilda flera, men vi ska också ha en strategi för att behålla dem vi har utbildat. Tidigare har vi debatterat akademisk specialisttjänstgöring för sjuksköterskor. Beskedet från Peter Carpelan var då att förslaget var intressant att titta på framöver men att man inte var redo att införa det än.

I Kalmar tecknades nyligen det första kollektivavtal som reglerar denna utbildnings och anställningsform. NKS ska bedriva forskning, vård och utbildning. En sådan här form av ST-tjänstgöring för sjuksköterskor hade varit ett optimalt sätt att kombinera just utbildningsuppdraget med vårduppdraget och säkra den framtida kompetensen. Tala om ett förnyat arbetssätt, vilket ju är en term du gärna använder!

I dag har specialistutbildningen fått mycket kritik för att de inte lever upp till de krav som finns och inte ger sjuksköterskorna en bra verksamhetsförlagd utbildning. Detta har i stora drag att göra med dagens upplägg av utbildningen, där universiteten frenetiskt försöker få utbildningsplatser på väldigt kärva enheter där ingen kan handleda. Genom AST-tjänstgöring för sjuksköterskor knyts utbildningen mer naturligt till det kliniska arbetet på avdelningarna, och introduktion, möte med kliniskt relevanta saker, blir mer strukturerat.

I december förra året hade du, Peter, chansen att införa detta i landstinget. Det gjorde du och Alliansen inte. Ni hänvisade till uppdragsutbildningarna, där man i dag inte ens kan fylla sina platser. Kan du för det kommande året lova att ni nu har tänkt färdigt och ser detta som en av flera bra åtgärder för att säkra kompetensen till vårt nya sjukhus?

Anförande nr 8
J e n s S j ö s t r ö m (S): Ledamöter, ordförande! Johan Styrudd har rätt, Jonas har rätt, och du, Peter, borde fundera på att ta detta på större allvar. Så sent som i torsdags träffade du och jag 25 ST-läkare. Vad var det de egentligen sade? Det var ganska viktig information till dig, mig och övriga här inne. De sade nämligen att just nu försvinner och slutar en stor del av den strategiska kompetensen på Karolinska. Man slutar i ganska hög grad också bland dem som har ledande befattningar och bland specialistläkarna, alltså bland dem som ska se till att det nya sjukhuset kan fungera väl i fortsättningen.

Enligt egen utsago litar du på att NKS just beroende på att det är ett så fantastiskt fint bygge kommer att vara så attraktivt att detta med bemanning inte är något problem. Men den retoriken innebär ju i praktiken att någon annan kommer att bli av med sin personal. Redan i dag är det ju 300 vårdplatser som hålls stängda. Var kommer dom ifrån egentligen? Kommer ni att stänga fler vårdplatser, och vad innebär i så fall för de människor som söker vård till exempel på sommaren, när det är extra krisigt redan i dag?

Vi vet att den utbildning som planeras för dem som ska börja jobba på NKS är förskjuten och fördröjd. Man ska öppna redan nästa år, och redan nu ser det ut som om det hela är uppskjutet med två månader. Beror detta på att man inte vet vilka som ska jobba på NKS? Det kanske du vet, Peter? Har rekryteringen varit för svag, så att man inte vet och har ordning på vilka som ska gå in i den nya byggnaden?

När det gäller regeringens roll var det faktiskt så, som vi nyss fick höra här i talarstolen, att vi förlorade 350 utbildningsplatser, vars start sköts upp med ett helt år. Det var detta ni i Alliansen lyckades med när ni fällde regeringens budget förra året.

Vi har samtidigt en utebliven strategi för personalförsörjning. Jag är glad och tacksam för att ni har förstått vikten av att ha en strategisk kompetensförsörjningsplan. Det skulle kanske också vara klädsamt om personallandstingsrådet gav dom som har föreslagit detta i flera år den uppmärksamhet som de förtjänar. Ni kunde för flera år sedan ha bifallit detta förslag. Då hade vi inte befunnit oss i den här situationen.

Vad är det för strategier som nu ska leda fram till en bemanning som fungerar? Vad är det för strategier som gör att det inte blir brist på vårdplatser i resten av länet? Och vad är det i så fall som ni planerar att stänga, eller var ska ni ta personalen ifrån?

Anförande nr 9
B i r g i t t a S e v e f j o r d (V): Ordförande, åhörare och landstingsledamöter! Jonas Lindberg har ställt viktiga frågor som rör det fantastiska bygget Nya Karolinska. Men personallandstingsrådet besvarar inte frågorna. Han pratar om helt andra saker. I svaret finns det dessutom en tendens att skylla problemet på regeringen i stället för på en allians som inte har tagit sitt ansvar under de nio år man har haft makten. Man har aldrig brytt sig om personalfrågor, och det verkar inte som om man gör det nu heller.

I stället säger man att bristen är ett nationellt problem, och så säger du, Peter, att vi behöver titta på utbildning, lönebildning och ledarskap. Men Herregud, vi har ju haft problem under massor av år! Varför har ni inte tittat på detta tidigare? Nu är det för sent. Ni verkar heller inte vilja göra något. Nu behöver vi tar ett helhetsgrepp, skriver du, men du talar inte om vad det är för helhetsgrepp ni vill ta.

Du skriver också att det finns en tydlig handlingsplan och en proaktiv hållning ute bland verksamheterna. Vad är det för handlingsplan du pratar om, och vad är det för proaktiv hållning som ska lösa problemet, inte bara på Nya Karolinska utan också på våra andra sjukhus?

En sak som lyser med sin frånvaro är diskussionen om arbetsmiljö. Arbetsmiljön är ju ett skäl till att vi har personalproblem inom hälso- och sjukvården. Arbetsmiljön gör att personalen sticker från landstinget. De orkar inte jobba på våra akutsjukhus. Du skriver inget om detta. Det vore bra om du kunde svara på några frågor.

Anförande nr 10
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Herr ordförande! Att vi har det besvärligt på sina håll med personal inom olika yrkeskategorier tror jag att vi alla är överens om. Men vad gör vi då i Stockholms läns landsting om vi ser brist på till exempel specialistsjuksköterskor? Jo, det finns några lysande exempel, där man försöker ta nya mått och steg. Låt mig nämna SÖS-akuten, där man har börjat arbeta i interprofessionella team, det vill säga man tar in andra yrkeskategorier för att avlasta just läkare och sjuksköterskor. Man tar in undersköterskor, kuratorer och medicinska sekreterare för att det råder brist på vissa specialistfunktioner. Detta är ett arbetssätt som jag tror att vi kommer att få se på flera sjukhus inom Stockholms läns landsting och i hela landet. Bristsituationen är ju inget som har dykt upp nu, utan vi har haft den under lång tid i hela landet.

Jag vill direkt bemöta det man säger om regeringens ansvar. Regeringen har ett ansvar. Ansvarig minister svarade mig och sade direkt att det inte behövs fler utbildningsplatser. Det är en socialdemokratisk minister. Jag delar inte hennes uppfattning.

På NKS kommer vi att arbeta med nya arbetsformer. Det är nytt sjukhus. Det är enkelsalar. Det kommer att se ut på ett annat sätt, som kräver och uppmuntrar till nya, moderna arbetssätt. Sjukvården kan inte stå stilla utan måste också utveckla sina arbetssätt när det gäller grundläggande funktioner.

Vad gäller implementeringen av framtidens hälso- och sjukvård pågår arbete också från sjukhusens sida. Det handlar om att förbereda sig på hur arbetet på Nya Karolinska ska se ut den dag vi klipper invigningssnöret. Parallellt pågår på central nivå en verksamhetsplanering och personalplanering inom systemet KOLL, som ni kanske har hört talas om. Där ser man över vilken utbildningsnivå personalen har och vad vi ytterligare ska göra.

Jag är inte orolig för att NKS inte kommer att få tillräckligt med personal. Sjukhuset kommer att vara så pass attraktivt att många kommer att söka sig dit. Sedan kan jag hålla med om att det kan vara ett problem att det kommer att locka personal från andra sjukhus i länet. Jag tror att vi alla är medvetna om den situationen. Men den kommer vi också att lösa.

Vi kommer att fortsätta vara en attraktiv arbetsgivare. Tittar man på våra medarbetarundersökningar ser vi att vi har en bra trend, stick i stäv med vad vänsteroppositionen nu säger. Vi har en bra trend i utvecklingsarbetet och miljöarbetet och när det gäller hur man känner sig på sin arbetsplats. Det finns alltid någon som avviker, men i grunden ser det bra ut. Men det finns mycket kvar att göra. Det är jag väl medveten om.

Vi tar ett grepp om kompetensförsörjningen, som är strategisk, där vi tittar på frågor som löneutveckling, utbildning och annat, men det löste inte detta på en dag. Det kommer att ta lite tid. Det får man vara medveten om. Som någon nämnde har vi haft detta i flera år. Just det: Även under den tiden då sossarna styrde här var det personalbrist på sjuksköterskesidan.

Anförande nr 11
J o n a s L i n d b e r g (V): Nej, man löser inte allt på en dag, men man hade kanske kunnat lösa lite mer sedan 2007. Du säger att NKS kommer att vara en attraktiv arbetsplats. Vad får dig att tro det? Vad är det som kommer att göra att det blir ett attraktivt sjukhus, mer än att det är nya lokaler?

Inom de ramar man har försöker sjukhuset i dag frenetiskt att säkra sin rekrytering. Man använder filmer i sociala medier, kampanjer i tunnelbanan och en tydligare kompetensmodell för sjuksköterskor. Men ramarna behöver förändras och förbättras. Det här din roll är, Peter.

Du säger att man behöver nya arbetssätt i vården för att klara utmaningen framöver. Men vi kanske behöver nya politiska arbetssätt och nya politiska lösningar som möjliggör detta. Ta initiativ till att bli ledande i Sverige med att skapa goda villkor för sjuksköterskor som vill specialisera sig! Inför AST-tjänster! Våga göra en ordentlig översyn av arbetsmiljön på våra akutsjukhus! Gå till botten med frågan varför personal slutar eller inte söker jobb på sjukhusen! Våga se över arbetstider och lönepolicy, och skapa förutsättningar för ett gott ledarskap!

Anförande nr 12
J e n s S j ö s t r ö m (S): Ansvarig minister har naturligtvis svarat på frågan utifrån att man har lagt fram en budget med 600 nya utbildningsplatser i år och nästan 1 500 nästkommande år. Har du sådan ordning på kompetensförsörjningen och personalpolitiken att du i så fall kan svara på frågan hur många fler platser som behövs?

Regeringen har kalkylerat, i samråd med Socialstyrelsen och andra myndigheter, om de numerärer som nu är framlagda. När du säger att vi behöver fler platser, hur många handlar det om i så fall? Är inte 600 en väldigt bra början, med ytterligare 1500 kommande år?

Vore det mer ordning och reda på personalpolitiken och kompetensförsörjningen så skulle vi veta detta och kunna lägga fram förslag på hur många den här regionen behöver. De 25 ST-läkarna sade faktiskt att arbetssituationen på Karolinska inte är hållbar. Därför stannar många inte kvar i våra verksamheter. Det är innehållet man gör attraktivt, inte ett hus.

Anförande nr 13
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande! Jo, Peter Carpelan, i ditt senaste inlägg sade du att det kommer att vara attraktivt att arbeta på NKS i sig självt. Där har vi nog nyckeln till problematiken. Man tror att NKS kommer att dra till sig personal så fort det är klart, men det funkar inte så. Det är på samma sätt man har resonerat när det gäller akutmottagningarna. Man har trott att de ska vara så attraktiva att man inte behöver vidta några åtgärder, och ändå säger folk upp sig därifrån. Senast var det 26 sjuksköterskor på AVA, Karolinska Solna, som bara sade upp sig.

Det krävs åtgärder. Vi måste gå från prat till verkstad. Detta är en jätte allvarlig utmaning, och vi behöver ett helt batteri av åtgärder. Jag ser fram emot att du går från prat till verkstad och kommer med konkreta åtgärder. Annars kommer detta inte att sluta väl. Då kommer vi att stå med ett nytt Karolinska som börjar med stängda vårdplatser till dyr kostnad.

Anförande nr 14
P i a H e l l e d a y (M): Herr ordförande! Tack, Jonas Lindberg, för interpellationen! Den var intressant att läsa och tar upp mycket viktiga frågor. Jag tycker att vårt personallandstingsråd har levererat en rad åtgärder för att möta den kommande personalförsörjningen. Men precis som har nämnts tidigare är detta inte en isolerad fråga som gäller bara Nya Karolinska sjukhuset, utan det gäller hela bemanningen av sjukvården när vi nu planerar inför framtidens hälso- och sjukvård. Som arbetsgivare är det jätteviktigt att vi kan behålla vår personal och också attrahera nya anställda. Det vet vi.

Vi står inför starten av det nya toppmoderna sjukhuset 2016. Jag tycker att Håkan tar i lite grand när han säger att det inte skulle vara attraktivt. Det är ju väldigt genomarbetat, både när det gäller byggnaden och innehållet, det vill säga hur verksamheterna ska utformas. Inte minst handlar det om en god arbetsmiljö för personalen.

Min erfarenhet är att nya arbetssätt sprider sig till närliggande vårdmiljöer och andra verksamheter. Men det är viktigt att personalen redan från start får möjlighet att skaffa sig den kompetens som man behöver.

Stockholms län växer. Det flyttar hit folk som söker arbete, både från andra delar av landet och från andra länder. Det gäller att vi tar hand om dessa personer och ger dom möjlighet att arbeta hos oss, så att de kan skaffa sig rätt kompetens. Precis som Petter sade tidigare är det inte minst viktigt att vi kan validera utländska utbildningar.

Jag ser inte NKS som ett enskilt projekt, utan vinsterna ligger i den tekniska utvecklingen, personalens utvidgade kompetens och arbetssätt och hur man på ett helt nytt sätt ska arbeta med vårdprocessen kring patienten. Det involverar också de sjukhus som finns runt omkring.

Vi vet att det saknas sjuksköterskor, och det behövs en utveckling av utbildningsplatserna. Jag vill än en gång nämna att vi i Alliansen under förra mandatperioden arbetade för att det skulle startas fler sjuksköterskeutbildningar. Men nu ligger det på regeringens ansvar. Vi behöver dessa utbildningsplatser. Här gäller det att tänka långsiktigt, inte bara på kort sikt.

Anförande nr 15
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Herr ordförande! Den fråga vi får ställa oss är: arbetar vi på rätt sätt? Uppenbarligen måste vi arbeta på ett mindre effektivt sätt, för tittar man på läkarsidan kan vi konstatera att våra läkare idag träffar det lägsta antalet patienter i hela i EU-området. Vad är det som gör att man inte har större effektivitet? Handlar det om andra arbetsuppgifter och administrativa bördor som gör att man inte får fart på den delen av sjukvården?

När det gäller AST-platser för sjuksköterskor har också SKL kritiserat Kalmar. Den modellen är alltså inte allena saliggörande, utan att det finns synpunkter på den. Vad gäller kompetensförsörjning strategin tar vi ett grepp nu för att se vad vi på lite längre sikt kan göra inom landstinget för att lösa de personalfrågor som ligger på vårt ansvarsområde. Vi har vidtagit ett antal mått och steg, och det arbetet kommer att fortsätta, men det tar lite tid. Utbildningarna tar många år.

Vi måste ha ett strategiskt tänk och se hur vi modernare och snabbare ska kunna arbeta inom Stockholms läns landsting.

Anförande nr 16
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Jag har bara en kort replik. Interprofessionella team är inte ett sätt att ersätta yrkeskategorier eller professioner som det råder brist på, utan det är ett sätt att komplettera, så att det blir rätt kompetens på rätt plats i hela vårdkedjan.

Sedan kan vi väl slutgiltigt konstatera att förhoppningsvis får vi den tillökning av utbildningsplatser som alla önskar, helt i enlighet med den rödgröna regeringens ursprungliga förslag. Då kvarstår dock en väldigt stor utmaning, nämligen hur vi ska kunna tillgodose det utökade antalet VFU-platser, alltså verksamhetsförlagd utbildning. Där har vi problem redan i dag. Det är ett väldigt stort ansvar som du, Peter Carpelan, bär som personal- och forskningslandstingsråd med ansvar också för utbildningsfrågorna.

Sedan är det som sagt viktigt att alla vårdgivare och alla vårdutförare också tar sitt ansvar.

Anförande nr 17
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag kände mig nödsakad att begära ordet när Peter Carpelan sade att SKL hade gått ut och kritiserat AST som idé. Så vitt jag vet har man varken i sjukvårdsdelegationen, i SKL:s styrelse eller i förhandlingsdelegationen gått ut och kritiserat detta. Det finns enskilda tjänstemän på SKL som har en kritisk hållning till detta och till Kalmars modell för att lösa frågan, men det är ingen SKL-ståndpunkt.

§ 119 Bordlagd interpellation 2015:14 Dag Larsson (S) om kostnadsökning inom vårdval

Anförande nr 18
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande! Jag skulle vilja börja med att ta upp något som inte direkt har att göra med vårdval inom specialistvården utan mer med vårdval inom primärvården. Jag tycker att det är glädjande att vi har nått en mycket bred överenskommelse om hur ersättningssystemet i primärvården ska se ut. Det innebär att Stockholm blir mer likt resten av Sverige, där man också tar hänsyn till att vi har stora folkhälsoklyftor i vår region. Vi premierar också ner kontinuitet i läkarbesöken I stället för bara korta, snabba besök. Det är oerhört glädjande.

Med vårdval finns inte bara inom primärvården utan också inom specialistvården. Där särskiljer sig Stockholm är på ett ganska extremt sätt från resten av landet. Det finns inget annat landsting som har lika många vårdval som vi. Utifrån de tre mål som man har slagit fast är det inte en självklar succé. Tillgängligheten, som man har satt upp som ett mål, har

ökat, men har den verkligen ökat över hela vårt län? Patientmakten, som man skryter om, har ökat på en del områden, men på andra områden är det lite si och så. Om man talar med exempelvis Epilepsiförbundet eller De Hörselskadades Riksförbund framkommer ganska skarp kritik när det gäller patientmakten.

Det kanske allvarligaste är att man har rullat ut ett trettiotal vårdval i vårt landsting utan någon som helst kostnadskontroll. Vårdvalet kostar i snitt 7 procent mer varje år. Det finns en lång rad exempel på att man inte har lyckats med den föresats man hade att flytta ut vård från sjukhusen, utan man har startat nya verksamheter ute på stan samtidigt som sjukhusens kostnader är oförändrade.

Vårdvalet i sin nuvarande form är ekonomiskt ohållbart och kommer att leda landstinget in i ekonomisk misär och elände framöver. Den fråga jag ställt till Marie Ljungberg Schött är: Vilka åtgärder tänker man vidta för att få kontroll på kostnaden? Jag har inte fått något svar på det alls. Jag har fått svar om att detta leder till ökad patientmakt och ökad tillgänglighet, men åtgärder för att få kontroll på kostnaden lyser med sin frånvaro.

Nu hoppas jag att Marie Ljungberg Schött tänker upplysa församlingen om vilken typ av åtgärder som hon har tänkt sig att införa.

Anförande nr 19
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Herr ordförande! Tack, Dag, för frågan! Det är en intressant fråga. Vi har ju sett att vårdvalet har lett till fantastiska möjligheter för befolkningen i Stockholms län. Det gäller vårdvalet för husläkarmottagningar, det vill säga primärvård, där vi nu har fått en bred överenskommelse mellan allianspartierna, Miljöpartiet och Socialdemokraterna om hur vi ska fortsätta utveckla systemet så att det blir ännu effektivare för patienterna och ännu tryggare för vårdgivarna.

På samma sätt är det oerhört viktigt att vi utvecklar vårdvalen för specialistläkare. Det är egentligen detta som din fråga handlar om, Dag. Vi har ett 30-tal vårdval. Det har lett till en närhet mellan vården och patienterna. Det blir lättare att besöka vård när den finns utanför de stora sjukhusen. Till stora delar har vi lyckats flytta ut mycket vård från sjukhusen. Detta är grunden i framtidens hälso- och sjukvård. Det handlar om att lägga vården närmare patienterna och göra den bättre tillgänglig.

För att detta ska fungera i längden behöver man stimulera utflyttning, att det tillkommer vårdval och alternativ utanför och också se till att vi har en god utveckling och en god kostnadskontroll. Därför har vi tillsatt en utredning och bett förvaltningen se över ersättningssystemet. Ni vet att vi har lagt fram ett femprocentigt förslag till vissa av de vårdval som finns när vi ser att kostnaderna har dragit i väg. Vi har också lovat vårdgivarna att vi ska titta på detta tillsammans i dialog med dem för att det ska bli långsiktighet och trygghet för både patienter och vårdgivare. Självklart måste vi se till att det finns en kostnadskontroll och att också den vård som ligger utanför sjukhusen blir effektiv och får kosta det som är rimligt utifrån vad man levererar.

Anförande nr 20
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Jag vill också säga att jag tycker att det är ett utmärkt steg vi tog härom veckan för att få till stånd en enhetlig utveckling för primärvården när det gäller vårdvalssystemet och den ersättning som ska utgå där. Jag tycker däremot att vi behöver fortsätta se över ersättningssystemet för att ha en kostnadskontroll.

I svaret tar du, Marie, upp att en god ekonomi är en av grundpelarna för att vi ska kunna fortsätta erbjuda länets alla invånare god sjukvård. I den meningen instämmer jag till 100 procent. Det är viktigt att vi har en god kontroll över det hela.

Vi har i Stockholms läns landsting 33 vårdval. I Miljöpartiet anser vi att vi behöver se över ersättningssystemet också för dem. Vi behöver se på hur vi ska uppstå en jämlik, jämställd, hälsofrämjande helhetssyn på patienten och en personcentrerad vård där vi har patienten i centrum och där kapaciteten tas till vara. Man ska inte bara vara en stillatigande patient utan också kunna vara med och bidra till att man får en god vård.

Det är därför viktigt att vi går vidare i arbetet med att se över ersättningarna. Som det ser ut nu leder det inte till de främjande åtgärder som behövs för att uppnå en jämlik och jämställd vård i vårt landsting.

I exempelvis Västra Götaland har man två vårdval: primärvård och rehabilitering Vi har 33. Vi behöver verkligen ta ett grepp om alla våra vårdval innan vi per automatik rullar ut nya. Vi behöver veta att det finns en god process för att få kostnadskontroll. Därför vill jag framhålla att vi behöver gå fram med försiktighet innan vi inför nya vårdval.

Anförande nr 21
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag tänkte i första hand uppehålla mig vid den ekonomiska hållbarheten när det gäller vårdvalen. Det finns en lång rad andra punkter där jag är kritisk, till exempel när det handlar om tillgänglighet, patientmakt och sådant.

Man kan konstatera att på flera vårdvalsområden skenar kostnaderna utom all kontroll. För vårdval logopedi ökade kostnaderna med 300 procent utan att vi fick ut särskilt mycket bra kvalitet för det. För vårdval hud har kostnaderna ökat tre gånger. Samtidigt har sjukhusens kostnader på samma område inte minskat över huvud taget. Detta är helt ohållbart. Vårdvalskostnaderna ökar med 7 procent om året samtidigt som skatteintäkterna från medborgarna ökar med 3 procent. Det kommer inte att hålla.
I våras drabbades ni av panik och klippte till ned femprocentiga besparingsbeting på några av vårdvalen. Vad blev effekterna? Jo, ett antal privata vårdgivare valde att säga upp sina avtal med landstinget men kommer att fortsätta kunna ta ut full kostnad under det kommande året. Den femprocentiga besparingen kommer alltså att bli mycket mindre än ni hade räknat med.

I sammanhanget kan man notera att ni, som har sagt er vara de privata vårdgivarnas största vänner, måste ha gett vårdgivarna en chock. I stället för lagen om offentlig upphandling har man nu hamnat i ett LOV-system, där klåfingriga politiker över en natt kan ändra spelreglerna. Det skapar ingen trygghet alls för privata vårdgivare i det här länet. Det är märkligt att just ni hanterar privata vårdgivare på det här sättet.

Låt mig komma med några goda råd på vägen. Låt sjukhusen delta i vårdvalsystemen, men ersätt dem på samma sätt som man gör i vårdvalen. Sätt upp en total kostnadsram för vad vårdvalssystemen får kosta. Och inför inga nya vårdval innan man får kontroll över de vårdval där kostnaden just nu skenar utom all kontroll. Detta är råd i all välmening, för om ni misslyckas med detta och bygger ut ytterligare vårdvalssystem utan att vi får kontroll över kostnaderna kommer det att drabba alla medborgare i hela länet.

Anförande nr 22
K e r s t i n B u r m a n (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Alla har kommenterat primärvården och ersättningsmodellen där. Vänsterpartiet tycker också att det är ett gott steg på vägen mot at uppnå en jämlik folkhälsa. Vi anser dock att det behövs många fler raska steg för att uppnå det målet, ja, till och med ett maraton. Vi hoppas att de fortsatta stegen sker i samråd med patienter och patientgrupper. Vi beklagar att så inte har skett hittills.

Det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet vill se ett helt annat system än dagens vårdval. Det system vi har i dag innebär att vi får ägna mycket diskussioner åt den här typen av frågor — att balansera marknadens intressen med vårt egentliga uppdrag — i stället för att lägga all

tid på att diskutera vård uppdrag och vårdutveckla, så att vården verkligen når dem som är i störst behov av den. Men vi tror inte att vi får igenom vårt förslag under det här året i varje fall. Därför är vi också intresserade av vilka förändringar vi kan göra inom dagens ramar.

När man talar om kostnadsfrågan måste den sättas i relation till hela vårdkedjan. Hur avlastar vi sjukhusen, så att vi får mest effektiv vård för våra investerade skattepengar? Det är ju detta som är tanken. Kostnadsfrågan måste också sättas i relation till frågan om vården verkligen riktas till dem som är i störst behov av den, för det är också en kostnadsaspekt.

I svaret på interpellationen får vi höra att man ser över det här och att det är en pågående utredning tillsammans med vårdgivarna. Men även här är det så klart viktigt att patientorganisationerna och funkisrörelsen får komma med sina synpunkter, för de har verkligen perspektiv på om vården når dem som är i störst behov av den.

Vi vill också att man tittar på hur man stärker sambanden med våra sjukhus, så att man avlastar akutsjukhusen, hur man utvecklar information på nätet, information per telefon och vård via telefon, men också hur man kan jobba utåtriktat och uppsökande, så att man når de patientgrupper som är i stort behov av vård och så att man når dem innan de behöver vända sig till akutsjukvården.

För oss handlar det helt enkelt om att få ut så mycket vård och så stor förbättring i folkhälsan för alla individer som möjligt för våra skatteinvesteringar. Tills vi har löst de utmaningarna i det system vi har i dag kan vi inte fortsätta att utsätta nya verksamheter för vårdval.

Anförande nr 23
Michel Silvestri (MP): Ordförande! Jag vill bara lyfta en aspekt av vårdvalen, Vårdval primärvård och den fria etableringsrätten där. Det tror jag kan vara en av flera kostnadsdrivande faktorer.

Från Miljöpartiets sida ifrågasätter vi den fria etableringsrätten inom Vårdval primärvård. Vi menar att om man tittar ordentligt på lagstiftningen så finns det inte tillräcklig grund för att hävda att det ska vara absolut fri etableringsrätt. Det är också så att tillsynsmyndigheten, som råkar vara Konkurrensverket, ger oss stöd och anger att om landstinget anlitar externa utförare, externa vårdgivare så har man rätt att ställa andra krav på de utförarna än vad man kan göra när det gäller den egna primärvårdsverksamheten.

Fri etableringsrätt är någonting som kan vara värt att titta vidare på, både utifrån kostnadsperspektiv men också vad gäller en strävan mot jämlik vård.

Från Miljöpartiets sida vill vi ju se saker och ting så positivt som möjligt, och vi tycker oss i alla fall se en antydan i rätt riktning när det gäller hur man lägger upp det här med närakuter framöver från Alliansens sida. Så vi hoppas att vi inför den nya överenskommelsen kring ersättningssystem och annat ska kunna diskutera frågan om den fria etableringsrätten ytterligare.

Anförande nr 24
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Tack så mycket, ordförande! Jag tror att framgångsfaktorn är att vi får ännu fler vårdval och att vi ser till att få det ganska snabbt, och att vi ser till att mycket av den vård som i dag sker inne på sjukhusen faktiskt flyttar ut från sjukhusen. Det är så vi kan få bättre kontroll på de pengar som vi har att förvalta åt medborgarna för att erbjuda en bra sjukvård.

Susanne, du pratade också om pengarna. Vi har ju sett att kostnadsökningstakten har ökat alldeles för mycket inom sjukhusen – det gäller våra sjukhus, det gäller en del av våra avtal och det gäller också för en del av vårdvalen. Det är bra att du säger att du vill vara med och

titta på detta, för vi har precis gett ett sådant uppdrag till förvaltningen – att se över ersättningssystemet, att främja kvalitet, att främja tillgänglighet och att göra detta långsiktigt så att man både som patient och som vårdgivare kan känna en trygghet. Jag tror att det är oerhört viktigt. Det här måste, som vi alla har tagit upp, ske i dialog.

Dag Larsson, du pratade om logopedi. Jag undrar lite grann: Hur tänker du där? Innan vi införde Vårdval logopedi fick små barn vänta i två år på att få göra en kontroll för dyslexi, till exempel. När vårdvalet var infört väntade man bara i två veckor. Och så säger du: Det där fick man inte ut något av! Det känns ju rätt konstigt. Jag tror att väldigt många små barn har fått en fantastisk hjälp tack vare Vårdval logopedi.

Men sedan blev det lite av en överetablering. Det är då man måste göra någonting åt det, och där kanske vi inte var med på tåget riktigt så snabbt som vi borde. Det är väl det vi får lära oss av, att hela tiden titta hur vi kan utveckla systemen så att de får de där fantastiska dynamiska effekterna, till exempel att små barn slipper vänta i flera år på en utredning för att kunna klara av skolan, för att kunna lära sig läsa och skriva, och i stället få den vård man behöver bara på några veckor.

När du pratar om att vi borde ge sjukhusen rätt att delta i vårdvalen blir jag lite bekymrad. Hela poängen med att få ned kostnadsutvecklingstakten är ju att låta det ske inne på sjukhusen som behöver sjukhusens resurser och flytta ut resten utanför. Då tycker jag det låter lite konstigt.

Till Kerstin: Inte var det så att vi gjorde det här utan dialog! Vi hade dialog med vårdgivarna. Vi har kontinuerliga kontakter med patienter, som berättar om fantastiska upplevelser från vården men också om sådant som de tycker att vi borde förändra och sådana gånger när inte vården har blivit riktigt som vi har tänkt.

Michel, jag tror att den fria etableringsrätten är en av framgångsfaktorerna. Och jag tror att det är oerhört viktigt att vi har exakt lika villkor för det som drivs i landstingsdrift och det som drivs i privat verksamhet. Annars blir det hemskt konstigt.

Förste vice ordföranden: Innan jag släpper in Olle Reichenberg ska jag bara säga att tekniken tillåter att två mikrofoner kan vara i gång samtidigt. Vi har möjlighet att härifrån stänga av alla mikrofoner, men vi kan inte bestämma vilken. Därför kan det upplevas som lite konstigt att mikrofonen i talarstolen ibland är avstängd och ibland inte. Om man tar för vana att alltid stänga av mikrofonen när man har talat så underlättar det för oss alla. Varsågod, Olle Reichenberg.

Anförande nr 25
Olle Reichenberg (M): Tack så mycket! Nu är mikrofonen i alla fall påslagen vilket jag är mycket tacksam för.

Herr ordförande, fullmäktige! Det är ju så att vårdval och vårdvalssystem naturligtvis måste utformas i en balans mellan vad ekonomin tillåter och nyttan för patienterna. Det kan vara lätt att glömma bort hur situationen såg ut när de första vårdvalen infördes. Precis som Marie Ljungberg Schött nyss beskrev var det långa köer, till exempel till logopedin men också till höft- och knäoperationer, telefontillgängligheten till många husläkarmottagningar var usel, med mera, med mera. Så det är klart att vårdvalen har inneburit mycket positivt sedan de infördes.

Det är också så att vi från Alliansen redan från början har varit mycket tydliga med att vårdvalen ständigt måste utvecklas. Man måste kontinuerligt se över ersättningssystem och regelverk – de kan aldrig vara huggna i sten. Det är ju inte så att vi kommer att komma till en punkt där vi konstaterar: Vad bra, nu har vi det perfekta systemet för Vårdval primärvård

– check in the box, och så går vi vidare. Tvärtom är det ju så att världen förändras och därmed måste självklart också vårdvalssystemen förändras successivt.

Nu har vi ett ärende på väg fram i hälso- och sjukvårdsnämnden som gäller ändringar i ersättningssystemet för just Vårdval primärvård där det ser ut som att vi har en god samsyn, och det borgar för att vi har hanterat det för stunden – men det kommer säkert att i framtiden behöva skruvas ytterligare i det systemet.

Samma gäller för precis alla vårdvalssystem – de måste kontinuerligt ses över och utvecklas för att vara till nytta för patienterna och för att vi ska ha en god ekonomisk kontroll i landstinget.

Anförande nr 26
Theo Bodin (V): Tack så mycket. Kära åhörare! Jag kan berätta av egen erfarenhet hur till exempel vårdval inom hud funkar och varför det är så himla kostnadsdrivande. Det beror på den totala bristen på systemsyn i det här landstinget. Man måste förstå att primärvårdens vårdval och den ersättningsmodellen är intimt sammankopplad med specialistvårdens vårdvalssystem.

Ta hud som exempel. Om jag får en patient på vårdcentralen som kommer med en banal hudåkomma men som man kanske ändå måste ta bort och skicka på undersökning, så får vårdcentralen inte betalt för det, för man får ju betalt per besök och ska fylla alla kostnader för undersökningar inom den kostnadsramen. Det är ett sätt att hålla nere kostnaderna – tänker man. Men det betyder att vårdcentralen, som ibland är offentlig och ibland är privat, bara tänker på sin egen budget och därför skickar det här hudproblemet vidare till en specialist i hud. Vi betalar för att patienten ska komma dit, men plötsligt betalar vi fyra gånger så mycket som när patienten gick till vårdcentralen! Först har vi ett besök på vårdcentralen, därefter får vi ett dyrt besök i specialistvården, som kan skicka hudpreparatet på patologisk undersökning och få kostnadstäckning för det.

Så i stället för att vi har ett system där vi försöker ha ett helhetsansvar för hälsan i befolkningen har vi styckat upp det i en herrans massa olika vårdval, där folk skickar över kostnader till varandra. I slutändan är det ju vi, alla medborgare och landstinget, som får ta notan.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man inte kan ta ansvar för att se till att vi får en god kostnadskontroll. Jag tycker det är jättebra, det första steg som nu har tagits kring primärvården, även om det är otillräckligt och jag tror vi kommer att behöva göra ännu mer på den fronten. Detta borde naturligtvis också ske inom specialistvården.

Jag måste säga att jag stödjer Dag Larssons förslag om att låta den offentliga sjukvården delta i att ha öppenvård, vilket man ju bara av ideologiska skäl försöker lägga ut på privata vårdgivare. Det är ju helt galet – vi kommer att få se kostnaderna sticka iväg ytterligare under de närmaste åren, och vi kommer inte att ha några pengar kvar sedan. Det är synd om våra medborgare!

Anförande nr 27
Kerstin Burman (V): Tack så mycket! Vi fick höra att lösningen på de kostnadsdrivande effekterna av vårdvalet är att vi ska få fler vårdval, och det ska ske snabbt, för då får vi bättre kontroll på våra pengar genom att flytta ut vården från sjukhusen. Det finns verkligen alternativ till Alliansens vårdvalssystem för att flytta ut vården från sjukhusen!

Theo gjorde en alldeles utmärkt pedagogisk föredragning om varför vårdvalssystemet i sig är kostnadsdrivande. Från vårt perspektiv kan vi inte genomföra fler vårdval utan att ha rättat till de effekterna – eller röstat igenom Vänsterpartiets förslag till alternativ!

Vi får också höra att det här naturligtvis sker under dialog. Men medborgardialog innebär att bjuda in till planerade samtal med patientorganisationer och funkisrörelsen, och det har inte skett vid den senaste översynen av ersättningssystemet. Jag förutsätter att det kommer att ske vid de fortsatta utredningarna!

Anförande nr 28
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Varför bör sjukhusen få delta i vårdvalen? Jag tycker att det är ganska rimligt att låta sjukhusen få delta i vårdvalssystemen därför att de har ett utbildnings- och forskningsansvar, som det blir svårt att hantera om man inte får ta det fulla ansvaret. När man väljer att slå sönder verksamheter i väldigt små vårdvalsproducerande enheter så får vi bekymmer med vidareutbildning av nya läkare och specialistsjuksköterskor. Det skulle vara mycket enklare att se till så sjukhusen får delta i detta.

Motargumentet som Marie Ljungberg Schött använder är att vi behöver flytta ut verksamheter från sjukhusbyggnaderna. Det håller jag med om. Men det är inte det jag säger – låt sjukhusen som verksamheter få delta i själva vårdvalen!

Det andra som jag tycker att ni bör betänka är att jag misstänker att en stor del av drivkraften bakom att ni har så bråttom att rulla ut vårdval är att ni helt enkelt vill privatisera vården, att det är vad det egentligen handlar om. Men när jag mötte ett stort gäng, ett 30-tal, privata vårdgivare i juni så var de bestörta över det sätt som ni har valt att hantera samarbetet med dem. 5 procents nedskärningar rakt över ett bräde – de hade haft det mycket bättre med LOU! De sade så här till mig: Gör en paus. Se till att göra om och göra rätt från början!

Anförande nr 29
N i n o s M a r a h a (FP): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det är viktigt att vi faktiskt ser över kostnadsutvecklingstakten. Det är helt grundläggande för att vi ska ha en bra intern styrning i landstinget. Men att från det gå över till att säga att vi inte ska ha ett vårdvalssystem och missa alla de fördelar som vårdvalet har inneburit för den enskilda patienten, den frihet som det har inneburit att kunna själv välja vårdgivare och den kvalitet som man kan få när man har en bra konkurrens, det tycker jag är anmärkningsvärt. Jag vet inte om det är hela oppositionen som står bakom en sådan linje.

Jag tycker i alla fall att vi ska stå upp för vårdvalet. Vi ska utveckla det – ja, det ska vi – men vi ska också se till att värna den enskilda patienten och att vi ska ha en bra nätverkssjukvård, vilket är en strategi som vi alla här har skrivit under på att vi ska jobba för.

Avslutningsvis är det driftformen som är det viktigaste, inte om vårdgivaren är privat eller offentlig. Vi ser dåliga exempel i båda driftformerna.

Anförande nr 30
T h e o B o d i n (V): Det är ingen som säger att vi inte vill ge våra medborgare god vård. Vi ska ju ge folk vård efter behov, det är det som står i lagen.

Vad vi i stället gör nu är att vi har 35 stycken mottagningar som tar emot hudåkommor, 37 stycken som tar emot öronproblem. Nu kollar jag väntetider i vården och det är tio av dem som har mindre än en veckas väntetid. Det är jättebra att folk inte behöver vänta – men är det rimligt att vi har specialiserade öron-näsa-halsläkare som tittar på banala grejer som borde skötas i primärvården? Är det rimligt att vi har hudläkare som är specialister och som kostar fyra gånger mer än ett besök på vårdcentralen, som står och gör grejer som man verkligen inte behöver en specialistutbildning för att göra? Det är otroligt kostnadsdrivande.

Vi flyttar kostnader ut i specialistvården, där de är mycket dyrare och där de inte ska vara. Det blir ingen helhetssyn för patienterna heller.

Anförande nr 31
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Tack så mycket, ordförande! Det är inte rimligt om specialistvården utför det som husläkare ska göra. Det är inte heller så systemet är uppbyggt – då har man gjort fel, och det tror jag i huvudsak inte att man gör.

Vi har en helt annan syn än vad Vänsterpartiet har, och det är kanske skönt att veta att vi inte tycker riktigt lika. Vi har helt olika sätt att bedriva vård på. Vi tycker det är viktigt att det finns en mångfald och att människor har en valfrihet, att man kan gå dit där man vill söka vård, att man kan få den snabbt och tryggt och får välja vem som utför vården.

Med den modell som ni hade tidigare kan ni möjligen påstå att det var rättvist, men det var i så måtto rättvist att alla fick stå i kö fruktansvärt länge innan man kom till vården. Så är det inte längre. Vårdvalet har varit fantastiskt och är fantastiskt på det sättet. Det har kapat köerna alldeles enormt.

Nu får vi ta nästa steg. Nu får vi titta hur det egentligen ser ut med de ersättningssystem vi har. Hur gör vi för att skruva i systemet och se till att det här på kort och på lång sikt fungerar på det sätt som det är meningen att det ska göra?

Jag är jätteglad att vi i Stockholm har kommit så långt att vi har 30 vårdval. Jag tycker det är tråkigt för Västra Götaland att de bara har två. Jag hoppas de snabbt kommer ikapp oss, för det tror jag befolkningen i Västra Götaland också behöver. Men vi ska inte stå och vänta på att Västra Götaland kommer ikapp, utan vi ska utveckla ytterligare vårdval för det är befolkningen i Stockholms län värda!

§ 120 Bordlagd interpellation 2015:15 av Nanna Wikholm (S) om nedskärningar i pendeltågstrafiken

Anförande nr 32
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Ordförande, fullmäktige, åhörare och pendeltågsresenärer! Vi står i en situation med stora möjligheter och stora investeringar i pendeltågstrafiken, att pendeltågstrafiken kan gå från att vara ett kompletterande trafikslag på de långa resorna till att vara en av de verkliga grundbultarna i hela Stockholmsregionens trafik, när Citybanan, fler nya tåg, depåer och andra investeringar möjliggör att ge pendeltågstrafiken en helt annan roll, där det går fortare, där vi kan bygga verkligt många bostäder och stationssamhällen när den investeringen äntligen kommer på plats om bara några år.

Vad gör då landstinget för att förbereda sig för den fantastiska möjlighet som det är, så att människor förbereder sig på att pendeltåget faktiskt kommer att bli något helt annat om bara några år? Jo, tyvärr är det som möter mig på min station och de pendeltågsresenärer som bor längre ut längs Nynäsbanan nedskärningar i pendeltågstrafiken – med den uppenbara risken att de väljer bort den trafik som snart ska utvecklas.

Det här är min sista interpellationsdebatt under en sejour på 13 år. Under de 13 åren har ”pendeltågseländet” varit ett ord som tyvärr dels präglat debatten här i salen men ännu mer präglat vardagen och livet för pendeltågsresenärerna i Stockholms läns landsting.

En gång, när det kanske var som allra värst, när vi äntligen fick nya tåg och tänkte att Nynäshamnsborna är de som har haft det väldigt svårt så vi börjar med att sätta in tågen där – och så gick det helt åt pipsvängen! Jag tror det var sommaren 2006. Då offrade man Nynäshamnsborna och införde en lill-pendel för att det skulle bli bättre för resten.

Det besparingspaket som nu är genomfört på pendeln gör samma sak.

Jag är också van vid att inte få svar på alla mina frågor i ett interpellationssvar. Men det är ju inte jag som ska ha svaren utan Nynäshamnsborna och alla andra pendeltågsresenärer. Det hoppas jag att de kan få i den här debatten.

Tre av de frågor som finns i interpellationen vill jag peka särskilt på. Vad blir konsekvenserna för arbetspendlingen i regionen av de här nedskärningarna? Anser trafiklandstingsrådet att det är strategiskt att minska trafikutbudet och kanske förlora viktiga tåglägen bara två år innan Citybanan öppnar? Och hur lönsamma är egentligen besparingar i pendeltågstrafik då investeringar i infrastrukturen som tåg, spår och depå redan är gjorda och kapitalkostnaden därmed kvarstår?

Anförande nr 33
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag tackar interpellanten för bra frågor. Jag kommer att göra det med ett svar och ett resonemang som kräver att vi alla håller inte bara två utan tre tankar i huvudet samtidigt.

Den första tanke vi ska ha i bakhuvudet är att vi genomför historiska satsningar på att bygga ut och förstärka hela vår kollektivtrafik, inte minst pendeltågstrafiken. Man får gå närmare hundra år tillbaka i tiden, eller längre än så, för att få grepp om motsvarande satsningar som de som nu görs – bland annat Citybanan, en historisk satsning motsvarande nästan 20 miljarder i bättre pendeltågstrafik, till detta investeringar i nya pendeltåg, i nya tågdepåer och i nya pendeltågsstationer. Jag var själv med och tog det första spadtaget för en av dessa tidigare i våras. Det är historiska satsningar som nu är på gång, som kommer att möjliggöra för oss att på några års sikt revolutionera och utveckla pendeltågstrafiken på ett sätt som vi inte har sett tidigare.

Men detta för mig till min andra tanke. Det kräver nämligen också att vi klarar av att hålla tanken i bakhuvudet som handlar om att se till att skaffa oss ekonomiska muskler för att över tid möjliggöra att inte bara investera utan också driftsätta investeringarna på ett framgångsrikt sätt när de väl är på plats. Det kräver att vi gör en hemläxa och att vi gör ett gediget arbete med att se över våra kostnader, att se till så att vi använder resenärernas och skattebetalarnas pengar där de gör störst nytta och återspeglar störst resenärsnytta. Det har inte alltid varit så i det här huset – oaktat om det har varit Alliansen eller rödgröna partier som har varit på plats.

På kort sikt kommer det att innebära en del tuffa besked. Det har jag talat om i media och i den här församlingen tidigare och talar gärna om fler gånger. Men på lång sikt möjliggör det för oss att ha ekonomiska muskler att satsa på framtiden – att bygga ut, förstärka och förbättra.

Det för mig in på min tredje tanke, som jag tycker är den kanske allra viktigaste att ta med sig i den debatt och i den diskussion vi i dag ska föra: att pendeltågstrafiken och det ansvar som ligger hos Trafikverket, alltså staten och ytterst Sveriges regering, att se till så att vår pendeltågstrafik fungerar. För där finns det mycket i övrigt att önska. Jag tror att det är där som de flesta av oss känner ilska över att saker och ting inte fungerar som det ska. Bara i april månad kunde vi uppmäta 22 000 förseningsminuter, motsvarande 15 dygns förseningar, i vår pendeltågstrafik! 70 procent av de förseningarna eller 90 procent av det kvalitetstapp som följde i pendeltågstrafiken gick att direkt härleda till sådant som Trafikverket, alltså staten och ytterst Sveriges regering, är ansvariga för.

Där tror jag att det finns väldigt mycket kvar att göra, vid sidan av det arbete vi har. Detta kan man inte gå runt när man vill diskutera utvecklingen av pendeltågstrafiken på det sätt som Nanna Wikholm gör i sin interpellation.

Anförande nr 34
Karl Henriksson (KD): Tack så mycket, ordförande! Både Nanna och Kristoffer har ju vältaligt talat om visionen för framtidens pendeltågstrafik, så jag tänkte faktiskt gå in på en lite mer detaljerad fråga. Det är den tredje frågan av fem i interpellationen: Hur rimmar obemannade sekundäruppgångar med landstingsrådets taktik om ökad intäktssäkring?

Jag hör till dem som inte bara bor nästgårds till en av de numera obemannade sekundärentréerna, jag hör till de kanske mycket få här som faktiskt har jobbat på både den och flera av de andra numera obemannade stationsentréerna. Jag kan se att det som har skett är någonting annat än det som har varit under de ungefär 20 år som de har funnits, där det inte har varit någon intäktssäkring egentligen, annat än några timmar på morgonen måndag till fredag, för det är då det har varit bemannat större delen av tiden de här stationerna har funnits. Det som gäller nu är att man faktiskt har intäktssäkring under hela trafikdygnet, i och med att det finns automatspärrar, det finns möjlighet att betala med kort och det finns naturligtvis bemanning i huvudentrén till stationen, om man av någon anledning inte kan använda de väldigt goda möjligheter som finns att betala i automater.

Det innebär att vi i dag har en god intäktssäkring. Men vi har också – och det är någonting som vi här i salen borde värna om – en god användning av de skattepengar och de SL-resenärsintäkter som vi faktiskt får in.

Jag har som sagt jobbat på en del av de här stationerna, och jag har kunnat konstatera att när man sitter där under åtta timmar så är det inte många biljetter man har sålt. Man har kostat betydligt mer i lön än man har fått in i intäkter. Ofta har man till exempel, om man har suttit i sekundärentrén i Farsta Strand, ägnat betydligt mer tid åt att hjälpa folk att hitta till sin uppkörning hos Vägverket än att sälja biljetter.

Så jag vill säga att det är ett klokt steg – som naturligtvis ska utvärderas för att se vilka effekter det har, men initialt tror jag att vi har hanterat den saken på ett mycket klokt sätt från trafikförvaltningens och trafiknämndens sida.

Anförande nr 35
Rickard Wall (SD): Ordförande, ledamöter! Jag vill börja med att tacka trafiklandstingsrådet för att han delar med sig av sina visioner och tankar om hur vi ska utveckla kollektivtrafiken i Stockholms län för att få fler resenärer och bygga en hållbar stad. Eller nej – det hörde jag visst inte ett enda ord om!

Ytterligare en gång har vi chansen att prata om de frågor som finns i interpellationen – och då inte bara den allmänna bilden, för den kan vi diskutera på många sätt. Det mest bekymmersamma är att det som vi ofta pekar ut som landstingets viktigaste miljöinsats, att öka kollektivtrafikens andel av resandet, det händer inte just nu.

Ja, jag vet – jag vill ju prata lite framtid och inte så mycket om det andra. Det handlar ju om att investera för framtiden, och under blocket pratade vi om den framtida tunnelbanan och tunnelbaneberedningen. Samtidigt som vi ska få plats med den efterlängtade satsningen måste vi också tänka på nästa steg.

Fullmäktige, åhörare! Bokslutsdebatterna är en lite speciell tillställning, där den ena halvan av salen ser hur fåglarna kvittrar, gräset är grön, solen skiner, det är 25 grader varmt, alla skrattar och ler, barnen leker – och alla missade mål ser vi från den här talarstolen. Det kan lätt bli lite förutsägbart och kanske inte så dynamiskt. Därför tänkte jag vända på det och försöka se lite positiva saker från den här sidan också.

Nanna Wikholm, de allra, allra varmaste lyckönskningar på ditt nya jobb!

Anförande nr 36
L u k a s F o r s l u n d (C): Tack, ordförande, fullmäktige! När Stockholm växer behöver kollektivtrafiken växa med regionen. Det förutsätter investeringar och en ekonomi i balans. Smarta lösningar för en bättre trafik som exempelvis enhetstaxa och öppna spärrlinjer kan vara ett sätt att öka resandet och förbättra kollektivtrafiken. Men det räcker inte med innovativa lösningar, om förutsättningarna för en bra trafik inte finns.

Jag är glad över att Nanna Wikholm och Socialdemokraterna lyfter pendeltågen, som är en stomme för pendlare i hela regionen. Samtidigt bekymrar det mig att Socialdemokraterna inte ser sitt eget ansvar, när de i våras drog undan 700 miljoner i finansiering till kollektivtrafiken. Det bekymrar mig också att de saknar förslag för att kunna möta den kostnadsutveckling vi har sett i trafiken.

Citybanan kommer att bli ett enormt lyft för kollektivtrafiken i hela regionen, med över 40 nya pendeltåg i trafik när vi öppnar. Men en förutsättning för att vi ska kunna driva ny trafik är att den inte går med underskott. Vi kan inte heller låta kostnadsökningar som går att förebygga äta upp budgetutrymme som annars hade kunnat användas för att stärka landstingets ekonomi eller bygga ut trafiken.

Inget av dessa alternativ är långsiktigt hållbart. Inget av dessa alternativ är seriöst. Inget av dessa alternativ garanterar nutidens och framtidens stockholmare en god kollektivtrafik.

Jag hoppas att Socialdemokraterna delar Alliansens ambition att kollektivtrafiken ska vara långsiktigt hållbar, både trafikmässigt och budgetmässigt.

Jag tycker att min kollega i trafiknämnden Kristoffer Tamsons föredömligt har pekat på det ansvar som Trafikverket och infrastrukturministern har att se till att pendeltågen inte försenas av eftersatt underhåll eller andra problem.

En åtgärd som jag tror kan göra skillnad för de stockholmare som är drabbade av förseningar är korrekt och användbar störningsinformation och att informationen om alternativa resvägar finns. Centerpartiet och Alliansen har flera gånger föreslagit att landstinget ska få ta över störningsinformationen på pendeltågsstationerna. Så kan vi förhoppningsvis minimera den frustration människor känner när tåget ställs in och underlätta för människor att hitta andra, fungerande resvägar.

Jag hoppas att Nanna Wikholm och Socialdemokraterna håller med oss om detta och att de lyckas övertyga sina partikamrater i regeringen om att det är en klok och bra politik.

Anförande nr 37
M a l i n K a r l s s o n (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag tycker det är en viktig interpellation som Nanna Wikholm har skrivit. Jag vill lyfta några punkter som vi också skulle vilja belysa kring pendeltågen.

Jag var och besökte Nynäshamn i våras för att ta del av synpunkter och den negativa påverkan som kunde ske om pendeltågen skulle få en försämring. Det som lyftes var att det är väldigt negativt kring den egna kommunen, men också att det slår hårt mot Stockholmsregionen. Det här är ju en del av bostadsbyggande, att man ska kunna arbeta, bedriva sina studier och också kunna fortsätta en utveckling i en framtid i bland annat Nynäshamn. Men det som också framkom var att numera får många ta bilen för att ens kunna komma till sitt jobb. Det ser inte vi som en hållbar lösning för framtiden när det gäller både det sociala, ekonomiska och ekologiska perspektivet.

Nu när det går glesare tåg är det fler som funderar på om man fortfarande ska vara kvar i de här kommunerna eller om man ska flytta för att lättare få ihop sitt livspussel.

En väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik är som sagt viktig för en hållbar Stockholmsutveckling. Det är både bra för klimatet som sådant men också väldigt bra för företagsklimatet. Vi i Miljöpartiet vill skapa förutsättningar för en bra kollektivtrafik, där man inte skär ned.

Anförande nr 38
Anna Sehlin (V): Jag vill tacka Nanna för en bra interpellation.

Det är någonting viktigt för Vänsterpartiet, att det inte blir så stora indragningar i pendeltågen. Vi kan hålla flera bollar i luften. Vi vet att den stora, stora investering som nu görs med Citybanan kommer att öka kapaciteten i pendeltågen. De får en helt egen bana, och det möjliggör ökade tåg. Att då två år innan dra ned på pendeltågen gör att människor väljer andra arbetsplatser, andra platser att bosätta sig på.

När man står i valet och kvalet att ta ett jobb i Nynäshamn tittar man så klart på hur kommunikationerna till Nynäshamn ser ut. Redan innan de här indragningarna är det många människor som inte kan bo eller arbeta i Nynäshamn på grund av kommunikationsproblem.

Det är också så att när man står i valet och kvalet hur man ska få till sina arbetsresor eller studieresor väljer man oftast det som går snabbast och är mest effektivt, och det finns en väldigt stor risk att människor nu kommer att välja bil och att de som inte har möjlighet att ta bil kommer att begränsas i sina möjligheter att ta arbete eller bosätta sig i Nynäshamn.

Nanna har redan varit inne på att det är ett hårt slag att det är just Nynäshamnslinjen, för under en period fungerade det bättre men tidigare har det fungerat sämre, och nu kommer det att bli neddragningar igen. Ska vi ha en sådan struktur att vi har en del av länet där människor inte kan resa och inte kan bosätta sig och arbeta så som de vill ha det?

En annan sak är att det finns en seghet i systemet. Man kan inte börja använda den kapacitet som finns i Citybanan på en gång, utan den måste byggas upp under en längre tid. Människor måste kunna lita på systemet, att pendeltågen går och fungerar. Det är ingenting som kommer på en gång. Ska vi kunna använda den kapacitet som vi nu tar fram med 16 miljarder till Citybanan, så måste vi ha ett system som är robust.

Det är klart att Trafikverket har en stor del ansvaret för i detta, och vi måste från landstinget trycka på Trafikverket att få en infrastruktur som fungerar. Men vi kan ju inte skylla på Trafikverket när vi drar in på våra pendeltåg, det är inte Trafikverkets fel! Trafikverket måste så klart se till att infrastrukturen fungerar, men vi har ett ansvar att se till att våra resenärer litar på pendeltågen, på att de går och på att vi inte drar ned på den servicen. Och det beslutet togs ju innan vi röstade om SL-kortet, så det här är neddragningar där utfallet i omröstningen om SL-kortet skulle höjas eller ej inte hade betydelse.

Bra interpellation, bra att du tar upp de här frågorna! Den här diskussionen kommer säkert att fortsätta.

Förste vice ordföranden: Innan jag släpper fram näste talare ska jag bara säga att man inte behöver prata så nära mikrofonen – ni kanske märker att det gärna blir distorsion om man pratar för nära. Det är väl en vanesak, men med de nya, bättre mikrofonerna ska man inte behöva tala så nära som vi har varit vana vid.

Anförande nr 39
Harry Bouveng (M): Tack, herr ordförande! Jag får väl försöka hitta rätt vinkel till mikrofonen.

Jag hade egentligen inte tänkt säga så mycket här eftersom det mesta och det bästa har sagts av mina Allianskolleger, men jag kommer faktiskt från Nynäshamn och kanske borde säga några ord ändå.

Nanna pekade, om jag inte minns fel, på pendeltågseländet sommaren 2006. Det var säkert så – jag kommer inte exakt ihåg – men man kan ju fråga sig vilka som styrde i landstinget då, om det skulle vara en mätare.

När det gäller fråga 2 – Vilka blir konsekvenserna för arbetspendlingen i regionen? – ska man hålla i minnet att den justering av tidtabellerna som är gjord och som trädde i kraft ganska nyligen baseras delvis på att förvaltningen har tittat på var och när folk åker och försökt dra slutsatser av detta för att se till att det blir så små konsekvenser som möjligt.

Jag har givetvis svårt att över huvud taget försvara någonting som innebär en försämring när det gäller turtäthet och kapacitet till Nynäshamn – jag vill ju att det ska gå tåg var femte minut. Men någonstans ska man ändå hålla i minnet att vi har ett helt landsting, en hel ekonomi att ta hänsyn till.

När det gäller arbetspendlingen handlar det om fyra inställda tåg per dag. Svaret är egentligen att det påverkar tämligen marginellt.

I övrigt är det också så att det handlar om en återgång till den tidtabell som gällde före 2011. Det är så med trafikplanering, att det ofta handlar om en dialog mellan kommunen och trafikförvaltningen, och den förstärkning av pendeltågstrafiken som vi gjorde för några år sedan baserades delvis på den typen av dialog, där ledningen i det socialdemokratiskt styrda Nynäshamn gick ut och sade i ett 30-punktsprogram att man 2013 skulle ha skapat sju nya bostadsområden. I verkligheten blev det inte ens 100 bostäder från det att programmet lades till 2013, och då blir det lite skevt i planeringen.

Jag hoppas också att det här ska bli en kortvarig historia och att bostadsbyggandet i Nynäshamn ska komma i gång, och jag hoppas att vi ska kunna få en bättre trafik till Nynäshamn både veckodagar i rusningstrafik och på helger – men det är inte så illa som den bild ni målar ut!

Anförande nr 40
F r e d d i e L u n d q v i s t (S): Tack så mycket, ordförande, ledamöter! Det är en rätt allvarlig situation som man målar upp, och ännu värre kan det bli. Det här är en mild västanfläkt jämfört med vad som väntar till exempel en kommun som Sollentuna, om trafikförvaltningens utsända remiss kommer att slås igenom när det gäller att välja mellan jämn trafik eller skip stop-trafik. Om man väljer skip stop-lösningen så innebär det att inte lika många tåg stannar vid stationerna Rotebro, Norrviken, Häggvik och Ulriksdal som övriga stationer utmed sträckan Märsta–Stockholms Central, och i mellantrafik kommer antalet avgångar från de här fyra stationerna att vara mindre än hösten 2015.

Vad har då detta för betydelse, om vi tar exemplet Sollentuna? Jo, det betyder att den regionala kärna som har målats ut mellan Kista och Häggvik inte längre skulle vara lika attraktiv eftersom tågen inte skulle stanna vid Häggviks station längre. Det innebär att de tankar som handlade om att Häggvik skulle kunna försörja det nya Wäsbyområdets 23 000 bostäder med en bra kollektivtrafikknutpunkt slås om intet. Det innebär att Rotebro, där man vill bygga ungefär 4 000 lägenheter uppe i Älvsunda dal, inte heller skulle bli det nav som det skulle kunnat bli. Så här kan man fortsätta med de övriga stationerna också.

Vid jämförelsen mellan alternativen är det dessutom viktigt att ta hänsyn till hur överskådligt och förutsägbart systemet är för dem som ska använda det. Alternativet med skip stop har den uppenbara nackdelen att det inte är lika självklart vilka stationer tågen stannar vid som i alternativet jämn. Det får främst betydelse för resenärer som inte reser

med pendeltåget regelbundet. Därför innebär det även en påtaglig nackdel för konkurrenskraften mot biltrafiken.

Det innebär att man i två slag, dels med den här nedskärningen, dels om man inför skip stop i stället för jämn trafik, kommer att gynna biltrafiken till nackdel för kollektivtrafiken – och det var väl ändå inte det som var meningen?

Dessutom tycker jag att det är lite tråkigt om inte Allianssidan och Kristoffer Tamsons läser den socialdemokratiska budgeten tillräckligt väl. Den innehåller nämligen två tydliga signaler om hur vi vill att budgeten ska gå ihop på kollektivtrafiksidan. Det ena handlar om besparingar på andra punkter, där vi fördelar om pengar och på så sätt drar ned på till exempel kostnader för konsulter. Det andra handlar om att vi vill få fler som reser kollektivt – det är det som skulle öka intäkterna och stärka SL:s ekonomi.

Förste vice ordföranden: Jag förstår att Sara Svanström hade en ordningsfråga – du tyckte inte att man skulle prata om skip stop nu eftersom interpellationen handlar om nedskärningar. Det är en väldigt svår avvägning för oss i presidiet, exakt vilka avgränsningar man ska göra. Vi bedömde ändå här att eftersom man diskuterade pendeltågstrafiken och detta kan uppfattas som en nedskärning är det svårt att avbryta. Hade man börjat prata om bussar hade det kanske varit en helt annan sak, men i det här fallet handlade det trots allt om pendeltågstrafiken.

Kan vi därmed lämna den ordningsfrågan? Tack. Då går vi till nästa talare.

Anförande nr 41
Leif Gripestam (M): Tack, herr ordförande! Det talades om bollar här. Jag tycker att Miljöpartiet behöver tänka på en boll till. Det handlar om nordostsektorns möjligheter att pendla till Arlanda.

Eftersom man pratar om att det är så viktigt att kunna åka tåg och slippa åka bil och att vi måste öka möjligheterna för människor att åka kollektivt, undrar jag hur det kan komma sig att Miljöpartiet är motståndare till att nordostsektorn ska kunna pendla till Arlanda, med all den fantastiska utveckling som sker där – under devisen att inte uppmuntra människor att flyga i flygplan ska Täbyborna, Vallentunaborna, Vaxholmsborna, Danderydsborna och Österåkersborna minsann åka bil till Arlanda, vi ska inte få åka tåg som är så bra för miljön.

Också det en pendeltågsfråga!

Anförande nr 42
Landstingsrådet Wikholm (S): Jag vill tacka för att jag under debatten fått några svar hittills i alla fall: det är inte så många avgångar, så det gör nog inte så mycket, förhoppningsvis, för arbetspendlingen för Nynäshamnsborna. Det är ju bra om man gör sådana analyser *innan* man fattar beslut om vilka nedskärningar och neddragningar man ska göra, för då kan vi väga konsekvenser mot varandra. Det är sådant man till exempel kan göra i en ordentlig budgetprocess.

Det är klart, det finns trafik som behöver ses över. Men då ska man ju välja ut den trafik som ska utökas eller minskas och de investeringar som ska göras utifrån vad det får för konsekvenser – till exempel på regionens utveckling och arbetspendling.

Jag vet från mina besök att i det här fallet är det Nynäshamn som drabbas hårdast, och man är väldigt, väldigt orolig.

Som sagt, det här är en möjlighet vi skulle kunna ta till vara när Citybanan äntligen öppnar.

Det finns många problem i pendeltågstrafiken och tågtrafiken i det här landet, det vi alla mycket väl om. Därför är jag väldigt glad att vi äntligen har en statsbudget som satsar på spårunderhåll och att vi får löften från den socialdemokratiska infrastrukturministern att den satsningen till stor del kommer att gå till Stockholm för att det är här problemen är som störst.

Men frågan är: Vad gör då landstinget för att möta de här utmaningarna? Är det så att man möter dem bäst med nedskärningar i trafiken? Det går faktiskt att få mer lönsam och produktiv kollektivtrafik. Om man har avgångar i Nynäshamn som man inte tycker tillräckligt många åker med, går det ju att se till att det är fler Nynäshamnsbor som väljer att sätta sig på pendeltåget – för att vi ska få fler biljettintäkter, för att den delen av kollektivtrafiken ska bli lite mer produktiv.

Den här interpellationen fyllde ett halvår i lördags. Då, när den skrevs, var det liksom nu högaktuellt med nedskärningar i kollektivtrafik. Tusen nya busslinjer pratade man om för ett år sedan ungefär, och i våras diskuterade man – och fattade beslut om från förvaltningens sida, på uppdrag av trafiknämnden – nedskärningar i busstrafiken. För de ekonomiska problemen i SL är tyvärr långsiktiga och behöver lösas med långsiktiga åtgärder. Då kan Citybanan vara en möjlighet. Det vore bra om den här församlingen stod upp för den möjligheten och inte skar ned i trafik!

Anförande nr 43
Rickard Wall (SD): Ordförande, ledamöter! Den här interpellationsdebatten, och över huvud taget resonemang kring nedskärningar i pendeltågstrafiken rent generellt – varför sådana uppkommer vet alla. Det beror på att de rödgröna vägrar tala med Sverigedemokraterna. I den här församlingen finns det en parlamentarisk majoritet emot nedskärningarna. Orsaken till att nedskärningar sker är enbart de rödgrönas vägran att prata med Sverigedemokraterna.

Och det är faktiskt värre än så, fick jag veta på trafiknämndens informationsmöte torsdagen den 3 september av Vivianne Gunnarsson. Miljöpartisterna säger så här: Hellre att människor blir misshandlade och nedslagna ute i kollektivtrafiken än att vi miljöpartister pratar med Sverigedemokraterna!

Så uppfattade jag i alla fall ert budskap. Korrigera gärna om jag har fel, eller bekräfta.

Förste vice ordföranden: Vi påminner om att interpellationen handlar om nedskärningar i pendeltågstrafiken.

Anförande nr 44
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Efter ett antal inlägg kanske det känns tryggt att det är en Alliansföreträdare som står här och ska sy ihop resonemangen.

Jag tror att det finns mycket att hämta i det som många har sagt. Jag tror att vi ska stå upp för en utvecklad pendeltågstrafik i den här regionen – men jag tror också att vi måste vara ärliga och konstatera att kollektivtrafikens pengar, resenärernas och skattebetalarnas pengar, ska i första hand användas där de gör störst trafiknytta för flest människor i denna region, där de underlättar och skapar grund för bostadsbyggande – men där detta bostadsbyggande sedan också måste levereras.

Vi gör en satsning på 20 miljarder i form av Citybanan, och vi fattade beslut i samband med vår budget här i våras om ett pendeltågspaket om 12 miljarder kronor för utvecklad och bättre pendeltågstrafik – så vi gör väldigt mycket för att förstärka och utveckla pendeltågstrafiken framöver.

Det *är* smärtsamt att leverera den typen av besked som vi gjorde i våras. Men om det nu är döden, kris och panik kanske vi ska låta resenärerna själva mäta? I den kundnöjdhetsundersökning som i dag presenteras vad gäller pendeltågstrafiken, som har mätt skillnaden mellan upplevelsen i maj och den upplevelse som man nu har sedan de här förändringarna i pendeltågstrafiken trädde i kraft, talar siffrorna följande språk.

- Betyget för turtäthet: upp 7 procentenheter.
- Betyget för tidhållning: upp 14 procentenheter.
- Betyget för störningsinformation: upp 9 procentenheter.
- Betyget för städning av vagn: upp 4 procentenheter.
- Betyget för nöjdhet med trängsel: upp 16 procentenheter.
- Betyget för personalens nöjdhet och vad gäller förmåga att svara på frågor: upp 9 procentenheter.

Någonstans måste ju fakta också tala i de diskussioner vi har, man kan inte bara måla världen i svart eller vitt, utan vi måste någon gång ta ett steg tillbaka och ställa oss frågan: Är det rimligt, det vi gör, utifrån att ta ansvar för skattebetalarnas pengar och resenärernas pengar, och vad blir det faktiska resultatet?

Ja, vi vill ha mer pendeltågstrafik i regionen – men då måste vi också ha ekonomiskt ansvarsfulla och långsiktiga muskler för att klara detta. Det är en del i den strategi som vi nu arbetar med. Var gärna med i det arbetet!

Till sist tänker jag inte prata om interpellationen, utan jag tänker ägna de 40 sekunder jag har kvar åt att tala om den person som faktiskt gör sin sista interpellationsdebatt – min nemesis höll jag på att säga, min antagonist: Nanna Wikholm, som nu ska lämna landstingspolitiken, i alla fall i sin roll som oppositionslandstingsråd med ansvar för trafiken, till förmån för Naturvårdsverket.

Många gånger använder vi hårda ord mot varandra, trots att jag vet och tror mig veta att alla vet att vi vill den här regionen, dess invånare och inte minst i vårt fall kollektivtrafiken det allra bästa. Jag tycker att vi har haft en konstruktiv och bra anda i det arbete som vi har haft, där det gäller att ibland skilja på vad som är partipolitik och vad som handlar om att ta ansvar för förvaltningen av vår verksamhet på ett bra och framgångsrikt sätt. Jag tycker också att vi har kännetecknat en ny politisk generation, som inte har slagit varandra i huvudet med teknik utan många gånger pratat om just politik och värderingar och om hur vi kanske med olika utgångspunkter ändå kan landa i bra lösningar framöver.

Vi funderade på roteln på vad vi skulle ge dig i avskedspresent. Det kommer en större och finare sådan i samband med din avtackning, men en liten symbolisk gåva färgande just detta att gå från teknik till politik och våga diskutera nytta och värderingar ska du få av mig här och nu. Det är ett foto föreställande en Spårvagn City, som du kan ha med dig som ett litet minne. Med denna följer, som kan hämtas hos mig senare, ett årskort på Spårvägsmuseet.

Anförande nr 45
Landstingsrådet W i k h o l m (S): Jag måste nog utnyttja min replik, så jag går hit bort och tackar Kristoffer så hemskt mycket.

Jag hoppas att det är en ny politisk generation i Stockholms läns landsting. Det är nog upp till bevis för många, men vi har ett gemensamt mål som jag har tjatat om många gånger, som vi har satt tillsammans: ett trafikförsörjningsprogram om att öka kollektivtrafikens andel av resandet.

Tack för gåvan. Går ens den här spårvagnen där just nu? Jaså, så långt tror du att den går.

Stockholmsregionen behöver starka politiker som jobbar tillsammans, inte minst när det gäller pendeltågstrafiken. Vi har nått vissa resultat i går – jag tror att vi kan göra ännu mer om vi jobbar tillsammans.

Nu blev jag väldigt snäll på slutet. Men det kan man väl få vara?

§ 121 Frågestund

Andre vice ordföranden: Klockan har slagit 12 och vi ska inleda frågestunden. Nytt för den här frågestunden, nytt för den här hösten, är de fina mikrofonerna som alla platser har utrustats med. Vi inför nu ett nytt arbetssätt när det gäller frågestunden.

Vi ber att det svarande landstingsrådet använder talarstolen medan frågeställaren reser sig upp i salen och trycker på mikrofonknappen. När man har fått röd lampa på mikrofonen på sin plats då är man också i bild i webb-sändningen.

Så, använd mikrofonknappen, tryck *on* när ni ska tala och tryck *off* när ni har talat klart, så hoppas jag att tekniken ska fungera.

Ordningsfråga

Anförande nr 46
Landstingsrådet Larsson (S): Jag älskar ny teknik, som jag för övrigt inte behärskar, kan jag dessutom understryka.

För de flesta i den här salen är det intressant att se frågeställaren. Jag tycker faktiskt att det är lite spännande att se både frågeställaren och den som ska svara. Om det sitter någon långt bak så får man vända sig om. Sett ur fullmäktigeledamöternas synvinkel så är därför det här med att stå ute i salen och sådana saker lite märkliga. Är det inte bättre att använda den tekniken i exempelvis interpellationsdebatter? Så gör man i riksdagen. Framför allt: borde vi inte ha en diskussion mellan gruppledarna om hur vi organiserar arbetet?

Jag föreslår, ordförande, att vi vid just det här sammanträdet – innan man har gått vidare i diskussionerna om detta revolutionerande och omdanande förslag – skulle kunna tänka sig att hålla fast vid den gamla ordningen.

Andre vice ordföranden: Vi har alltså fått den nya utrustningen. Den har kostat mycket pengar, och tanken är att vi ska få en snabbare, enklare och mer effektiv frågestund. Vi kanske sparar in någon minut när ni slipper att gå upp till talarstolen och så vidare.

Annars vill det ju till att man står nära talarstolen och är beredd i förväg. Vi har fått synpunkter på att vi inte hinner med så många frågor.

Om det är så att ni inte vill pröva den nya tekniken så fortsätter vi enligt gammal modell. Vi ska inte öda tid på den här diskussionen. Vi gör Dag Larsson och andra glada. Vi inleder frågestunden.

Fråga 1

Anförande nr 47
Landstingsrådet Ullberg (S): Fru ordförande! Vi har haft åtta år av alliansstyre i majoritet. Nu är vi inne i en ny mandatperiod då Alliansen försöker styra i minoritet. Man har, med förlov sagt, gjort en del bra saker, men vi har också fått världens dyraste sjukhus, kostnadsdrivande vårdval, felinvesteringar i trafikprojekt, skenande konsultnotor, zon-

gränser, klämspärrar, uteblivna biljettintäkter, uteblivna investeringar och vi saknar en plan för hur Framtidens hälso- och sjukvård ska realiseras.

Man tar från det egna kapitalet för att täcka underskottet, vi låter höja SL-taxan och skickar notan till resenärerna, landstinget skär i vårdvalen utan dialog med privata vårdgivare som slutar erbjuda vård, och köerna växer. Med kort varsel vill man nu skära i bussavgångar, vilket drabbar både tillväxt och tillgänglighet i vårt län.

Snart kommer ansvarstalet, det är jag helt säker på. Men innan dess har jag en fråga som du gärna får svara på. Kan du lova att landstinget kommer att klara av kommunallagens balanskrav utan ytterligare försämringar av vård och kollektivtrafik?

Anförande nr 48
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Tack, Erika, för frågan! Det känns rätt kul att få tillhöra den nya generationens politiker som använder gamla rutiner.

Jag ska korrigera en sak. Eget kapital för att täcka underskott, sade du. Vi har i den här salen kommit överens om, tillsammans med revisionen, att vi under de goda åren ska lägga undan ett antal miljarder för att använda när de lite tuffare åren kommer. Det är alltså inte fråga om att vi tar av eget kapital, utan detta har vi kommit överens om. Jag tror att du måste läsa på lite.

Vi måste ha en ekonomi i balans för att kunna genomföra de historiskt stora satsningarna både på sjukvård och på kollektivtrafik. Balanskravet är inte bara viktigt det är ju faktiskt ett krav i kommunallagen att vi ska ha.

Kostnadsutvecklingen är hög inom landstingets verksamhetsområden, och det kommer att krävas tuffa prioriteringar och beslut för att uppfylla kommunallagens balanskrav.

Prognosen ser dock god ut. Jag är övertygad om att man med god ekonomisk hushållning kan fortsätta att ha en budget i balans, vilket vi har haft samtliga bokslut sedan vi tillträdde år 2006.

2015 års prognoser ser också väldigt bra ut, men vi vet, och det är ingen hemlighet, det har vi talat om hur länge som helst, att den riktigt tuffa puckeln kommer år2016, och det blir ännu värre åren 2017 och 2018. Det är därför som vi har samlat i ladorna för att mildra det hela tillsammans med revisionen.

Jag känner stor förtröstan inför uppgiften att uppfylla kommunallagens krav och att vi ska ha en ekonomi i balans även kommande år under mandatperioden.

Anförande nr 49
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Tack för det svaret, Torbjörn Rosdahl! Det var ju ett tag sedan vi hade de goda åren.

Det är möjligt att det är bra att samla i ladorna för tillfälliga utgifter, men nu har vi ett strukturellt kostnadsökningsproblem som ser ut som att man får ta både en halv och en miljard. Det ser inte särskilt lovande ut.

Det är precis som du säger, det ser ännu tuffare ut framöver – framför allt eftersom man använder samma politik som har skapat problemen och man inte är beredd att ta itu med de verkliga problemen. Det är det som verkligen bekymrar mig.

Man ska ha noll på sista raden. Om man har ett minimalt överskott när året börjar och man redan har ätit upp det nu och ändå säger att det ska bli noll på sista raden så förstår jag att det finns ganska mycket av en glädjekalkyl i detta. Det är något att fundera över.

Mitt bekymmer är ju också att de åtgärder som ni vidtar just inte löser problemen. Det är kostnadsökningarna som är problemet, inte intäkterna. På den punkten har jag tyvärr inga svar, utan då blir det de här drastiska åtgärderna som verkligen är bekymmersamma.

Anförande nr 50
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Intäkterna är ju faktiskt också ett bekymmer, eftersom vi vid budgetfullmäktige blev nedröstade i en votering när det gäller intäkter på en halv miljard kronor under mandatperioden. De pengarna skulle ha kommit från en avgiftshöjning på månadskortet.

Sveriges näst billigaste månadskort, och ni hade inte politisk kraft att höja priset med 100 kronor! Då måste man ta konsekvenserna. Det är det man gör inom trafiken, men trafiken kan inte ta allting.

Den här översynen måste man göra i all verksamhet – inom sjukvården, inom administrationen och i allt vad vi gör. Det är ganska ovanligt för oss, men trots allt, fastän det känns lite tungt, ska vi komma ihåg att vi har en tillväxt. Tillväxten är på cirka 3–3,5 procent och vi ser en tendens till att verksamheterna däremot ligger på en ökning med 5–6 procent.

Ja, detta är en utmaning. Den utmaningen är vi beredda att anta, och den antar vi också.

Anförande nr 51
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Tack för det! Detta gör ni genom att använda samma medicin som inte har visat sig verkningsfull tidigare. Jag undrar hur konstruktivt det är.

Ni höjde ju biljettpriserna kraftigt år 2011, och sedan dess har utgifterna ökat sex gånger så mycket. Vi ser ju att det definitivt är utgifterna som ni inte kan hålla nere. Och det är där som det hela har blivit så kostnadsdrivande.

Om du är så sugen på att höja intäkterna undrar jag varför du inte föreslår en höjning av Sveriges högsta landstingsskatt ytterligare. Jag är helt övertygad om att den som har en hink med en massa hål i kommer att få slut på vatten oavsett hur mycket man fyller på. I det här fallet går inte intäkter och utgifter ihop, och att då använda samma medicin en gång till blir väldigt bekymmersamt.

Jag kan tyvärr inte sammanfatta detta på något annat sätt än att du inte kan lova att det inte blir nya panikåtgärder som leder till hårda slag för patienterna, för resenärerna och för tillväxten i regionen.

Anförande nr 52
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Några panikåtgärder känner jag inte till. Jag har jobbat länge inom politiken och har genomlidit panikåtgärder, anställningsstopp och så vidare – sådant jobbar vi inte med. Vi har ju tillväxt, men inte i den grad som verkligheten kräver. Och det är en utmaning, självklart. Det håller jag verkligen med om!

När vi har gjort våra resor, senast till Köpenhamn och Oslo, så visade det sig att de städerna har precis samma kostnadsutveckling. Om man har en omvärldsbevakning så upptäcker man att det ser likadant ut ute i Europa.

Vad beror detta på? Aldrig har vi haft så många sjuksköterskor, aldrig har vi haft så många läkare, aldrig har vi producerat så lite. Vad är felet?

Jag tycker att vi skulle kunna ta varandra i hand och säga: Hur ska vi höja produktiviteten?

Det här är ett bekymmer, men som svar på din fråga känner jag mig trygg med att vi kommer att ha en budget i balans och att vi kommer att följa kommunallagens krav på att ha en budget i balans och se till att åtstramningar ska minimera konsekvenserna för invånarna i länet.

Fråga 2

Anförande nr 53
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Jag har valt att ställa en fråga om beredskapen att ta emot nyanlända flyktingbarn och ensamkommande små barn. Det gäller vår beredskap inom psykiatrin.

Jag ställer frågan mot bakgrund av att flyktingar från Syrien i förra veckan började att anlända till Stockholms central. Dessa människor är just nu i stort behov av stöd och hjälp, och individer finns beredda att ta emot de här människorna och hjälpa dem så gott de kan. Många av dem som kommer är barn som har upplevt krig och flykt och kanske också övergrepp, och de behöver omhändertas på bästa sätt.

Samtidigt kommer fortfarande många ensamma barn. Landstinget har under en tid arbetat med ensamkommande barn från Afghanistan. Vi ser nu på nyheterna att en ny grupp barn kommer från afrikanska länder. Många av de här barnen behöver ett annat stöd än det som de äldre barnen behöver. I det här fallet undrar jag hur läget är när det gäller beredskapen inom psykiatrin

Anförande nr 54
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Tack för en viktig fråga, som verkligen ligger i tiden! Det är ju en fruktansvärd tragedi som utspelar sig i Syrien, och vi följer väl alla utvecklingen kring Medelhavet och hur många människor som söker tillflykt i Europa. Många kommer, vilket Susanne berörde, också till Stockholm. Det är ju en viktig uppgift för oss, tycker jag, att se till att hela länets befolkning, även de nyanlända, får god tillgång till hälso- och sjukvård.

Om jag bara får uppehålla mig lite kring det fysiska, alltså hälsoaspekterna, så är det så att asylsökande ska få tillgång till hälsosamtal och hälsoundersökningar. I det fallet har vi en väl fungerande organisation.

När det gäller det psykosociala omhändertagandet så finns det redan beslut om att utöka uppdraget för Kris- och traumacenter och för Röda korsets centrum för tortyrskadade flyktingar till att omfatta även asylsökande. När det gäller barn så pågår en utredning inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen tillsammans med professionsföreträdare för att utforma ett stöd som fungerar bra för den gruppen. Avsikten är förstås att utöka stödet.

Den bild som jag har fått, efter att ha försökt sätta mig in i hurdan situationen är i vårt landsting, är att vården är väl rustad att möta nyanlända, den har hög beredskap att utöka insatserna. Jag märker också ett väldigt stort engagemang bland våra medarbetare. Den här bilden bekräftas också av våra tjänstemän.

Anförande nr 55
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Jag skulle vilja ta upp mer i samband med den är frågan. Socialstyrelsen gjorde en undersökning år 2013, och den visar att detta visst i väldigt hög grad handlar om kommunernas ansvar, men också om vårdinsatserna och att det tog alldeles för lång tid innan de kunde verkställas.

Det här är väldigt svårt för de här barnen. De behöver kunna komma in i relationer på ett helt annat sätt än en vuxen. De har ofta svårt att samtala, särskilt när det sker via tolk. Här finns ett ökat behov i primärvården men också på akuten. Vi har haft ett projekt när det gäller ensamkommande barn från Afghanistan, men just nu har vi en krissituation och då hinner vi inte riktigt med om vi bara gör utredningar.

Vi behöver stötta vårt transkulturella centrum nu – det är nu det sker, de närmaste månaderna. I den här frågan hade jag hoppats på ett större krismedvetande hos våra allianskollegor.

Anförande nr 56
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Vi står helt klart väl rustade och är väldigt väl medvetna om den situation som vi befinner oss i, och det är en kris, men den är inte för landstinget, det är en kris för människor som söker sin tillflykt hit och det ska vi självfallet möta.

Beredskapen är god och vi behöver utveckla det här arbetet ännu mer. Det kan vara ett bekymmer att nå fram med informationen till asylsökande om möjligheten att få ett hälsosamtal och att komma in i vården. Den saken måste vi jobba med. Det är inte alldeles enkelt, för människor är fria att bosätta sig var de vill, och det kan vara så att vi från samhällets sida inte riktigt vet precis var människor befinner sig.

Men så långt det bara är möjligt så ska detta självklart erbjudas. Jag tror att vi behöver arbeta på flera fronter för att ge nyanlända de bästa förutsättningarna för hälsa, både den fysiska och den psykiska.

Jag välkomnar verkligen nytänkande på det här området!

När jag har besökt både Röda korset och Kris- och traumacentrum så ser jag att det finns väldigt många bra tankar om hur man ska kunna möta en större tillströmning av asylsökande. Det finns väldigt mycket kunskap om detta.

Men visst, vi behöver utveckla nya metoder både inom psykiatrin och kanske skapa ännu tydligare riktlinjer för hur vi ska hantera de här frågorna, men en bild av att vi inte klarar av att möta behovet får jag inte när jag talar med våra mycket engagerade professions-företrädare.

Anförande nr 57
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Eftersom vi bara pratar om barn i det här sammanhanget så är det klart att de inte rör sig så mycket. När de kommit hit en gång så stannar de nog i Stockholmstrakten.

Däremot behöver vi utveckla stödet till barnen. Till exempel kan jag säga att Transkulturellt centrum inte har något uppdrag som omfattar barn. Kunskapen och kunskapsspridningen från Transkulturellt centrum när det gäller bemötande av barn som har varit utsatta för våld, flykt och traumatiska händelser är något som inte finns.

Anförande nr 58
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Då är det ju väldigt bra att det nu pågår en utredning om hur vi ska förstärka stödet när det gäller just barn och dras behov som ju naturligtvis skiljer sig, som du är inne på, Susanne, från de vuxnas behov. Barnen måste ses som egna individer i det här sammanhanget och inte ses som något som bara följer med en vuxen. De är egna individer med egna rättigheter och alldeles egna behov av insatser.

Fråga 3

Anförande nr 59
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Ordförande, fullmäktige och Kristoffer Tamsons! 133 busslinjer berörs av de så kallade effektiviseringarna som den styrande borgerliga minoriteten nu ämnar genomföra i kollektivtrafiken.

Nu brukar ju effektiviseringar kunna vara detsamma som besparingar, men vi får knappast en effektivare busstrafik med färre bussturer. 15 av de berörda linjerna ligger i Norrtälje kommun, som är den till ytan största kommunen i länet där många barn och unga är beroende av busstrafiken för att kunna ta sig till och från skolan och olika fritidsaktiviteter.

Fyra busslinjer i Norrtälje kommun läggs ned helt. Trafikförvaltningen hänvisar till övrig kollektivtrafik i området, men boende talar om att det kan vara 7 km till närmaste övrig kollektivtrafik. Situationen i Norrtälje kommun kan vara lite annan än vad den är i Stockholms innerstad.

Min fråga till trafiklandstingsrådet i dag är: Är du medveten om att de indragna turerna och de busslinjer som läggs ned i Norrtälje kommun kommer att slå särskilt hårt mot barn och ungdomar?

Anförande nr 60
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Tack, Catarina Wahlgren, för din fråga! Låt oss återvända till det resonemang som vi hade i den tidigare interpellationen om pendeltågstrafiken, det vill säga att vi har en region som växer och som står inför stora prövningar både när det gäller dess utveckling och när det gäller dess ekonomi.

För alla oss som på något sätt vill känna ansvarstagande så innebär det just att vi måste hålla två tankar i huvudet samtidigt. Den ena handlar om att ta hand om det som vi har och skaffa oss ekonomiska muskler för att kunna driftsätta de så nödvändiga projekt och satsningar och investeringar som vi har fattat beslut om och som vi vill fatta beslut om framöver, nämligen tio nya tunnelbanestationer, uppgradering av både Roslagsbanan och röda linjen, inköp av nya pendeltåg, driftsättning av Citybanan liksom alla de satsningar på utvecklad och förbättrad busstrafik som vi har sett under senare år.

Om vi ska klara den ambitiösa idén så krävs det att vi kommande år mäktar med att se över både kostnader och intäkter, att vi ser till att vi får bästa möjliga valuta för de pengar som skattebetalare och resenärer har satt oss att förvalta när det gäller att utveckla kollektivtrafiken.

I det här sammanhanget har Alliansen presenterat vad vi uppfattade som ett väldigt ordnat och genomtänkt åtgärdsprogram som vi ju också fick landstingsfullmäktiges stöd för i samband med att vi fattade beslut om vår budget – med ett undantag! Undantaget var att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna tog varandra i hand och, utan ett genomtänkt gemensamt eller genomförbart motförslag, ryckte en halv miljard, snällt räknat, från kollektivtrafikens budget nästa år.

Vi sade då: Om ni fattar det beslutet så kommer det att få konsekvenser för resenärerna i den här regionen – för tunnelbaneresenärer, för pendeltågsresenärer och inte minst för våra bussresenärer. Ni valde ändå att fatta det beslutet, och Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som hade ett alternativt förslag om skattehöjning men fick det nedröstat, stod inte upp för sitt eget budgetförslag utan sprang in i populismens fålla och gjorde gemensam sak med Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. Konsekvenserna är just dem som vi nu ser! Det är ju som jag sade före sommaren, någonting som jag och Alliansen ämnar städa upp men som ni har ställt till.

Anförande nr 61
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Vi vill ju att fler ska resa kollektivt, och man kan kanske tycka att den borgerliga minoriteten, när de visste om att de kanske inte skulle få igenom förslaget om taxehöjning, skulle ha haft en alternativ finansiering.

Flera av de busslinjer som nu drabbas av neddragning ligger på landsbygden, och är direkt avsedda att gå mellan bostadsområden och skolor. Till exempel gäller det avgångarna kl. 07:28 och kl. 07:40 på sträckan Långsjö torg och Rånäs skola som dras in under skoldagar, det vill säga direkta skolbussar. Detta drabbar inte bara dessa ungdomar utan blir också ett slag mot landsbygdsskolorna och, hör och häpna, mot det fria skolvalet för dem som inte har föräldrar som kan skjutsa dem till skolan.

Det gäller också kvälls- och nattbussarna till Hallstavik som har gjort det möjligt för människor som bor där att ta del av kultur- och nöjeslivet i Norrtälje, Stockholm och Uppsala. Det här är oacceptabla förändringar som kommer att göra att många kanske väljer att flytta därifrån. Känns det som ett bra beslut, Kristoffer Tamsons?

Anförande nr 62
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, fullmäktige! Sällan har jag sett ett så tragiskt smash-upplägg i en frågestund någon gång!

Det är ju ni som har fattat beslutet som innebär att detta har blivit konsekvensen! Det var ju ni som startade skogsbranden, fullt medvetna om konsekvenserna!

Jag stod i denna talarstol och sade vad som skulle bli resultatet om ni ofinansierat, utan en gemensam tanke eller ett gemensamt alternativförslag, rycker – snällt räknat – en halv miljard kronor från kollektivtrafikens ekonomi. Det är ju just ert agerande som vi ser resultatet av! Det är ju rödgrön politik med brun inblandning som är det som stockholmarna just nu får känna av!

Vi hade ett genomtänkt alternativ. Det var fullt ut finansierat som hade ordningsamt effektiviserat och utvecklat vår kollektivtrafik.

Det förslaget röstade ni ner. Ni skapade ett hål i budgeten trots att ni visste vilka konsekvenserna skulle bli!

Du är svaret skyldig Norrtäljeborna, Sunbybergarna, Sollentuanborna, Södertäljeborna och alla andra som nu undrar varför det ska göras nedskärningar i busstrafiken. Det är Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet som är orsaken till just detta!

Anförande nr 63
C a t a r i n a W a h l g r e n (V): Vi hade en finansiering av detta i vårt budgetförslag. Man kan tycka att även styret borde ha en alternativ finansiering när man inte är säker på att man ska få igenom sitt förslag i fullmäktige.

När jag var liten fanns det en busslinje som trafikerade Norrtälje stad. Den gick runt hela staden, och det tog ungefär en timme att ta sig till andra sidan. Min morfar brukade kalla den bussen för nykteristen, för den var aldrig full. Det kan ju i och för sig vara bra med nykterhet, men när det gäller bussar så ska de helst vara lite halvfulla. I dag finns det minst fyra linjer som trafikerar Norrtäljes stadstrafik. De är ofta fulla av ungdomar som ska ta sig mellan skolan, hemmet och fritidssysselsättningar.

Nu ska turtätheten minskas i rusningstrafik från kvartstrafik till halvtimmestrafik och på vissa sträckor till heltimmestrafik under dagtid. Det drabbar väldigt många barn och unga hårt och kommer kanske att omöjliggöra deltagande i fritidsaktiviteter. Kanske kommer nykterister åter att inta Norrtäljes gator.

Anförande nr 64
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Och om Vänsterpartiet visste att detta skulle bli konsekvensen av att skapa ett hål på en halv miljard kronor i kollektivtrafikens budget nästa år, varför fattade ni då beslutet? Det är ju ni som är svaret skyldiga.

Eller är det som så att detta är en genomtänkt rödgrön politik? Jag har läst igenom hur det är på olika håll i Sverige där ni är med och styr. Upplands lokaltrafik drar in 25 bussturer – där är Vänsterpartiet med och styr. I Västerbottenskuriren står det om att man nu isolerar byar när busstrafiken dras in. I Östersund försvinner sju av tio bussar. Eller för den delen vad som är resultatet i en miljöpartistiskt styrd kollektivtrafikorganisation, nämligen Västtrafk, där 60 bussar ska tas ur trafik i december. Eller för den delen i Sörmland där man nu talar om att 15 turer ska försvinna bara på sträckan Eskilstuna– Kjula–Barva–Strängnäs – av besparingsskäl säger Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Och jag har läst om den indragna bussen i Värmland som innebär att barnen inte längre kan ta sig till skolan där Socialdemokraterna och Vänsterpartiet styr. Jag har läst om läget i Enköping där vi ser färre bussturer till Fjärdhundra med resultat och som konsekvens att byn måste dra in sina byggplaner – där Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet styr. Är det som så att detta med att dra in bussar är en genomtänkt rödgrön idé?

Fråga 4

Anförande nr 65
P e r C a r l b e r g (SD): Fru ordförande! Min fråga gäller den så kallade tiggerikampanjen vid Östermalms tunnelbanestation, en kampanj som Sverigedemokraterna Stockholms stad stod bakom. Den var godkänd av SL eftersom inget brottsligt eller icke laglydigt fanns in kampanjen. Då valde SL, trots det, att avsluta kampanjen i förtid – på grund av att aggressiva och störande element vandaliserat och satt skräck i en hel stadsdel.

Sverigedemokraterna reagerade kraftigt på att den ursprungliga motiveringen till att den togs ned. Den var att de som vandaliserade kunde göra sig illa. Därför togs den ned i förtid. Sedan kom en reviderad förklaring till att den togs ned.

Med anledning av ovanstående undrar jag: Är det så att SL fortsättningsvis kommer att värna ligister genom att godkänna alternativt ta bort reklam där uppenbar risk finns att våldsverkare och vandaler kan skada sig? Då viker sig SL för hot.

Anförande nr 66
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Frågan innehåller ett faktafel som jag först tänkte upplysa om.

Det är inte som så att man från trafikförvaltningens och SL:s sida gjorde bedömningen att kampanjen skulle tas ned. Däremot fanns det en del i kampanjen som man bedömde att man inte kunde garantera säkerheten kring, just därför att ett antal händelser inträffade. Det rörde de lister som ovanför rulltrappan användes som annonsutrymme. Det var en av de första gångerna som annonser sattes upp på just denna plats.

Det ska sägas att detta inte heller var ett beslut riktat mot någon enskild annonsör eller någon enskild annonskampanj. Detta har även gällt för annonsörer som senare har velat annonsera på precis samma fysiska plats. Då har man sagt nej; utifrån händelser som har

inträffat gör vi bedömningen av just säkerhetsskäl att den platsen inte ska användas för annonsering intill dess att vi har funnit en godtagbar lösning kring just säkerhetsproblematiken.

Då faller det tillbaka på politiken att ställa sig frågan: Ska vi i det läget överpröva de säkerhetsbedömningar som vår profession gör? På den frågan är min uppfattning och mitt besked alltid att vi inte kommer att göra det. Vi kommer att förlita oss på att de säkerhetsbedömningar som görs av våra säkerhetsexperter är något som vi följer. Jag är inte villig att politiskt ta konsekvenserna om politiken överprövar säkerhetsbedömningar och konsekvenserna av detta skulle bli att människor skulle skada sig eller någonting annat otrevligt inträffa.

Frågan rymmer även en annan dimension, och det är huruvida vi ska acceptera att människor ägnar sig åt våldshandlingar på vår kollektivtrafik på ett sådant sätt att vi helt enkelt måste göra den här typen av säkerhetsbedömningar. I det fallet är mitt svar att jag tycker att det är oacceptabelt, alltid, oavsett vem det rör och varför.

Men det är tyvärr inte så att det är SL, trafikförvaltningen eller jag som har ansvar för att upprätthålla lag och ordning i detta land. Det är Sveriges regering och våra rättsvårdande myndigheter som har det ansvaret. Det faller en stor skugga över dem varje gång som våra offentliga miljöer eller vår kollektivtrafik utsätts för hot, våld eller skadegörelse och de inte ingriper på det sätt och med de medel som vi har rätt att förvänta oss.

Anförande nr 67
P e r C a r l b e r g (SD): Fru ordförande! Tack för svaret! Jag har en fundering kring det som du var inne på. Det annonserades så tydligt via sociala medier att man hade för avsikt att attackera just den här tunnelbanan så det var inte direkt någon överraskning för någon att det som hände blev av. Hade man inga planer på att eventuellt stänga tunnelbanan så att man kunde garantera säkerheten för vanliga medtrafikanter också?

Anförande nr 68
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Då är vi inne på frågeställningar som jag ju – tyvärr kanske en del tycker – inte äger rätt att fatta beslut om, det vill säga demonstrationstillstånd och vad som sedan krävs av våra rättsvårdande myndigheter för att se till att demonstrationer hålls inom ramarna för vad som lagen föreskriver och våra ordningsstadgar föreskriver.

Jag tycker att varje gång överträdelser sker så är det allvarligt. Jag och vi alla som skattebetalare och medborgare i detta land måste utgå ifrån att svensk lag gäller lika för alla i hela landet och att våra rättsvårdande myndigheter ingriper mot dem som ämnar göra eller gör våld mot våra gemensamt uppsatta lagar och regler. Det är något som är min bestämda åskligt och jag avser att stå fast vid den oavsett vem det rör eller varför.

Fån det ena till det andra. Det är inte heller så att vi, trots förstärka insatser vad det gäller biljettkontrollanter och annat i vår kollektivtrafik, kan ta över den roll som Polisen har. Det kommer inte att vara möjligt, och det är inte heller en roll som vi ska ta på oss. Vi har rättsvårdande myndigheter för att de ska se till att våra lagar och regler upprätthålls. Vi får utgå ifrån att detta också blir fallet framöver.

Anförande nr 69
P e r C a r l b e r g (SD): Fru ordförande! Tack igen för svaret! Detta har ju då igen med Polisen att göra, passiviteten.

Har du någon möjlighet att påverka så att Polisen kanske skall vara lite mer – aggressiv, låter elakt – men så att Polisen åtminstone försöker se till att det blir tryggt att ta sig ner och eventuellt titta på den här kampanjen eller bara åka i tunnelbanan? Om det hade varit fotbollssupportrar så hade ju Polisen garanterat vevat, men nu stod de mest och tittade på. Sjöng Kumbaya gjorde de kanske inte, men det hela var väldigt passivt.

Anförande nr 70
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vad Polisen gjorde eller inte gjorde överlåter jag åt dem att förklara och tala om. Jag kan tala om hur jag, utifrån mitt ämbete, ser på den här typen av frågeställningar.

Jag har tagit initiativ. Jag uppfattar att alla landstingets partier står bakom förslaget att genomföra en översyn av både hur vi har utformat och hur vi tillämpar våra föreskrifter när det gäller reklam och annat i tunnelbanan och hur vi parallellt med detta också ser över våra ordningsföreskrifter, vad som ska gälla när man rör sig och för sig i vår kollektivtrafik. I båda dessa frågor får vi väl skäl att återkomma när det arbetet är klart.

Fråga 5

Anförande nr 71
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande! Som säkert alla känner till befinner sig Sverige i en exceptionell situation där en mängd människor som flyr från Hafes Assads och IS:s terror och förtryck och kommer till Sverige och till Stockholm. Många stockholmare visar en enastående solidaritet med de människor som flyr från krig och förtryck, vilket jag vill uttrycka mitt stöd för.

Samtidigt kan vi konstatera att en hel del av de här människorna – som har flytt från krig, tortyr och annat elände – kommer så småningom att behöva stöd av kvalificerade psykologer och annan hjälp. Vi har sedan mycket lång tid i Stockholms läns landsting, mer än tjugo år, samverkat med Röda korsets verksamhet för tortyrskadade och krigsskadade. Därför vill jag fråga Anna Starbrink om den verksamhet som Röda korset har, och som jag vet att Folkpartiet tidigare har uppskattat. Kommer Röda korset att kunna fortsätta att göra ett bra arbete även framgent för den här gruppen?

Anförande nr 72
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Tack, Dag, för din fråga! Jag delar ditt engagemang och glädjen över det engagemang som vi ser hos stockholmarna i de här frågorna.

När det gäller asylsökandes och flyktingars behov av att bearbeta sina trauman från tortyr och från krig så har jag ingen annan uppfattning än den att detta är oerhört viktigt. Röda korset gör ett mycket gott arbete, det finns fler aktörer som gör det – Kris- och traumacentrum kan också nämnas i sammanhanget.

Vi kommer på hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträde i slutet på denna månad att ha ett ärende som rör detta, för det är dags att göra en ny upphandling på det här området.

Kan jag garantera att Röda korset kommer att få fortsätta? Det formalistiska svaret är: Nej, det kan jag inte, det kan inte du heller. Vi kan inte föregå en upphandling. Vi behöver göra den korrekt, men min bedömning är att Röda korset och kris- och traumacentrum har väldigt goda förutsättningar för det här arbetet. De har fina verksamheter med goda resultat och goda förutsättningar, naturligtvis, att få fortsätta med det.

Det jag däremot kan garantera är att detta landsting ska fortsätta att erbjuda goda insatser för människor som utsatts för tortyr och traumatiska upplevelser.

Anförande nr 73
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Det finns ju ganska märkliga upplevelser från 2011 års upphandling. Då var det ett annat företag än Röda korset vann upphandlingen. Många av oss önskar att Röda korset hade kunnat fortsätta verksamheten – det var ju rena teknikaliteter som ledde till att Röda korset fick fortsätta eftersom förvaltningen inte hade förstått att om man formulerar skall-krav i upphandlingen så gäller de skall-kraven alla anbudsgivare. Det är ganska elementärt och basalt i lagen om offentlig upphandling.

Låt mig därför formulera frågan på det sättet: Kommer man att sköta den nya upphandlingen på ett mer noggrant sätt?

Du har stor respekt för förvaltningen på många håll och kanter, men när det gäller just den här upphandlingen sjabblade man. Kommer det att vara en mer noggrann upphandling som faktiskt följer lagstiftningens krav i den kommande upphandlingen?

Anförande nr 74
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Jag var inte med i nämnden på den tid då den förra upphandlingen gjordes, jag har följt den från sidan, så att säga, och delar ju din bild av att det inte var tillräckligt väl skött.

Ja, låt oss göra gemensam sak i den här frågan, Dag, och se till att det här blir en bra upphandling där vi kan engagera oss alldeles extra mycket från nämndens sida också. Ambitionen måste naturligtvis vara att göra en korrekt upphandling som uppfyller lagens krav.

Jag tror också att vi ska studera frågan om vilka krav det är som landstinget ska ställa. Vilket uppdrag ska vi låta aktörerna tävla om? Röda korset kommer ju att vara en av aktörerna. Det kanske behövs ett nytt sätt att tänka med tanke på den stora tillströmning av asylsökande som nu kommer.

Anförande nr 75
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag tror också att det finns skäl att ytterligare studera de här frågorna, för jag har nämligen fått ta del av förfrågningsidén, den som ska komma till nämnden. Det finns nog skäl att redan nu, i detta tidiga skede, titta på det underlaget. Där framgår nämligen att förvaltningen har uppfattningen att det gott kan räcka med en utförare inom det här området. Det innebär ju att konkurrensen kommer att utökas om vem eller vilka som får uppdraget.

Jag är av uppfattningen, det vill jag deklarera, att en verksamhet som har funnits i tjugo års tid och som har gjort enastående insatser för krigs- och tortyrskadade människor, den verksamheten borde få fortsätta. Det är i alla fall min ambition i detta ärende.

Anförande nr 76
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ja, Dag, jag har naturligtvis också läst handlingarna och noterat detta.

Jag tycker inte att det är rimligt att vi sätter ner foten och talar om att det ska vara en enda aktör. Jag tycker att nämndens beslut bör bli att vi ska se till att vi tillhandahåller den här servicen, den här vården, till alla som behöver den. Om det betyder en, två, tre eller fyra aktörer får bli en senare fråga. Ambitionen ska inte vara att strama åt utan att se till att de patienter som har det är behovet ska få det tillgodosett.

Om jag får brodera ut det här lite, kan jag säga att jag tycker att det är rätt så besvärligt att vi i Sverige inte har ändrat upphandlingsreglerna i enlighet med EU:s förändrade krav som ju skulle möjliggöra ett enklare upphandlingsförfarande som skulle gynna till exempel Röda

korset eller andra aktörer som verkar på ideell grund. Det är väl ett arbete som vi kan fortsätta.

Jag ser att du nickar, så vi kan säkert driva opinion tillsammans i den frågan också.

Fråga 6

Anförande nr 77
M a l i n K a r l s s o n (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Stockholmsregionen växer och bussarna blir färre. Vi har diskuterat den här frågan ett antal gånger under dagen, men det jag vill belysa gällande min fråga är detta.

Jag har haft kontakt med flera organisationer för funktionsnedsatta och hört hur de kan påverka frågan om nedskärningar i busstrafiken.

Min fråga till Kristoffer Tamsons är: Kommer du att se till att trafikförvaltningen utarbetar en konsekvensanalys av effekterna för personer med funktionsnedsättning inför busstrafikförändringarna?

Anförande nr 78
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Tack, Malin Karlsson, för frågan!

Låt mig med den som grund börja med att slå fast att en tillgänglig kollektivtrafik är en bra kollektivtrafik. Det är också därför som tillgänglighetsfrågorna i Stockholmsregionens kollektivtrafik har varit så högt prioriterade för Alliansen under väldigt många år.

Vi har under den tid som vi har uppburit väljarnas förtroende säkerställt att vi gått till en kollektivtrafik där i stort sett alla bussar är tillgänglighetsanpassade med möjlighet till både nigning och låga insteg. Vi har utvecklat Reseplaneraren på SL:s hemsida, och vi har sett till att vi har utvecklat informationen om till exempel störningar vad gäller hissar och rulltrappor på ett sätt som innebär att möjligheten för funktionsnedsatta att ta sig fram i vår kollektivtrafik tydligt har förbättrats.

Vi har också nu på ett stort antal stationer ett erbjudande om så kallade ledsagare, alternativt assistans av personal. Detta har vi för att alla resenärer som behöver extra hjälp att orientera sig i kollektivtrafiken bekvämt och som kan tänkas behöva extra hjälp för att kunna ta sig fram i vår kollektivtrafik ska kunna känna sig trygga med att det stödet och den hjälpen finns.

Nu till Malin Karlssons fråga. Det är så att indragna busslinjer och glesare trafik ger konsekvenser för alla, också för personer med olika funktionsnedsättningar. Det är också mot den bakgrunden som det här beslutet om att riva upp ett hål i kollektivtrafikens ekonomi är så olyckligt och så absurt, skulle jag vilja säga. När vi hade behövt ha mer pengar för att utveckla just den delen av kollektivtrafiken, så var det några partier, bland annat ditt eget, som såg till att till detta ändamål blev det mindre pengar nästa år.

Det tycker jag är lite beklagligt, och det är klart att det väcker frågor hos väldigt många runt om i Stockholms län om hur ni tänkte.

Från Alliansens sida ska vi se till att den skada och det sår som ni rev upp i kollektivtrafiken blir så litet som möjligt också för funktionsnedsatta i vår region.

Anförande nr 79
M a l i n K a r l s s o n (MP): Ja, kollektivtrafik ska vara till för alla, och alla ska kunna åka just med den. Det är Miljöpartiets politik, och en stor del av problemet är just trängseln som funktionshindersorganisationerna påpekar.

Då tänker jag så här. Om läget är som läget är, så kan man också göra vissa justeringar och jobba med den här frågan på olika sätt. Vi anser att arbetet ska ske i samverkan med funktionshindersorganisationerna för att också arbetet att minimera de negativa effekterna som busstrafiknedskärningarna leder till.

Min fråga till dig Kristoffer är: Ser du att du kommer att ta ansvar för att också verka i samverkan kring den här frågan?

Anförande nr 80
Landstingsrådet T a m s o n s (M): En konstruktiv fråga som faktiskt förtjänar ett konstruktivt svar. Det är: Ja, absolut.

Jag har också försäkrat mig om att vi, inför det beslut som vi fattade vad det gäller just principerna kring effektiviseringar i busstrafiken, hade med förvaltningens idé i det arbetet som handlade om att det just är de regelverk, de riktlinjer, de utarbetade policyer och annat vad gäller funktionsnedsatta och arbetet med deras utmaningar i kollektivtrafiken, som fortsatt ska utgöra grunden för arbetet. Det är en väldigt viktig grund som vi inte ska göra avsteg ifrån.

Jag kommer också att fortsätta den dialog som jag redan har inlett – självklart, skulle jag vilja säga – med olika resenärsgrupper. Det finns många exempel på detta. Låt mig nämna några: Synskadades riksförbund, HSO eller för den delen Resenärsforum. Jag ska nästa vecka träffa alla tre organisationerna just för att gå igenom vad som nu är att vänta i kollektivtrafiken och på vilket sätt som jag hoppas att vi i fortsättningen ska kunna ha en bra dialog och god samverkan. Jag vill ha god samverkan med just dessa och andra organisationer för att vi ska kunna få en så bra kollektivtrafik som möjligt också i morgon.

Anförande nr 81
M a l i n K a r l s s o n (MP): Tack, för det svaret! Det var positivt! Det var kul att höra.

Det jag också skulle vilja höra är uppgifter om tidpunkten för kommande information också till trafiknämnden och även till oss här i landstingsfullmäktige. Vi behöver veta när det här kommer att processas vidare. Har du något datum, vet du på ett ungefär något om tidpunkten. I så fall är jag tacksam för ett besked om det?

Anförande nr 82
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Det är delvis en annan fråga.

Nu har vi en remiss ute hos kommunerna som vi från förvaltningens sida ska ha en dialog om för att se om det är rätt tänkt, om det finns skäl att göra justeringar, och i så fall på vilket sätt? Väl medvetna om att de justeringar som är möjliga att göra är mycket få och mycket små just på grund av det ansträngda ekonomiska läge som kollektivtrafiken har försatts i nästa år.

Utifrån det arbetet ska trafikförvaltningen sedan, precis enligt den tidsplan som ju är känd och gäller, lämna in beställningar till våra entreprenörer om vilken trafik som man vill ha utförd under nästa år. Det ska ju ske under oktober månad för att vi ska kunna se ett ikraftträdande av eventuella trafikförändringar efter årsskiftet, precis i enlighet med alla de förändringar som vi ju alltid har i samband med att vi lägger om våra tidtabeller.

Omläggningen av tidtabellerna görs i år tyvärr inte – på grund av det agerande som Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna vidtog i den här församlingen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet – med idén om att bygga ut och förbättra utan med idén om och ett måste att strama åt och effektivisera. För detta finns det ett antal partier som bär ett tungt ansvar!

Fråga 7

Anförande nr 83
Gunilla Roxby Cromvall(V): Hej, allihopa! Hej, Kristoffer! Jag måste ju säga att det är en fantastisk berättelse som du försöker få alla medborgare att tro på nu.

Det är ju så att ni i Moderaterna har haft makten här i landstinget i åtta år, och nu har ni tagit makten utan att ha egen majoritet. Ni visste att det var så att ert budgetförslag skulle falla, att vi aldrig skulle gå med på en höjning av SL-taxan.

Det hade ni kunnat göra någonting åt innan vi gick till beslut här i landstingsfullmäktige, och nu, när du har makten, försöker du skylla ifrån dig och säga att det är vårt fel.

Jag ser också de här härskarteknikerna, Kristoffer, då du säger Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. Du glömmer bort att Sverigedemokraterna i 98 procent eller så av alla frågor håller med er.

Jag säger det här redan i början av debatten, för jag vet att det kommer tillbaka på slutet. Men det jag vill prata med dig om nu är detta. Kommer du att ta konsekvenserna av det som framkommer på samråden med kommunerna nu angående dessa gigantiska trafik-neddragningar?

Anförande nr 84
Landstingsrådet Tamsons (M): Som ju har meddelats Gunilla Roxby Cromvall och andra på trafiknämndens sammanträde, då effektiviseringarna fastslogs kommer det nu att företas en dialogrunda med kommunerna – man kan kalla det för en förkortad remissrunda – för att just ta reda på vilka synpunkter som finns i kommunerna kring de förslag som förvaltningen har utarbetat. Jag utgår ifrån att Gunilla Roxby Cromvall har fått svar i ett antal olika sammanhang, bland annat i utskick och genom information till nämnden. Finns det skäl att se över dessa, att förändra dessa?

Jag säger till dig som jag sade till miljöpartisten nyss. Det måste vara fråga om ganska marginella förändringar, för vi har inte råd med mer. Orsaken till att vi inte har råd med mer är att Miljöpartiet och Vänsterpartiet inte fullföljde linjen att stå upp bakom sitt budgetalternativ utan gjorde gemensam sak med dem som ville fälla frågan om SL-taxan och göra upp om den utan ha ett gemensamt motförslag, vilket fick konsekvensen att ni skapade ett budgethål på minst en halv miljard kronor i kollektivtrafikens budget för nästa år.

Detta ska sägas till skillnad från hur samma partier agerar runt om i Sverige där de har makten, där de faktiskt gör upp över blockgränsen med Alliansen om att höja priserna inom kollektivtrafiken, och de gör detta just för att man vet att det kostar pengar att satsa, det kostar pengar att möta förväntningar som i sin tur skapar ökad kostnadsutvecklingstakt och det kostar pengar att ha höga ambitioner när det gäller kollektivtrafiken

Det är märkligt, skulle jag vilja säga att Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna – för det är de enda partier som jag kan överblicka historiskt och runt om i Sverige där ni styr – alltid bedriver en politik i opposition och en helt annan när ni själva sitter vid köttgrytorna.

Jag tror att väljarna genomskådar den typen av politik. Jag tror inte att väljarna har respekt för den typen av politik. Jag tror att väljarna tvärtom tycker att det är ren och skär populism.

Anförande nr 85
Gunilla Roxby Cromvall(V): Ja, Kristoffer, respekt kanske du ska ha där du är folkvald, här i Stockholms läns landsting. Det är här ni har tagit makten utan att ha majoritet. Jag kan tipsa dig, Kristoffer, om att det här faktiskt är en väldig *quick fix*. I oktober ska vi slutligt fastställa skattesatsen, och då kan ni göra precis som vi i Vänsterpartiet säger, nämligen höja skatten. Vi måste nämligen ha ett attraktivt, hållbart transportsystem, och det är precis det som ni nu slår sönder.

Det här tar jag från vår vision i kollektivtrafiken: Vi ska skapa attraktiva resor, en tillgänglig och sammanhållen region och effektiva resor med låg miljö- och hälsopåverkan. Det ska göras i samverkan med kommuner och i dialog.

Den här samverkan börjar byggas upp redan under hösten, och sedan är det en cykel som går runt, och den har du nu slagit sönder. Det ni gör nu är nämligen att ställa kommunerna inför en fait accomplit-situation: vi drar trafiken och vi struntar i vad ni säger och vilka konsekvenser det blir.

Anförande nr 86
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vi tvingas nu alltså ta ansvar och städa upp i en tuff situation som Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna har skapat. Det är inget tacksamt jobb att göra, men likväl ett jobb vi tillsammans med våra alliansvänner tvingas att göra. Vi har gjort det många gånger förut.

Det kommer att ske i dialog med kommunerna, dem tycker jag att det är viktig att lyssna på och följa upp, men vi ska vara medvetna om precis det jag säger, nämligen att principerna är antagna av trafiknämnden, och den signal som trafikförvaltningen sänt till mig är att man ska lyssna på synpunkterna på förändringarna men det ansträngda ekonomiska läge som skapats av att det finns ett budgethål på minst en halv miljard kronor i kollektivtrafikens ekonomi kort sagt innebär att det inte kommer att gå att lyssna till och ta hänsyn till alla synpunkter.

Det är mer än att diskutera och samtala om en utbyggd kollektivtrafik när det gäller busstrafiken, nästa år kommer det mer att handla om indragna bussturer.

Det går inte att gå runt detta och det finns de som bär ett ansvar för detta. Det är de som gör upp om SL-taxan utan att ha ett gemensamt alternativ.

Så bedriver man inte politik om man på något sätt någon gång vill bli tagen på allvar.

Anförande nr 87
Gunilla Roxby Cromvall(V): Mitt sista inlägg, och sedan kommer du att dundra på här med det vi har hört många gånger förut.

Du har makten. Ni har haft makten i åtta år, nu har ni tagit makten utan att ha egen majoritet. Ni har ställt till med ett ansträngt ekonomiskt läge. Ni visste att det här skulle komma.

Det du gör nu, Kristoffer, är att du inte tar ansvar för den politik som ni faktiskt bedriver. Ni låter nu glesbygden, landsbygden, barn, skolor, oss i förorterna få indragna linjer– jag tvingades själv att Stockholm på bussen i morse. Linjerna i förorterna ska dras ned.

Du tar inte ansvar för en attraktiv kollektivtrafik, ett hållbart transportsystem när ni nu kommer så här sent på året och säger att nu ryker 130 olika linjer och turer. Det är inte att ta ansvar.

Och nu kommer du att gå upp och säga att allt är Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas fel.

Anförande nr 88
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Det är bra att verkligheten har satt sig och börjat etsa sig in hos dem som fattade beslutet. Då ska jag inte gå in på den frågan.

Däremot ska jag tacka Gunilla Roxby Cromvall för att hon gör en annan sak som jag tycker är viktigt att man då och då gör från politiska partiers och företrädares sida – jag försöker också att göra detsamma ibland, även om det kanske inte alltid framgår. Det är faktiskt att beskriva verkligheten som den ser ut. Det tyckte jag att du gjorde när du sade att ni ämnar återkomma med ett förslag om höjd skatt, för ni ser också de ekonomiska utmaningarna när det gäller att mäkta med att bygga ut kollektivtrafiken och samtidigt göra de satsningar som vi behöver göra i en växande Stockholmsregion i stort när det gäller sjukvård.

Vi delar inte synsättet att det är just skatten som ska höjas, men vi delar uppfattningen att tro att det enkom går att spara sig till de utmaningar som vi se i landstinget är något som vi inte tror på. Det kommer också att behövas inkomstförstärkningar.

Vår linje har varit SL-taxan, er linje är skattefrågan. Då har vi en gemensam verklighetsbild om att det inte enbart går att titta på kostnadssidan utan att vi också behöver titta på intäktssidan. Det är en inställning som många andra partier i den här församlingen har att lära av.

Fråga 8

Anförande nr 89
R i c k a r d W a l l (SD): Ordförande, ledamöter! Jag vill ställa följande fråga till trafiklandstingsrådet: Avser du att ta några initiativ för att bevara de fysiska möjligheterna att bedriva persontrafik på Värtabanan i framtiden?

Jag tog upp frågan om Värtabanan redan i budgetdebatten i juni. Vi har också lagt en skrivelse i trafiknämnden som vi nu har fått svar på från trafikförvaltningen. Där säger trafikförvaltningen efter en del resonemang så här: Trafikförvaltningen bedömer det ändå som intressant att bevaka möjligheten att i framtiden trafikera Värtabanan med persontrafik.

Trafikförvaltningen ställer sig alltså positiv. Då blir frågan om trafiklandstingsrådet tänker göra någonting. Här gäller det nu att agera snabbt innan det här parkeringshuset kommer på plats.

Anförande nr 90
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Tack, Rikard Wall för din fråga! Det här har ju varit uppe i olika sammanhang både i landstinget och regionen, både kopplat till Stockholms stads behov av att på olika sätt trafikförsörja kanske framför allt sin energiinfrastruktur och vårt behov av att hitta robusta och bra lösningar på vår kollektivtrafik när det gäller den delen av Stockholm.

Det vi talar om är alltså en enkelspårig elektrifierad järnvägsförbindelse mellan Tomteboda och Värtan/Frihamnen som ägs av Trafikverket och vars primära intresse har varit och fortfarande är godstransporter på den här sträckan.

Verkets personal har själva gjort bedömningen att detta är transporter som man ser framför sig ska öka under de kommande åren, inte minst med tanke på att man kommer att behöva försörja det nya kraftvärmeverket som ska byggas i Värtan med det som det ska eldas med.

Av den anledningen finns det skäl att ha respekt för detta men samtidigt, som Rickard Wall säger, också markera att vi bör fortsätta att ha den i tankarna när vi funderar kring hur vi möjligtvis kan se hur kollektivtrafikförsörjningen kan behöva utvecklas.

Detta är också orsaken till det svar som du har fått av trafikförvaltningen och som också Alliansen ställer sig bakom. Vi ser det som intressant att i fortsättningen bevaka möjligheten att i framtiden trafikera Värtabanan med persontrafik. I dagsläget är det inte aktuellt. Den trafikförsörjning som den då skulle möta har vi andra och robusta och bra lösningar för, under genomförande eller planer för. Mot den bakgrunden tycker vi att det är viktigt att vi fortsätter att ställa krav via Trafikverket på att exploateringar som görs över och invid banan inte omöjliggör framtida persontrafik på det sätt som du resonerar kring.

Vissa försvarsarbeten har också gjorts för att möjliggöra just detta, men några beslut i frågan är som sagt var inte fattade ännu när det gäller de frågeställningar som Rickard Wall nämner i sin fråga. Det är någonting som vi får fortsätta att följa och återkomma till.

Anförande nr 91
R i c k a r d W a l l (SD): Då tackar jag för det svaret! Jag vill då fråga trafiklandstingsrådet ytterligare en sak.

Trafiklandstingsrådet sade att vissa försvarsarbeten har företagits. Jag skulle gärna vilja veta lite mer om vilka försvarsarbeten som har vidtagits. Dessutom är det knappast så att landstinget har några bättre möjligheter att försörja den här sträckan i Norra Djurgårdsstaden, studentbostäderna i Storängsbotten, Albanoområdet och den växande Hagastaden. Värtabanan går rakt igenom alla de här områdena.

Om man vill trafikförsörja områdena med buss så kommer linjen att gå i zig zag. Så när det gäller persontrafik är nog Värtabanan ganska överlägsen.

Då kommer vi återigen till det här med detaljplanen som Stockholms stad driver på för att få igenom. Kunde man bara flytta det föreslagna parkeringshuset några meter? Vill du vara med mig och flytta på det?

Anförande nr 92
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Det pågår alltså samtal med Stockholms stad om hur vi på bästa tänkbara sätt kan trafikförsörja Norra Djurgårdsstaden på sikt. En stadsdel som vi ska vara medvetna om ligger kraftigt efter sin tidsplan när det gäller bostadsbyggandet och där vi vet att de 35 000 arbetsplatserna i form av SE-bankens huvudkontor och andra finansinstitutioner som skulle flytta dit, inte kommer att komma på plats där.

Av den anledningen är hela trafikförsörjningsbehovet ett annat än vad det var för ett antal år sedan. Då diskuterade man andra typer av kollektivtrafikförsörjning dit än vad som nu kanske kommer att bli fallet.

Vi ska också komma ihåg att en del av den här sträckningen som Rickard Wall talar om, ju i allra högsta grad kommer att få en god, robust kollektivtrafikförsörjning nämligen i form av en ny gul tunnelbanelinje. Till detta finns också en utveckling av busstrafiken och annat.

I närtid finns därför inget skäl till denna oro över att här inte skulle finnas väl genomtänkta idéer om kollektivtrafikförsörjningen, skulle jag vilja säga. Tvärtom pågår mycket arbete, och många delar av det som skulle ha kunnat täckas av den här typen av investeringar kommer i stället att täckas av andra investeringar.

Anförande nr 93
R i c k a r d W a l l (SD): När det gäller den gula linjen är det bara att titta på en karta. Då förstår man att den har väldigt liten betydelse för kollektivtrafikförsörjningen i det område vi talar om, från Värtahamnen till Tomteboda. Jag kan av svaret inte se att det blir så mycket konkreta åtgärder. Jag hade tänkt mig att man skulle utse en speciell förhandlingsperson och ta ett rejält snack med aktörerna, gå lite mer handfast fram à la Rickard Wall, så att det händer någonting.

Men jag har fått det svar som jag har fått, och jag vill bara avsluta med att peka på att det står att det på Bellevuehöjden byggdes två pjäsvärn för att avvärja flyganfall mot Värtabanan under andra världskriget. Sverigedemokraterna är den moderna versionen av pjäsvärn till Värtabanans försvar när det gäller framtida persontrafik.

Anförande nr 94
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Rickard Wall må ha många idéer, genomförbara eller icke-genomförbara, men han kommer under överskådlig tid att vara tvungen att förklara och försvara hur någon av hans idéer någonsin ska kunna bli verklighet när han varit med och ryckt undan ½ miljard från kollektivtrafikens ekonomi.

Fråga 9

Anförande nr 95
A n d e r s L ö n n b e r g (S): Ordförande! Vi har haft en uppvisning i spel om ansvarsboll på förmiddagen, och det ska vi fortsätta med ett tag till. Vi är alla medvetna om att kostnadskontroll egentligen är basen för en sund ekonomi i allmänhet och för en sund utveckling av landstinget i synnerhet.

Tittar vi på våra villkor ser vi att de är extremt goda. Nästan hela världen skulle avundas oss om de såg vad vi arbetar med. Vi har praktiskt taget noll inflation. Vi har 6 procents kostnadsutveckling i landstinget samtidigt som vi har noll procents inflation, och vi har en skattekraftstillväxt på mellan 3 och 4 procent. Det är nästan omöjligt att misslyckas med sådana utgångspunkter. Men vem ger sig? Man kan i i alla fall försöka misslyckas, trots dessa utgångspunkter. Därför har man nu för nionde året i rad inte lyckats få kostnadskontroll.

Jag vill fråga Torbjörn: Har du som finanslandstingsråd något ansvar för de ökade kostnaderna och för de följder det har för länets invånare?

Anförande nr 96
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Tack, Anders, för frågan! De ökade kostnaderna för landstinget är en stor utmaning, för vi är ett län som växer. Vi är det enda landsting och region som växer. Därmed skickar vi också ut mycket utjämningsskatt, och det kommer att bli ännu mer enligt den nya regeringens förslag.

Stockholms län och Stockholm växer mest i hela Europa, sex gånger mer än till exempel Paris. Vi blir allt fler, vi blir äldre och vi behöver mer vård och omsorg. Det är klart att det är positivt att vi blir äldre, men det gör att landstingets uppdrag växer samtidigt som kostnaderna blir högre. Det är positivt och ett tecken på att det här är en bra plats att bo och jobba på. Men det ställer också höga krav på oss.

Den höga kostnadsnivå som nu råder måste vi komma åt. Där är Anders och jag fullständigt överens. En ekonomi i balans är en förutsättning för att klara framtidens välfärd. Därför har vi fattat en del tuffa beslut och prioriteringar i samband med en utveckling av styrningen som ska bidra till stramare ekonomiska tyglar.

Som svar på din fråga vill jag säga: Som finanslandstingsråd är det yttersta ansvaret mitt, att se till att vi har finansiering till den service som stockholmarna kan förvänta sig.

Anförande nr 97
A n d e r s L ö n n b e r g (S): Tack för svaret, Torbjörn! Det där ansvaret utövas på ett lite konstigt sätt. Vi kan ta NK-Express, som det med dunder och brak, à 1 miljon kronor per meter, investerades i. Tre år senare sliter man upp skenorna. Det är någonting som man just nu kunde ha avstått ifrån, till alla bussåkares trevnad.

Ni har för NKS gjort en nyuppfinning i nationalekonomi. Ni har uppfunnit begreppet komparativa nackdelar och fördelat det så att Skanska lånar pengarna och landstinget gör planeringen i stället för tvärtom, vilket hade varit en effektivare utgångspunkt.

Ni anställer mer och mer personal som i allt mindre utsträckning får använda sitt yrkeskunnande i arbetet. De får göra allt annat än att träffa patienter. Ni har beslutat om att sjukhus inte får vara med i öppenvården och skapar därmed en konstlad efterfrågan på slutenvårdsplatser och sängar. Överförandet från slutenvård till öppenvård har minskat.

Varför har ni inte tagit kostnadsansvaret?

Anförande nr 98
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Jag vill påminna Anders Lönnberg om att i juni 2010 var den här församlingen helt enig om att bygga NKS; det fanns ett särskilt uttalande från Vänsterpartiet. Jag tycker inte att man ska glömma bort det. I så fall är du lika mycket Oppfinnar-Jocke som vi i sådana här sammanhang, för vi var helt eniga.

När det gäller att personalen ska jobba med rätt saker arbetar vi jättemycket med det. Ni har tidigare hört personallandstingsrådet berätta om det, och vi kan repetera det i något annat forum. Vi håller med om att man ska jobba på rätt plats. Vår välutbildade personal ska finnas nära patienterna.

Beträffande om sjukhusen ska få vara delaktiga i vårdvalet och så vidare har även det redan diskuterats. Jag föreslår att jag inte repeterar det som jag pratat om mellan kl. 10 och 12. Vi har en stor utmaning framför oss, och jag har det yttersta ansvaret. Jag känner mig trygg i att kunna klara det jobbet.

Anförande nr 99
A n d e r s L ö n n b e r g (S): Ansvar kan man ta på många olika sätt. Där väljer man. Ni valde att ta till ett antal panikåtgärder, att med en månads varsel skära ned busslinjer, att skära 5 procent i ersättningen till privata utövare. Ni valde bort att öka effektiviseringen med bara 1 procent, till exempel. Det skulle ha gett 800 miljoner, vilket hade fått Kristoffer Tamsons att framstå som en lycklig med dock nybadad fyraåring. För det tredje väljer ni att göra S och SD ansvariga för att ni i valet misslyckades med att få egen majoritet.

Tar man ansvar i en demokrati och inte har egen majoritet då förhandlar man tills man har en budget som har möjlighet att gå igenom parlamentet. Det är ert val att utöva det ansvaret. Ni har valt att bortse från valresultatet, och ni tycker att väljarna, om de åker buss eller på annat sätt är trafikanter eller är sjuka, ska straffas för att de inte gav er egen majoritet.

Anförande nr 100
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Vad skönt, nu känner jag igen dig, Anders! Så där brukar du låta i nästan alla frågor. Du eldar upp dig och tar i så att du nästan spricker.

Jag kan säga att vi är det landsting som har tillväxt, men vi är också ett landsting som gör av med för mycket pengar, och det är allvarligt. Då måste man ta tag i det hela, hålla hårt i plånboken och se till att organisationen och verksamheterna också tar ansvar och använder de pengar de har fått.

Ja, vilket bolag som helst i Sverige skulle tycka att det vore fantastiskt att ha 3 procents tillväxt, men inte hos oss. Här ska tillväxten vara 6, 7, 8 procent. Det håller inte. Det håller jag med om. Därför tar Alliansen det politiska ansvaret.

De konsekvenser som uppstod för stockholmarna blev riktigt kännbara först efter ert ansvarslösa agerande i budgetfullmäktige i juni. Nu känner stockholmarna av en minskad turtäthet inom kollektivtrafiken och av åtstramningen inom vården för att ni inte orkade ta ansvar. Det är en sanning som vi ska repetera om och om igen.

Landstingets pris mot främlingsfientlighet och rasism

Andre vice ordföranden: Vi ska nu dela ut pris för arbete mot främlingsfientlighet och rasism. Natasha Ringblom, som varit juryns ordförande, ska redogöra för dess arbete. Varsågod!

Anförande nr 101
Natasha Ringblom: Jag är väldigt stolt över att få stå här i dag. Först och främst vill jag tacka för förtroendet att ha fått vara ordförande för juryn som delar ut pris för insatser mot främlingsfientlighet och rasism. Av alla mina politiska uppdrag känns det här uppdraget som ett av de viktigaste, särskilt i år när situationen i världen ser ut som den gör och när många människor söker skydd i Sverige.

Nu är det viktigt att vi politiker tar vårt ansvar, att vi inte bara säger att de som kommer hit ska komma in i det svenska samhället, utan att vi också visar hur integrationen ska uppnås. Det räcker inte med vackra ord längre. Det krävs handling och ett nytt tänkesätt.

Det är dags att visa hur integrationen ska uppnås. Det är dags att visa hur vi ska främja samexistens mellan olika kulturer i vårt samhälle. Därför är det mycket glädjande att kunna säga att vi har några som har tagit det steget och som börjat agera, som inte väntat på någon ledare eller något politiskt beslut utan själva har startat ett projekt eller en förening. De har gjort skillnad.

Varje år får vi många nomineringar, och varje år är det lika svårt att välja den bästa. I år var inget undantag. En enig jury med representanter för varje politiskt parti som sitter i landstingsfullmäktige, utom Sverigedemokraterna, som valt att inte delta i våra möten – de har självklart blivit erbjudna att vara med – har valt två projekt som behöver uppmärksammas lite extra för sina insatser. Det som de gör inom sina respektive projekt gör skillnad i samhället. De vet också svaret på hur integrationen ska uppnås.

Jag tänkte läsa upp juryns motiveringar ordagrant, för de är väldigt viktiga. Det första gäller Kompis Sverige. Juryns motivering är följande:

”Kompis Sverige har genom sin kompisförmedling skapat möten mellan nya och etablerade svenskar. Det är en tvåvägsintegration som suddar ut gränser och bygger förtroenden. Ett gott samhälle är ett samhälle där alla är jämlikar, där alla kan vara kompisar. Tack vare Kompis Sverige är vi lite närmare det samhället.”

Den andra pristagaren är Generation Ung och Stolt. Det är inte fråga om någon rangordning mellan dessa, utan båda är lika viktiga och båda förtjänar lika mycket uppmärksamhet. Juryns motivering lyder:

”Med en stark förankring i lokalsamhälle har Generation Ung och Stolt ökat ungdomarnas förståelse för varandras olikheter. Tack vare det arbete organisationen lägger ner har skadegörelsen i Farsta centrum minskat och stadsdelen blivit tryggare. Det är genom goda förebilder vi skapar ett gott samhälle. Förhoppningen är att detta pris ska bidra till att Generation Ung och Stolt kan fortsätta sitt goda arbete och samtidigt vara en förebild för andra organisationer i andra lokalsamhällen.”

Tack så väldigt mycket för ert arbete! Vi vill gärna att ni säger några ord om era projekt.

Anförande nr 102
Natassia Fry: Vi vill börja med att tacka så mycket för det fina priset. Det betyder väldigt mycket för oss. Tack!

Jag och Pegah startade Kompis Sverige för lite mer än två år sedan. Vi hade en dröm om att öppna upp Sverige genom att skapa möten mellan människor. Vår vision är att sudda ut gränserna mellan nya och etablerade svenskar. På Kompis Sverige ser vi varje dag hur okunskap och fördomar ersätts med kunskap och förståelse just genom att människor möts.

Anförande nr 103
Pegah Afsharian: Vi vill tacka Botkyrka, Nynäshamn, Haninge, Värmdö, Tyresö och Nacka kommuner för att de delar vår dröm. Vi vill även tacka Inkludera Invest, Axfoundation och Ratos för deras värdefulla stöd. Samtidigt vill vi uppmana fler kommuner och företag att stötta oss. Med er hjälp kan vi alla skapa fler möten och få fler kompisar.

Anförande nr 104
Stefan Karlsson: Jag jobbar som säkerhets- och driftsansvarig för ett köpcentrum, nämligen Farsta centrum. För två och ett halvt år sedan hade jag förmånen att träffa Shervin. Då hade han jobbat gratis i mer än ett år, nästan dygnet runt, och knackat på varenda dörr. Han hade en vision och en idé om sin förening Ung och Stolt. Jag skulle kunna stå här i en timme och tala om allt gott han gjort.

Jag gick till mina chefer och sade att nu ska vi låna ut en lokal gratis till dem som förstör hos oss. Det var väl lite innovativt. Det jag vill säga är att mitt samarbete med Ung och Stolt nu har blivit mätbart rent statistiskt; det sitter några killar på åhörarläktaren och de förtjänar all kredd för det. Vi har fått ned brottsligheten i Farsta centrum med omnejd med 47 procent det senaste året. Det är frukten av vad föreningen Ung och Stolt gör, och jag har äran att få vara med och stötta dem och jobba med dem. Shervin kan berätta lite grann om hur han startade föreningen.

Anförande nr 105
Shervin Mehdi Nejad: Föreningen kom till, för att göra en lång historia kort, genom att jag hade haft svårigheter i livet men inte fått den hjälp jag behövde. Då fick jag idén till hur jag kan hjälpa andra där jag bor, hur de kan komma ut i arbetslivet och göra någonting bra med sitt liv. Så kom föreningen till.

Jag vill tacka alla som är närvarande här och dem som stöttat oss hela vägen. Tack!

Anförande nr 106
Stefan Karlsson: Shervin blir bara bättre och bättre fast han egentligen inte gillar att tala inför folk. Det gör inte jag heller.

Vi jobbar på ett väldigt innovativt sätt. Jag säger som föregående talare att vi behöver hjälp från alla tänkbara håll. Sådant här kostar pengar. Det kostar pengar att spara pengar. Det är ibland svårt att visa, men vi hoppas att det här kan ge en skjuts i rätt riktning. Det är en fantastisk förening. Det börjar väl vara mellan 80 och 100 människor som rör sig i lokalerna och som sluter upp kring Shervin. Det finns alltså en oerhörd potential, och det är en otrolig ära för föreningen att få stå här. Tack!

Anförande nr 107
N a t a s h a R i n g b l o m: Nu blir det kaffe och tårta för dem som varit med i projekten och för supportar som sitter på läktaren – och för juryn förstås!

Parentation

Anförande nr 108
Ordföranden A n n i k a S a n d s t r ö m (M): Döden kommer aldrig lämpligt. Döden kommer förr eller senare, och vi må vara beredda men vi är nästan aldrig förberedda. I somras nåddes vi av beskedet att en av våra ledamöter, Douglas Lithborn, hastigt hade gått bort, blott 48 år gammal. Douglas representerade Moderaterna i Sollentuna och hann vara med i politiken under 30 år, både som kommunfullmäktiges ordförande i Sollentuna och som kommunstyrelsens ordförande under de senaste fem åren. I landstinget var han engagerad sedan 1999. Hans första uppdrag var i kulturnämnden. Han hade varit ersättare i landstingsfullmäktige och var från 2010 ledamot.

Många som hade förmånen att arbeta med Douglas kommer att minnas hans lyssnande och resonerande sätt och hans starka engagemang för många samhällsfrågor. Han var också, och kommer nog att fortsätta att vara, en förebild för många av dem som engagerar sig i lokala politiska frågor. Han lämnade oss alldeles för tidigt. Han hade mycket kvar att ge.

Våra tankar går närmast till hans familj när vi samlar oss för en tyst minut.

§ 125 Bokslut över landstingets samlade resurser för forskning, utveckling och utbildning år 2014

Anförande nr 109
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande och ledamöter! Stockholms läns landsting visar för 2014 det första samlade bokslutet för forskning, utveckling och utbildning. Vi har tidigare haft det uppdelat i olika delar, men nu finns ett sammanslaget sådant, vilket jag tycker är utmärkt. Det visar på ett samlat sätt vilka resurser vi har inom ramen för Stockholms läns landsting. Syftet med det är att vi ska visa att skattebetalarnas pengar, de satsade medel vi har på forskning, utveckling och utbildning, används på ett så effektivt sätt som möjligt.

Avsikten är att vi nogsamt ska följa upp detta. Vi har ett ansvar mot skattebetalarna att använda pengarna på ett effektivt sätt, men vi ska också följa upp det så att vi vet till vem och till vad pengarna används samt att de används på bästa sätt. Tanken är att vi fortsättningsvis ska ha det samlade greppet över FoU-medel. Det kan vara för att säkerställa resenärerna, patienterna och medarbetarna nyttan i de här projekten och vad man gör av de satsningar som finns. Det är trots allt ungefär 1 miljard i samlade FoU-medel som vi använder oss av. Vi har en mycket omfattande utbildningsverksamhet. Det handlar om i princip 100 000 studerandeveckor, om man lägger till de AT-tjänstgöringar och ST-utbildningar som våra läkare bedriver under Stockholms läns landstings hatt.

Med den rapport ni har framför er – ni har alla läst den – visar vi att det samlade bokslutet ger en bra bild av allt som vi gör i Stockholms läns landsting som rör forskningen, utbildningarna och utvecklingsverksamheten. Jag tycker att vi ska vara glada och stolta över

det. Vi ska fortsätta att arbeta på den inslagna vägen, för det är en viktig verksamhet. Nyttan är givetvis inte för oss som sitter här utan huvudsakligen för skattebetalare, patienter, resenärer och andra.

Anförande nr 110
Michel Silvestri (MP): Ordförande! Precis som Peter Carpelan konstaterade är bokslutet över forskning, utveckling och utbildning verkligen en imponerande läsning. Man känner sig som landstingspolitiker stolt över bokslutet och den viktiga verksamheten. Det tycker jag att vi alla kan göra. Utan forskning, utveckling och utbildning kommer inte landstingets olika verksamheter att leva vidare på ett bra, starkt och utvecklat sätt.

När det gäller underlaget har jag haft nöjet att ta del av det från forskningsberedningen i landstingsstyrelse och nu i fullmäktige. Jag vet inte om jag uppfattat det rätt, men det verkar nästan som om underlaget på något sätt vuxit organiskt under resans gång. Det är väl vid det här laget uppe i drygt 200 sidor. Det bekräftar att det är en imponerande sammanställning.

Från Miljöpartiets sida har vi inkommit med ett särskilt uttalande som vi återigen hänvisar till. Jag tänkte helt kort ta upp några aspekter av det. En viktig del som vi från Miljöpartiets sida vill understryka är FoUU:s betydelse för patientsäkerheten. Den delen tänkte jag dock överlåta till min mycket kompetenta kollega Lars Harms-Ringdahl, som alldeles strax kommer att gå upp i talarstolen och prata om det.

Vi har redan tidigare i dag lite grann talat om framtidens hälso- och sjukvård. Där har vi pekat på betydelsen av att vi nu verkligen i sanning visar att vi vill stärka upp primärvård och vårdkedjor för framtidens hälso- och sjukvård, för framtidsplanen. Det innebär naturligtvis att vi på ett tydligt sätt måste avsätta FoU-medel i motsvarande grad till de berörda verksamheterna. Bland annat ska man kanske satsa mer på primärvårdens verksamheter när det gäller FoU och också se hur det dockar in i övriga delar av landstingets hälso- och sjukvård.

Vi vill även peka på betydelsen av att vi balanserar stora satsningar som nu görs i den norra delen. Nya Karolinska Solna är ett naturligt nav i det. Men det är betydelsefullt att vi också gör satsningar i den södra Stockholmsregionen, där vi ju har Flemingsberg som en tydlig kärna.

Sedan kan man också peka på de stora forskningssatsningar där det används registerdata. Där vill vi peka på betydelsen av att vi alltid sätter patientens/donatorns integritet och säkerhet i första rummet. Men så långt det är möjligt ska man naturligtvis skapa förutsättningar för att kunna bedriva bra forskning, och för den delen kanske också utbildning, kring de olika patientdata som vi bygger upp i stora banker. Där är det viktigt att dessutom bevaka utvecklingen när det gäller lagstiftningen på området så att man inte rusar iväg lite för tidigt, vilket väl har skett i något fall, och sedan får anpassa sig och bromsa upp stora, kostsamma satsningar; jag ska inte nämna några namn i det sammanhanget.

Vi har också EU:s dataskyddsförordning som ligger i pipeline och som kommer att innebära en delvis ny lagstiftning även för Sverige på det här området. Där måste vi vara medvetna om vad det innebär för den här typen av FoU-aktiviteter.

Jag tänkte avrunda så här långt med en fråga till forskningslandstingsrådet Peter Carpelan. Vi har sedan ett par år tillbaka pekat på avsaknaden av det FoU-avtal som rör Capio S:t Görans Sjukhus. Sedan en tid tillbaka hänvisas det till ett befintligt sådant i någon skrivning, åtminstone för 2014. Jag är lite disträ så jag kan ha missat det, men jag skulle gärna vilja ha ett förtydligande:

I vilken instans har det FoU-avtalet processats och finns det att ta del av någonstans? Det gläder oss om det har kommit till stånd, men det är, som sagt, okänt åtminstone för mig. Lite mer information om det vore utmärkt.

Anförande nr 111
Aram El Khoury (KD): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag är stolt över den forskning och utbildning som bedrivs i Stockholms läns landsting. Vi har lagt 1 ½ miljarder kronor på forskning. Med det tar vi ett stort ansvar som gynnar patienter i hela Sverige, ja faktiskt i hela världen. Som farmaceut och apotekschef märker jag dagligen vilken utveckling som sker inom vården och läkemedelsforskningen, hur svåra operationer ersätts med mediciner, hur läkemedel med svåra biverkningar ersätts med mer selektiva och effektiva varianter med mindre biverkningar. Som ett exempel på stora framgångar under våren kan jag nämna att HPV-vaccinet, alltså humant papillomvirus som kan orsaka livmoderhalscancer, inte hade kommit fram utan registerforskning vid Stockholms läns landsting.

Över 60 procent av Sveriges medicinska artiklar publicerade i vetenskapliga tidskrifter har sitt ursprung i forskning i Stockholms läns landsting. Vi bidrar med forskningsmedel, personaltimmar på sjukhusen, forskningsinfrastruktur, databaser och inte minst möjligheten att rekrytera patienter till forskningen.

Som ni förstår sker det mycket forskning inom olika grenar, och jag tycker att det är oerhört positivt att vi kraftsamlar inom några områden, nämligen de fyra diagnoserna hjärtsvikt, diabetes typ 2, artrit och bröstcancer. Det är fyra av våra vanligaste folksjukdomar och drabbar snart sagt varje familj i Stockholm på något sätt. Där har vi goda förutsättningar att kunna generera forskning som leder till bättre vård för många människor.

Även på utbildningssidan har vi genomfört och genomför stora satsningar, från vårdgymnasium och vård- och omsorgscollege till vidareutbildning för de mest rutinerade doktorerna. Vår personal är vår allra viktigaste resurs i vården, och den utbildning som bedrivs i eller i samarbete med landstinget är helt avgörande för att vi ska ha personal med rätt kompetens som kan möta patienter med alla tänkbara åkommor.

Med detta, fru ordförande, vill jag tacka för ordet och yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 112
Lars Harms-Ringdahl (MP): Ordförande och ledamöter! Det finns mycket som är imponerande i den här redovisningen, men Michel har tagit upp en del svaga punkter som vi från Miljöpartiets sida tycker borde belysas bättre.

I den ursprungliga strategin och planen för forskning står det att patientsäkerheten ska vara ett prioriterat område. Det märks varken i redovisningen eller i verksamheten. Man har haft lite samarbete med KTH, vilket, som jag förstått det, delvis har havererat. Miljöpartiets representant Michel Silvestri har efterlyst en utvärdering av hur patientsäkerhetsforskningen har gjorts. Han har efterlyst en plan för minst ett halvår sedan, men han har inte fått något svar.

Har man ett prioriterat område tycker jag att man måste respektera att man prioriterat det från landstingsfullmäktige. Att uppnå god patientsäkerhet är, som vi alla vet, extremt svårt. Följaktligen behövs det stöd av forskning och utveckling samt utvärderingar. Jag uppmanar därför beredningen att den verkligen tar till sig detta och gör en beredning och en ordentlig plan för forskningen kring patientsäkerhet.

Anförande nr 113
Michel Silvestri (MP): Ordförande! Jag hade hoppats få ett litet svar från forskningslandstingsrådet på min första fråga. Vi får se om det kommer senare. Jag tänkte i alla fall följa upp med ytterligare en fråga. Jag ska ta det mycket kort.

Det gläder oss från Miljöpartiets sida att man i den kommande FoU-strategin, som ska klubbas så småningom, har vidgat perspektivet och ser till mer av landstingets verksamheter, inte bara hälso- och sjukvård. Man tittar också på hur FoUU och förhoppningsvis innovation, tyvärr kanske i någon frikopplad del, kan bidra till kollektivtrafikens utveckling och möjligen även bidra på andra områden.

Det kanske är för tidigt för att det tydligt ska synas i det bokslut för forskning och utveckling som vi nu ska fastställa, men i den politiska kappan, om vi kallar den så, för landstingsrådsberedningen nämner forskningslandstingsrådet att det ska ge en landstingsövergripande bild över projekten och säkerställa resenärs-, patient- och medarbetarnyttan i de projekt och satsningar som beviljas medel. Jag har inte riktigt kunnat se att kollektivtrafikdelen, om jag tolkar det som resenärsnyttan, syns tydligt i det här bokslutet. Är det att tolka som att det är en ambition för kommande bokslut inom det här området i så fall?

Anförande nr 114
Landstingsrådet F o r s l u n d (FP): Fru ordförande! Tack, Michel, för en fråga som jag ska svara på lite kort. Vi kommer att sätta fullt fokus på forskningens tillgång till information av hög kvalitet när vi nu jobbar med DTR-samarbetet, som innebär att vi ska byta ut våra journalsystem i landstinget. Det görs för att säkerställa en automatiserad inrapportering till kvalitetsregister och andra källor som forskningen behöver.

Vi kommer att tillskriva regeringen om ett antal hinder som finns för detta ändamål, inte minst på EU-nivå. Det finns även sekretessgränser mellan olika lagstiftningar i Sverige, som vi ska påtala. Vi kommer också att jobba nära mellan forskningsområdet och innovationsområdet för att se till att det här sätts i fokus på ett nytt sätt.

I FoU-strategin nämns informationsförsörjningen, och i den kommande nya strategin för innovation och forskning nämns även forskningens behov av högkvalitativ data. Dessa två områden kommer således att hänga mycket nära samman i fortsättningen.

Anförande nr 115
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Som svar på Silvestris fråga vill jag säga att det var lite före min tid, och jag behövde därför fundera en stund. I vårdavtalet med Capio S:t Görans Sjukhus står det att ett FoU-avtal ska upprättas, och beslutsorganet är alltså ett verkställighetsbeslut. Det är därför det är taget, men inte i till exempel forskningsberedningen.

§ 126 Bildande av Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg

Anförande nr 116
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Fru ordförande, landstingsledamöter! Vi har nu ett ärende framför oss som handlar om att delta i bildandet av Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg. Redan i februari 2014 fattade hälso- och sjukvårdsnämnden ett beslut om att delta i det som då kallades nationell samordning av luftburen ambulanssjukvård, något som är oerhört viktigt för att sjukvården ska fungera och för att man som patient ska kunna flyttas mellan olika sjukhus och till sitt hemlandsting när man blir sjuk.

I dag är samtliga landsting och regioner i Sverige överens om att bilda kommunalförbundet för att ha ett gemensamt ambulansflyg samt teckna ett samverkansavtal med Västerbottens läns landsting om det medicinska ansvaret.

Vi har i Stockholm haft en del synpunkter förstås. Några har vi fått gehör för, andra inte. De vi inte har fått gehör för ska vi fortsätta att jobba med, men de är inte av en sådan dignitet att vi inte tycker att det finns anledning att delta i bildandet av kommunalförbundet. Det kan tvärtom bli väldigt bra för befolkningen i hela Sverige.

Karolinska har en särställning och har sagt att de inte vill vara med i detta, i alla fall inte till en början. Det beslut vi fattar i dag möjliggör för Karolinska att antingen vara kvar i sitt eget system eller också välja att gå med i framtiden. Genom att fatta beslutet i dag håller vi alla vägar öppna.

Jag vill säga att jag tycker att det är ett fantastiskt bra förslag, och jag är glad att vi är med i det från Stockholms läns landsting.

Med det yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

§ 127 RUFS 2010 – en bedömning av aktualitet och användbarhet inklusive redovisning av uppdraget att utvärdera handlingsprogram som arbetsmetod

Anförande nr 117
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Den här aktualitetsprövningen av den regionala utvecklingsplanen är ett viktigt inspel för hur vi ska kunna utveckla samspelet och de gemensamma krafttagen i Stockholmsregionen framöver. Det har varit en av de viktigaste utgångspunkterna för arbetet med nästa regionala utvecklingsplan både när det gäller innehållet i den kommande planen och när det gäller arbetet för att den gemensamma regionala målbilden, som vi fastställer i planen, ska bli reella realiteter i den verkliga verkligheten.

Vår förvaltning skickade ut åtta frågor om 2010:s relevans till sammanlagt 500 aktörer och fick in 136 svar från en bred samling remissinstanser. Det ska sägas att det huvudsakligen var offentliga organ som svarade. Privat sektor var främst representerad när det kom till infrastrukturfrågor och ideell sektor när det kom till klimat och miljö.

Jag vill i den här diskussionen ta min utgångspunkt i remissvaret från Vinnova. De påpekar att den globala konkurrenssituation och omvandlingstakt som Stockholm möter snarare är snabbare och starkare än vad regionplanen har identifierat. Det är en viktig insikt för oss att ta med i arbetet med den nya RUFS:en, och egentligen i allt vårt arbete. Det krävs ett beslutsamt, snabbfotat och välkoordinerat regionalt samspel för att kratta för kommande framgångar.

Jag vill gratulera Solna som av Svenskt Näringsliv har fått topplatsen vad gäller företagsklimat i Sverige. Samtidigt är det lite tråkigt att vissa kommuner i Stockholmsregionen tappar placeringar i det indexet, även om vi genomsnittligt ändå står oss rätt bra. När Stockholms stads företagsklimat försämras är det förstås en alarmklocka för stadshuspolitikerna. Det måste det vara. Men det måste också vara det för oss landstingspolitiker och kommunpolitiker i hela vårt län.

En del av orsakerna till företagsklimatrankningarna har sin grund i politiska överväganden i kommunerna, medan en del är en återspegling av gemensamma regionala problem. Jag tror att en av de saker som Stockholms stad tappat på, nämligen tillgången till kompetens, har sin grund i de utmaningar vi gemensamt har på bostadsmarknaden och när det gäller trängsel i trafiken, som tillsammans minskar effektiviteten i vår arbetsmarknadsregion. Vi sitter i samma båt i det avseendet.

Många aktörer i aktualitetsprövningen pekar på att utmaningarna i RUFS 2010 är än mer relevanta i dag än när planen antogs för fem år sedan men att planen måste bli långt mer genomförandeinriktad med tanke på den snabba utveckling som i dagsläget pågår. För att RUFS ska vara trovärdig önskas tydligare ställningstaganden och tydligare prioritering av

mål. Planen upplevs av vissa som otydlig, och i den nya RUFS:en bör vi kanske genomföra mer noggranna prioriteringar och arbeta med väl genomtänkta ansvarsfördelningar.

En ganska samlad uppfattning är att de konkreta förslagen behöver utvecklas för att de åtaganden som presenteras i RUFS 2010 ska kunna förverkligas. Mål och visioner riskerar att bli tomma ord om det saknas en prioritetsordning och en ansvarsfördelning. Därför är arbetet med genomförandeplaner för prioriterade delar av RUFS någonting som behöver utvecklas. Jag tycker att en synpunkt från Nacka kommun är intressant, nämligen att även delregionala problem kan angripas med partsgemensamma genomförandeprogram.

Det finns också kritik mot att det saknas tydliga metoder för att mäta hur olika regionala aktörers utvecklingsarbete bidrar till utvecklingsplanens måluppfyllelse. Det är en kritik som även gäller landstingets egna verksamheter. Jag tror att en reflektion som vi behöver bära med oss i alla nämnder och förvaltningar är att landstingets verksamheter bör agera samordnat så att man kan och vill agera på ett sådant sätt att RUFS:ens utvecklingsmål backas upp. För att det ska ske krävs att RUFS utformas så att den tar hänsyn till de förutsättningar som landstinget har. Jag tror att det här är en ömsesidig tillnärmelseprocess som vi har all anledning att arbeta vidare med.

Jag ser att min talartid håller på att ta slut, men jag kommer att återkomma i senare inlägg.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 118
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Tack, Gustav, för inledningen! Ja, det är en aktualitetsbedömning som nu har genomförts. Den har en tid på nacken. Vi behandlade den i nämnden i mars månad, och dessförinnan gjordes arbetet under förra året. När man smakar på ordet aktualitetsförklaring kan man säga att det rimmar lite illa när alltför mycket fortfarande bedöms vara alltför aktuellt i en RUFS och i en regional utvecklingsstrategi.

Det är klart att avsikten med många av de målområden som vi satte upp då det begav sig, när vi antog RUFS 2010, var att vi skulle ha en utveckling, även om långt ifrån allt skulle vara klart. Vi skulle ha en utveckling som gick åt rätt håll. Det är väl det som lite grann är kännetecknande för alla de 136 remissvar som vi fått in, att man tycker att genomförandehastigheten är för låg. Jag kommer tillbaka till det.

Bland annat pekas det på miljö- och klimatmålen, som riskerar att inte nås när det exempelvis gäller våra målsättningar att bli fossilbränslefria. Vi har bostadskrisen, som är en återkommande fråga hos flera av remissinstanserna. Man kräver en mer samlad och sammanhållen politik och gemensamt genomförande. Där kan vi notera att vi senast fick en rapport om att tillväxttakten för regionen har minskat. Det paradoxala i det är att en stor del av minskningen av tillväxttakten beror på att vi har brist på bostäder. Det som håller uppe tillväxttakten är den produktion av bostäder som trots allt sker.

Vi har hälsoklyftor som ökar. Livstidsskillnaden är enorm mellan Danderyd och Sundbyberg. Vi har stora skillnader, vilket flera pekar på, när det gäller studie- och utbildningsgrad mellan våra kommuner; det har diskuterats här tidigare. Vi vet att de målsättningar som handlar om kollektivtrafikandelen inte håller den takt och inte går åt det håll som vi skulle önska.

Som sagt, genomförandet är något som många fäst uppmärksamheten på, vilket också Gustav mycket riktigt nämnde. Genomförandeplanerna är naturligtvis en del av detta, men en av de stora utmaningarna är att vi ser dem som förpliktande, även om det inte är bindande. Det är ett förhållningssätt som vi faktiskt sluter mot varandra, att genomföra de olika satsningarna.

Det som framför allt lyfts fram är återigen klimatfrågan, men också genomförandet av de regionala kärnorna och utvecklandet av desamma. Utan att göra en uppdatering av alla kan man säga att vi har en och annan regional kärna där vi till och med har gått åt det motsatta hållet. Det vi trodde skulle bli en utveckling blev i stället en regression. Där tror jag att vi gemensamt behöver göra en insats.

Vill vi ha samling måste vi också se till att konsolidera de resurser som bland annat landstinget kan styra över, men även andra parter, för att det ska fungera. En av de tydliga synpunkterna är att vi måste stärka upp landstingets egen delaktighet. Det var också ett av våra medskick när vi diskuterade den här frågan inför det kommande arbetet.

Även om det inte är tydligt i aktualitetsförklaringen lyser sjukvårdsstrukturen hittills till stor del med sin frånvaro i RUFS-arbetet. Inför det kommande arbetet nämns det i princip inte med ett enda ord. Jag hoppas att vi alla är överens om att sjukvårdsstrukturen är en möjlighet för bra, solidarisk och jämlik vård i vårt land, men den har också en stor utvecklingspotential och är en väldigt viktig utvecklingsfaktor, såsom lokala klusterbildningar.

Väldigt tydligt är att man även denna gång från remissinstansernas sida vill ha en ökad tydlighet när det gäller var i regionen vi ska kraftsamla, inte bara när det gäller bostäder utan också när det gäller arbetsplatsetableringar och forskningsetableringar. Där tror jag att det är viktigt att vi i det kommande arbetet svarar upp mot de önskemål som finns. Det är ett sätt för kommunen, och inte minst för branscher och företag, att styra och bestämma var jag vill etablera mig, var spänningsmomenten finns och var jag vet att utvecklingen av mitt företag eller mitt forskningsområde kan bli extra stark.

Med det skulle jag vilja hänvisa till det särskilda uttalande som vi lade fram i TRN när det begav sig i våras.

Anförande nr 119
Charlotte Broberg (M): Det var intressant att lyssna på dig, Jens. Det kändes lite som att frågan var om glaset är halvfullt eller om det är halvtomt. När man lyssnar på dig verkar det väldigt halvtomt. Jag tillhör dem som tänker på glaset som ganska så halvfullt, men det hör väl lite grann samman med i vilken del av den här salen vi sitter, om vi sitter till höger eller om vi sitter till vänster, om vi tillhör majoriteten eller om vi tillhör oppositionen.

Det är gott att kunna konstatera att mycket av det som nu slås fast innebär att RUFS:en fortsatt är aktuell i sina huvuddrag. Det tycker jag är ett gott betyg till RUFS. Det visar att när man gjorde RUFS:en hade man en ganska god insikt om hur framtiden skulle te sig. Vi kan konstatera att RUFS:en fortfarande är aktuell i sina huvuddrag.

Det finns en bred uppslutning kring den gemensamma visionen, att Stockholm ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. Den har en stark ekonomi kombinerad med hållbar utveckling och en lockande livsmiljö. Den snabba befolkningsutvecklingen rent generellt har inte riktigt hunnit med i RUFS, och där har vi fått göra en del revideringar. Inte minst den senaste tiden har vi själva reflekterat över de ökade flyktingströmmarna och vad det kan betyda, även om det trots allt är fråga om ganska låga siffror när vi talar om helheten.

Detta innebär också att de utmaningar som finns i RUFS är ännu mer relevanta i dag än när planen faktiskt antogs. Det betyder att det är viktigt att jobba vidare med dessa. Även andra förändringar har skett och måste arbetas in i den kommande planen.

Som helhet har RUFS:en ett starkt stöd i regionen och såväl vision som mål och strategi är fortsatt aktuella. Några delar tycker jag dock är särskilt värda att uppmärksamma. Det är, precis som Jens och jag tror även Gustav var inne på, bostäder och infrastruktur. De är oerhört viktiga för tillväxten. Med Moderaternas och Alliansens beslut om en ny tunnelbana,

en utbyggnad med nio nya stationer, fattades också ett historiskt beslut. Det var den största satsningen på tunnelbanan på 40 år.

Jag ser gärna framöver att fler steg av det här slaget tas. Vi måste bygga ut infrastrukturen och vi måste också i väldigt stor utsträckning bygga bostäder. Det är mycket viktigt för den framtida Stockholmsregionen.

Jag ser också kollektivtrafiken och bostadsbyggandet som intimt sammanlänkade i regionen. I Alliansens vision för Stockholmsregionen spelar cykel, bil och sist men inte minst kollektivtrafik en viktig roll.

Jag ser också gärna en tillgänglig och hållbar region. Vår region ska vara nationellt och internationellt tillgänglig och konkurrenskraftig.

Utvecklingen av miljö- och klimatmålen, som Jens också var inne på och som jag antar att vi kommer att diskutera betydligt mer senare, kanske inte minst under nästa punkt som heter Miljöredovisning 2014 för Stockholms läns landsting, är naturligtvis väldigt viktig och värd att uppmärksamma.

En hälsosammare region är en annan fråga som vi också måste återkomma till. Som landsting har vi faktiskt huvudmannaskapet både för sjukvård och för kollektivtrafik. Här tror jag att det finns mycket framöver att arbeta med för att sammanlänka dessa delar.

Sist men inte minst vill jag också peka på Stockholm som en kunskapsregion. Även denna del har till viss del diskuterats tidigare i dag i samband med den redovisning som har gjorts vad gäller forskning, utveckling och utbildning år 2014. Men här vill jag ändå poängtera, även om många inte riktigt ser på forskning, utveckling och utbildning som den delen, att det faktiskt är oerhört viktigt att utbildning och lärande i såväl förskola som grundskola och gymnasium måste hålla en hög kvalitet för att Sverige och Stockholm ska kunna vara en ledande kunskapsregion framöver.

Till sist tror jag också att det är viktigt att vi lär oss att kommunicera den här regionplanen. I dag är det faktiskt ganska många stockholmare som inte har en aning om vad en regionplan är. Den innehåller trots allt en hel del viktig information och saker som man kan ha nytta av. Den sista och stora utmaningen tror jag faktiskt är att kommunicera detta så att vi kan nå en bredare krets.

Med detta vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut och en fortsatt aktuell RUFS.

Anförande nr 120
K a r l H e n r i k s s o n (KD): Ordförande, ledamöter! Jag tycker att vi har ett ständigt återkommande men väldigt spännande dilemma. Prognoserna håller inte. Vi ser att vi måste ha en ny regional utvecklingsplan därför att Stockholm växer mer än vi tidigare hade planerat. Det är oerhört många i Sverige och i Europa som nog är avundsjuka på den situation vi har. Vi har en tillväxt i befolkningen men också i ekonomin och i nya jobb.

Det är naturligtvis inte en utveckling som är utan utmaningar. Vi ser att det samtidigt som det finns många jobb finns många som lever i utanförskap av olika slag. Vi måste ha en regional utveckling som visar vägen från utanförskap till innanförskap, både på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden. Fler ska komma in, få ett första insteg. Vår region behöver fler jobb. Det handlar både om de jobb som vi ibland pratar ganska mycket om här, den avancerade forskningen, de nyskapande företagen, de internationella huvudkontoren, men också om enkla jobb med låga instegströsklar.

Vi behöver också fler bostäder. Det handlar om alla typer av bostäder och i olika delar av länet. En viktig erfarenhet som vi har tagit till oss i Stockholmsförhandlingen och i den nu pågående Sverigeförhandlingen är att nya bostäder måste kombineras med satsningar på utbyggd kollektivtrafik och utbyggd trafik över huvud taget. Som ordförande i trafikplaneberedningen är det i första hand trafikfrågorna och hur vi ska få en fungerande infrastruktur som jag sysslar med, och där har vi oerhörda utmaningar under åren som ligger framför oss. Därför ska det bli oerhört spännande att gå in i arbetet med den regionala utvecklingsplanen för att se hur vi kan få en framtida struktur som verkligen lever upp till de mål vi har. Det handlar om en ökad kollektivtrafikandel, men det handlar också om att binda ihop en region som riskerar att dras sönder för att man till exempel inte kommer från den södra delen till den norra delen av regionen, vilket ju är oerhört olyckligt med tanke på den övervikt som finns på arbetsplatser i den norra delen.

Vi har också att ta till vara att Stockholm även i framtiden ska vara en attraktiv internationell stad. Där har flyget en oerhört viktig roll. Det är ingen av de tidigare talarna som har nämnt det och därför ska jag kanske säga några ord om det. Arlanda har en sådan central betydelse för att Stockholm ska vara en internationellt attraktiv plats. Det handlar om att vi behöver ha en bra kollektivtrafik och en bra trafik över huvud taget till Arlanda. Men vi behöver också se till att trafiken på Bromma får fortsätta fungera. Bromma har en jätteviktig roll för att binda ihop Sverige. Det är naturligtvis som Sveriges huvudstad som Stockholm också är en viktig tillväxtmotor.

Vi behöver en ny och utvecklad trafikinfrastruktur. Vi behöver bättre tvärförbindelser. Vi behöver bättre förbindelser mellan de viktiga regionala kärnorna runt om i länet. Det ser jag fram emot att vi ska jobba med en hel del i arbetet med den nya regionala utvecklingsplanen.

Anförande nr 121
M a t t i a s L ö n n q v i s t (FP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Inledningsvis var ju frågan om RUFS 2010 var aktuell och kan gälla hela sin giltighetsperiod. Innan jag besvarar den frågan kan man ju ställa sig frågan varför vi över huvud taget ställer oss den frågan. Vi håller ändå på att jobba på en ny RUFS. Den frågan besvarar vi för att vi ska kunna lära oss någonting till nästa RUFS och se vad som ska in i den, men också för att vi innan nästa RUFS är antagen bör ha en giltig RUFS som vi faktiskt arbetar utifrån.

Svaret på frågan är kort och gott ja. Men för att slippa lämna talarstolen efter 30 sekunder tänkte jag att jag skulle utveckla detta lite grann. Framför allt skulle jag vilja komma in på vad vi lär oss, vad vi tar med oss in i nästa RUFS och hur vi arbetar med det här materialet.

Tittar man på dokumenten från regionplanenämndens möte i mars, när vi hade den här frågan uppe, kan man se att det finns ett särskilt uttalande från de fyra alliansspartierna som är ett väldigt bra särskilt uttalande, måste jag säga och inte bara för att jag är en av dem som har skrivit under. Jag tänkte att jag skulle lyfta fram tre saker som vi tog upp i det särskilda uttalandet.

Det första jag skulle vilja ta upp är kopplingen mellan bostäder och infrastruktur. Det är ibland lätt att som kommunpolitiker eller om man är trafikpolitiker eller vilken typ av politiker man än är se att ”mina frågor” är viktigast, ”mina frågor” existerar i någon form av vakuum och har ingen koppling till någonting annat. Men problem uppstår ju om man bygger bostäder där det inte finns kollektivtrafik eller om man bygger kollektivtrafik där det inte finns bostäder. Det finns ganska mycket forskning som exempelvis visar att när du flyttar till ett nytt bostadsområde etableras de trafikmönster du får när du flyttar dit, det vill säga finns det ingen fungerande kollektivtrafik blir du tvungen att ta bilen. Om sedan kollektivtrafiken finns efter några år har du vant dig vid att ta bilen och tänker inte ens på att det nu finns tunnelbana, pendeltåg, spårvagn, buss eller vad som finns då.

Den andra frågan jag skulle vilja lyfta fram handlar om den hållbara regionen. Då kan man säga att Stockholmsregionen är en väldigt spännande region på många sätt, framför allt genom blandningen av stad och natur. Vi har väldigt mycket grönområden i Stockholm och vi har de gröna kilarna som förutom att vara bra för oss människor också är bra för djur och natur. Då krävs också att vi värnar de här gröna kilarna, att vi faktiskt förstår värdet av dem. Där tycker jag att det är extra positivt att vi i det särskilda uttalandet fick med en skrivning om de gröna kilarna. Vi är överens inom Alliansen om de gröna kilarnas värde. Det säger jag inte bara för att jag är Sundbybergsbo och ser hur den gröna kilen påverkar oss i vårt största grönområde utan för att det är en viktig fråga för hela regionen.

Den tredje delen som jag skulle vilja lyfta fram – nu knyts det ihop lite grann – handlar om en hälsosammare region. Genom att vi bygger där det redan är bebyggt, förtätar där vi har byggt och behåller grönområden tar vi vara på den forskning som visat att vi mår bättre om vi har grönområden runt knuten. Har vi tillgång till infrastruktur, boende och grönområden mår vi bättre. Då har vi plötsligt knutit ihop allt det här.

Med den lilla utvikningen på slutet skulle jag vilja yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 122
Malin Fijen Pacsay (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Miljöpartiet tror på Stockholm. Vi ser att vår region har en enorm potential. Vi kan skapa framtidens klimatsmarta storstadsregion, där våra medborgare kan njuta av hög livskvalitet och fungerande gemensamma institutioner. Inriktningen på den fortsatta utvecklingen av Stockholmsregionen och därmed arbetet med RUFS:en är därför av största intresse för oss.

Vi i Miljöpartiet tycker att RUFS 2010 har varit ett bra dokument, en bra process för att främja den långsiktiga utvecklingen i regionen. De utmaningar som identifieras i RUFS 2010 säger vi också är fortsatt viktiga. Vi ser nu fram mot en ännu bättre process med den nya RUFS:en. Vi behöver tydligare fokus på de stora utmaningarna, där klimatfrågan, en fungerande kollektivtrafik och den sociala hållbarheten i regionen får en tydligare och centralare roll.

Miljöpartiet har länge drivit kravet på regionbildning. Vi välkomnar därför att Alliansen äntligen tagit steget att påbörja processen mot en regionbildning. Som region får vi fler verktyg, ett tydligare ansvar och större möjligheter att bättre planera och utveckla Stockholmsregionen för medborgarnas bästa.

Med en regionbildning får RUFS också en allt viktigare roll som styrdokument för den långsiktiga utvecklingen av Storstockholm mot en fossilfri region som strävar mot en bättre social och ekologisk hållbarhet.

Världens ledare samlas om tre månader i Paris för att förhandla fram ett nytt globalt klimatavtal. Detta avtal måste dock fyllas med innehåll på nationell och regional nivå. RUFS är den process där vi i samråd med regionens kommuner och andra intressenter tar fram en tydlig guide för utvecklingen mot en robust och fossilfri region. De skyfall som förra hösten drabbade Malmö och i förra veckan Hallsberg och Järfälla, där över hundra millimeter regn föll på ett dygn, mer än vad som normalt faller på en månad, är tyvärr bara en försmak av den realitet som väntar oss. Vi måste rusta vår gemensamma infrastruktur och göra den mer robust för denna verklighet.

Lika viktigt är det att vi aktivt arbetar för att minska vår del av de utsläpp som orsakar klimatförändringen. Boende och resande måste gå att kombinera så att våra medborgare enkelt kan välja rätt och att de får hög livskvalitet i sin tillvaro. Neddragningar i kollektivtrafiken är då fel väg att gå.

Samrådet har visat på en fortsatt oro för de ökade sociala klyftorna och ojämlikheten i vår hälsa i länet. Forskning från bland annat OECD visar på tydliga negativa konsekvenser av växande sociala klyftor i samhället. Det ger skadliga konsekvenser för folkhälsan. Det finns en regional obalans i inkomstfördelning och stora demokratiska skillnader mellan rika och fattiga kommuner. Den genomsnittliga livslängden skiljer sig drastiskt utmed tunnelbanans röda linje. Det har vi pratat om ganska ofta i den här salen. Forskare vid KI har visat att det skiljer 18 år i genomsnittlig livslängd mellan Vårby och Danderyd. Det är socialt ohållbart.

Regionen är en attraktiv arbetsmarknad, men det gör den inte automatiskt socialt hållbar. Vi riskerar att få en elit av högkvalificerad, välbetald arbetskraft och en stor grupp lågavlönade i serviceyrken som inte kräver någon utbildning. Detta drar isär vår region då fördelningen av arbetstillfällen inte är jämnt fördelade vare sig demografiskt, geografiskt eller i sektorer.

Miljöpartiet bygger på tron att vi endast med solidaritet kan lösa de utmaningar som vi står inför. Solidaritet med våra medmänniskor, oavsett var de kommer ifrån, är en av våra grundinställningar. Det finns inom vår region stora skillnader i hur många flyktingar olika kommuner tar emot. Sverige agerar för ett solidariskt flyktingmottagande inom EU. För oss i Miljöpartiet är det självklart att detsamma måste gälla även inom Sverige. Vi anser att vi även inom regionen borde ha ett solidariskt mottagande och en solidarisk fördelning, något som i dag inte är fallet.

Miljöpartiet stöder landstingsförvaltningens förslag till beslut i stort, men yrkar att fullmäktige tar i beaktande de tilläggsyrkanden som vi lyfter fram i vårt förslag till beslut.

Anförande nr 123
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Stockholmsregionen är ju som har nämnts redan tidigare i dag den snabbast växande regionen i Europa. Det gör oss på sitt sätt lyckligt lottade. Vi har en situation som många avundas oss. Det ger stora möjligheter, men det skapar också en del utmaningar för oss. Det är utmaningar som kräver en bred samverkan mellan landstinget, kommunerna – i det här fallet också många privata entreprenörer och företag, byggbolag och så vidare – och även staten naturligtvis.

RUFS:en var en gång när jag började med politiken ute i min kommun en hyllvärmare som man inte brydde sig särskilt mycket om. Landstinget planerade på sitt håll, och kommunerna gjorde som de ville. I dag skulle jag vilja påstå att vi har nått ett läge där RUFS:en faktiskt är ett relevant planeringsdokument. Men vi kan bli ännu bättre i att samarbeta med kommunerna för att se till att RUFS:en också blir verklighet. När jag gjorde lumpen sade en major en gång till mig att när kartan och verkligheten skiljer sig år är det verkligheten som ska gälla. Det tror jag också är viktigt i den kommunala och landstingskommunala planeringen.

Den kanske viktigaste utmaningen vi har är ur många olika aspekter bostadsförsörjningen. Landstinget kan vid sidan av planeringen och RUFS bidra konkret på framför allt två sätt. Det ena är genom att bygga ut och förbättra kollektivtrafiken så att vi kan resa på ett miljösmart sätt. Det kräver också att vi har resurser för att göra detta. Då går det inte att, som hände under budgetfullmäktige, oppositionen plockar en halv miljard russin ur kakan bara för att det är kul att djävlas med den styrande Alliansen. Här måste vi gemensamt ta ett ansvar för att se till att landstinget har de resurser som behövs för att vi ska kunna ge medborgarna en bra kollektivtrafik.

Ett annat område vi konkret kan bidra till är faktiskt bostadsbyggandet. Närmast kommer vi att tillsammans med Solna stad, som står för den planeringen, se till att det byggs 3 000 nya bostäder i norra Hagastaden. Lite längre fram har vi, om S:t Eriks ögonsjukhus flyttar ut till Karolinskas område, möjlighet att även exploatera för bostäder där. Vi har delar av Sabbatsbergstomten som vi kan bygga bostäder på och varför inte även på landstingstomten här? Vi sitter inte särskilt effektivt i landstinget när det gäller administrativa lokaler. Det kan vi förbättra och samtidigt skapa möjligheter för bostadsbyggande. På kanske tio års sikt

finns det också möjlighet att exploatera för bostäder på delar av Södersjukhusets tomt, när vi har byggt ett nytt sjukhus söder om Söder. Vi kan bidra väldigt konkret och naturligtvis med bra planering av dokument som RUFS.

Men vi klarar inte det här ensamma. Vi behöver faktiskt också fungerande regelverk som staten ansvarar för. Vi måste se över överklagandeprocesser, hyresregleringar, flyttskatter och regelverk som bullerkrav och byggnormer för att vi rent praktiskt ska kunna få fart på bostadsbyggandet. Det spelar ingen roll hur mycket vi planerar här, skapar vi inte rätt förutsättningar för dem som ska bygga bostäderna kommer inga bostäder att byggas.

Med detta, fru ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 124
A n n a S e h l i n (V): Fru ordförande, åhörare och ledamöter! Aktualitetsbedömningen har visat sig vara väldigt nyttig för processen att ta fram en ny RUFS. Först vill jag bara säga att det är väldigt bra att det kommer fram en aktualitetsbedömning så att vi inte bara gör en regional utvecklingsplan som blir en hyllvärmare, utan att vi följer upp och ser om de mål och de åtgärder som vi har satt upp faktiskt realiseras inom perioden. RUFS 2010 går ut 2016, och det vi kan se i aktualitetsbedömningen är att vi har väldigt mycket kvar. Mycket är gjort, men när det gäller till exempel bostadsfrågan, när det gäller klimatfrågan, när det gäller den sociala hållbarheten, när det gäller kollektivtrafikandelar och när det gäller uppsplittringen av regionen i en norrsida med många arbetstillfällen och en södersida med många bostäder har vi fortfarande väldigt mycket att jobba på.

Vi har också med den aktualitet som råder nu troligtvis ett stort flyktingmottagande att ta hand om. Vi har också väldigt stora sociala klyftor i den struktur vi har nu. Då menar jag inte bara tillgång till arbetsmarknad utan också det sociala kapitalet. Vi har människor som lever i den här regionen som inte har samma förutsättningar som andra och inte heller kommer att få de möjligheterna inom RUFS. Vi har lokaliserat ett problem men vi har fortfarande inte löst det. Vi tar ändå med oss det här till nästa RUFS. I min värld är jag redan på väg dit. Vi har redan i tillväxt- och regionplanenämnden jobbat mycket med vad vi tar med in i nästa RUFS. Jag skulle inte säga att det är omöjligt eller kört att få in alla de här stora utmaningarna i nästa RUFS och verkligen göra någonting åt dem. Men en aktualitetsbedömning måste också ses som en realitet. Vi har inte misslyckats, men vi har väldigt många utmaningar kvar.

Jag tar med mig till nästa RUFS de processer som har lett till att vi faktiskt har den region som vi har nu. Vi har lösningar, även om jag skulle säga att det är kortsiktiga lösningar på problematiken med arbetsplatser i norr och bostäder i söder. En sådan heter Förbifart Stockholm. Jag kommer inte att diskutera Förbifart Stockholm, men jag ser det som en kortsiktig lösning på den problematiken att bygga en väg. Det är det. En långsiktig lösning på en sådan problematik är att bygga områden med bostäder och arbetsplatser hand i hand hela tiden och också se till att det finns kollektivtrafik för de första som flyttar in och inte konstruera den i efterhand.

Om vi ska bygga en hållbar region med noll klimatutsläpp måste vi öka takten. Vi måste öka bostadstakten. Men vad är det för bostäder vi bygger? Vi måste öka takten på kollektivtrafiken. Men vad är det för kollektivtrafik vi bygger, för vilka, vad kostar det och vilka kommuner kan vara med? Den kollektivtrafik vi nu har i pipeline, som jag absolut stöder, är det endast vissa kommuner som får ta del av, kommuner som lägger upp en betydande kommunal medfinansiering. Det är inte alla i regionen som får ta del av nya tunnelbanelinjer. Där har vi också en utmaning. Hur finansierar vi den nya kollektivtrafiken? Framför allt, hur ökar vi kollektivtrafikandelarna så att det verkligen blir så att många ställer bilen eller inte ens har bil utan reser kollektivt? Hur får vi plats?

När det gäller hur man går in i den nya processen har vi i Vänsterpartiet sagt att det är skönt om regionfrågan är avgjord. Vi vill ha en region, och nu har Alliansen sagt att de stöder en region. Det är någonting som vi måste veta i arbetet. Vi måste veta var regionfrågan ligger. Nu är den ändå på gång. Det har varit en kritik från oss i arbetet inför att gå in i nästa RUFS att vi inte riktigt har vetat hur det är med regionfrågan. Men när vi nu går in i den vill jag ändå säga att vi från Stockholms läns landstings sida måste ta ett större ansvar. Bildar vi region ska vi också ta ansvar. Då är det just bostäder, den sociala hållbarheten, kollektivtrafik, klimat och miljö som kommer att ligga på våra axlar.

Anförande nr 125
R o l f L i n d e l l (S): Fru ordförande! Jag tycker att det här har varit en ganska spännande debatt i en viktig fråga. Det är klart att med den utveckling som vi kan se framför oss är också en regionplanering en oerhört viktig del om vi ska ha ett sammanhållet län och en bra samordnad utveckling. Det är åtminstone två röda trådar som man kan spåra i den här debatten. Den ena gäller behov av samordning. Vi har pratat om bostäder, trafik, miljö och natur, men också sjukvårdsstrukturen blir viktig framöver. Det har vi också hört.

En annan tråd är genomförandemöjligheterna. Det är kring dem som jag skulle vilja reflektera lite grann. I det som man ser framför sig nu finns också regionbildningen, som väl förr eller senare blir av. Jag tror att de flesta av oss ändå är inne på att det vill till att vi får en regionbildning om vi ska kunna styra länet i en framtid med den expansion som kommer. Det är möjligt att man får större genomförandemöjligheter, samordningsmöjligheter och styrmöjligheter bara genom själva regionbildningen, men jag tror att vi ska reflektera lite grann över styrmekanismerna som sådana. Då tror jag att man ska titta lite grann på lagstiftningen.

I PBL är regionplaneringens roll ganska undanskymd, får man säga. Jag tror att man ska fundera lite grann på, utan att styra och ställa med allting, om man kanske ändå lite grann ska styra upp vad som kan behövas. I lagstiftningen talas i termer av att man ska bevaka regionala frågor och man ska lämna underlag till kommunerna i första hand men också till statliga myndigheter för den kommande planeringen. Det tycker jag att vi kan reflektera över. Är det så att bevakning och att lämna underlag är till fyllest när man ska ta hand om en kraftfull och starkt växande region? Lite grann tror jag att det kan vara bra att reflektera över om det inte finns anledning att skärpa formuleringen i själva lagstiftningen.

Anförande nr 126
A n d e r s O l a n d e r (C): Ordförande, ledamöter! Stockholms län är en mångfasetterad region, centralt storstadsområde, förorter och landsbygd. Regionen har snabb tillväxt, vilket ger möjligheter men även resursproblem med brist på bostäder, platsbrist inom vården samt problem med både den fysiska miljön och livsmiljön. Jag tänker dock koncentrera mig på ett område som RUFS 2010 behandlade bristfälligt. Det var landsbygdens roll. Det är över hundra tusen människor som bor på landsbygden i länet, vilket gör Stockholms län till ett av de största landsbygdslänen i Sverige. Nya RUFS ska även se över detta område, vilket jag ser som mycket positivt.

Landsbygden i länet har specifika förutsättningar. Vi har en landsbygd som har närhet till storstaden, med en stark lokal marknad för landsbygdens produkter. Vissa områden i det här länet har faktiskt väldigt bra mark för produktion av livsmedel eller energigrödor. Vi har en unik skärgård. Vi har fantastiska livsmiljöer för barnfamiljer som inte attraheras av den urbana miljön.

Men det finns också problem med landsbygden. Brist på bredband försvårar företagande och boende på landsbygden. Bredband är ofta en förutsättning för en decentraliserad verksamhet och företagande. Det krävs speciella insatser för att det inte ska bli en centrum–periferi-fråga där landsbygden blir förlorare.

Det är svårt med kollektivtrafik med den glesare bebyggelsen på landsbygden, vilket gör att bilen fortsättningsvis blir huvudalternativ. Samtidigt inför regeringen nya skatter på bilen som gör det svårare att bo på landet.

Ett annat problem på landsbygden är brist på underlag för både den privata och den offentliga servicen. Butiker läggs ned och bygdeskolor riskerar att stängas. Vi måste fundera på hur vi kan stötta det lokala samhället.

Vi har bristande lönsamhet för våra lantbrukare, speciellt mjölkbönderna, och vi har en väldigt gammal lantbrukarkår i Stockholms län. Medelåldern ligger uppåt 60 år.

Vi har också en rigid tolkning av strandskyddet, som förhindrar utveckling av boende och företagande. Ett problem är naturligtvis avvägningen mellan hur marken ska användas, för bostadsbyggande och vägar eller som produktiv jordbruksmark.

Jag kan se möjligheter också. Det är nya regler för upphandling av livsmedel och annat så att större delen av den mat som serveras på våra sjukhus, skolor och inom äldreomsorgen kan vara närproducerad.

Jag tror att det finns synergieffekter mellan staden och landet och att nya RUFS ska peka på hur man ska kunna komplettera varandra för en fortsatt tillväxt i hela länet.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 127
Ulf Landström (SD): Ordförande, mina vänner! Vi sverigedemokrater har av lättförståeliga skäl inte haft något inflytande när det gäller RUFS 2010. Däremot hoppas vi att få vara med i matchen när det gäller RUFS 2016. Jag vill därför lämna några synpunkter från sidlinjen, för att ta en fotbollsterm.

Vi sverigedemokrater ställer oss alltså bakom det här förslaget till beslut. Vi vill dock komma med några påpekanden som vi anser viktiga. Vi ser egentligen inget värde i sig med en snabb befolkningsökning. Vi har sagt på riksnivå att hela Sverige ska leva, varför vi anser att regionen ska utvecklas på ett försiktigt och ansvarsfullt sätt där man tar hänsyn till de nuvarande invånarnas behov och intressen. Vi menar att Alliansen har haft vissa svårigheter att hänga med i den snabba utvecklingen och att det därför uppstått brister och problem när det gäller infrastrukturen.

En mycket aktuell fråga är den befolkningsökning som den snabba ökningen av antalet flyktingar och invandrare medför. Det är viktigt att denna befolkningsökning inte leder till fler och större utanförskapsområden. Assimilering bör kraftfullt eftersträvas, enligt vår uppfattning. De nuvarande och kommande invånarna har behov av förbättrade transporter, fler bostäder och en väl fungerande sjukvård, för att ta några exempel. Ett praktiskt problem är att nyinflyttade hela tiden konkurrerar med den befintliga befolkningen om till exempel bostäder.

Vår uppfattning är att kommunikationsutvecklingen behöver snabbas upp ordentligt för att svara mot den snabba befolkningsökningen. Därför vill vi välja bort spårvägssatsningen och dyra pendelbåtslösningar in till innerstaden för att i stället satsa på snabba lösningar i form av långa bussar drivna med miljödiesel eller annat miljövänligt bränsle.

Invånarna i Stockholms län har landets högsta landstingsskatt, långa bostadsköer, brister i sjukvården, långa restider till arbetsplatser med en delvis otillräcklig infrastruktur och kollektivtrafikförsörjning. Främst gäller detta pendeltågen med frekvent återkommande fel på statens banor. Det här vill vi ändra på.

När miljonprogrammet genomfördes för att bland annat möta den tidigare snabba befolkningsökningen skapades bostadsområden som inte alltid var de bästa ur ett miljöperspektiv. Detta vill vi inte vara med om att upprepa, därför behövs en ansvarsfull utbyggnad där man tar hänsyn till miljöfrågor och behov av bra kommunikationer. Vårt minimikrav är att medborgarna på ett bra sätt ska kunna ta sig till och från jobbet. Kommande utbyggnad av bostadsområden bör förläggas till kommuner som vill växa. Vi är emot tvång och påtryckningar för att få kommuner att växa mot deras vilja. Kommunerna bör också ha rätt att bestämma vilken typ av bebyggelse de vill ha.

Viss uppmärksamhet kan behöva ägnas åt risken för en bostadsbubbla uppbyggd på bristen på bostäder och olika hinder på bostadsmarknaden. En speciell bostadsbrist är bristen på studentbostäder. Detta behöver särskilt uppmärksammas. Vi anser det viktigt att bevara det kommunala självstyret. Därför bör landstinget satsa på samarbete och inte pekpinnar.

En sammanfattning från oss på sidlinjen är då: Fortsätt framåt, men öka gärna hastigheten i genomförandet för att undvika problem och brister!

Anförande nr 128
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter! Vi lever i en region som har enorma förutsättningar. Jag tror att alla vi som sitter här inne också är väldigt tacksamma och glada för att det är så många som söker sig hit för att kunna vara med i den utveckling och den tillväxt som vi så väl behöver. Jag nämnde tidigare att vi nu faktiskt riskerar att få en försämrad tillväxt. Vi såg de första signalerna på det redan i årets mätning, det vill säga bedömningen av det som gällde 2014. Det är också så att vår region slits isär. Även om vi till exempel har bättre folkhälsa generellt sett har vi samtidig större ytterligheter i folkhälsan. Även om vi har bostadsbyggande har vi ett bostadsbyggande som är väldigt segregerat och väldigt anpassat till de betalningsmöjligheter som framför allt högavlönade i vårt län har. Vi har ett stort problem med att vi i dag slits isär.

Bostadssituationen, där ungefär 430 000 bostäder behöver byggas fram till 2030, innebär att vi gemensamt här inne tillsammans med andra kommuner måste ta ett rejält krafttag i den här matchen. Då måste vi också ställa oss frågan vilka de här bostäderna framgent ska vara till för. Sätter vi upp ett nytt mål borde det vara 29 000 nya bostäder om året, inte 17 000. Men det är klart att bygger man i dag, som vi har exempel på i norra Djurgårdsstaden, för 79 000 kronor per kvadratmeter måste vi här inne ställa oss frågan: Är det rimligt? Är det den nivån som våra framtida medborgare i länet ska konkurrera om?

Jag träffade i förra veckan företrädare för tre av våra lärosäten, Stockholms Universitet, KTH och Södertörns högskola. Alla tre rapporterade tillsammans med företrädare för SSCO, som vi också träffade, om en enorm brist på studiemarknaden. Hos de två klassiska universitet som har funnits ett tag ser man att andelen studenter som från början bor på plats här i Stockholms län ökar i dag. Samma sak gäller även utvecklingen på Södertörn, som ju har haft en ganska frekvent sådan situation tidigare också. Vad säger det? Jo, det säger oss att färre och färre kan komma till Stockholmsregionen för att faktiskt studera, för att ha det här som en internationell mötesplats.

Vi debatterade förra året hur FoU-medlen nu långsamt minskar i förhållande till de övriga åtta jämförbara städerna. Det är klart att det också har att göra med att den arbetskraft och de människor som man vill ska flytta hit inte har någonstans att bo. När dessutom Karolinska säger att man har problem därför att man inte får bostäder till de specialkompetenser som man behöver och vill ska flytta in eller när våra tre lärosäten säger samma sak – vi kan inte rekrytera de bästa lärarna på den internationella marknaden längre, därför att de inte har någonstans att bo – tror jag att vi här inne har en gemensam uppgift att fylla. Det hoppas jag att vi tar ett gemensamt ansvar för i den kommande RUFS-processen.

Anförande nr 129
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Det är ett viktigt och riktigt påpekande du gör här, Jens. I de här frågorna finns det inte tydligt en majoritet och en opposition därför att Stockholmsregionens utveckling beror på beslut som fattas på nationell nivå, i en regering som styrs av de rödgröna partierna, som fattas på regional nivå, där det är Alliansen som håller i taktpinnen, och som fattas i en mängd olika kommuner med skiftande majoriteter. Jag tror att det är en viktig insikt för oss alla att ha med oss. Här måste det handla mycket mindre om pajkastning och mycket mer om en insikt i våra unika men samtidigt sårbara förutsättningar. Vi måste försöka hitta en minsta gemensamma nämnare som är tillräckligt fokuserad och handlingsinriktad för att vi alla ska kunna jobba efter den.

Nu har jag fått hjälp av många duktiga och bra inlägg så jag behöver inte gå in på kopplingen bostäder–infrastruktur–hållbarhet. Jag behöver inte nämna att vi redan har gett ett uppdrag om att en regional klimatfärdplan 2050 ska arbetas in i den nya RUFS:en och att den ska ha en landsbygds- och skärgårdsstrategi eller att en av slutsatserna av aktualitetsbedömningen är att RUFS 2010 naturligtvis ska vara grunden för nästa RUFS, det vill säga att de delregionala kärnorna och arbetet med dem bör ligga fast. Det är snarare så att vi ska ta möjligheten att lägga ut en större långsiktighet genom att bygga vidare på det vi redan har.

I ett internationellt perspektiv är Stockholmsregionen en humla som flyger. Vi är ett litet, perifert storstadsområde som lockar till sig investeringar, människor och företag i klass med långt större städer. Det här är en avundsvärd men stöldbegärlig position. Den måste ständigt underbyggas och befästas genom att vi tänker längre, samarbetar bättre och agerar smartare än våra konkurrenter. Det är kunskapen om hur vi ska kunna göra detta som aktualitetsprövningen handlar om.

Det finns ett antal insikter som vi behöver ta med oss i arbetet och som jag gärna i detalj skulle vilja redogöra för. Dels är det att det här är på allvar. Vi har en fantastisk position, men den är inte självklar. Dels att befolkningstillväxten är en av våra stora styrkor som bygger vår region starkare, men det ställer också väldigt stora krav i närtid och i framtid. Dels att attraktivitet handlar om livsmiljö och miljöer där kreativa människor vill vistas, att det är så vi bygger en kunskapsregion där företag vill vistas. Dels att vi alla i våra partier måste hjälpas åt att både låta många idéer blomma men också våga prioritera så att vi får en RUFS som fångar den minsta gemensamma nämnaren men som också har genomförandekraft.

Med det vill jag återigen yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag och tacka för en väldigt bra debatt.

Anförande nr 130
L e i f G r i p e s t a m (M): Jag satt här och blev lite trött. Jag hörde nämligen hur Malin Fijen Pacsay uttryckte sig kring flyktingmottagandet i vår region. Det var en liten anklagelse mot att det var en ojämn fördelning. Då måste man ändå reda ut en sak, därför att om man blandar ihop alla olika kategorier får det ett resultat, men om man tittar på verkligheten får det ett annat resultat. Därför är det väldigt viktigt att hålla isär ABO och EBO när man diskuterar sådana här frågor. Vad är då EBO? Jo, EBO är de flyktingar som ordnar eget boende. Det är ungefär 85 procent av alla flyktingar som gör det. ABO däremot, det vill säga ungefär 15 procent, ordnar inte eget boende. Det är de som fördelas ut till landets kommuner.

I Stockholms län var det så att vi för ett och ett halvt år sedan träffade de två förhandlare som staten hade utsett, Hedberg och Stjernkvist, på länsstyrelsen och resonerade om de här frågorna. Då var alla överens om att vi självklart kommer att hjälpa till med ABO. Sedan dess har inom ramen för länsstyrelsens arbete avtal slutits med kommunerna i Stockholms län, exkluderat Södertälje som har ett särskilt problem. Det innebär att kommunerna i Stockholms län tar ansvar för dem som placeras i Stockholmsregionen per capita, det vill säga att det är väldigt rättvist. Det är inte orättvist. Sedan finns det en historia under långa

perioder där det har skett en förflyttning in i vissa kommuner, det är sant, men när man blandar ihop det på det sätt som Malin gjorde blir det väldigt fel. Vi tar ett ansvar. Alla kommuner i Stockholms län tar ett ansvar.

Som en parentes kan jag också säga, eftersom Vänstern blandar ihop olika saker, att det heller inte finns några rika eller fattiga kommuner i Sverige, utan det finns ett skatteutjämningssystem som gör att alla har exakt samma förutsättningar, även när man har räknat in socioekonomiska faktorer. Den myten måste också avfärdas.

Vad är det då som krävs framåt? Det krävs en liberal bostadspolitik i landet som gör att det byggs bostäder. Det måste avregleras. Det måste till regelförenklingar och en lång rad saker därför att situationen är akut. Vi lever i en region där det står 504 000 personer i bostadskö och de blir väldigt många fler hela tiden. Har man en politiskt sönderreglerad bostadspolitik blir det inga bostäder.

Jag kan bara avslutningsvis säga att det var ett reportage i Aktuellt för ett eller ett och ett halvt år sedan då till och med statstelevisionen insåg att man kanske skulle försöka bredda synen på bostadspolitiken. Man skickade ett reportageteam till Berlin, som har en väl fungerande bostadsmarknad. De träffade en hyresförmedlare som hade en butik med massor av lediga lägenheter. Det fanns billiga lägenheter. Det fanns dyra lägenheter. Det fanns mittemellanlägenheter. Reportern berättade för hyresförmedlaren att i Stockholm tar det minst 15 år – det var för ett och ett halvt år sedan, nu är det väl 18–20 år – att få en lägenhet i Stockholm. Då svarar hyresförmedlaren: Det var så lång tid det tog att köpa en Trabant i Östtyskland. Den var också underprissatt.

O r d f ö r a n d e n : Får jag bara i all enkelhet påpeka att det är RUFS vi debatterar. Det är alltid bra med sakupplysningar och debatt, men ämnet för stunden är just RUFS:en.

Anförande nr 131
M a l i n F i j e n P a c s a y (MP): Jag känner mig dock manad eftersom jag personligen blev något angripen.

Jag menar nog att jag inte blandar ihop äpplen och päron. Jag är mycket medveten om det som vi kallar för eget boende och den fördelning som flyktingarna själva väljer. Dock vet vi att våra nordostkommuner, som dessutom är borgerligt styrda – jag sitter för övrigt själv i fullmäktige i en utav dem – tar ett mindre ansvar för flyktingmottagandet än vad som skulle kunna vara möjligt med hänvisning till för få bostäder. Då återkommer vi till RUFS:en och behovet av fler hyresbostäder bland annat.

Anförande nr 132
A n n a S e h l i n (V): Jag tänkte göra ett inlägg om just saker som hänger ihop. Mitt intryck av regionfrågan när jag började här i landstingsfullmäktige var nämligen att den inte var riktigt lika viktig som många andra frågor. Hälso- och sjukvård och trafik stod lite högre i kurs. Men jag känner att det börjar bli ett klimat där man faktiskt kan prata om regionfrågor med tyngd och också se att konsekvenserna blir allvarliga om man tar beslut i andra instanser. Till exempel får en sådan sak som att skära ned i trafiken konsekvenser för hur människor bosätter sig och vilka arbeten de tar, vilket får konsekvenser för regionplaneringen.

När det gäller till exempel vem som bygger mest eller inte får det konsekvenser för hur den här regionen ser ut. Man kan prata om fattiga och rika kommuner. Man kan prata om kommuner som bygger och kommuner som inte bygger. Man kan prata om kommuner som har avtal om tunnelbana och kommuner som inte har avtal om tunnelbana. På så sätt kan man se lite hur regionen blir byggd.

Det som jag vill skicka med oss alla i den här processen är att om vi nu bildar region tycker jag att regionfrågan ska få ännu mer tyngd och att man ska se konsekvenser för regionmålen i varje beslut som tas. Då går det faktiskt ned på bussnivå, pendeltågsnivå och tunnelbanenivå och framför allt också på hur man bygger arbetsplatser, bostäder och vad det finns för tillgänglighet. Det är ett medskick till nästa process.

Sedan yrkar jag bifall till Vänsterpartiets förslag till beslut i landstingsstyrelsen med tilläggsförslag. Det innebär att vi stöder landstingsstyrelsens förslag men att vi har vissa tillägg till det.

Anförande nr 133
Robert Johansson (S): Jag kunde inte riktigt hålla mig när jag hörde Leif Gripestam göra referensen till Berlin. Nu är det faktiskt så att folk flydde från både det gamla Öst- och det gamla Västberlin. De flydde från Berlin, och det står du och skämtar om. Folk flydde även från Västberlin därför att de inte ville bo granne med en diktatur. Därför finns det fortfarande ett överskott på bostäder i Berlin. När muren föll var det ännu fler som drog till det gamla väst. Jag tycker att det är bisarrt att vi har politiker som förlöjligar den svenska bostadspolitiken med att ta diktaturer som folk har flytt från som exempel.

Dessutom är det faktiskt så att när det gäller nyanlända tar din kommun, Täby, emot mindre än genomsnittet av dem som Migrationsverket försöker pytsa ut på Sveriges kommuner, punkt slut.

Anförande nr 134
Leif Gripestam (M): Fru ordförande! Där förstår du, Robert, har du lite fel, därför att alla tar ett ansvar per capita. Så är det. Jag bara konstaterar att utifrån det som Migrationsverket bestämde om hur de ca 12 500 flyktingar som satt på asylboenden skulle fördelas ut i kommunerna innan avtalet slöts inför det här året var det ungefär 2 500 som skulle fördelas i Stockholmsregionen och de fördelas per capita. Alla tar ett ansvar.

Dessutom har kommunerna i Stockholms län också tagit ett stort ansvar för ensamkommande flyktingbarn redan innan lagstiftningen trädde i kraft om en generell fördelning.

Anförande nr 135
Robert Johansson (S): Jag har framför mig statistik från Migrationsverket. Jag vet inte om jag kan visa upp den. Till och med den 1 augusti i år har 290 kommuner tagit emot 24 312 nyanlända som har placerats ut. Man får rulla ned bilden för att hitta T som i Täby som per capita har tagit emot 0,72 nyanlända per tusen invånare. Det kan jämföras med Trollhättan, som är socialdemokratiskt styrt, som tagit emot 3,25. Jag kan ta ett annat exempel, för jag vet att det finns kommuner som är borgerliga som också tar ansvar. Siffran för Tranås är 2,76 och för Torsby, där vi har ett gränsöverskridande samarbete, 5,02. Jag vidhåller att du har fel. Migrationsverkets statistik är riktig.

Anförande nr 136
Leif Gripestam (M): Det är så med statistik att man kan leka med den hur man vill. Jag kan bara konstatera, fru ordförande, att den fördelning som gjordes av ABO i Stockholms län inför det här året är fördelat på kommunerna per capita. Det försöker man spela bort.

Det stora problemet är att vi har en enorm bostadsbrist, och vi har en regering som uppenbarligen inte tänker göra någonting åt det. Det är same, same, same med lite nya bidrag som inte får fart på byggandet.

Nu tar vi alla ansvar för flyktingpolitiken i Stockholmsregionen. Jag hoppas att regeringen tar sig samman och gör någonting åt den enorma bostadsbristen.

Anförande nr 137
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Den här ansatsen till en bostadspolitisk debatt är lite svår att motstå, men jag hoppas att vi får tillfälle, kanske i samband med en interpellation eller något annat ärende, att diskutera den politiken lite mer i grunden. Jag tror dock, eftersom det inte finns någon tydlig majoritet eller någon tydlig opposition som har makten över hela Stockholms bostadsmarknad att man ska vara lite försiktig med att ta till för starka tongångar. Det kräver mycket av regeringen om bostadsbyggande ska boostas fram utan att man också tar hänsyn till marknadsekonomiska realiteter.

Eftersom Jens pekade på det intressanta fallet med väldigt dyra bostäder tycker jag ändå att man ska lyfta fram de undersökningar som vår egen förvaltning har gjort som visar att även väldigt dyra bostäder genererar flyttkedjor som leder till att mycket billigare bostäder också frigörs. Jag tror att vi behöver ha en bostadspolitik som alla olika typer av aktörer har ett engagemang i. Men jag ser gärna en interpellationsdebatt eller något liknande om detta längre fram eller också får vi vänta tills vi ska besluta om RUFS:en.

§ 128 Miljöredovisning 2014 för Stockholms läns landsting

Anförande nr 138
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Stockholms läns landsting ska utföra sitt uppdrag på ett sätt som är klimateffektivt, resurseffektivt och hälsofrämjande. Det är grundbultarna i landstingets miljöprogram Miljöutmaning 2016, vars miljöredovisning vi nu ska diskutera. Den handlar om vad som hände under året 2014. Det här är ett tufft miljöprogram. Det har många målsättningar som är svåra att uppnå. Jag tycker ändå att vi kan vara relativt glada över många av resultaten.

Jag skulle särskilt vilja lyfta fram att landstingets klimatutsläpp i dag är 35 procent lägre än de var 2011. Det är en ganska snabb minskning av klimatutsläppen. En huvudorsak till det är att vårt arbete med att få in mer förnybara drivmedel i vår transportsektor, särskilt i kollektivtrafiken, rusar fram. År 2014 nåddes nivån 79 procent för användningen av förnybara drivmedel. Det gör att vi, vad jag förstår, har den största förnybart drivna fordonsflottan till och med i världen.

Som ett ytterligare steg i det arbetet gjorde trafikförvaltningen en analys av eldrift för bussar under året.

Landstinget har genomfört viktiga strategiska beslut för ytterligare energieffektiviseringar. Det här är ett område där vi har haft lite svårt att riktigt matcha våra mål. Vi har fortfarande chans att nå dem. Vi har minskat energianvändningen och ökat energieffektiviseringen, men inte riktigt så att vi ännu är i mål med miljöprogrammet. Men under året beslutade vi att inleda ett arbete med en plan för hållbar energianvändning som ska innehålla en vision och långsiktiga mål. Vi har även gjort en inventering som visar att det finns minst 125 000 kvadratmeter tak i Lokums regi som har goda förutsättningar för att installera solceller. Lokum planerar nu att bygga solceller på minst 20 000 kvadratmeter tak inom två år, vilket skulle göra Lokum till den fastighetsförvaltare i Sverige som har störst solcellsproduktion.

Landstingets förvaltningar och bolag ställer relevanta miljökrav vid upphandlingar. Landstinget har kommit långt vad gäller återvinning av såväl material som IT-produkter och återanvändning av möbler, även om det är klart att man här kan förbättra resultaten ytterligare. Landstinget har i alla centrala upphandlingar ställt kemikaliekrav enligt vår så kallade utfasningslista, och utsläppen av partiklar och kväveoxid från kollektivtrafiken minskade år 2014.

Då kan man fråga sig: Varför gör vi allt detta? Stockholms läns landsting är ju Sveriges näst största politiska församling – endast riksdagen är större – och vi är det största regionala demokratiska organet också vad gäller befolkningens omfattning. Vi är Sveriges största offentliga arbetsgivare och ansvarar för vård, kollektivtrafik och regionplanering för en av Europas och kanske världens mest dynamiska regioner, nämligen Stockholmsregionen. Det här ger oss både väldiga möjligheter och ett stort ansvar. Det innebär att vi är en stor aktör med riktiga muskler. Vi kan vara och vi är föregångare på miljöområdet. Vi kan göra och gör också nybrytningar av mark och tar fram helt nya lösningar, som andra landsting, regioner och kommuner också kan använda. Genom att vara föregångare kan vi ta ett miljöansvar som sträcker sig betydligt längre än vårt eget regionala ansvar och som ger konsekvenser faktiskt långt utanför vårt eget landstingsområde och bidrar till att vi underifrån bygger förutsättningar för en snabbare global miljöomställning för att nå en hållbar utveckling, inte minst på klimatområdet.

Med det tror jag att jag nöjer mig och yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 139
N i n a U n e s i (S): Tack för ordet. Kära landstingsfullmäktige, åhörare och presidium! Du nämnde att det här går att hitta där utanför, men har ni inte läst det så kan jag gå igenom det lite snabbt med er. Miljöredovisning är någonting vi får varje år, och nu har vi passerat lite mer än halva programtiden. Samtidigt jobbar vi i miljöberedningen med ett nytt miljöprogram, som har gått väldigt bra hittills i alla fall. Vi får se vad det landar i.

För att gå tillbaka till den här miljöredovisningen kan vi se att det finns ett antal delmål som på olika sätt bedöms nås eller inte nås. Det finns till exempel ett mål som inte går att mäta, delmål 16, några som troligtvis kommer att nås – 6, 11 och 13 – och några som är svåra att nå, och det är 1, 4, 9 och 13. Men sedan finns det en del som nås som är bra, och det är förstås optimistiskt – även om en del är förknippade med ett antal om: *om* man väljer miljöbilar, *om* man har ett fortsatt systematiskt arbete och *om* man gör fler insatser i kemikaliestrategiarbetet.

I dokumentet finns en intervju med Gustav Hemming som faktiskt är väldigt klargörande. Han säger bland annat: vi ska inte prioritera mellan våra mål, utan vi ska nå alla. Som socialdemokrat tycker jag förstås att det är utmärkt, för alla vet ju vad vi socialdemokrater gillar – alla ska med! Men förutom att alla ska med så ska vi också bli bättre. Det är därför vårt särskilda uttalande handlar om att vi ska höja ambitionerna. Det gäller framför allt inom kollektivtrafiken, där vi faktiskt är oroliga över att den ökning som tidigare har skett stagnerar. Vi vill förstås göra kollektivtrafiken ännu mer attraktiv. Det andra är att ställa högre ambitioner när det gäller energianvändningen och det tredje är att ha ett konsumtionsperspektiv på alla led i våra verksamheter, från tillverkning till avfallshantering.

Det är synpunkter som vi har framfört i vårt särskilda uttalande, som jag hänvisar till.

Anförande nr 140
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Tack, fru ordförande! Ja, landstinget kan göra mycket på energiområdet, och det gör vi också. Kollektivtrafiken som nyss nämndes är ett viktigt område. Här har vi till exempel ett nära samarbete mellan SL och dels Käppalaförbundet, dels Stockholm Vatten för att försörja vår bussflotta med biogas. Det är ett tydligt exempel på hur vi kan agera miljövänligt i den här regionen. Så småningom, i en framtid, är jag övertygad om att eldrivna bussar kommer att vara ett mycket intressant alternativ – redan i dag pågår ett konkret test mellan, om jag nu minns rätt, mellan Ropsten och Karolinska.

Ett annat viktigt område för oss är våra fastigheter. Energieffektivisering är ett område som vi behöver arbeta med både systematiskt och långsiktigt. Flera av landstingets fastigheter har nått sin tekniska livslängd och därför är det ett ypperligt tillfälle att just nu, när vi ändå måste ägna oss åt om-, ny- och tillbyggnationer, se till att energieffektivisera de

fastigheterna. Det här är åtgärder som direkt och över tid inte bara minskar energiåtgången i fastigheterna och på så sätt hjälper oss att nå de mål som landstinget har på miljöområdet utan faktiskt också sänker våra driftkostnader.

Energieffektivisering i landstingets fastigheter är ett högprioriterat område. Det är viktigt att delmål för verksamheterna tas fram som gynnar arbetet för långsiktig och hållbar energieffektivisering.

Alliansen har tidigare och kommer att fortsätta arbeta aktivt gällande energiförbrukningen i landstingets fastigheter. Arbetet med att minska och se över energikonsumtionen sker i nära samarbete med hyresgästerna och så nära källan det över huvud taget är möjligt.

Den största möjligheten till förnyelsebar, fastighetsnära energiproduktion är som Gustav Hemming nämnde de solcellssatsningar som vi nu gör och som framför allt handlar om landstingets sjukhustak. Planen är att de första anläggningarna ska börja byggas nu till vintern. Vi fortsätter inom Alliansen att tillvarata de möjligheter som sjukhustaken ger, och även kollektivtrafikdepåer naturligtvis, framöver för att kunna anpassa vår energiproduktion till ett miljövänligare alternativ och på det sättet möta de klimatutmaningar som vi har. I ett första steg kommer vi, som Gustav var inne på, att installera 20 000 kvadratmeter solceller på våra sjukhustak.

Dock finns det även här ett hot från våra vänner på andra sidan Helgeandsholmen. Regeringen har nämligen aviserat att man vill börja öka beskattningen av solcellsanläggningar, vilket gör att det blir betydligt dyrare att installera och få lönsamhet i dem. Vi har ändå sagt att vi kommer att genomföra det här projektet oaktat regeringens hot om en ökad beskattning av solcellsproduktion – men vi tycker det är oerhört märkligt att en regering som säger sig vara miljövänlig, som innehåller miljöpartister, ändå väljer att ha den inställningen till den kanske renaste energiproduktionen vi kan ha.

Med det, fru ordförande, yrkar jag i detta ärende bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 141
T h o m a s B e n g t s s o n (MP): Ärade ordförande, ledamöter! Ärade medborgare på läktaren, radio och webben! Jag börjar med att be att få anmäla ett särskilt uttalande, likalydande med det som Miljöpartiet gav i landstingsstyrelsen, så har jag gjort det.

Och så fick jag den här vackra trycksaken här utanför. Men den är inte bara tjusig, det finns också substans i den som är värd att ta del av och till stora delar bra. Vi tycker att det är en bra och ärlig redovisning både av framsteg, som Gustav inte minst uppehöll sig vid, och av utmaningar där det krävs mer. Jag kommer kanske att fastna lite längre där.

Några saker jag tänkte ta upp är bland annat det fokus som vi tycker behöver stärkas på hälsofrämjande arbete. Till exempel är motion och annan friskvård mer resurseffektivt än att invänta sjukdom, det är mer ekonomiskt, det är mer skonsamt för miljön och det sparar också onödigt lidande. Det kan bli ett mer hållbart vårdarbete på alla sätt, om vi får ett mer hälsofrämjande fokus.

Vi behöver också ställa miljökrav oavsett vem vi låter utföra olika arbeten. Ibland tycker vi att vi gör det bäst med egna anställda, ibland använder vi entreprenörer och ibland använder vi andra avtalssystem. Det kräver beställarkompetens av oss. Det kräver också att vi förstår det självklara i konsumtionsperspektivet, för det är att ta in vilken kvalitet som vi beställer men också vilken miljöbelastning som vi ber om.

Och så är det slående, bland flera positiva framgångar, att Stockholms läns landsting ändå har den värsta energianvändningen av Sveriges samtliga landsting – det uppges i alla fall i SKL:s Öppna jämförelser. Då letar man förstås förklaringar till det. Jag välkomnar det som Paul tog upp om att Locum ska göra satsningar på att själva ta fram mer solenergi, men jag

tycker inte att det är tillräckligt att vi per i år endast har kartlagt energianvändningen på 20 procent av fastigheterna.

Vi har också satt mål att miljöbyggnad Guld ska vara standard för våra fastigheter, men det görs flera avsteg. Jag har inte sett en komplett, öppet redovisad sammanställning om när och varför. Det finns naturligtvis kostnadsutmaningar att ta hänsyn till, men då borde vi rimligen se till att ha andra sätt att nå våra miljömål. Miljöarbete handlar inte bara om att sätta mål, utan det handlar om planering, att genomföra och att följa upp för att nå resultat.

Jag vill också problematisera målkonflikter som fördubblingsmålet. Vi är brett och vitt över hela Sverige överens om att vi vill öka kollektivtrafikens andel kraftfullt. Då är också den servicegrad som vi erbjuder medborgarna i kollektivtrafiken och de taxenivåer som vi sätter viktiga för att göra kollektivtrafiken mer attraktiv. Här ser vi snarare försämringar!

Jag blir lite förvånad när jag läser Alliansens yttrande i landstingsstyrelsen. Om inte mer så står det i alla fall lika mycket om flyget och bilismen som det gör om kollektivtrafiken – trots att landstinget ändå har ansvar och rådighet och lösningarna för en bättre miljö i kollektivtrafiken, när de andra snarare utgör utmaningar.

Det finns positivt att säga om måltidsutredningen – men det finns åtskilligt att göra för mer klimatsmart mat. Siffrorna visar på att vi har fotavtryck som är flera gånger högre än det behöver vara. En del är förstås att minska matsvinnet, och vi borde förstås återvinna klart mer än de 25 procent som vi satt som mål men ändå inte har klarat.

Jag ber att få återkomma ytterligare.

Anförande nr 142
A n n a S e h l i n (V): Tack, fru ordförande och ledamöter! Och tack för en väldigt bra miljöredovisning! Jag sällar mig till den skara som säger att vi har ett ambitiöst och bra miljöprogram i landstinget. Men som oppositionspolitiker måste jag ändå gå ner i detaljerna och framför allt kommentera delmålen.

Det finns flera ska vi kalla det utmaningar eller problemområden som landstinget måste ta tag i. En av dem gäller energianvändningen i våra byggnader. Det är jättebra att Locum sätter upp solpaneler på sina tak, men för att inte använda uttrycket ”läcker som ett såll” är det ju väldigt många av Locums byggnader som har en väldigt hög energianvändning. Där skulle det behövas krafttag och framför allt mycket pengar. Att energieffektivisera äldre byggnader är en kostsam process, och där måste vi ha en strategi för hur vi ska gå till väga. Sedan är det också inbyggt i systemet morötter till våra hyresgäster, för att de också ska energieffektivisera på bästa sätt.

När det gäller energieffektiva transporter har vi bytt till mycket bra bränsle, men sjötrafiken är fortfarande något av ett sorgebarn. Där måste vi också titta på bränsleanvändningen.

Den stora utmaningen som jag ser det är just kollektivtrafiken. Jag sällar mig till dem som står bakom fördubblingsmålet. Jag ser i dagsläget inte riktigt hur vi ska kunna ens öka kollektivtrafikandelarna i landstinget. Vi drar ned på kollektivtrafikens servicegrad, vi drar ned på pendeltåg, vi aviserar indragna bussar. Vi förlorar i förtroende hos resenärerna – och, som jag har varit inne på tidigare, varje livsval går antingen åt att bli bilberoende eller att bli beroende av kollektivtrafik, och har man då valet att välja bilen när kollektivtrafiken inte funkar så fastnar man nog i det, om det är smidigt och snabbt.

Varje handling får konsekvenser för dem som reser med kollektivtrafiken och också hur många som kan resa med kollektivtrafiken – eftersom vi nu gör neddragningar. Där har vi mycket, mycket kvar att göra! När man då säger att ökade kollektivtrafikandelar är en av de största klimatgärningar som vi kan göra, är det oroande tycker jag.

När det sedan gäller livsmedel med låg klimatpåverkan har Vänsterpartiet föreslagit vegetariska måndagar och vi har föreslagit ökad andel vegetarisk mat. Vi kommer att fortsätta göra det – en ganska lågt hängande frukt för att få ned klimatutsläppen i livsmedelskedjan i landstinget. Vi säger också att man ska ha en ökad andel ekologisk mat. Vi har yrkat på 50 procent ekologisk mat till 2016. Det har vi inte fått gehör för. Nu är man nere på 30 procent. Det är också en ganska lågt hängande frukt för att kunna visa både att man går framåt i arbetet men också faktiskt öka andelarna.

Konsumtionsperspektiv är någonting som vi återkommer till i framtagandet av den regionala utvecklingsplanen. Vi anser med tyngd att ska man ha en trovärdighet globalt och internationellt så ska man anlägga ett konsumtionsperspektiv. Vi ska ta ansvar för de utsläpp som genereras utanför länets geografiska avgränsning av de produkter, de tjänster och den konsumtion som vi har inne i länet. Annars är vi inte trovärdiga! Ska vi vara miljöbästa landsting och ska vi komma någon vart i det arbetet så måste vi anlägga ett konsumtionsperspektiv.

Samma sak när det gäller att regionplanera för minskad klimatpåverkan. Vi måste visa med bestämdhet att vi verkar för minskad klimatpåverkan – när det gäller transporter, när det gäller bostäder och alla sådana saker – annars är vi inte trovärdiga. Och vi vill vara trovärdiga. Vi har ändå mycket som är bra, dels som vi kan visa i det här programmet, dels sådant som vi arbetar för.

Jag avslutar med att hänvisa till vårt särskilda uttalande i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 143
Mattias Lönnqvist (FP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag ska börja med ett avslöjande: jag gillar siffror. Det har inte bara att göra med att jag har en bakgrund som matematiker och datavetare, utan jag tycker att med hjälp av siffror kan man föra en bra diskussion. Därför gläder det mig att det finns ganska mycket siffror i den här miljöredovisningen. Nu blir det kanske lite repetition av det Gustav har sagt, men eftersom jag skrev mitt anförande innan han pratade får ni stå ut med det.

Det gläder mig att klimatutsläppen har minskat med 35 procent sedan 2011 och det gläder mig att vi har nått 79 procents användning av förnyelsebara drivmedel för transporter. Jag gläds också över siffran 125 000 – och med den siffran tänker jag göra en övergång till nästa del, som handlar om vad vi kan fortsätta göra. Ska vi vara nöjda här, eller kan vi göra mer saker?

Jag tycker det finns mycket mer vi kan göra. De 125 000 kvadratmeter tak inom Locums bestånd där man skulle kunna ha solpaneler är ett bra steg, vi kan fortsätta ställa relevanta miljökrav vid upphandling och vi kan minska utsläppen och öka återvinningen – det finns mycket kvar vi kan göra.

Däremot finns det en del saker som jag tycker att vi inte ska göra. Jag tänker nu inte bemöta allting som sagts i de här talarstolarna tidigare, men jag vill bemöta två saker.

En sak som jag som liberal garanterat kommer att säga nej till är vegetariska måndagar – eller vilken dag man än väljer – därför att det strider mot hela min ideologi att tvinga på folk en viss typ av mat.

Jag kommer också att säga nej till konsumtionsprincipen. Jag tänker inte gå in på det i detalj, för det gjorde jag i ett annat anförande för ett år sedan, men jag har förklarat varför den modellen är en dålig modell när man tittar på klimatutsläpp.

Men jag konstaterar tre saker. Det första är att vi har gjort mycket, det andra är att vi är på god väg och det tredje är att vi har väldigt, väldigt mycket kvar att göra. Jag är fullständigt övertygad om att nästa gång vi pratar om miljöredovisning så kommer jag att kunna gå upp i

talarstolen och vara nöjd med ännu fler saker. Jag tycker att vi definitivt är på rätt väg – men vi har mycket kvar att göra!

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 144
Lennart Kalderén (M): Fru ordförande, landstingsfullmäktige! Jag är imponerad över den här miljöredovisningen. Jag har också under min korta tid i miljöberedningen hunnit bli imponerad av det arbete som landstinget faktiskt lyckas med – ett väldigt framgångsrikt miljöarbete. Gustav tog punkt för punkt upp det jag hade tänkt säga – möjligen för att det stod i landstingsdirektörens utlåtande – så jag kan bara instämma i det. Jag vill dessutom peka på att detta inte låter sig göra hur som helst, utan det krävs att man har ett väl strukturerat målstyrningssystem och det har landstinget.

Jag vill gärna bidra med en liten egen projektidé. Åtta Södertörnskommuner har i dagarna startat ett projekt med samordnad varudistribution. I stället för att låta fem olika varudistributörer köra en gång var varje vecka till en skola och en skolgård så samordnar man det här i logistikcenter och kör ut kanske bara en gång i veckan, eller möjligtvis två. Det är någonting som landstinget mycket väl skulle kunna ta upp och fundera på, tycker jag.

Från Miljöpartiet och Vänsterpartiet tyckte man att vi kunde öka takten när det gäller att bygga solceller på Locums fastigheter. Det intygades också att vi nu kartlägger 20 procent av fastigheterna varje år. Det tycker jag är en väldigt god takt – jag skulle till och med kunna kalla det för krafttag. Det betyder ju att på fem år skulle vi i så fall ha kartlagt allt. Där finns det mycket att göra.

Sedan har vi kollektivtrafikandelen. Här har Anna Sehlin från Vänsterpartiet sagt att det är taxenivåerna som avgörande. Nej, det tror inte jag! Jag tror att utbudet och antalet busslinjer till exempel är mycket mer betydelsefullt. Då vill jag bara säga, Anna Sehlin, att jag tror att det mest skadliga beslut du har bidragit till här i landstingsfullmäktige var när du i juni bidrog till att säga nej till en höjning av SL-kortet, för nu tvingas vi dra in antalet busslinjer.

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 145
Anna Sehlin (V): Jag tror som du att just priset, taxan, kanske inte är det som avgör. Men om man, som ni gjorde, aviserar neddragningar samtidigt som ni ville höja priset på SL-kortet – då tror jag att man tappar resenärer! De diskussionerna har vi haft. Pendeltågstrafikens neddragningar var aviserade innan budgetfullmäktige.

Aviserar man neddragningar i kollektivtrafiken och säger att man ska höja SL-kortet, då tappar man resenärer.

Anförande nr 146
Lennart Kalderén (M): Fru ordförande! Anna Sehlin och jag har olika plånböcker – och väl är det! Jag tvingas acceptera tvånget att hålla uppe utbud och en god produktion i kollektivtrafiken samtidigt som jag måste hålla budget. Det verkar inte du alltid vara tvingad till.

Anförande nr 147
Rickard Wall (SD): Ordförande, ledamöter! Sverigedemokraternas miljötänk går lite längre än andra partiers miljötänk. Det blev säkert uppenbart åtminstone för dem som var med på trafiknämndens möte i förra veckan. Dock genomsyras vårt miljötänk också av ett

samhällsekonomiskt tänk. Under sommaren försökte jag prata lite samhällsekonomi, men det visade sig att det fanns åtminstone en liten detalj som jag tydligen inte fångade upp eller som har missuppfattats brett ute i samhället, så jag måste be om några minuter för att plocka upp den samhällsekonomiska biten, som jag sedan vill applicera när vi kommer in på miljöfrågorna. Eftersom vi nu är inne på trafikfrågor tar jag och illustrerar den poängen ur en trafikapplikation, som vi är vana vid.

Här står ”Samhällsekonomisk bedömning” men i själva verket börjar bedömningen nedanför. I den här rutan, som jag visade även förra gången, är vi fortfarande kvar på kalkylen. Vi diskuterade mycket skillnaden mellan bedömning och kalkyl. Mitt budskap i juni var ungefär: Titta, Sverigedemokraterna satsar på projekt som är samhällsekonomiskt lönsamma, ni satsar på projekt som är samhällsekonomiskt olönsamma – vad ni är dåliga och vad vi är bra! Det mötte då synpunkter som: Nej men hallå, hallå! Det är ju bara kalkylen, och om man går över till den samhällsekonomiska bedömningen blir saker och ting annorlunda. Standard är att kollektivtrafiksatsningar är samhällsekonomiskt olönsamma enligt *kalkylen*, men om man gör den samhällsekonomiska *bedömningen* och tar med sociala konsekvensbeskrivningar och dittan och dattan så visar det sig ofta att man går lite från plus till minus.

Ta Spårväg Syd som exempel. Det är minus 1 enligt kalkylen, alltså samhällsekonomiskt olönsam. Den samlade bedömningen däremot – jag bara hugger till med plus 1. Då finns det de som säger: Titta, hurra vad bra för Spårväg Syd! Och det finns de som går ännu längre och säger så här – den här texten såg jag i massmedia om Spårväg Syd: ”Tidigare samhällsekonomiska analyser har visat att den inte får tillräckligt många resenärer för att vara lönsam.” Det är alltså vardagssvenska för att vi fortfarande befinner oss i *kalkylen*. Sedan börjar man med sina konsekvensbeskrivningar och alla möjliga extra saker: ”Men nu när kommunerna lovar att bygga längs spårvägen” – ja, då kommer vi in på den samhällsekonomiska *bedömningen*. Så långt inga konstigheter. Men nu kommer min poäng. Personen – som jag inte namnger eftersom det är en som är oss närstående men inte närvarande och som inte kan försvara sig – säger: Men nu är det ett annat läge.

Nej, det är inte ett annat läge! Det är en missuppfattning. Så här är det nämligen. När man går från kalkylen till bedömningen kan man inte bara plocka ut sitt eget favoritprojekt och säga: Titta här, nu blev det plus och ni andra är fortfarande dåliga. När man gör så måste man ju ta *alla* projekten och göra samhällsekonomiska bedömningar för dem. Och då visar det sig förstås att även andra projekt får högre samhällsekonomisk lönsamhet. Det är ju inte bara längs Spårväg Syd som man kommer att bygga bostäder, utan det kommer man att göra på de andra projekten också, och då lyfter sig de också i nettonuvärdeskvoten.

Och … Nu är tiden ute. Jag ber att få återkomma.

Anförande nr 148
T h o m a s B e n g t s s o n (MP): Jag ber att få anknyta till vad Lennart Kalderén sade. Han menade på att Miljöpartiet ifrågasatte investeringstakten. Antingen pratade jag för fort eller så blev det något annat fel på minnesbilden. Jag välkomnar den satsning på solenergi som nu sker under Paul Lindquists ledning. Däremot förvånar det mig att de inventeringar som fanns av energianvändningen inte hade påbörjats före det att Paul Lindquist tillträdde som ordförande för Locum.

Jag lämnade också efter mig några små frågor, som jag tänkte att Gustav ska få chansen att fånga upp nu.

Blir miljöbelastningen mindre allvarlig om vi lägger ut verksamhet på entreprenad? Borde inte miljökraven vara desamma? När menar Alliansen att landstinget ska stå för en energianvändning som är bland de bästa i Sverige? Och gäller fördubblingsmålet för kollektivtrafikens andel fortfarande också för oss i Stockholms läns landsting?

Jag noterade i det förra ärendet, om att revidera utvecklingsplanen, att vi nämner sex stora viktiga samhällsutmaningar för vår region. Alla beskrivs som att de har förstärkts de senaste åren – utom en: klimatutmaningen. Den beskrivs i stället som fortsatt högaktuell på medellång eller längre sikt. Men klimatutmaningen är ju här och nu! Vi ser symtomen alltmer ofta – extremväder runt om i världen, men också här i Sverige, som när det i Hallsberg häromnatten regnade lika mycket som det gör en normal månad. Är vi verkligen förberedda för det slags väder?

Hur resonerar egentligen Alliansen om att nå ett stabilt klimat?

Anförande nr 149
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Ja, Thomas, nu blir jag nästan lite förbluffad! Är det någonting som vi från Alliansen pratar om så är det väl just klimatfrågan. Vilka är det som har föreslagit och fattat beslut om att vi ska införa en regional klimatfärdplan? Vilka är det som ruschar fram förnyelsebara bränslen i kollektivtrafiken så att vi är Sverigeledande och kanske till och med världsledande på det området? Vilka är det som jobbar för att få alla kommuner i länet att åter samla matavfall så att det blir biogas, och sedan använder den biogasen i vår egen verksamhet? Är det någonting som jag känner att vi verkligen tar ett stort ansvar för här i landstinget – ja, det är många saker i och för sig – så är definitivt klimatet ett av de områdena, där vi också är en förebild på många sätt.

Det är många saker som har tagits upp här i debatten som jag skulle vilja kommentera, men jag börjar väl med dig, Thomas. När det gäller entreprenader tror jag du får vara så vänlig och konkretisera. Min bild är att vi ställer miljökrav på våra externa leverantörer. Sedan vet du lika bra som jag, eftersom du satt i samma arbetsgrupp som jag när det gällde företagsklimat i vården, att det är en utmaning både för våra egna leverantörer och för externa leverantörer att vi inte blir överbyråkratiska i det arbetet utan att vi också litar en del på god vilja och ställer krav som innebär att det är enkelt att leva upp till miljökraven. Min bild är att vi faktiskt ställer relevanta miljökrav vid våra upphandlingar.

När det gäller energianvändningen har min excellente kollega Paul Lindquist redogjort för de krafttag som han gör för att vi ska lyckas med våra energieffektiviseringsutmaningar. Men det är väl ingen som river sjukhus som står och bygger upp dem på nytt för att sänka energianvändningen, utan det måste ske i den takt som vi bygger nytt och renoverar.

Här bör det dessutom understrykas att i stort sett all energi som vi använder i landstinget är förnyelsebar. Vi ställer höga miljökrav på den energin.

I debatten har också livsmedelsfrågorna nämnts. Det är klart att vi nog har en skillnad i syn på patienternas valfrihet när det gäller mat, men vi kommer med största sannolikhet att höja miljökraven i nästa miljöprogram, till exempel genom att ställa antibiotikakrav på produktionen av livsmedel.

Det viktigaste arbetet här är att se till att maten äts upp, så att det inte blir ett matsvinn – det är faktiskt den viktigaste klimatnyttan.

När det gäller sjötrafiken tror jag att arbetet nu ska pågå med att få en 30-procentig inblandning av förnyelsebart. Men här är det fortfarande så att nationella regelverk och beskattning missgynnar miljölösningar alldeles speciellt, så här kan jag tycka att det kanske är dags för Miljöpartiet att ta lite ansvar i regeringen. Se till att regeringen löser det här problemet, eller var med och slanta upp pengarna som behövs för de här miljösatsningarna!

Nu hinner jag inte mer och yrkar därför åter bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 150
T h o m a s B e n g t s s o n (MP): Jag ska säga att förutom att det finns bra material här – och jag har berömt tjänstemännen – så vill jag också vitsorda och berömma Gustav med flera för ett genuint engagemang och starkt patos. Jag misstror inte er vilja.

Däremot upplever jag det som en riktigt svår och tuff utmaning vi har framför oss, om vi beskrivs i Öppna jämförelser som det minst energieffektiva landstinget. Då behövs naturligtvis den här energin, och då behövs breda överenskommelser både här och i riksdagen. Sedan är det förstås så att energibranschen och den delen som tillverkar utrustning för solenergi länge har efterlyst en strategi för att få varaktiga spelregler. Jag tror inte heller att du misstror oss om att vilja ta kraftfulla steg framåt.

Anförande nr 151
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Det är alltid trevligt när tonläget snabbt blir mer artigt, så då ska även mitt bli det.

Jag tror att vi har en gemensam utmaning, som behöver tas om hand, hur vi ska nå en fossilfri fordonsflotta – inte bara för vägtrafiken, inte bara för lastbilstrafiken, utan även för både flyg- och sjötrafik. Men när det gäller sjötrafik har vi i dag inte några ekonomiska styrmedel som främjar förnybara lösningar.

Det är en uppmaning som jag återigen vill rikta till dem som har kontakter rakt in i regeringen: Jobba för att vi får bättre förutsättningar att arbeta med hållbara transportlösningar även till sjöss, så skulle vi kunna göra det snabbare och utan merkostnader för skattebetalarna. Det är lite synd att man tyvärr måste välja mellan 100 procent förnybart bränsle och alternativet blir indragna turer – vi måste i slutändan ändå få budgeten att gå ihop. Vi arbetar på det området likväl.

Anförande nr 152
R i c k a r d W a l l (SD): Ordförande, ledamöter! Nu kommer jag precis rakt in på poängen. Alltså: Rangordningen av objekt från att man går till kalkylen är robust när man kommer till den samhällsekonomiska bedömningen; rangordningen är ofta densamma. Projektet att stoppa Förbifarten ett halvår var till exempel en botten i kalkylen, men man kan argumentera att det var en hög samlad samhällsekonomisk lönsamhet – sett ur Socialdemokraternas perspektiv åtminstone.

Att det är på det här sättet förstår vi intuitivt. Dels är den samhällsekonomiska kalkylen robust, som det heter, utifrån förändringar i olika parametervärden. Man kan till exempel säga: Men hallå, hallå, världen håller på att gå under – det är klart att värdet på koldioxid måste tiodubblas! Javisst – men här har vi bara spårobjekt, så det gäller i så fall för alla objekten att man ser det som gynnsamt att föra över trafiken från väg till spår, det påverkar inte ordningen. Dels finns det faktiskt viss empiri som talar för att även om man går till den samhällsekonomiska bedömningen så är rangordningen i stort sett densamma.

När det är på det sättet kvarstår vår kritik. När vi bara hade kalkylen sade man: Nja, de är olönsamma, det är dåligt. När vi har en samlad samhällsekonomisk bedömning säger man: Varför satsar ni på projekt som ger låg samhällsekonomisk resenärsnytta, när det finns projekt som ger högre? Det är samma resonemang, bara lite mera omständligt.

Alltså: Den samhällsekonomiska kalkylen sätter lite granna agendan, sätter ramarna, för den samlade samhällsekonomiska bedömningen.

Och här är det viktigt: Om det är någon som har kalkylen och säger att det ska vara en samhällsekonomisk bedömning, så ligger det på den personen att visa man då klättrar upp. Bevisbördan ligger på den personen, man kan inte bara säga att det blir på det sättet, som i våras när det var en massa känslor hit och dit, utan då krävs det substans och beräkningar.

Okej, med den bakgrunden går jag nu in på det jag ska prata om: Sverigedemokraterna och miljöredovisningen. Jag får visst återkomma. Men det kanske jag får göra på en gång? Jag ber Lotta att begära ordet åt mig.

Anförande nr 153
R i c k a r d W a l l (SD): Sverigedemokraternas miljöpolitik i landstinget håller vi på att arbeta upp, men i Stockholms stad har vi ett miljöpolitiskt program som faktiskt har de här tre blocken, fast vi strukturerar upp det lite annorlunda.

Det första blocket är vad vi kallar för Naturresurshushållning. Vi menar att det är samhällsekonomiskt lönsamt att hushålla med våra resurser – punkt, slut.

Vårt andra block kallar vi Ren miljö. Det är lite granna samma sak. Utan tvekan kostar det pengar från det offentligas sida, men även om det skulle visa sig samhällsekonomiskt olönsam så är vi beredda att satsa de pengar som det kostar.

När vi kommer in på klimatet är det osäkert … kan jag inte få lite extra tid?

(O r d f ö r a n d e n : Du får ta den diskussionen i en annan debatt. Nu är tiden slut, Rickard.)

§ 129 Bordlagd motion 2014:9 av Cecilia Obermüller m.fl. (MP) om hälsoutvärdering av Förbifart Stockholm

Anförande nr 154
V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Ordförande, ledamöter! Det är ju så att Cecilia Obermüller har slutat i landstinget – men hennes motion är däremot kvar. Cecilia Obermüllers motion om hälsoutvärdering av Förbifart Stockholm pekar på vikten av att göra ett hälsofrämjande arbete inte bara personligen, till exempel rökstopp, mer motion och så, utan hälsofrämjande arbete kan också vara ett planeringsarbete som till exempel i den regionplanering vi snart ska göra här i landstinget. Planering kan understödja en god hälsa – men den kan också ruinera en god hälsa, och det är precis det som hennes motion handlar om.

Vi som skrev under motionen var hela vår fullmäktigegrupp. Nu har vi bytt människor i fullmäktigegruppen, men vi har inte bytt åsikt för det utan hela fullmäktigegruppen står bakom ett bifallande av hennes motion.

I landstingsstyrelsen blev motionen däremot avstyrkt med motiveringen från landstingsrådsberedningen, det vill säga Alliansen, som bygger på vissa analyser som gjorts på uppdrag av Trafikverket. Men förvaltningen hänvisar till samma utredningar på ett mindre detaljerat sätt och menar att det är svårt att få en vetenskapligt korrekt utredning som isolerar hälsopåverkan från tunnlarna och dessutom gör en jämförelse med en alternativ utveckling. Uppdraget att göra detta anser förvaltningen inte heller ligger inom landstinget.

Det är sällan man ser att den politiska kappan i ett ärende är mer detaljerad än vad förvaltningens utredning i samma ärende är. Det känns lite konstigt. Kanske har vi då politiker som är bättre experter på den här frågan än vad förvaltningen är – eller har förvaltningen helt enkelt struntat i att göra en tillräckligt god utredning?

Vi menar att det givetvis borde vara av största vikt att ta till vara vad som sägs i Trafikverkets miljökonsekvensbeskrivning, som räknar med 39 dödsfall per år av tunnelluften. Med tillhörande vårdkostnader och produktionsbortfall blir det allvarligt. Och då har ändå inte sjukdomstillstånd därutöver räknats med i kalkylen, så det är ännu allvarligare och ännu mer kostsamt för samhället i stort – inte bara för individer och landstinget.

Självfallet är effekter på hälsa och sjukvårdskostnader en sak för landstinget. Vi sitter ju inte här bara för att planera sjukvården större och större, utan hellre skulle den väl stanna i storlek och att vi fick folk att förstå att de kan hantera sin egen hälsa – men också att vi kan hjälpa till, med vår planering, så att de inte förstör sin hälsa?

Vi vill fortfarande bifalla motionen. Men egentligen tycker vi att det underlag som har presenterats som svar på motionen är så fattigt att det borde vara en återremiss. Bifall till motionen!

Anförande nr 155
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Herr ordförande! Det är alltid viktigt att beakta hälsoeffekter av samhällsplanering, och så är det naturligtvis också när det gäller Förbifarten. Som Vivianne refererar till är min och landstingsstyrelsens bedömning att så också har skett.

Det har genomförts undersökningar på hur partikelburna luftföroreningar i vägtunnlar påverkar människors hälsa. Både Stockholms luft- och bulleranalys och Umeå universitets institution för yrkes- och miljömedicin har studerat frågan på uppdrag av Trafikverket, och sammantaget visar de studier som genomförts att partikelproblematiken är mindre än vad man tidigare räknat med exempelvis i miljökonsekvensbeskrivningen för Förbifart Stockholm. Människor som färdas i tunnlar utsätts alltså för lägre PM10-halter än man tidigare trott, och vad gäller grova partiklar, som främst uppkommer i höga halter under våren, är en minskad dubbdäcksandel det bästa sättet att förbättra luftkvaliteten i Stockholms tunnlar såväl som i vägnätet och särskilt de täta delarna av staden.

För att minska dubbdäcksanvändningen är möjligheten att införa dubbdäcksavgifter eftersträvansvärd, och det är något som Centerpartiet har drivit under en längre tid. Frågan utreds emellertid fortfarande av regeringen. Här skulle man också vilja skicka med en uppmaning till Miljöpartiet att använda sina kontakter för att främja arbetet med att minska dubbdäcksanvändningen i storstadsregionen.

Ur ett luftkvalitetsperspektiv är det även viktigt att se till att trafiken flyter i tunneln när den väl är på plats, eftersom mätningar gjorda av SLB Analys visar att partikelhalterna inuti ett fordon ökar kraftigt om avståndet till framförvarande fordon minskar.

Köer är därför problematiskt ur såväl ett trafik- som ett luftkvalitetsperspektiv, och vi måste göra vårt yttersta för att bibehålla Förbifartens kapacitet när den är på plats, så att det inte uppkommer köer i Förbifarten. Det kan vi göra exempelvis genom BRT-lösningar och bra snabbussförbindelser, där vi i budgeten för 2016 lyfte just en kapacitetsstark kollektivtrafik på Förbifarten, men också genom en klok samhällsplanering utanför Förbifarten så att man säkerställer en bebyggelsestruktur kring de delar av länet som genererar trafik till Förbifarten, som är så väl kollektivtrafikförsörjd som möjligt. Det här är tendenser som faktiskt är på gång.

Sedan får vi inte glömma bort teknikfaktorn. Vår fordonsflotta utvecklas kontinuerligt – inte minst tack vare tuffa miljökrav – och det dröjer ännu några år innan Förbifarten är på plats. Om den nuvarande regeringen tar stafettpinnen från Alliansregeringen när det gäller arbetet för en fossilfri fordonsflotta, så innebär det ju också att vi kan hoppas på en biltrafik i Förbifarten som har väsentligt lägre emissioner, vilket också påverkar luftkvaliteten.

Slutligen tycker jag att en av de stora bristerna i diskussionen om Förbifartens luftkvalitet är att man inte i tillräcklig utsträckning beaktar de positiva effekter på luftkvaliteten i centrala delar av vårt län, där väldigt mycket människor bor nära till exempel Essingeleden och alla de motorleder som har jättelika köer i dag. Där har vi ju, i de undersökningar som har gjorts, stora minskningar av luftföroreningar att vinna, som sannolikt mycket väl överväger de eventuella risker som Förbifarten innebär.

Allt det här sker som sagt i en jakt på ett villebråd som rör sig snabbt, förhoppningsvis allt snabbare – det vill säga en trafik där biltrafikens miljöpåverkan kan bli väsentligt mindre, om bara politiken drivs med tillräcklig kraft.

Så bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 156
A n n a S e h l i n (V): Tack, ordförande! Vi tackar Miljöpartiet för en bra motion, som lyfter hälsoeffekterna i Förbifart Stockholm.

Hälsoeffekterna i Förbifart Stockholm har ju debatterats i media, där man har tittat på för tidiga dödsfall, och det har funnits en diskussion om att till exempel busschaufförer inte kommer att kunna köra i Förbifart Stockholm för att halterna blir så höga att det blir en arbetsmiljöfråga. I den här diskussionen är tyvärr underlaget ganska tunt, så man har inte så mycket grund att stå på.

Problemet med Förbifart Stockholm, skulle jag säga, är att den är överskattad på många sätt – det är överskattat vilken tillgänglighet den får, det är överskattat vilka bebyggelsestrukturer den kan leda till, den är överskattad i hastighet och den är, trots vad Gustav säger om att de här partiklarna inte är så farliga, överskattad i fråga om hur icke hälsofarlig den är.

Jag tror att man ska vara försiktig med Förbifarten just i de avseendena. Vi har aldrig byggt en så här lång tunnel förut – och vi har dessutom inte låtit biltrafik åka i den. Vi har inte sett de effekter som en sådan tunnel ger i trafikarbetet. Men vi kan ju se på Trafikverkets kalkyler att trafikarbetet kommer att öka – och alltså kommer troligtvis också köerna att öka.

Vill man verkligen ha BRT-lösningar som svischar förbi i Förbifarten och öka kollektivtrafikandelen på det sättet, måste planeringen utgå från det. Då måste man ha en infrastruktur som faktiskt tillåter BRT på egen bana – Bus Rapid Transit med egen bana, upphöjda plattformar, snabbussar. Och då måste man åtminstone ha ett kollektivtrafikkörfält i Förbifarten. Så planeras den inte nu.

Den missar också viktiga målpunkter. Johannelund är inte en målpunkt, till exempel; Skärholmen och Kista kanske är det. Man får titta på hur man kan lösa det.

När det gäller de eventuella busschaufförernas arbetsmiljö och utsatthet i tunneln, kanske riktlinjerna fungerar för dem som reser en gång på morgonen och en gång på kvällen – men bussar ska åka fram och tillbaka i den här tunneln, och jag tror att det kommer att stöta på patrull om vi tillåter busschaufförer som kör i skytteltrafik fram och tillbaka i den här tunneln. Mätvärdena kommer inte att vara acceptabla för deras hälsa.

Och i slutändan är det ju landstinget som får betala för hälsoproblemen. Det är vi som ska vårda människor som får olika sjukdomar av den dåliga luften.

Det är klart att det är intressant att titta på ett dubbdäcksförbud eller dubbdäcksavgifter, och det kan mycket väl gå hand i hand med öppnandet av Förbifarten att man landar i något sådant. Men det är en lång process, och det är likadant med teknikutvecklingen. Som det ser ut nu menar jag att det är ganska världsfrånvänt att säga att på Förbifarten kommer det att rulla elbilar och emissionsfria bilar. Det kommer kanske att vara bättre än i dag – absolut! – men vi kommer fortfarande att ha väldigt höga partikelhalter och väldigt höga utsläpp.

Frågan är då om vi som landsting verkligen ska driva på ett sådant projekt, som uppenbarligen kommer att leda till stora hälsoeffekter för dem som vistas i tunneln, som kostar väldigt mycket pengar, som leder till kostnader i sjukvården och som inte planeras för kollektivtrafik. Det finns många parametrar där vi i landstinget skulle kunna dra i

handbromsen. Vi skulle åtminstone kunna bifalla en motion som pratar om en *utvärdering* av hälsoeffekterna – det är väl det minsta vi kan göra i dag!

Bifall till motionen!

Anförande nr 157
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Ja, Anna Sehlin, vi vet att Vänsterpartiet inte vill bygga Förbifarten. Men vad vill du och Vänsterpartiet utöver att ni inte vill bygga Förbifarten? Vill du ha en fossilfri fordonsflotta? Vill du jobba för att Vänsterpartiet använder sitt inflytande på regeringen för att se till att vi får en bra handlingsplan för en fossilfri fordonsflotta? Vill du jobba för att vi får en dubbdäcksavgift?

Du talar om att det är långa processer för att få fram den här teknikutvecklingen och de här lagändringarna. Ja, det är klart att en fossilfri fordonsflotta tar mer än några år, men man kan komma en bra bit på väg redan fram till 2022 om man sätter till muskler och tydliga drivkrafter. Och en dubbdäcksavgift kan ju komma mycket tidigare. Men själva bygget av Förbifarten är också en minst sagt lång process.

Jag tycker att din låga tilltro till möjligheterna med teknikutvecklingen är ganska visionslös, Anna, och jag tycker faktiskt att du är skyldig att ge svar på hur du vill jobba med de här konkreta frågorna.

Anförande nr 158
A n n a S e h l i n (V): Jag ska försöka svara på Gustavs frågor.

Ja, jag är lite osäker på teknikutvecklingen – det kan jag erkänna. Jag tror inte riktigt lika mycket som du på den.

Däremot är jag absolut övertygad om att man kan titta på förbudszoner för dubbdäck eller en dubbdäcksavgift. Det tror jag kan få en effekt, där är jag positiv. Jag beklagar att det utlåtande vi fick från regeringens utredning inte visar på klara linjer hur vi ska gå där.

Jag kan också tänka mig att man tittar på trängselskatter i Förbifarten för att minska problematiken.

Jag kan absolut tänka mig BRT-lösningar. Men det jag har försökt säga är att då får man planera in dem. Det tar ju tid att bygga Förbifarten, och därför måste man planera in de här BRT-lösningarna nu.

Kollektivtrafik, minskad dubbdäcksanvändning och trängselskatter är ändå konkreta förslag på hur Förbifarten kan bli lite bättre för miljön och klimatet – även om jag så klart inte stödjer projektet.

Så jag har förslag!

Anförande nr 159
V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Jag vill fortfarande peka på det otroligt grunda underlaget som vi har fått som svar på den här ganska viktiga motionen, som ju ändå ger en hel del diskussion.

Jag vill också peka på att vi faktiskt aldrig har byggt något liknande – inte i hela världen har man byggt något liknande den här långa tunneln. Vi har inte heller byggt något liknande som Karolinska sjukhuset och inte heller som Fortums nya anläggning ute i Värtan, men det här är någonting alldeles speciellt. Dels vet vi inte riktigt hur mycket pengar det kommer att bli på slutet, dels vet vi egentligen inte vad som händer i den här tunneln, för det är inte alls

säkert att det händer samma som händer i en kortare tunnel utan det kan hända helt andra saker.

Miljarderna till den här tunneln tycker vi i alla fall skulle kunna användas för att snabbare uppnå fördubblingsmålet för kollektivtrafiken – som vi faktiskt alla är överens om att vi vill ha.

Kappan, där Alliansen talar om alla fördelar som finns, tar inte upp den siffra som faktiskt Trafikverket hade med i sin konsekvensanalys, 39 dödsfall per år.

Jag tycker att det var väldigt dåligt att ni inte tog upp det. På något sätt säger ni att det blir mycket bättre, men ni talar inte om på vilket sätt hälsan blir bättre i länet. Det är ju det som den här motionen handlar om.

Sedan till frågan om de här olika argumenten om avstånd till nästa bil och att man ska stänga olika filter i bilen så att det inte kommer in några partiklar. Då blir det ju koldioxid som kommer in i bilen så att man kanske blir kvävd i stället.

Det finns en mängd motsägelsefulla saker i det här. Man vet inte om slutsatsen blir positiv eller negativ, tycker jag.

När du frågar mig om dubbdäcksförbud så kan jag svara att jag har jobbat med den frågan som miljöborgarråd en gång i tiden. Då var tiden kanske inte riktigt mogen. Jag är fullt beredd att försöka få bort så många partiklar som möjligt. Jag är också beredd att medverka till att vi jobbar väldigt mycket med teknikutveckling för att över huvud taget få till stånd bättre transportmöjligheter.

Jag tro att det kommer att ta lång tid, och det kommer att ta lång tid att bygga den här tunneln. Tänk, om det är så att den är helt omodern när den blir färdig och att vi då har lagt alla de här pengarna på den helt i onödan!

Jag tycker fortfarande att den här motionen är både framåtriktad och välskriven. Den hade förtjänat ett mycket bättre svar av er, tycker jag.

Anförande nr 160
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Först kontrollerade jag med Wikipedia, och den säger att Sankt Gotthardstunneln är världens längsta tunnel i dag, den är 16,9 km lång och Förbifart Stockholm kommer att vara 17 km lång. Påståendet att det inte finns något som är likt Förbifart Stockholm stämmer inte. Det finns tunnlar som är väldigt långa, och det finns teknik för hur man hanterar de hälsoproblem som de för med sig.

Jag kan hålla med om att det säkert skulle ha gått att ge ett ännu fylligare svar på den här motionen, men i så fall skulle man också ta med antalet dödsfall som trängseln på Essingeleden och på alla de andra vägarna i Storstockholms regionkärna som orsakas av de partiklar och de luftföroreningar som finns där. Det handlar säkerligen, om man räknar med de metoderna, inte om några 29 utan om många fler personer. Totalt sett räknar man väl med att det är 500 personer som dör i förtid på grund av partiklar i Stockholmstrafiken. Jag är säker på att en stor del av dem finns i de här områdena som påverkas av tunneln.

Anförande nr 161
R i c k a r d W a l l (SD): Ordförande, ledamöter! Jag tänkte väl mest hjälpa Gustav lite grand. Gustav berättade ju att Centerpartiet arbetar för införande av dubbdäcksavgifter. Han berättade att det ärendet hanteras av regeringen. Sedan hade han inte tid att utveckla resonemanget. Tiden räckte inte till. Därför tänkte jag att jag skulle hjälpa Gustav lite grand och fylla ut.

Ni kanske vet det allihop, men i våras, i månadsskiftet mars april, så kom ju utredaren med sitt förslag. Utredaren gör tummen ned för miljöavgifter. Utredarens slutsats var att de administrativa kostnaderna inte motiverar dubbdäcksavgiften. Det blev tummen ned, vilket alltså betyder att ärendet om dubbdäcksavgifter har en uppförsbacke. Det kan naturligtvis sluta hur som helst, men just nu befinner vi oss i en uppförsbacke.

När det handlar om Sverigedemokraternas ställningstagande här i salen så är det så att detta ska avgöras i riksdagen, och därför vill jag ju inte föregå Sverigedemokraternas ställningstagande där.

Jag överlåter åt alla er här att dra era egna slutsatser om vad ”Miljörickard” tycker och tänker.

§ 130 Motion 2014:13 av Tara Twana (S) om användandet av begreppet andra-generationsinvandrare inom Stockholms läns landsting

Anförande nr 162
T a r a T w a n a (S): Ordförande, ledamöter! Andra generationens invandrare är ett begrepp som används oftast i Sverige och även i andra delar av Europa. Andra generationens invandrare är missvisande för personer som är födda i Sverige. Begreppet ger fel associationer då det innebär en stigmatisering av en grupp medborgare som har Sverige som sitt hemland och som betraktar sig som svenskar. De är svenska medborgare och de har fulla rättigheter i det här landet. Begreppet andra generationens invandrare är språkligt ologiskt, helt enkelt.

Integrationspolitiken ska utgå från och spegla den etniska och kulturella mångfald som finns i det svenska samhället.

Ett land som man kan ta som exempel och som det är intressant att jämföra med är Kanada. Där använder man i stället begreppet andra generationens kanadensare, vilket är en mer inkluderande och jämlik benämning och begreppet är dessutom mer neutralt. Det kanske också är en av orsakerna till att integrationspolitiken i Kanada ofta fungerar bättre än vad exempelvis den svenska gör.

Man skulle känna sig inkluderad av begreppet andra generationens svensk. Man är ju svensk samhällsmedborgare, man bor i Sverige och dessutom signalerar det begreppet bättre vad det handlar om.

I stället för att vi ska kategorisera människor borde vi föra en politik som minskar klyftorna mellan människor i samhället. Att kalla människor som invandrat, som jag, för invandrare är givetvis en korrekt juridisk benämning, och jag har inga problem med den benämningen. Men däremot blir det problem som man bör undvika genom att överföra benämningen invandrare till våra barn som är födda i Sverige.

Om generation efter generation fortsätter att vara ”de andra” så har vi ett problem. Detta är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Därför är tiden nu mogen för en väsentlig ändring i sättet som vi förhåller oss till dem som är födda i det svenska samhället, i Sverige.

Jag önskar att Stockholms läns landsting borde föregå med gott exempel och ställa krav på att begreppet andra generationens invandrare inte används inom Stockholms läns landstings verksamheter. Det är en principiell fråga och rör demokratins grunder. Det är en fråga om rättigheter och möjligheter i samhället. Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 163
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Tara, tack så mycket för din motion! Egentligen när man bara tar det här rent känslomässigt håller jag med dig. Det var någon som sade för många år sedan: När slutar man vandra?

Språk är levande och inte statiskt. Språket utvecklas över tid och ska vara följsamt för de förändringar som sker på andra områden och arenor. Vi har sedan tidigare, kanske framför allt inom vården, valt att lägga vissa begrepp på hyllan, begrepp som kan anses vara stämplande eller som kan tolkas negativt och som nedsättande.

Semantik är viktigt, och vi måste vara noga med hur vi förhåller oss till de begrepp som används inom vårt verksamhetsområde.

Begreppet andra generationens invandrare är ett allmänt vedertaget begrepp och används av andra myndigheter och av Statistiska centralbyrån. Landstingsfullmäktige har tidigare fattat beslut om att de begrepp som används inom landstinget ska vara begrepp som människor känner igen och som underlättar kommunikationen mellan landstinget och medborgaren.

I utbytet av information mellan myndigheter är det även mycket viktigt att samtliga myndigheter använder sig av det vedertagna språkbruket för att undvika missförstånd som kan drabba såväl verksamhet som enskilda individer.

Jag vill återigen och avslutningsvis nämna att jag har förståelse för att begreppet kan kännas gammalmodigt och att det för vissa kan tolkas som ett begrepp med negativ laddning. Landstinget ska vara en del i den språkliga utveckling som pågår i samhället, dock bör även påpekas att oavsett om jag till dels kan förstå motionärens avsikt så är landstinget inte arenan för skifte av språkbruk. Landstinget ska därför förhålla sig till de riktlinjer för språk som finns och inte ställa krav på att gamla begrepp byts ut mot nya.

Med detta anser jag motionen besvarad.

Anförande nr 164
S h a d i L a r s s o n (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! År 2000 skrevs en rapport i departementsserien, en Ds som tog upp frågan om hur begreppet invandrare bör och inte bör användas av myndigheter och i lagstiftningen. Där slogs det fast att begreppet inte bör användas för personer födda i Sverige.

Landstingsdirektören skriver i sitt svar att begreppet andra generationens invandrare syftar på personer födda i Sverige och som har minst en förälder född i ett annat land. Begreppet är vedertaget och används av bland annat Statiska centralbyrån.

Ordförande, underlaget är inte korrekt. Om Alliansen och landstingsdirektören är intresserade av vedertagna begrepp bör de kanske kontrollera med Statiska centralbyrån. Jag har ringt dit och fått veta att om man talar om hur många som har invandrat till Sverige så använder man begreppet invandrare, något man är under året man kom till Sverige. Statistiska centralbyrån har använt definitionen utrikes födda och födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar sedan år 2002.

Statistiska centralbyrån använder inte begreppet andra generationens invandrare. Människor med utländsk bakgrund är de vars båda föräldrar är födda utomlands. Om man har minst en förälder född i Sverige klassificeras man som en person med svensk bakgrund.

Jag vill också poängtera att ett begrepp inte blir mindre förolämpande för att det används av alla makthavare. En klok makthavare funderar lite till, och landstinget kan bland annat med hänsyn till det kommunala självstyret ta första steget i riktning mot att visa respekt för hela Stockholms befolkning. Det skulle vara ett litet steg men ändå ett steg.

I dag säger man att mer än var femte svensk har utländsk bakgrund. I Stockholm är det var fjärde, i Malmö är det var tredje. Då räknar man också personer som har minst en förälder född i ett annat land.

Begreppet invandrare är en konstruktion. De som klassas som invandrare har ursprungligen egentligen ingenting gemensamt. Däremot har de en gemensam kollektiv erfarenhet som bygger på ett utanförskap, skapat av majoritetssamhället.

Begreppet invandrare har knappast någon entydig definition för gemene man, födelseort, religion, utbildningsnivå, hårfärg, hudfärg, socialklass och färdighet i svenska språket är exempel på faktorer som vägs in i hur mycket invandrare man anses vara. Ju mer olik man är och ju mer man avviker från svenska normer desto mer invandrare blir man.

Även svenskhet är en konstruktion byggd på löst underbyggda sociala kontrakt som långt ifrån alla svenskar skulle skriva under på. Svenskheten är i dag så stor att den enda gemensamma nämnaren är att man är medborgare här. Numera är hälften av de så kallade invandrarna svenska medborgare – jag är en av dem.

Men enligt en del officiella definitioner är man invandrare om åtminstone en av ens föräldrar är född utomlands. Därmed klassas inte bara drottning Silvia som invandrare, utan även kungens samtliga barn klassas som andra generationens invandrare. Men när vi talar om andra generationens invandrare tänker vi knappast på Sveriges kronprinsessa Victoria eller hennes syskon, eller hur.

Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas motion!

Anförande nr 165
A v i v a B a r s z e w s k a (MP): Ordförande, ledamöter! Språk är viktigt. Därför är förvaltningens oengagerade och okunniga svar på denna motion så djupt otillfredsställande. Som Shadi Larsson nyss påpekade har förvaltningen till och med missat att faktakolla sitt svar. Det stämmer inte att Statistiska centralbyrån använder begreppet andra generationens invandrare. Det har de inte gjort sedan år 2002. Vi miljöpartister känner dessutom igen svaret. Det är klippt och klistrat från förvaltningens svar på Paul Lappalainens motion om samma ämne år 2012. Och vet ni vad, det stämde inte då heller!

Språk är viktigt för språk är makt, och språket kan vara ett maktuttryck. Vi som har makt har inte fått den för att nedvärdera andra, och vi har skyldighet att vara uppmärksamma. Och vi ska använda ett språk som är inkluderande, inte ett språk som skapar ett vi och de.

Varför är då begreppet andra generationens invandrare så nedvärderande? Egentligen är ju redan begreppet invandrare nedvärderande. Det innebär att man alltid är på väg, att man vandrar, att man inte planerar att bli bofast utan ska gå vidare. Man är en främling, man är opålitlig. Glöm inte att det inte är så länge sedan som det var olagligt att vandra, att inte vara bofast. I det folkhemsbyggande Sverige kunde vandrandet leda till fängelsestraff.

Jag kom till Sverige år 1976. Det tog ett dygn att komma hit. Min familj använde flyg och järnväg. Sedan hade vi vandrat färdigt. Efter det dygnet påbörjade jag processen att bli svensk. Att efter 39 år bli kallad invandrare känns absurt. Och ännu mer absurt blir det om min son ska kallas andra generationens invandrare. Vad säger det begreppet oss? Att vi fortfarande är på väg, att vi inte är på riktigt svenska.

Språk är viktigt, och som tur är har både medier och myndigheter frångått begreppet invandrare. Det vedertagna begreppet är utlandsfödd svensk där det är relevant att påpeka att någon är utlandsfödd, och i sammanhang där det är relevant används begreppet svensk med utlandsfödda föräldrar. Först och främst är man svensk.

I den frågan har tiden sprungit ifrån förvaltningen och Torbjörn Rosdahl. Vi behöver inte hitta på ord, de finns redan där. Det är ord som är inkluderande och som alla förstår. Miljöpartiet yrkar bifall till Socialdemokraternas motion!

Anförande nr 166
N i n o s M a r a h a (FP): Ordförande, fullmäktige! Det här är en jätteviktig motion som Tara Twana har skrivit. Jag känner stor sympati för argumenten och för budskapet. Jag har själv jobbat med den här typen av frågor internt inom Folkpartiet. Det blir ju extra angeläget för oss som har invandrarbakgrund. Jag tror egentligen att de flesta här inne håller med om det som du anför i motionen.

Det är ett problem om invandrarskapet ska föras över från förälder till barn, generation efter generation.

Nu kan jag inte exakt säga hur SCB, Statistiska centralbyrån, resonerar och exakt vilka definitioner de använder. Men då kommer vi till frågan om hur staten och myndigheterna använder definitionen, och de måste använda ett enhetligt språk. Torbjörn och Alliansen har samrått och vi har kommit fram till att vi ska yrka på återremiss av den här motionen.

Jag yrkar på återremiss av motionen!

Anförande nr 167
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Nu får jag nöjet att vara först med att tacka för förslaget till återremiss och bifalla det förslaget. Jag tycker ju att motionen i sig ska kunna bifallas som den är, men jag kan också tänka mig att en återremiss skulle kunna ge ett positivare svar, och det skulle väl vara bra om den här församlingen kunde vara enig i denna fråga.

Jag stöder förslaget om återremiss och hoppas att jag har mina partivänners stöd – jag var lite snabb här. Nu nickar till och med socialdemokraterna.

Jag hade förberett ett jättelångt anförande, men det behöver jag inte hålla. Jag tänkte ändå ta ett exempel, och det är faktiskt mina egna barn. Jag är född i Solna utanför Stockholm, och min dotter är född i Solna och min son i Södertälje. De är vad som kallas andra generationens invandrare. De är svenskar, de är födda i Sverige av en svensk mor men de har en utländsk far. När vi förklarade detta för dem när de var i tio—tolv-årsåldern blev de faktiskt otroligt både chockade och ledsna, för de kunde inte förstå varför de kallades för invandrare. De hade aldrig ens besökt sin pappas hemland, Chile.

Det blir väldigt konstigt att få höra att man är en andra generationens invandrare när man aldrig har invandrat. Det här är en väldigt viktig fråga, och jag ska inte förlänga den här debatten, men jag vill gärna ta ett exempel. Om ni inte hade återremitterat det här ärendet så hade det ändå varit värt att fundera på vad som är välkända ord. Ord är ju faktiskt någonting som är levande, det är något som förändras. Samhället förändras och då måste vi även förändra vårt språk.

Jag har ett exempel från handikapprörelsen, som vi fortfarande ibland kallar den. För tio eller tjugo år sedan sade man handikappade. Sedan kom man på att det fanns bättre ord, och så sade man funktionshindrade. Sedan tyckte man hinder var negativt och så sade man funktionsnedsatta. Nu tycker man att det också låter lite nedsättande och därför säger man personer med funktionsvariationer.

Det här språkbruket och den här moderniseringen av språket har vi ingenting emot i den här salen. I det fallet hänger vi med. Det måste vi kunna göra även när det gäller den fråga som motionen handlar om.

Bifall till återremissyrkandet!

Anförande nr 168
Cecilia Elving (FP): Jag känner att jag blev så berörd av den här debatten att jag kände mig kallad att säga någonting.

Mina barn är också andra generationens invandrare. De kommer aldrig att få höra det, för de är vita. Det finns en oerhört stor rasism i det sätt som vi slänger oss med de här begreppen. När jag får höra rasism och säger att min man faktiskt är invandrare liksom min systers man och min kusin, och min farbror. Då får jag höra att de inte är invandrare, de är *ex pats*. Om man kommer från ett land där de flesta är vita så är man inte invandrare, man är *ex pat* – särskilt gäller detta om det talas engelska i det land som man kommer ifrån.

Nu ser vi en värld som står i brand, och många människor söker sig till just vårt län. Jag hoppas att vi kan finna gemenskap i att arbeta med de här jättestora integrations-utmaningarna och i vårt sätt att välkomna människor, vårt sätt att skapa värdighet, hur vi ser till att inte använda begrepp som exkluderar. Jag vill verkligen med all kraft instämma i det här förslaget om återremiss!

Anförande nr 169
Arin Karapet (M): Herr ordförande! Jag strök mig från talarlistan och hoppades att fler skulle stryka sig. Vi ska nu återremittera ärendet för ytterligare behandling. Sedan har det kommit personliga berättelser.

Det här handlar inte om vit eller mörkhårig. Jag tittar mig själv i spegeln. Jag blir själv påhoppad av rasister och vänsterextremister. Jag blir näthatad, jag får hatbrev hem, jag blir fysiskt konfronterad på stan.

Det här är en teknikalitet. Det är ett begrepp som vi använder i Myndighetssverige. Vad händer om Stockholms läns landsting tar bort det begreppet? Får vi fler personer med utländskt påbrå att arbeta inom landstingets verksamheter? Leder det till det? Nej. Det är den politiska makt vi har.

Det är väldigt intressant att Tara nämner Kanada som exempel. Kanada har en politik som är motsatsen till det som Socialdemokraterna står för. I Sverige har vi höga lägstalöner, facket har stor makt. Arbetsgivarna vågar inte anställa. Vad händer när en person kommer ny till ett land och det är stor risk att anställa? Då vågar man inte anställa någon med liten erfarenhet, för det kan leda till kostnader.

(Förste vice ordföranden: Nu vill jag avbryta dig, för jag upplever att du diskuterar ett annat politiskt ämnesområde.)

Jag tar upp den text som finns i motionen. Det har inte varit någon åsikt om det.

Det jag vill komma fram till är att vi ska låta ärendet återremitteras.

Anförande nr 170
Landstingsrådet Rosdahl (M): I den här frågan råder stora åsiktsskillnader om fakta. Jag har fått ett underlag som ifrågasätts av flera partier. I det läget vill jag inte strida för något som jag kanske inte alls vet är helt korrekt.

Därför tycker jag att vi kan återremittera ärendet och ta reda på fakta och så återkommer vi i ärendet. Jag tycker att vi ska se sunt på det hela.

Motiveringen är att återremittera ärendet för att se om det underlag vi har stämmer med 2015 års språkbruk.

Anförande nr 171
Shadi Larsson (MP): Jag vill tacka för förslaget om återremiss och säga att vi är väldigt glada över att ni ska studera den här frågan lite till.

§ 131 Motion 2014:11 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om att ställa krav på vinstbegränsning vid upphandling

Anförande nr 172
Gunilla Roxby Cromvall (V): Fullmäktigeledamöter! Jag fick för en liten stund sedan en dröm, en vision om att fullmäktige plötsligt säger att vi bifaller den här motionen.

Jag vet att det inte kommer att hända. Drömmen blev inte sann, det kan jag faktiskt gissa mig till. Det här är ju något djupt ideologiskt för oss i Vänsterpartiet, men även för alla andra partier.

Att vara ett privat företag i vårdbranschen är en lukrativ affär. Det ger säkra inkomster som bygger på våra höga skatter. Det innebär säkra inkomstkällor, patienter, för folk kommer att fortsätta att vara sjuka.

Med den extremt privatiserade vård som vi har i Stockholms läns landsting ser vi nu allt fler tomma vårdplatser och en ekonomi som får allt större finansiella problem med snabb kostnadsökningstakt för den köpta, privatiserade vården. Inte minst ser vi nu resultaten av de privatiseringarna som genomförts. Drastiska nedskärningar har redan aviserats, och framöver kommer den att genomföras med stora finansiella hål på grund av vinster i välfärden, det vill säga den politik som alliansspartierna ställt till med.

Självklart är det så att ett privat företag ska gå med vinst, det är ju till och med inskrivet i aktiebolagslagen. Uppfinningsrikedomen hos de vinstjagande bolagen att åstadkomma vinst är stor genom att bilda dotterbolag och holdingbolag. Och man kan tillfredsställa till exempel ägarna av riskkapitalbolagen genom att åstadkomma ännu högre vinster om man registrerar en del av det här bolaget utomlands, för på så sätt kringgår man skatteregler och man får ännu högre vinster. Det där känner ni allihop till.

På den här punkten finns en stor ideologisk skiljelinje mellan oss i Vänsterpartiet och högerpartier. Vi i Vänsterpartiet anser att varje skattekrona ska gå till det som den är avsedd för, och för oss är det framför allt vård och kollektivtrafik.

Jag vet att ni högerpartier tror att det blir bättre vård och kollektivtrafik om riskkapital-bolagen får göra stor vinst. Ni tänker att det blir så himla bra företagande. Men det finns ingen forskning som stöder det och skiljelinjen är glasklar.

Vi i Vänsterpartiet anser att vi är förtroendevalda för befolkningen och ska tillgodose dess intressen, men ni till höger anser uppenbarligen att ni är till för att bevaka riskkapitalets och företagens behov av att fortsätta att få etablera sig och göra vinster av våra skattepengar.

Därför gör vi här, med den majoritet vi har, eller den minoritetsmajoritet som vi har, en hårdare tolkning av lagen om offentlig upphandling än vad EU faktiskt gör.

Visst tycker vi i Vänsterpartiet att det blir intressant med den delrapport som Reepalu kommer att lämna nu i november och den slutliga rapport som kommer om ytterligare ett år, men vi kan inte sitta stilla och titta på medan alla våra skattemedel som faktiskt nu och sedan lång tid tillbaka har förts ut från våra vårt land till olika skatteparadis. På det här sättet förlorar vi varje dag skattemedel som hade kunnat gå till bättre vård. Vi kan redan nu göra precis som de gör i Italien, göra upphandlingar där företag med vinstintresse utesluts. Med detta yrkar jag bifall till motionen!

Anförande nr 173
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Herr ordförande! Tack så mycket, Gunilla, för din motion! Vi har ju diskuterat den här frågan några gånger redan i den här salen.

Du pratade förut med Kristoffer, trafiklandstingsrådet, om härskartekniker. Jag märker att du använder samma teknik när du kallar Moderaterna för Högerpartiet.

I och med detta vill jag inleda sakdebatten med att påpeka att alla instanser i Stockholms läns landsting, oavsett utförare, ska hålla kvalitet, god standard och följa svensk lagstiftning. Organisations- eller driftsform ska inte spela någon roll för den enskilde medborgaren i mötet med vårdgivare. Det är ju uppenbart att vi har olika uppfattning om vad som borde stå i centrum för vården i Stockholms läns landsting. Jag å min sida står upp för att kvaliteten i vården är avgörande. Du å din sida verkar anse att huvudmannen på utförarsidan är det allra viktigaste för stockholmarnas vård.

I alla upphandlingar som görs av landstinget ska ändamålsenligheten utgöra grunden. Detta debatteras flitigt oss emellan och utgör en ideologisk skiljelinje, men faktum är att landstingets upphandlingar är bundna till nationell lagstiftning genom lagen om offentlig upphandling, LOU. Jag vet att den här frågan diskuteras, men än så länge är den förändringen inte införd i LOU i Sverige.

Faktum är även att ett krav för vinstbegränsningar högst sannolikt strider mot LOU och de EU-rättsliga principerna. Det var det jag sade i meningen innan. Innan en sådan förändring genomförts så använder vi den lag som finns.

En lagändring för att tillgodose önskemålet ligger således inte heller inom landstingets beslutskompetens utan utgör en grund för det nationella politiska beslutsorganet riksdagen hantering.

Stockholms läns landsting ska ställa höga krav på alla leverantörer och utförare. De som inte följer svensk lagstiftning kommer att bli föremål för åtgärder liksom även de offentliga hälso- och sjukvårdsleverantörer som inte når upp till riktlinjer, lagstiftning och uppföljningar som genomförs. Det sker ju också, det känner ni till, att vårdcentraler tvingas stänga och så vidare. En sådan uppföljning görs.

Värt att påpeka för debatten är även att icke vinstdrivande företag redan i dag är fria att lämna anbud för upphandlingar som landstinget genomför. Vid en eventuell priskonkurrens kan dessa företag även ha en fördel då de inte möter samma krav som vinstdrivande företag gällande bland annat rörelsemarginaler.

Privata entreprenörer i vårdsektorn utgör ett starkt komplement till den offentliga vården, och Stockholms läns landsting har alltså under ett antal år i olika typer av styrdokument fastslagit att mångfald inom utförarna av hälso- och sjukvård i Stockholms län är ett viktigt inslag. Vi värnar den mångfalden inom utförarna och välkomnar vad den mångfalden tillför entreprenörskapet i Sverige. Därför anser jag att motionen bör avslås. Jag vill avsluta med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut! Därmed måste jag säga att din dröm har gått i kras.

Anförande nr 174
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Herr ordförande! Det är inte helt förvånande att Gunilla Roxby Cromvall väcker en motion som den här, men det är också ett väldigt tydligt tecken på att hon har de ideologiska skygglapparna på sig. Det här är en fråga som mer bör styras av realpolitik än av ren och skär ideologi.

Till att börja med: vinst är inte fult. Vinst är i stället ett mått på ekonomisk effektivitet. Man klarar av att leverera någonting så bra att någon är beredd att betala det lilla extra för det.

Om en av våra leverantörer – oavsett om är en upphandlad entreprenör eller om det är en vårdvalsföretagare – lyckas göra en väldigt stor vinst, så kan det handla om ett par olika saker. Det kan vara fråga om att vi är dåliga upphandlare. I så fall måste vi fundera på det och se till att vi blir bättre på att göra upphandlingar nästa gång. Det kan vara fråga om dålig konkurrens, det är ett faktum i vissa branscher. Det är svårt för oss att göra någonting åt, men det är något som samhället i stort måste hantera.

LOU, skulle jag vilja påstå, är i vissa fall en orsak till höga kostnader och konkurrensbegränsning och i sig kan leda till större vinster för dem som är inne i den svängen. Ibland ställer vi helt irrelevanta krav, vilket fördyrar projekt och skapar vinstmöjligheter för dem som ska leverera. Detta är saker om vi kan fundera på, för det finns ju ingen anledning att vi ska betala för mycket för varor och tjänster.

Det andra, och det är kanske mer relevant när vi talar om verksamheter som vi bedriver parallellt med andra, till exempel inom vårdval är en fråga om att vi har för höga kostnader. Vi anger en kostnadsnivå därför att vi har de kostnaderna, och sedan kan ju någon annan leverera samma sak mycket billigare. Då kanske vi ska fundera på vår egen kostnadsnivå snarare än skälla på den som lyckas göra vinst. Vi ska i stället se det som en larmklocka och ett skäl att göra någonting bättre.

Vi ska ställa höga krav på kvalitet och service och att leverantörerna är anständiga arbetsgivare, att de följer miljökrav och följer svensk lagstiftning och så vidare – självfallet! Men om en leverantör möter de kraven så all heder åt denne om den också kan göra en vinst på detta.

Låt oss i stället fundera på varför vår egen verksamhet är för dyr eller hur vi kan bli bättre på att upphandla nästa gång. Släpp de ideologiska skygglapparna! Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 175
Landstingsrådet Jörnehed (V): Ordförande! Det är att-satsen som vi ska fatta beslut om. Det står i att-satsen att landstingsstyrelsen i samarbete med HSN ska få i uppdrag att ta fram förslag för kommande upphandling där vinstsyftande företag utesluts.

Det är ju ingenting som säger, Paul, att vinst är fult. Men vad tror du är drivande, är det vinstsyftet eller är det behoven hos patienter som styr?

Du säger att vinst inte är fult, det är betalt för det lilla extra. Hur stor får vinsten vara enligt din åsikt? Spelar det någon roll? Får den vara 100 000 kronor, får den vara 10 miljoner? Vi kan titta på exemplet då Capio under elva år drev verksamheten enligt det gamla avtalet. Då gjorde Capio 500 miljoner i vinst, och vi vet inte vart de pengarna tog vägen. Vi kan jämföra med SLSO som under de tio år som de funnits har gjort 1 miljard i vinst och skickat tillbaka, så att vi har kunnat göra mer vård för de pengarna i vår verksamhet. Det är det vi tycker att landstinget ska göra.

Vi ska använda våra pengar på klokast bästa sätt. Det har väl inte minst den här dagen i fullmäktige visat, att vi behöver varenda liten krona till både trafik och vård. Bifall motionen!

Anförande nr 176
Landstingsrådet Lindquist (M): Frågan som Håkan Jörnehed ställer är felformulerad. Det här handlar inte om hur mycket vinst någon lyckas få eller om vi ska tillåta vinstdrivande företag eller inte. Det här handlar om att vi i den här församlingen ska se till att landstinget, när vi upphandlar, ska ställa rätt krav. Vi är duktiga upphandlare, och om vi har egen verksamhet så ska vi se till att den är kostnadseffektiv så att vi har något att jämföra med.

Det finns ingen anledning att vi ska betala för mycket för något, men man kan inte säga att vinst är någonting som är negativt och som går emot landstingets intressen. Jag skulle vilja säga så här i stället: vinst och vinstintresset är det som har skapat det välfärdssamhälle som vi i grund och botten har. Det är vinsten och marknadsekonomin som gör att vi inte ser ut som en socialistisk planekonomi. Gud bevare mig väl, om det var så landstingets verksamhet såg ut!

Anförande nr 177
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Det är ju så härligt! Nu ser vi skillnader, för du pratar ju om det här som en marknad. Jag ser inte sjukvården som en marknad! Där finns behov. Du ser sjukvård som en marknad och då tycker du att det är okej att ta ut vinster och att folk ska tjäna pengar på sjuka människor. Jag tycker att man ska hjälpa sjuka människor i stället.

Anförande nr 178
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Det är lite märkligt att man inte kan få tjäna pengar på att leverera sjukvård till någon, medan det är helt okej att tjäna pengar på att göra rullstolar, bygga sjukhus, leverera mat och så vidare och så vidare.

Anförande nr 179
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Det här är en väldigt viktig fråga och just nu har vi två utredningar som kommer att spela väldigt stor roll för den.

Det är dels en som ligger under Gabriel Wikström, hälso- och sjukvårdsministern, och som handlar om vad som gäller offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Den andra är den som det också pratats om här från talarstolen när det gäller LOU och en översyn av den och att anpassa den till EU:s förändrade lagstiftning och direktiv på det här området.

EU öppnar möjlighet för oss att ställa miljökrav. EU öppnar möjligheten för oss att ställa sysselsättningsmål. Det här är sådana frågor som EU redan har jobbat med, men de har konstaterat att det inte är någon verkstad nere i kommuner och landsting. Därför behöver vi kunna använda LOU, och det är det som kommissionen såg.

Där har vi ett verktyg, det vill säga om EU ställer miljökrav, om EU ställer sysselsättningsmål, om EU ställer krav på trygg arbetsmarknad som ett mål, ungdomssysselsättningsmål och så vidare, då måste vi som har verktygen på golvet, i kommuner och landsting som jobbar med skattemedel, kunna använda dem. Det är det som den förändrade LOU kommer att ge oss möjligheter till om vi kan invänta den.

Det här har också bäring på FN och det som sker just nu. Vi har gått från att ha haft millenniemålen till det robusta hållbara samhället med 17 hållbara utvecklingsmål. Vi har en väldigt hög grad av enighet, förhandlarna är eniga om målen. Nu handlar det om att ministrarna ska skriva under. Många gånger brukar ministrarna komma in för att lösa saker som förhandlarna inte klarar av att skriva ned i målen. Den här gången är förhandlarna färdiga.

Det betyder att vi kommer att få ett stöd när det gäller att skapa det robusta samhället både social, ekonomiskt, sysselsättningsmässigt och miljömässigt. I det här arbetet vill vi avvakta de två utredningarna. Därför valde vi från Miljöpartiet och Socialdemokraterna att skriva ett särskilt uttalande som vi lade i hälso- och sjukvårdsnämnden och i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 180
Maria Fälth (KD): Herr ordförande! Jag vill inleda med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut! Det betyder avslag på motionen.

I slutändan handlar detta om politisk vilja. Det är ett citat från Vänsterpartiets yttrande till landstingsstyrelsen. Det borde väl inte vara något anmärkningsvärt alls i det här rummet, vi befinner oss mitt i en politisk församling som ska fatta politiska beslut.

Min och Kristdemokraternas politiska vilja är att ge stockholmarna en mångfald leverantörer inom välfärdssektorn. Vi vill inte utesluta vissa företag på grund av deras företagsform eller ägarförhållanden eller vinstuttag. Vi vill se mångfald av företag som tillsammans erbjuder stockholmarna den bästa tänkbara vården.

Vår politiska vilja går inte ut på att hindra entreprenörer att satsa på välfärdssektorn. Vår politiska vilja är att ha företagare som skapar jobb, som skapar kvalitet och engagemang inom denna sektor.

Enligt Stockholms Handelskammare finns det bara inom Storstockholmsområdet mer än 100 000 jobb inom välfärdssektorn som bedrivs inom den privata sfären, många av dem inom vård och omsorg.

Vänsterpartiet tycker också att det är politisk rädsla som leder till att majoriteten i landstingsstyrelsen inte vill bifalla motionen. Min rädsla ligger mer i att entreprenörerna med deras entreprenörskap, företagande och jobb utarmas och tar vägen någon annanstans. Det är min rädsla.

Jag däremot har en fråga tillbaka till Vänsterpartiet. Hur hade ni tänkt att resultatet av utredningen skulle bli? Skulle det finnas någon typ av anständighetsgräns vid vinstuttag? Skulle man inte kunna få göra överskott efter flera år av underskott när man har startat ett företag, eller skulle minsta lilla krona i vinst eller överskott diskvalificera företaget?

Vinst är vare sig fult eller ovanligt. Stora som små företag behöver göra vinst eller överskott för att långsiktigt kunna överleva. Detta gäller ju även landstingets egna verksamheter, precis som någon sade här tidigare.

Vänsterpartiet hänvisar till landstinget i Västernorrland och deras vinstbegräsningstilltag. Mig veterligt har den inte vunnit laga kraft än så länge. Jag tycker inte att vi ska använda landstinget i Västernorrland som något slags lagstiftande församling för hur vi ska göra hos oss här i Stockholm.

Om Vänsterpartiets motion skulle bifallas kan man i stället undra vilka andra delar av näringslivet som skulle bli nästa måltavla för en vinstbegränsning. Är det läkemedelsbranschen? Är det transportnäringen? Är det hjälpmedelsindustrin? Byggnadsbranschen? Vilken bransch skulle stå på tur?
Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 181
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! I den här salen fattar vi beslut om våra skattemedel för sjukvård och trafik, i huvudsak kollektivtrafik. Jag skulle vilja mana ledamöterna att läsa motionen, vad där faktiskt står.

Här har vi fått höra inlägg om att vi skulle vara motståndare till vinster. Det är klart att ingen verksamhet får gå med förlust, så är det. Men se i vad det står i rubriken, det står vinstbegränsning. Det står inte att det är förbjudet med vinster utan det ska råda vinstbegränsning. Och vi vet ju vad det handlar om med alla dessa miljarder som förts ut från vårt landsting till skatteparadis.

Sedan står det i att-satsen, och det är ju den som vi röstar om, att landstingsstyrelsen i samarbete med hälso- och sjukvårdsnämnden får uppdraget att ta fram ett förslag till en kommande upphandling där vinstsyftande företag utesluts.

Det är det vi vill, att man ska utreda saken och studera frågan om vi kan göra något som andra ha gjort, till exempel Italien. Det övriga du talade om är inget som vi har rådighet över här, eller hur?

Anförande nr 182
Maria Fälth (KD): Jag tycker inte att vi ska lägga ned tid och kraft på en utredning som jag absolut inte vill ska genomföras över huvud taget. Det är mitt ställningstagande i den här frågan.

Anförande nr 183
Gunilla Roxby Cromvall (V): Du ställde ju frågor till oss, och nu säger du att du över huvud taget inte vill ta itu med den här frågan. Det var ju klart och tydligt besked från Kristdemokraterna.

Anförande nr 184
Olle Reichenberg (M): Herr ordförande, fullmäktige! När jag läser den här motionen känns det som om det drar en unken fläkt från det förgångna över landstingsfullmäktige, en unken fläkt från sjuttiotalet då kollektivismen hyllades och individen trycktes ned, då barnen i Sverige växte upp med Staffan Westerbergs läskiga dockor på TV och VPK-ledaren Lars Werner badade bastu under med Erich Honnecker.

Det här är ju en mycket ideologisk motion som kommer från Vänsterpartiet, och det är bara att konstatera att i den här frågan skiljer sig våra värderingar och åsikter åt högst påtagligt. Den största skillnaden är ändå utgångspunkten för den här motionen och för den diskussion vi har i dag.

Vänsterpartiets motion signalerar helt och hållet ett systemperspektiv. Det här förslaget om att ställa krav på vinstbegränsning vid upphandling motiveras med ett direktiv från Europaparlamentet. Vänsterpartiet menar att eftersom Europaparlamentet har antagit nya regler för upphandling så måste Sverige anpassa sig efter det.

Alliansens utgångspunkt är en helt annan. För oss står patienterna och invånarna i Stockholms län i fokus. Det är deras önskemål, det är deras behov som ska styra. Eftersom vi människor är så olika tror vi i Alliansen att det är mångfald, valfrihet och konkurrens som är bra för patienterna och för vården. Därmed bejakar vi privata alternativ, samtidigt som vi ställer tuffa krav på kvalitet. Vården och vårdgivarna ska följas upp kontinuerligt och noggrant, och det gäller såväl privat verksamhet som offentligt driven vård.

Det är betecknande för Vänsterpartiets motion att den varken innehåller ordet patient eller ordet kvalitet – men så är också utgångspunkten en helt annan, och så blir det när systemperspektiv och ideologiska skygglappar blir ledstjärnor i sjukvårdspolitiken. Bifall till landstingsstyrelsen förslag!

Anförande nr 185
Kristin Liljeqvist (MP): Jag vill börja med att instämma i det som Susanne sade om att invänta de två statliga utredningar som kommer på det här området, innan vi agerar. Jag skulle också vilja nyansera debatten lite, för jag tycker att den är lite osaklig på vissa håll.

Jag tycker att det är bra med konkurrens för att visa på olika sätt att driva en verksamhet, ibland för att icke-effektiv kommunal eller landstingsdriven verksamhet är också ett slöseri med skattemedel där vi inte använder pengarna på bästa möjliga sätt. Vinstuttag kan vara en form av slöseri men det kan också icke-effektiv verksamhet vara.

Någon frågade om det är skillnad på att sälja en rullstol och att sälja någon annan typ av vård. Det är klart att det är. Det är skillnad på varor och tjänster, och det är skillnad på hur lätt det är att se och upptäcka vilken typ av kvalitet som har levererats. Det är lättare att mäta saker än att mäta tjänster. Det är lättare att ställa krav och följa upp dem. Sjukvården är ju inte en marknad med perfekt information, så man vet inte så mycket och många tjänster använder man bara en gång. Om man är missnöjd med den behandling som man fick när man hade ett benbrott så behöver man förhoppningsvis inte återkomma i det ärendet. Det är också svårt att veta vad andra tycker.

Det är heller inte identiska varor på samma sätt. Ofta är patienterna väldigt sjuka och har svårt att kommunicera sin upplevelse till andra. Därför är det inte riktigt samma sak.

I och med att allt inte går att följa upp vad som levereras i detalj för att det blir för svårreglerat och för byråkratiskt tungt skulle det kunna vara så att syftet med en verksamhet och dess driftsform faktiskt spelar roll.

Vad gör man om man får extra utrymme och ser att något kan effektiviseras? Använder man det utrymmet till att ge extra hög kvalitet till patienten eller tar man den tidsvinsten och lägger i aktieutdelning till en ägare i stället? Jag tror att det vid vissa tillfällen faktiskt kan vara ett lättare sätt att styra och snarare få högre kvalitet eller mer brukarinflytande eller bättre löner för dem som arbetar i verksamheten om den har ett annat syfte. Man kan också kanske växla mellan om man bedriver verksamheten i vinstdrivande syfte eller inte, eftersom den här konkurrensen kan leda till bättre idéer som sedan, när man väl har kommit på dem, kanske kan gå över till offentligt driven vård.

Jag tror att den här statliga utredningen kan komma att lägga fram många bra idéer som visar hur man i så fall skulle kunna dela effektivitetsvinster. Den som har satsat pengarna ska självfallet få tillbaka om man investerar i att förbättra en verksamhet. Man ska kunna få tillbaka ekonomisk vinst på det, men kanske det ska finnas en anständighetsgräns.

En viss procentsats kan accepteras som vinst, så mycket kan man hämta hem. Den vinst som ligger därutöver tycker vi ska delas med till exempel den som faktiskt utför arbetet, som jobbar i den verksamheten eller med landstinget eller så kan det betalas till höjda kvalitetskrav för patienterna.

Jag tycker att det blir lite svart eller vitt i den här frågan. Jag tror att vi ska se vad den statliga utredningen säger och sedan försöka hitta på ett smart sätt att gå till väga när vi ska vinstbegränsa. Det ska vara för att det i vissa fall kan vara ett bättre och effektivare sätt än att införa ett alltför rigoröst mätsystem för att säkerställa kvalitet.

Anförande nr 186
K e r s t i n B u r m a n (V): Fru ordförande, åhörare och fullmäktigeledamöter! Ja, Olle, vi har vissa gemensamma utgångspunkter i alla fall. Jag kan inte dela din beskrivning av 70-talet, för jag var inte född då, men det låter som ett riktigt barndomstrauma.

När det handlar om att patienternas behov ska styra vården är det en självklarhet, och jag är glad att vi är överens om det. Det är de etiska principerna som ska styra hälso- och sjukvården, och det är också målparagrafen i hälso- och sjukvårdslagen. Eftersom vi tycker att det ska styra hälso- och sjukvården är det därför vi skriver om vinstsyftande företag. Vi anser att det inte är något fult att göra vinst. Det är marknadens logik. Det är det som företagen ska göra. Men då är det inte självklart att det är patientens behov som styr vården. Därför handlar motionen om att vi vill begränsa vinstsyftande företags möjligheter att göra

vinst på vården. I stället vill vi stimulera antingen våra egna verksamheter eller idéburna verksamheter och mindre företag som satsar på vården.

Vår utgångspunkt är att våra skattemedel ska gå till att utveckla vården för att patienterna och deras behov ska stå i centrum. Det tror jag att alla här känner till, för vi brukar tjata om det. När de statliga utredningarna är klara kommer vi att få möjlighet att göra det igen. Vi återkommer helt enkelt.

Anförande nr 187
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Olle Reichenberg fick mig som gammal historielärare att tänka tillbaka. Han pratade om Honeckers bastubadande på östtyska ambassaden och andra spännande saker. Jag var inte med i de sammanhangen, men däremot var jag med i sammanhangen där många av oss andra krigade mot apartheidregimen i Sydafrika och Högerpartiet och Wallenberg tyckte att det var helt fel att bojkotta apartheidregimen och försöka få den avsatt. Jag tycker att man ska vara försiktig med att i efterhand kasta skräp på andra politiska partier, lång tid efteråt.

Det finns många privata vårdgivare som gör många väldigt bra saker, men det finns också uppenbara problem här och var.

Tycker ni inte att det var ett problem när Capio gjorde 500 miljoner kronor i vinst på att driva ett sjukhus i Stockholm och inte betalade någon skatt för det över huvud taget i Sverige?

Tycker ni inte att det var ett problem när vi hade ett företag som hette Avesina som genomförde hälsoundersökningar på landstingets uppdrag men som fuskade med flera av undersökningarna för att de ville öka vinstmarginalen i företaget?

Tycker ni inte att det är ett problem att vi har system med mottagningsverksamheter för hörselprovning som lurar på gamla människor mycket dyrare hörapparater än de i själva verket skulle behöva, till mycket höga kostnader för de gamla pensionärerna?

Jag tycker att det är ett problem. Jag säger inte att Vänsterpartiets lösning är den mest ideala, men det är definitivt värt att undersöka och utreda hur vi ska hantera profitintressen i sådana känsliga verksamheter som sjukvård är. Det borde även ni kunna se är ett problem.

Anförande nr 188
R i c k a r d W a l l (SD): Ordförande, ledamöter! Dag Larsson sade alldeles nyss det mest tänkvärda som någon har sagt i den här salen i dag. Vad sade Dag Larsson? Dag Larsson sade ungefär så här: Man ska inte kasta skräp på andra partiers historia. Det är någonting som ni alla här noga bör tänka på. Tack så mycket, Dag!

Anförande nr 189
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag är beredd att göra ett undantag. Partier som inte håller rent mot extremhögern kommer jag länge att kasta skräp på, och det är jag väldigt stolt över.

§ 132 Motion 2015:3 av Jens Sjöström (S) om att ställa särskilda avtalsvillkor om personalövertagande i samband med köp av tjänster från externa leverantörer

Anförande nr 190
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande och ledamöter! Jag vill inleda med att yrka bifall till motionen och tacka för det icke helt oväntade svaret på denna motion. Det finns många som under eftermiddagen har använt olika varianter på politik-är-att-vilja-

begreppet. I det här fallet skulle jag nog kunna säga att politik verkligen är att vilja. Jag ska alldeles strax komma tillbaka till varför.

Motionen är skriven mot bakgrund av att vi socialdemokrater, men säkerligen också en del andra här i salen, ser ett väldigt starkt behov av att se till att våra patienter, vårdtagare och kollektivtrafikresenärer får en bra och fungerande verksamhet, även när vi har system som i dag, där vi byter operatörer och vi byter utförare av de olika tjänsterna vid olika tillfällen.

Men vi har skrivit motionen också utifrån personalens förutsättningar i sådant som är av Stockholms läns landsting finansierad skatteverksamhet. Vi tycker nämligen att det är rimligt och viktigt att man har samma förutsättningar i de viktiga dragen när man bekostar verksamheten via skattepengar, oavsett om du är offentligt eller privat anställd och utför verksamheten på annat sätt.

I dag kan vi se att för många anställda i de upphandlade verksamheterna försämras villkoren som anställd ganska drastiskt vid olika typer av verksamhetsövergångar. Vi ser exempelvis att vi har busschaufförer som kan ha kört samma rutt i tio år och vid operatörsbyte helt plötsligt blir satta på undantag och ska gå in på en provtjänstgöring för att se om man passar in i den nya entreprenörens verksamhet. Det är en ganska märklig situation där man också riskerar att intjänandetider, intjänandeår och därmed pensionsvillkor och så vidare starkt kommer att kunna förändras. Det hade man förmodligen inte riktigt tänkt sig när man en gång i tiden fick tillsvidareanställningen.

I grund och botten handlar det om ifall vi ska gå på lägstapris eller om vi ska använda det andra begreppet, nämligen det mest fördelaktiga anbudet.

Motionssvaret andas väldigt mycket av det svar som vi har sett i svenska kommuner och landsting under de senaste åren när liknande krav har ställts. Det baserar sig på en egentligen ganska tveksam dom, kan man väl säga, där länsrätt och hovrätt har menat att det inte är förenligt med svensk lagstiftning att ställa den typen av krav. Det man dock i den domen inte har iakttagit nogsamt är att det då handlade om övergång där man också skulle krävas på att ta över ganska mycket materiel, alltså en annan typ av övertagande.

EU-kommissionen skriver i en slutsats, som jag tycker förtjänar att läsas upp i dag, följande:

”Det bör påpekas att det förefaller svårare att tillämpa kontraktsvillkor” – det gäller då social upphandling – ”som rör utförandet av varuupphandlingskontrakt. Sådana klausuler som innebär krav på ändring av organisationen, strukturen eller policyn inom ett företag som är etablerat i en annan medlemsstat skulle kunna vara diskriminerande eller medföra ett oberättigat handelshinder.”

Alltså: Man identifierar ett problem när det gäller en helt annan del, nämligen varuupphandlingarna och inte det som handlar om tjänsteupphandlingar.

Vi kan gå vidare och konstatera att vi i dag har ett överlåtelsedirektiv, men vi har dessutom en kollektivtrafikförordning som är överordnad; det är den som gäller. På kollektivtrafiksidan är det här väldigt tydligt. Där skriver man på följande sätt: ”Utan att det påverkar tillämpningen av nationell lagstiftning och gemenskapslagstiftning, inklusive kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter, får de behöriga myndigheterna kräva att det utvalda kollektivtrafikföretaget erbjuder den personal som tidigare anställts för att tillhandahålla tjänsterna samma rättigheter som den skulle ha haft i samband med en överlåtelse enligt direktiv 2001/23/EG” – alltså överlåtelsedirektivet. ”Om de behöriga myndigheterna kräver att kollektivtrafikföretag ska följa vissa sociala normer ska anbudshandlingarna och avtalen om allmän trafik innehålla en förteckning över den berörda personalen samt klara och tydliga uppgifter om deras avtalsenliga rättigheter och de villkor på vilka arbetstagarna anses bli knutna till tjänsterna.”

Med andra ord: Jag tycker inte att det är någon konstighet att yrka bifall till motionen.

Anförande nr 191
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Herr ordförande! Tack så mycket, Jens, för din motion! Det är inte första gången som vi diskuterar den här frågan i den här församlingen. Innan jag kommer in på det fakta som jag har kan jag väl säga att man kan tolka saker på olika sätt, och som man frågar får man svar. Är det landstinget som överlämnar eller är det två privata som överlämnar verksamheten? Jag tänkte återkomma till det när jag går igenom mitt svar.

Du föreslår att landstingsfullmäktige ska besluta att landstinget *ska* ställa krav på personalövertagande för att bibehålla kontinuitet och kvalitet i upphandlade tjänster. Vidare föreslår du att landstingets upphandlingspolicy och riktlinjer ska ändras i enlighet med intentionerna i motionen. Men Sveriges nuvarande lagstiftning innehåller särskilda skyddsregler för arbetstagare i det fall det sker en övergång av ett företag eller en verksamhet från en arbetsgivare till en annan. Dessa regler bygger i grunden på EG-direktiv. Lagen säger också att de rättigheter och skyldigheter som stipuleras i anställningsförhållanden och avtal som gäller vid övergången ska hållas av arbetsgivaren.

Men i det fall då landstinget självt utgör avtalsparten, alltså när verksamheten övergår mellan landstinget och en privat aktör, då har vi också ett arbetsgivaransvar. Därför kan vi i de fallen i upphandlingen tillhandahålla information som behövs för att bland annat räkna på kostnader för personalövertagande. Detta blir ett sätt att säkerställa att principerna upprätthålls. Om däremot upphandlingen av de tjänsterna sker från en redan privat aktör kan inte landstinget utan samverkan från leverantör erbjuda information, såsom till exempel personallistor. Därför står motionärens krav på särskilda avtalsvillkor, såsom krav på personalövertagande, i strid med lagen om offentlig upphandling.

Konkurrensverket har i en skrift från 2011 instämt i detta och slår fast att det är upp till varje myndighet att i enlighet med gällande bestämmelser bedöma frågor om verksamhetsövergång.

De förändringar gällande policy och riktlinjer som föreslås i motionen är därmed i strid med gällande lag. Som motionären säkert känner till ligger en eventuell lagändring för att tillgodose detta inte inom landstingets beslutskompetens utan utgör en grund för nationella politiska beslutsorgan.

Därmed yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 192
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Torbjörn Rosdahl! Om det är så att man har ett väldigt klart utlåtande, inte minst när det gäller kollektivtrafiken, där de sociala aspekterna vad gäller övrig upphandling också är väldigt klara och innebär att vi faktiskt vid upphandling kan begära personallistor, att det systemet finns som en möjlighet i dag, undrar jag: Vad är det som hindrar det? Är det inte den politiska viljan som egentligen i grunden är problemet?

Konkurrensverket bygger hela sin instruktionstext i den vackra skiften på den dom som hovrätten och tingsrätten har fastställt. Den är inte tillämplig. Den är väldigt rättsosäker att luta sig mot eftersom den har sin utgångspunkt i en varuupphandling, och då handlar det faktiskt om övertagande av materiel.

Anförande nr 193
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Vi har diskuterat det här vid ett otal tillfällen, och vi kan konstatera att vi har olika ståndpunkter. Vi tolkar lagen på olika sätt.

Vi finner att § 6 b LAS, som ska skydda arbetstagarna vid en övergång, ger stöd för vad vi i Alliansen har kommit fram till vid de övertaganden som har skett under årens lopp. Vi har vad jag vet inte heller förlorat i någon domstol, utan vi har gjort på rätt sätt. Däremot är

känslorna en annan sak. Vi vill hålla oss till svensk lag, och det är det vi anser att vi gör i och med att vi agerar på det sätt som vi gör vid köp av tjänster från extern leverantör.

Anförande nr 194
Landstingsrådet Sjöström (S): Skälet till att den domen landade som den gjorde, och det du lutar dig mot, var att det var fråga om en helt annan typ av upphandling. När det gäller § 6 b LAS handlade det dessutom om att Sverige införlivade överlåtelsedirektivet på ett sådant sätt att det lades ihop med LAS-paragrafen. Det innebär inte att det strider mot EU-direktivet. EU-direktivet och utlåtandet från kommissionen är extra tydliga när det gäller kollektivtrafiken.

Anförande nr 195
Landstingsrådet Rosdahl (M): Det här känns som när snillen spekulerar. Vi har olika tolkningssätt. Jag vill återigen yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 196
Pia Ortiz Venegas (V): Tack så mycket! Jag vill å Vänsterpartiets vägnar yrka bifall till den här motionen. Jag vill samtidigt tacka Jens Sjöström för en väldigt bra motion. Jag nöjer mig med det.

Anförande nr 197
Robert Johansson (S): Käre ordförande, ledamöter och eventuella åhörare hemma vid webb-tv:n! Politik handlar om att våga, att våga ta ibland jobbiga beslut, ofta trevliga beslut och att faktiskt vilja förändra världen. Jag förstår inte den rädsla som den styrande minoriteten visar när det handlar om att våga testa det svenska regelverket. I exempelvis Kalmar är det precis det man nu gör. Är smålänningar tuffare än de i Stockholms län? Jag vet inte.

Faktum är att det handlar om människors rätt till ett värdigt liv. Det handlar om människors rätt till trygghet. Vi, eller i alla fall jag, glömmer inte den upphandling som gjordes av biljettkontrollen för några år sedan. Där hade biljettkontrollanterna följt med inte en gång och inte två gånger utan sex gånger i olika upphandlingar. Varje gång hade de fått följa med. Den här gången togs ett beslut att de inte skulle få göra det.

Det resulterade i att en stor grupp biljettkontrollanter blev arbetslösa. Det resulterade också i att det förra trafiklandstingsrådet påstod att de hade blivit lovade jobb på Securitas, något som kunde motbevisas. Några hade blivit lovade arbete på Arlanda, men det var visstidsanställningar. De gick från tillsvidareanställning rakt ut i arbetslöshet. Det rimmade kanske inte så bra med den så kallade arbetslinjen.

Det här handlar, som sagt, om människor. Det handlar om människor som ska kunna betala sin hyra, som ska kunna köpa sin mat och som ska kunna känna sig trygga i arbetet. Det handlar om vår viktigaste resurs. Det handlar om personalen. Jag tycker att det är värt att göra ett test, om det nu är så, för expertisen är inte enig om huruvida det här är förenligt med EU-lagstiftning respektive svensk lagstiftning.

Bifall till motionen!

Anförande nr 198
Ninos Maraha (FP): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag läser också motionen och tycker att den känns bra, som ett öppet målläge. Men den har ett problem, och det är att motionären står offside. Då menar jag inte i första hand ideologiskt. Jag tänker på det juridiska. Det är lite synd, för upplägget är snyggt.

När man läser förvaltningens uttömmande svar kan man inte annat än vara tacksam för att det finns personer som kan lagen och de paragrafer som reglerar den här typen av problematik. I korthet skriver förvaltningen att personalövertagande sker per automatik när det handlar om verksamhetsövergång. Det regleras alltså i LAS, som försvarar arbetstagaren mot eventuell uppsägning.

Det går dock inte att ställa ett generellt krav om personalövertagande vid verksamhetsövergång, som Jens Sjöström yrkar, eftersom kvalificerade bedömningar måste göras i varje enskilt fall för att bedöma om det verkligen är en verksamhetsövergång enligt ett antal kriterier som EG-domstolen har slagit fast.

När en verksamhet byter ägare och landstinget inte är en av dessa ägare, det vill säga det är fråga om två företag men det är landstinget som upphandlar tjänsten, och verksamheten byter ägare från ett företag till ett annat upphandlande företag, då kan vi inte ställa de särskilda skall-kraven som motionären vill om personalövertagande i upphandlingen. Det kan dock ske i undantagsfall, och det har gjorts ibland när leverantören har velat samverka och delgett nödvändig information till landstinget. Det tycker jag är positivt och bör bejakas, men vi kan inte tvinga leverantören att göra det, för då kan landstinget i sin tur ge den informationen till de företag som deltar i upphandlingen. I så fall begår landstinget lagbrott, på metaforspråk gör självmål. Det är väl här någonstans som motionären går offside.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 199
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter! Jag tror att vi har rätt bra koll på det arbetsrättsliga läget eftersom vi konsulterar några av Sveriges bästa arbetsrättsjurister. Jag känner mig därför ganska trygg i den här frågan. Det intressanta är att när du raljerande säger att allt det här är lagvidrigt, och med det sagt att jag står för det, vill jag nämna för dig att du själv tog upp själva cloun i hela problematiken. Cloun är nämligen att vi kan om vi vill begära in personallistor och säga att det är ett avtalskrav, något som det inte är några problem med. Vi har den rätten. Jag läste upp texten för dig tidigare, och för alla andra här i salen, och jag tror att den var ganska tydlig. Om vi ställer det avtalskravet finns det hur mycket möjligheter som helst att kräva just ett sådant personalövertagande.

Det här handlar om ifall man vill eller inte vill genomföra det politiskt. Jag är helt övertygad om att ifall vi tar det steget kommer vi förutom att få en bra och fungerande kollektivtrafik och vård också få nöjda och tacksamma medarbetare i andra företag.

Anförande nr 200
N i n o s M a r a h a (FP): Jag sade inte att det var lagvidrigt. Jag sade att landstinget skulle begå lagbrott, eller självmål på metaforspråk. Jag lutar mig mot förvaltningens experter. Experterna verkar vara oeniga i det här fallet, men jag vill ändå luta mig mot förvaltningens underlag, som jag tycker är väl underbyggt. Det måste bygga på leverantörens vilja och inte på att vi tvingar till oss den informationen.

Anförande nr 201
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Jag har ett förslag. Jag tänker inte lägga det själv, men det är ett förslag till den styrande minoriteten, som ni har prövat en gång tidigare i dag. Om man nu vill ha en second opinion, vilket jag tror att ni skulle behöva ha från någon utanför det här huset, skulle jag rekommendera er att i så fall besluta om återremiss för att utreda frågan. Jag lägger inte själv fram ett sådant förslag, för jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 202
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Jag börjar med att yrka bifall till motionen.

Här har vi två parter. Vi har personalen, men vi är en serviceinrättning med våra verksamheter, och vi har patienten och kunden på den andra sidan. Det handlar om verksamhetskontinuitet och det handlar om god arbetsmiljö, som vi tidigare pratat om, liksom goda arbetsvillkor, som vi också pratat om i tidigare ärenden. Där har vi ett renommé att bygga upp vad gäller arbetsmiljöfrågor.

Vi har en utredning på gång. Den här typen av möjligheter lyfts av EU. Vi ska bygga det robusta samhället. Vi ska ha goda arbetsvillkor. Det ligger inom ramen för de 17 nya hållbarhetsmålen. Sysselsättning och goda arbetsvillkor finns med där, och det blir 193 länder som ställer sig bakom. Då har vi något att leva upp till.

Därutöver är tolkningen av den LOU vi har i dag snäv, och den börjar luckras upp. Vid till exempel bussupphandlingar i Dalarna, Umeå och Kalmar har man ställt krav på personalövertagande vid upphandling medan vi i Stockholms läns landsting valt att ha en striktare hållning. Det har framförts argumentation om lagbrott, men här finns faktiskt möjligheter. Då måste man emellertid redan när man skriver avtal, när man gör den första upphandlingen, säga att vid nästkommande upphandling är det nödvändigt att det finns personallistor som offentliggörs. Man behöver alltså göra det, och kunna det, flera år innan man ska göra den nya upphandlingen. Det är någonting som flera län och flera kommuner redan har upptäckt och väljer att arbeta med.

Det är alltså inte fråga om något lagbrott, men man måste vara proaktiv och man måste ha kunskapen i tid. Därmed är det inget tvång för leverantören att denne ska lämna ut sina personallistor, utan det finns med innan man får det första kontraktet.

Torbjörn väljer att säga att vi har gjort rätt så här långt. Jens säger att vi kan gå längre. Jag säger också att vi kan gå längre. Det betyder inte att ”gå längre” innebär ett lagbrott.

Bifall till motionen!

Anförande nr 203
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Herr ordförande och landstingsfullmäktigeledamöter! Jag är rätt förvånad över att återigen höra den här debatten i salen, framför allt från Socialdemokraternas sida när de talar om att politik är att vilja. Det här är inte fråga om att på något sätt laga efter läge och göra lite som man själv tycker att det ska vara. Saken har faktiskt prövats i domstol, och domstolen har som ni vet alltid rätt. Därtill har en myndighet, Konkurrensverket, prövat vad domstolen sagt och konstaterat, och gjort tolkningen, att det här är omöjligt enligt den lagstiftning vi har i dag. Det är dessutom en lagstiftning som är på väg att ändras. Att vi här ska gå i bräschen och leka något slags paragrafvrängare känns mycket märkligt i så fall. Vi behöver ha lite is i magen och avvakta tills man, möjligen, ändrar lagstiftningen.

Det här är prövat av domstolen och av Konkurrensverket. Det är tämligen klart hur det ligger till. Om man från S-sidan och från andra börjar föreslå någonting annat då är man ute på en farlig väg. Jag är förvånad över att Socialdemokraterna driver den linjen, påhejade av Miljöpartiet.

Det är dessutom prövat, som Ninos sade, av SLL:s jurister. De har som bekant heller aldrig fel.

Anförande nr 204
Landstingsrådet Sjöström (S): Jag börjar misstänka att också Torbjörn har en knapp, likadan som presidiet, där han kan stänga av.

Det här, Peter, handlar om att politik är att vilja. Om du inte har förstått det under den här diskussionen, när vi försökt redogöra för hur läget är, hoppas jag att du kan lyssna på debatten i efterhand. Här finns det en möjlighet. Det är bara det att ni väljer att inte se den, ni väljer att inte ta den. Det handlar om att i avtalssituationen begära personallistor. Då finns det också möjlighet att begära personalövertagande. Då handlar det inte om huruvida det är en relation där vi överlämnar verksamhet eller huruvida en verksamhet överlämnas mellan två andra, externa parter. Då funkar det här snittet, och det finns dessutom en extra tydlighet på kollektivtrafikområdet.

Det som dock är synd är att man under den moderatledda regeringen, när det här skulle införlivas, tyckte att svensk konkurrenslagstiftning redan var så utomordentligt bra att man inte tog någon notis om eller lade någon särskild vikt vid att inarbeta just det här kollektivtrafikdirektivet i svensk lagstiftning. Det var synd.

§ 134 Motion 2015:7 av Pia Ortiz Venegas m.fl. (V) om att införa mobila geriatriska team

Anförande nr 205
Pia Ortiz Venegas (V): Tack, ordförande, för begäran om tystnad, för det var mycket sorl här ett tag.

Vi har skrivit en motion om att införa mobila geriatriska team, men läser man lite noggrannare och tittar på att-satsen ser man att det handlar om att utreda möjligheten att införa mobila geriatriska team. Det är precis det man svarar att man tänker göra, så jag förstår därför inte riktigt varför motionen inte är bifallen utan besvarad. Det man egent-ligen gör är att faktiskt bifalla den. Man utreder precis det som jag ber att man ska utreda.

Jag yrkar i alla fall bifall till motionen.

Jag ska berätta lite grann om mobila geriatriska team. Det framgår inte särskilt mycket av min motion vad det är för något, så nu tänkte jag att ni ska få veta det och varför det är så bra.

Mobila geriatriska team finns bland annat i Jönköpings län. Jag har varit i kontakt med ett mobilt geriatriskt team i Eksjö. Där jobbar man så att man i teamet har läkare, sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast. Man arbetar vardagar. Man gör bland annat hembesök. Ibland besöker man patienter redan på sjukhuset, sådana som är på väg att skrivas ut, men man jobbar först och främst med hembesök och även med telefonsamtal hem. Man tar emot remitterade patienter som remitteras antingen från primärvården eller från slutenvården. Patienterna är över 75 år, multisjuka och har upprepade vårdtillfällen eller många besök på akuten det senaste året. Det är grunden för en remiss.

Man samverkar med öppenvården, slutenvården, hemtjänsten, kommunala omsorgen och kommunala hemsjukvården och även med anhöriga. I den samverkan bygger man upp en hållbar situation i hemmet. Det är det som det hela egentligen går ut på. Det handlar helt enkelt om att få patienten att fungera hemma utan att behöva åka in akut trots sin sjukdom.

Det man bland annat gör är att man optimerar den medicinska behandlingen, ställer in medicinerna rätt. Man lägger upp en vårdplan. Man lär patienten att hantera sin sjukdom. Man förbättrar nutritionen och minskar inaktiviteten. Man arbetar med fallprevention, andningsträning, bryter isoleringen. Och man jobbar med anhörigstöd. Man ser helt enkelt hela människan i det här, det är det som är det viktiga, och landsting och kommun gör det tillsammans. Även om det mobila teamet är drivet av landstinget jobbar man ihop med

kommunen. Det är det som är finessen med detta, att man lämnar över till kommunen så att det börjar fungera hemma.

Det resultat man efter ungefär ett år fått i Eksjö är att antalet vårdtillfällen för deras patienter, som innan de kom till det mobila teamet var i snitt 6,35, under tiden de var inskrivna hade sjunkit till 2,1. Efter att de hade avslutat var de flesta patienter nere i noll. Man har alltså uppnått väldigt goda resultat. Men det här är fortfarande en ganska ny verksamhet, och det kommer väl att ta något år till innan man riktigt vet hur bra det går. Det ser dock väldigt, väldigt bra ut.

Jag tror att ett av våra huvudproblem i vården i dag är just att vi har en liten grupp patienter som kräver väldigt mycket vård, vilket egentligen beror på att hemsituationen inte fungerar. Det är klart att vi kan hålla på år ut och år in och bolla ansvaret mellan kommun och landsting, men någonstans måste vi hitta länken mellan kommunens ansvar hemma och landstingets ansvar på sjukhuset. Det tror jag att man har gjort här.

Jag tycker att det är en väldigt bra idé, och jag tycker att man absolut kan bifalla motionen och komma igång med en försöksverksamhet ganska snart. Jag tror nämligen att det skulle ge väldigt goda resultat.

Bifall till motionen!

Anförande nr 206
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Tack, ordförande, ledamöter, åhörare! Vad trevligt att vi ska rikta strålkastarljuset mot vårdens VIP-patienter, våra äldre patienter.

Jag tycker att motionärerna identifierar väldigt viktiga utmaningar som vi i landstinget står inför. Det handlar om att förebygga ohälsa och hur vi på bästa sätt ska sköta omhändertagandet av våra mest sjuka äldre. Motionen om mobila geriatriska team är intressant, och jag tycker att exemplet som förs fram från Jönköpings län, och som Pia i detalj redogjort för, talar sitt tydliga språk.

I Stockholms läns landsting, exklusive Norrtälje, finns elva geriatriska kliniker. Med Alliansen vid rodret bygger vi ut den geriatriska vården över hela vårt län. Vi har varit väldigt måna om att behålla geriatriken som ett specialistområde, och det i en tid när många andra landsting frångår den.

Ett nytt grepp som vi nu prövar är det som kallas för stödjande bedömningsverktyg, som ska finnas för alla inblandade aktörer i hela vårdkedjan. Vi arbetar på många olika sätt för att identifiera de äldre, mest sjuka, sköra patienterna. Jag vill i det här sammanhanget också lyfta fram de satsningar som vi gör på äldrepsykiatrin som första linjens psykiatri.

Vår vision är att vårdval ska införas i geriatriken. Varför då mer vårdval, kanske ni undrar. Jo, vi tror på människan, vi tror på individen, vi tror att mångfald och valfrihet är någonting bra. Vi tror inte att det finns en bortre gräns för när valfriheten bör upphöra för att man blir äldre.

Jag tror också att det som oppositionen efterfrågar kan få sin lösning. Det handlar om ett samlat ansvar för patienten. Inom vårdvalet kommer betoningen på helhetsansvaret kring den äldre att framgå mycket tydligt. Inget slussande runt bland olika aktörer och instanser.

De geriatriska klinikernas roll i nätverkssjukvården blir helt central för att minska återinläggningar och för att arbeta riskförebyggande. Det handlar också om att underlätta för direktinläggningar på geriatriken. Den geriatriska vården kommer att behöva utvecklas för att bättre tillgodose patienternas behov. Det är i det här sammanhanget som motionen och dess intentioner är intressanta.

Det pågår ett arbete vid hälso- och sjukvårdsförvaltningen. En utredning görs för att se över hela den framtida geriatriska vården. Ett helhetsansvar för den geriatriska patienten kommer i det här sammanhanget att diskuteras och utredas noggrant. Införandet av mobila geriatriska team kommer också att vara en del av den större utredningen. Därför anser jag att motionen ska besvaras. Detta är något som det arbetas med.

Anförande nr 207
Ifrah-Degmo Mohamed (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag vill också yrka bifall till motionen eftersom det är ett riktigt, riktigt bra förslag som gynnar de mest sjuka äldre. Det är dessutom en växande grupp som inte kan vänta.

Jag vill säga att jag inte tycker att vårdval inom geriatriken är rätt väg att gå. Alla experter håller inte med om att det är rätt väg, eftersom de mest sjuka äldre inte kan välja. De ska inte behöva oroa sig för att de måste välja mellan olika vårdalternativ. De behöver trygg och rätt vård.

Bifall till motionen!

Anförande nr 208
Michel Silvestri (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Jag har lagt på en liten bild från min läsplatta. Jag hoppas att den kommer upp på skärmen. Från Miljöpartiets sida tackar vi för motionen. Också vi tycker att den är väldigt intressant och bra.

Det som bilden visar är ett underlag som vi tidigare i år begärde ut i hälso- och sjukvårdsnämnden. Det kanske är lite svårt att se, men den visar andelen patienter 80 år och äldre med en vistelsetid högst fyra timmar på akuten. Det som bilden visar är att på de flesta av våra sjukhus, och i landstinget på det stora hela, har andelen minskat år för år. Eller om man vänder på det: Väntetiden för våra äldre patienter på akutmottagningarna har ökat, vilket är oroväckande. Det kan vara en anledning att titta på den typen av konstruktiva lösningar som mobilt geriatriskt team kan vara.

Samtidigt tycker vi från Miljöpartiets sida att det är bra att det redan finns en pågående utredning om detta från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. I svaret anger man också tydligt att värdet av mobilt geriatriskt team ska ingå som en del i det som utredningen ska titta på. Därför yrkar vi inte uttryckligen bifall till motionen, men vi tycker som sagt att den är bra och ser mycket fram emot vad utredningen ska visa bland annat när det gäller mobila geriatriska team. I övrigt hänvisar vi till vårt särskilda uttalande.

Anförande nr 209
Landstingsrådet Bohlin (KD): Jag vill bara tillägga i den här debatten att det kom upp här att när man är äldre klarar man inte av valet. Vi vill betona helhetsansvaret och att det blir lättare att följa upp och ta ett helhetsansvar och kräva det av aktörerna om vi inför vårdvalet. Jag tycker mig höra att det är det som oppositionen efterfrågar.

Sedan vet vi hur det fungerar i många kommuner. I en närliggande kommun, Stockholms stad, har man vårdval för äldreboenden, vilket till exempel har bidragit till ett ökat utbud och en mångfald med bland annat profilerade äldreboenden. Vi tror att vårdval kan vara ett sätt att utveckla vården för våra äldre mest sjuka patienter.

Anförande nr 210
Pia Helleday (M): Mycket bra har sagts om den här motionen, och jag tycker liksom övriga att den är väldigt bra. Jag välkomnar också den utredning som pågår och är glad för att vi nu har kommit fram till att införa vårdval för våra äldre i den geriatriska vården. Det tycker jag är viktigt.

Vi har alla identifierat problemen och omhändertagandet. Det viktiga är att vi kan erbjuda en trygg och bra vård för de gamla, vilket är viktigt inte minst för de anhöriga. Då är det viktigt att man också kan få möjlighet att själv välja utifrån de behov man har. Behoven kan ju se väldigt olika ut, oberoende av ålder.

Bifall till svaret på motionen!

§ 135 Motion 2013:31 av Håkan Jörnehed (V) om en strategi för äldre patienter med hiv när de utvecklar åldrandets sjukdomar

Anförande nr 211
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Tack ordförande, fullmäktigeledamöter! Vi kan säga att det är glädjande att alltfler hivbärare i dag genom sina medicinterapier kan leva med och hantera sin kroniska sjukdom. Men att vara hivbärare är tyvärr fortfarande stigmatiserande även inom sjukvården. Alltför många vittnar i dag om att primärvården inte fungerar på ett önskvärt sätt, varken i bemötande eller kunskapsmässigt gentemot patienter som bär på hiv.

När man träffar olika patientorganisationer som företräder hivbärare är det just stigmatiseringen runt sjukdomen som de tar upp som ett väldigt problem. Jag möter redan i dag patienter som vägrar gå till vårdcentralen. De upplever att de blir uthängda. Dessa patienter upplever att primärvården möter dem, åtminstone bildligt, i rymddräkter. När jag träffade en organisation som heter Heteroplus, en patientorganisation för heterosexuella hivbärare, sade en patient: Jag skulle aldrig våga gå på min lokala vårdcentral. Känslan och oron över att hela mitt bostadsområde snart vet om min hivstatus – nej, det klarar jag inte. Vi har dessutom i den här salen flera gånger talat om hur hivtestning fungerar i praktiken, i primärvården, så vi har en del att jobba med.

Den här problematiken resulterar i att många hivbärare som behöver vård, så kallad vanlig primärvårdsbehandling, får den vården genomförd på sin specialistklinik, på infektionskliniken. Jag möter patienter som frågar varför man exempelvis inte kan lista sig på Venhälsan. Redan i dag tar hivklinikerna emot äldre patienter som kommer för besvär som primärvården skulle kunna bemöta. Situationen är i längden ohållbar då klinikernas patientantal ökar samtidigt som det blir fler och fler äldre som bär på hiv. Venhälsan har exempelvis över 500 patienter som är äldre än 50 år.

Vi menar att landstinget bör utarbeta en strategi, ett tänk, för var inom sjukvårdssystemet dessa äldre hivbärare ska tas om hand. Det är en strategi som behövs om kanske 10, 15 år. Det finns flera tänkbara alternativ. Till exempel skulle hivklinikerna kunna anställa eller ha ett nära samarbete med allmänläkare. En annan möjlighet är att hivklinikerna samarbetar med några få utvalda vårdcentraler som höjer sin kompetens när de gäller äldre och hiv. Hur det rent konkret ska gå till borde utredas i nära samarbete med professionen och lämpligen intresseorganisationerna. Inte minst bör man titta på hur detta fungerar i andra länder. Vi är ju inte ensamma om den här utmaningen.

Förvaltningen skriver i svaret – jag ska återkomma till hur den här motionen har behandlats i hälso- och sjukvårdsnämnden där det har bytts ut personer och sådant – att en äldre person med hivinfektion ska erhålla vård- och omsorgsinsatser i sjukvårdssystemet på samma sätt som alla andra äldre personer som har förhöjd risk att utveckla skörhet. Det är jättefint att man skriver så, men det fungerar inte. Det är därför vi måste ha ett tänk kring detta. Jag vill inte att vi om 10, 15 år står här och frågar oss varför äldre patienter med hiv får ett dåligt bemötande och vi på så sätt får tragedier. Därför föreslår vi det här i dag.

Som jag sade skulle den här motionen komma upp i hälso- och sjukvårdsnämnden när Filippa Reinfeldt var sjukvårdslandstingsråd. Hon sade till mig: Det här kan ju inte vara en ideologisk fråga. Det här skulle vi säkert kunna bli överens om. Hon drog ut ärendet, för det var ett rätt tunt svar. Sedan kom Anna Starbrink. Jag återkom då till frågan, berättade vad Filippa Reinfeldt hade sagt och sade att bara för att vi byter sjukvårdslandstingsråd kan det

väl inte betyda att man ska hantera motionen på annat sätt. Därför skickade vi motionen på remiss till just Venhälsan, och nu har vi fått ett mycket, mycket bättre svar.

Jag tycker fortfarande att ni ska bifalla den här motionen och säga: Det här behöver vi göra. Det kostar inga pengar. Det handlar bara om att vi har ett tänk och en förberedelse för att inte låta äldre hivpatienter råka illa ut om 10, 15 år. Så tänker jag.

Bifall till motionen!

Anförande nr 212
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Tack ordförande, ledamöter, åhörare! Det här är en väldigt välskriven motion, så tack så mycket, Håkan!

Hiv är en kronisk sjukdom, men personer med den sjukdomen kan ofta ha ett bra liv, fyllt av livskvalitet tack vare bra mediciner. Där har utvecklingen gått framåt väldigt snabbt. Låt oss glädjas åt den utvecklingen. Jag tänker i det här sammanhanget på Jonas Gardells bok, *Torka aldrig tårar utan handskar*, som också blev film. De scener som där utspelar sig visar hur fruktansvärt abrupt och tragiskt livet kunde avslutas för de personerna. Och det var inte länge sedan.

Landstinget har en skyldighet att ge alla, inklusive äldre med hiv, en god vård utifrån hans eller hennes behov och situation. Det står i hälso- och sjukvårdslagen. Det är också våra egna riktlinjer, som vi förhåller oss till. Målsättningen för vården är att äldre och multisjuka ska få en god vård och ett gott omhändertagande oavsett diagnos. Det är viktigt att äldre med hiv får samma möjligheter som andra äldre till en god vård på den plats som de önskar, vilket i många fall är hos husläkaren på den närmaste vårdcentralen. I vårt län finns ungefär 700 personer över 60 år som lever med hiv. Den gruppen behöver kontinuerlig specialistvård för kontroll och optimering av hivmedicineringen.

Den bedömning vi gör med förvaltningens stöd är att de åldersrelaterade tillstånd som drabbar de hivsmittade bör kunna handläggas inom den befintliga primärvårdsstrukturen. Därmed vill jag också slå fast att det absolut finns okunskap. Det finns exempel på dåligt bemötande av personer som bär på hiv, och därför kan det ibland vara stigmatiserande. Där håller jag helt med dig, Håkan. Det gäller framför allt i det personliga mötet med vården.

Det är inte så att vi inte gör någonting. Jag kan inte historiken, vilket landstingsråd som har haft ansvar för frågan tidigare och vad denna sagt, men jag vill lyfta fram att vi faktiskt agerar och gör någonting. Vi säger att fortbildning behövs inom området äldre med hiv. En sådan kompetenshöjning skulle kunna göras i samarbete med frivilligorganisationerna, för de har stor kunskap om och kompetens i de här frågorna. Jag tycker att vi ska ta in de frivilliga krafterna i den här frågan och också lär oss av dem.

Jag vill nämna att det som ytterligare bidrar till utvecklingen av en ännu bättre vård för den här gruppen är den nationella överenskommelse som finns mellan regeringen och SKL kring sammanhållen vård och omsorg för våra mest sjuka äldre. I vårt landsting fortsätter vi arbetet utifrån överenskommelsens intentioner. Såväl målsättning som inriktning gäller oavsett vilken grundsjukdom den äldre har i det fallet. En äldre person med hiv ska kunna förvänta sig att få det bästa stödet och de bästa omsorgsinsatserna i sjukvårdssystemet, på samma sätt som alla andra äldre patienter som har en förhöjd risk att utveckla skörhet.

Till sist: För att bemöta okunskap om hiv lanseras i höst en nationell informationskampanj såväl mot hälso- och sjukvården som mot allmänheten. Kampanjen utgår från Folkhälsomyndigheten, men den har också en lokal förankring i just vårt landsting. Därför anser jag att motionen ska vara besvarad. Tack!

Anförande nr 213
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Det är jättebra, Ella. På ett sätt är vi överens, men jag tycker inte att man bara ska prata utan vi ska också ha lite verkstad. Du nämner frivilligorganisationerna, men det är just de som ber oss att ta fram en strategi för var i sjukvårdssystemet äldre med hiv ska tas hand om. Kan vi inte lyssna på de signalerna och agera?

Anförande nr 214
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Det är precis det vi säger, att vi behöver fortbildning inom vården. Det är där vi kan ta in de ideella krafterna och säkerställa att fortbildningen sker på rätt sätt.

Anförande nr 215
M i c h e l S i l v e s t r i (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det här är en bra och viktig motion. Vi som upplevt hivepidemin och aidsepidemin så att säga från begynnelsen kan konstatera att det är oerhört glädjande att vi befinner oss i det läge vi har i dag, att en hivinfektion inte längre behöver ses som en dödlig sjukdom, som en dödlig infektion. Vi kan också konstatera att antalet aidsfall är nere på rekordlåga nivåer, åtminstone i vårt land. Det är oerhört glädjande utifrån det synsättet.

Likväl är det samtidigt skrämmande att det 2015 också existerar den bild som Håkan Jörnehed ger, det vill säga att det finns hivsmittade – och i det här fallet fokuserar vi på de äldre patienterna – som känner rädsla för att det ska bli känt av kanske fel personer i deras omgivning. De känner sig stigmatiserade. Det gör att det i motionen finns tillräckliga argument för att den bör bifallas.

Vi tycker att det är ett viktigt arbete som behöver göras för den utsatta patientkategorin. Därför yrkar Miljöpartiet bifall till motionen.

Anförande nr 216
K e r s t i n B u r m a n (V): Ordförande! Vi kan verkligen glädjas åt de medicinska framsteg som har skett på det här området men också tyvärr sörja över att kompetensen är förvånansvärt låg inom primärvården. Stigmat för patientgruppen är fortfarande stort, och bemötandet måste förbättras. Det är därför som Folkhälsomyndigheten har lanserat den här kampanjen som riktar sig till många olika samhällsgrenar, också primärvården. Även smittskyddsenheten i landstinget vittnar om att kunskapen är svår att få ut i primärvården men också svår att tillämpa där. Då är det upp till oss att ge vårdpersonalen verktygen för att ge alla en god vård av hög kvalitet och med respekt för människovärdet. Det blir extra angeläget för den grupp som historiskt sett har utsatts för stigmatisering, isolering, tvångsåtgärder och ett högst omänskligt bemötande.

Det är positivt att förvaltningen och också Ella Bohlin nämner den kompetenshöjning som behöver göras. Det behövs verkligen. Men för att kunna ha ett målinriktat arbete, som dessutom går att följa upp, måste vi ha ett strategiskt arbete. Det arbetet behöver inkludera bland annat Folkhälsomyndighetens kampanj men också hur vi fixar läget i dag och på relativt kort tid. Är det verkligen rimligt att tro att den kunskapshöjning och kompetenshöjning som behövs inom hela primärvården för att varje patientmöte ska bli gott kommer att ske inom relativt kort tid eller finns det andra åtgärder vi behöver se över? För att ta reda på det och för att försäkra oss om att den här gruppen nu behandlas med respekt behöver vi den typen av strategi som vi föreslår och som också civilsamhället och patientgruppen har efterfrågat. Därför vill vi bifalla motionen.

Anförande nr 217
J e s s i c a E r i c s s o n (FP): Ordförande, ledamöter! Håkan tar upp att många patienter inte törs gå till primärvården och att riktade insatser gentemot ett fåtal vårdgivare därför skulle vara att rekommendera. Jag skulle vilja be dig att tänka lite större. De hivpositiva människor vi möter kommer att behöva akutsjukvård, geriatrisk vård, äldreomsorg och en himla massa annan vård när de blir äldre, när de blir skörare och när de behöver mer vård. Att isolera dem och säga till dem att de har *en* mottagning att vända sig till och inte så mycket mer är för mig att upprätthålla ett stigma. Det är att gå åt precis motsatt håll mot det du vill se och vad jag vill se.

De behöver, precis som alla andra människor och alla andra som åldras, också ha möjligheter att möta vårdgivare som kan se dem, bemöta dem på ett sjyst sätt och behandla dem på bästa sätt. Det räcker inte med ett fåtal vårdgivare här. De behöver samma möjligheter som alla andra människor utifrån sina förutsättningar, önskemål och behov. De är olika. Precis som du säger handlar det inte om en heterogen grupp.

Under hösten 2015 kommer landstinget att genomföra ett gäng frukostseminarier för verksamma inom primärvården. Det handlar om att öka kompetensen. Många i vårdpersonalen är utbildade under en helt annan tid, en tid då hiv faktiskt var en sjukdom som dödade. Det är klart att också de behöver få sina kunskaper uppfräschade och lära nytt, för det har ju hänt en himla massa, tack och lov. Men vi ska inte stänga in den här patientgruppen. Vi behöver jobba så att de faktiskt får bättre förutsättningar, bättre vård och bättre bemötande oavsett vart de vänder sig.

Det handlar ju inte bara om vården. Det handlar om hela samhället. Vi behöver bryta stigmat runt omkring dem, bland politiker, bland akutmottagningar, inom primärvård och beroendevård, bland hälsokommunikatörer, inom äldreomsorgen i kommunerna, allt. Vi behöver tänka större, Håkan. Jag vet att du vill himla väl och jag vet att alla här inne vill himla väl. Jag tycker att vi jobbar vidare och siktar på utbildning och insatser. Självklart ska Venhälsan och andra aktörer som faktiskt vet vad de pysslar med och är specialiserade på det här vara med i arbetet, liksom patientorganisationerna som också är experter på det här. Jag tänker besöka Noaks Ark i morgon för att höra lite grann med dem om hur de jobbar och hur de tänker, för det ger mig också en del inspel i vad som behöver göras.

Med det yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 218
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Jessica Ericsson avslutar med att säga att hon ska besöka en del av organisationen. Varför har du inte gjort det innan du går upp i talarstolen? Hade du gjort det hade du vetat att de just framför idén att vi kanske ska ha några få vårdcentraler som har den extra kunskapen. Det är ingenting som jag har hittat på, Jessica. Du måste lyssna in! Det här problemet finns ju här och nu.

Vi kan inte säga att vi vill väl. Vi kan vilja hur väl som helst, men i dag diskrimineras människor i mötet med vården. Det fungerar ju inte. Det var någon som nämnde Torka aldrig tårar av Jonas Gardell. Det är 80-talet, men på vissa ställen har det inte kommit längre. På vissa ställen byts personal ut och man har inte den aktuella kunskapen. Det är därför patienter far illa. Det är det jag försöker förmedla här. Det handlar inte om att vilja väl eller inte. Det handlar om att agera.

Vill man nu göra allt det som du säger, att vi ska bryta det här stigmat, är vi ju konkreta genom att ta fram en strategi och inte bara prata.

Anförande nr 219
Jessica Ericsson (FP): Jag sade att jag skulle besöka dem i morgon. Jag sade inte att jag aldrig har träffat dem förut. Jag vidhåller att vi behöver få in flera olika perspektiv och att det är andra delar av samhället som också behöver inkluderas. Annars kommer fallet att bli hårt, och då kommer vi att nå precis motsatt effekt för människor som då är äldre, skörare och sjukare. Det vill inte jag se.

Anförande nr 220
Landstingsrådet Jörneheed (V): Till att börja med får jag säga att Jessica Ericsson ju argumenterar emot det här. Det är väl bra att det blir en tydlig skillnad.

Jag skulle vilja hänga på det som Ella Bohlin sade, för du nämnde Torka aldrig tårar. Man ska komma ihåg att de som det handlar om i Torka aldrig tårar är de som blir äldre. De har ju varit med om den här historien. De har blivit enormt diskriminerade. De har antagligen levt med att tro att de ska dö av sjukdomen. Det är den biten som gör att det är så viktigt att just se perspektivet att de är äldre som har trott att de har fått sin dödsdom. Plötsligt har den medicinska utvecklingen helt fantastiskt gjort att de har kunnat leva, men vi vet exempelvis inte hur de här medicinterapierna påverkar njurar eller andra organ och hur det är att vara kroniker och äta de här bromsmedicinerna. Det är ju därför vi måste ta ett större grepp. Det är därför vi måste ha ett tänk både när det gäller stigma och medicinska utmaningar som man kan stöta på som äldre hivbärare. Det är därför vi föreslår att vi ska ha en strategi som någon liten person i vår stora förvaltning sitter och funderar på och kommer fram till att så här skulle vi kunna göra på bästa sätt för att ta emot de här personerna om tio femton år när de också förhoppningsvis drabbas av åldrandets sjukdomar. Var någonstans sätter man in Waran exempelvis?

I dag får man, oavsett vad Jessica säger, sin primärvårdsbehandling på sin infektionsklinik därför att man vägrar att gå till primärvården för man tycker inte att de har kunskap. Du brukar ju prata om att vi ska ha så många val. Det är väl en verklig valfrihet att kunna lista sig på Venhälsan eller på sin infektionsklinik. Tänk på det så tar vi fram den här strategin!

Bifall till Vänsterpartiets motion!

§ 136 Valärenden

Anförande nr 221
Robert Johansson (S): Vi hade möte med kulturnämndens presidium i morse, därför missade jag valberedningen och då blev det fel. Skämt åsido har det skett ett misstag. Korrigeringen har stämts av med vår vice ordförande, Fredrik Saweståhl, samt den eminenta tjänstemannen, tillika sekreteraren Karin Mikaelsson. Det är så att Nanna Wikholm inte ska befrias från sitt uppdrag som ledamot och andre vice ordförande i AB Storstockholms Lokaltrafik, men från alla andra uppdrag. Således ska inte heller den platsen vakantsättas, eftersom hon inte avsäger sig uppdraget vid detta fullmäktige.

Jag yrkar på den förändringen och hoppas att den får fullmäktiges bifall.

§ 139 Bordlagd interpellation 2015:16 av Ulf Landström (SD) om säkerhet och risker för stående busspassagerare

Anförande nr 222
Ulf Landström (SD): Ordförande, mina vänner! Jag ber att få tacka för ett välvilligt svar. Svaret är enligt min uppfattning allmänt hållet och ger inte mycket konkret hopp om snabba förbättringar. Möjligen kan det dyka upp förbättringar i andra dokument. Som jag ser det är det viktigt att hitta strategier för hur man innan det händer någonting ska skydda stående busspassagerare från katastrofer, framför allt i höghastighetsbussar. I

sammanhanget bör man då också beakta att högsta hastigheten för bussar numera är höjd till 100 kilometer i timmen. På riksnivå omfattas vi, det tror jag att alla vet, av den så kallade nollvisionen, som innebär att man ska arbeta mot noll döda i trafiken. Förhoppningsvis gäller det också inom landstinget.

Helt klart är att det finns risker med bussar, inte minst vintertid. På tv har vi till exempel kunnat se sms:ande bussförare. Dessutom kan förare bli sjuka och till och med dö. I maj körde en Vaxholmsbuss på en älg som flög upp på vindrutan och tryckte in denna framför chauffören. I en sådan situation krävs det sinnesnärvaro men också tur.

Enligt uppgifter på nätet skrev Yrkestrafikrådet och NTF till landstinget redan 2004 och föreslog att bussar med stående passagerare inte skulle få köras fortare än 50 kilometer i timmen. På nätet kan man också läsa om tänkande och samvetsömma chaufförer som anser att det är obehagligt att ha stående passagerare i höga hastigheter. Därmed framstår det här också som ett arbetsmiljöproblem.

En flitig socialdemokrat vid namn Mejern Larsson interpellerade 2011/12 i riksdagen statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd om bland annat stående busspassagerare och fick ett intressant svar. Hon säger: Jag förutsätter att bussbranschen och dess operatörer vill erbjuda en god resa, en resa där kunden kan få sitta så att alla passagerare kan sitta säkert.

Därför vill jag fråga dig Kristoffer: Står Alliansen bakom nollvisionen när det gäller antalet döda i trafiken? Hur ser du på det svar som statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd lämnade? Har landstingsalliansen tagit till sig något av det?

Anförande nr 223
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Tack Ulf för en interpellation i en väldigt viktig fråga, som jag tror att många berörs av och då och då också grubblar över. Jag tänkte utveckla några av svaren, som jag faktiskt kan instämma i delvis är lite knapphändiga.

Låt oss då först konstatera som svar på den grundläggande frågan om det finns några djupare analyser eller någon forskning gjord inom det här området att nej det finns det inte. Inte heller när vi från förvaltningens och min sida kontaktar statliga myndigheter eller för den delen forskarna vid Umeå universitet, som jobbar med precis de frågor som rör personskador i trafiken, får vi höra dem säga att det i Sverige finns någon entydig, rejäl kartläggning eller någon djupare forskning gjord på just det här området.

Nu är landstinget en stor finansiär av det av Alliansen nyinrättade institutet för forskning kring just kollektivtrafik. Därför skulle det kanske kunna vara läge att i någon av de dialoger vi har med dem ta upp att detta skulle kunna vara ett intressant område att titta närmare på. Däremot är det helt korrekt, och man behöver inte vara något geni för att dra den slutsatsen, att det när det gäller de höghastighetsbussar som vi talar om oftast är de obältade sittande passagerarna som får de allvarligaste skadorna.

Sedan är frågan vad vi gör och vad vi har gjort. Vi har ju arbetat ganska ambitiöst med säkerhetsaspekterna. En av de delar vi har varit tydliga med är att vi sedan 2010 i praktiken ställer krav på att bussbolagen i sin trafikplanering inte i sitt trafikutbud ska planera för att ha stående passagerare i bussar som kör fortare än 70 kilometer i timmen och att alla bussar som går i så kallad regiontrafik ska ha säkerhetsbälten precis i enlighet med den lagstiftning som finns. Vi är dessutom tydliga med att på bussar som har en hastighet på över 70 kilometer i timmen ska trafikutövaren planera för att samtliga resenärer ska kunna erbjudas sittplats på den del av resan som sker på vägar med skyltad hastighet på över 70 kilometer i timmen. Det finns mycket viktiga aspekter här som vi har arbetat in och ämnar fortsätta arbeta med när det handlar om säkerheten.

Till försäkringsfrågan, som är den sista du ställer. Där kan konstateras, och det tror jag är viktigt för oss att då och då känna lite stolthet över, att vi har väldigt väl utvecklade former för detta när det gäller passagerare i SL-trafikens bussar, stående som sittande ska sägas. De är nämligen försäkrade via bussbolagens trafikförsäkring. Det maximala ersättningsbeloppet per olycka är 300 miljoner kronor. Det kan vara något att ta med sig när det sägs att väldigt lite görs. Snarare görs väldigt mycket.

Sedan tror jag att vi ska komma ihåg att det kommer statistik kring detta. Vi har att arbeta väldigt målmedvetet med det och vi såg att andelen fallolyckor eller olyckor på våra bussar faktiskt minskade med en tredjedel under 2014. Om detta beror på en tillfällig statistisk avvikelse eller någonting annat får vi väl återkomma till att titta på. Men då ska vi vara medvetna om att de flesta olyckor som sker i våra bussar, vilket är mindre än den totala andelen bussolyckor som sker i Sverige, inte sker på höghastighetsbussar utan på bussar i vår innerstadstrafik som bromsar in för hastigt.

Anförande nr 224
U l f L a n d s t r ö m (SD): Jag har mest intresserat mig för höghastighetsbussar, därför att jag föreställer mig att om det inträffar en olycka när en buss kör i 80, 90 eller kanske till och med 100 kilometer i timmen och det finns stående busspassagerare kommer de helt klart att fungera som projektiler. De kan även skada de passagerare som sitter. Det är därför man kan läsa på nätet att en del chaufförer har varit väldigt bekymrade. De kan väldigt lätt räkna ut vad som kan hända i en sådan situation.

Att det inträffar olyckor även i innerstaden, där bussar kör i kanske 50 kilometer i timmen eller till och med 30, är helt klart. Jag pratade med en busschaufför som berättade att de värsta dagarna för innerstadschaufförer är avlöningsdagar, för då uppträder folk ganska märkligt.

När det gäller bälten i bussar tycker jag att det är lite inkonsekvent. Det finns ju bussar som saknar bälten men som ändå kör på 70-vägar och vägar med hastigheter däröver. Jag tror att det kanske är dags att göra en översyn där. Däremot tycker jag att intentionerna och det som du pratar om ändå är bra. Men när det gäller just de här hastigheterna tror jag inte att det ska vara en rekommendation utan det ska vara en regel. Har man stående busspassagerare får man inte köra över en viss hastighet. Annars läggs ansvaret på chaufförerna och de kan vara väldigt pressade av att hålla tidtabellen också.

Anförande nr 225
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Jag tror att vi ska ha i med oss en annan tanke, när vi tittar på den här frågeställningen. Som Ulf mycket korrekt berörde har vi en nollvision i Sverige. Vi som arbetar med trafikfrågor på olika sätt arbetar ju målmedvetet för att nå det målet.

Om vi till exempel tittar på statistiken över åren 2011-2013 så ser vi att det omkom 5 busspassagerare i Sverige i trafikolyckor – det är 0,5 procent av det totala antalet omkomna i vägtrafiken i Sverige. Även när det gäller antalet skadade i andel av alla skadade i vägtrafiken i Sverige så uppgår de till 0,8 procent. Busstrafiken i Sverige är alltså väldigt säker, och därför tycker jag att vi som på ett eller annat sätt arbetar med busstrafik kan sträcka på oss.

Men självfallet finns mer att göra, tycker jag. Vi behöver se över lagstiftningen kring de så kallade klass 1- och klass 2-bussarna, de som ibland lite slarvigt kallas för innerstadsbussar eller stadstrafikbussar respektive regiontrafikbussar och andra områden. Det är också viktigt att vi, när vi arbetar med våra länsplaner, fortfarande på många håll och kanter ser över på vilka sätt vi kan förstärka och förbättra med räcken och annat.

Och även när det gäller möjligheterna för bussarna att på ett bra sätt kunna angöra vid hållplatser på ett sådant sätt att vi inte får olycksfall. Det är viktigt att också komma ihåg att det inte är givet att olyckorna sker under rusningstrafik. Om vi studerar skadestatistiken så ser vi att det många gånger är människor över 65 år som skadar sig, det sker oftast när de är på väg att sätta sig ned och bussen gör en ryckig start eller en ryckig inbromsning och andra sådana saker.

Det finns en sak som vi aldrig kommer att komma runt, tror jag, och det är någonting som handlar om viket civilkurage som vi som människor har, det vill säga att vi ofta ser på bussarna att människor tittar bort eller inte reser sig upp när en äldre person eller en person med funktionsnedsättning går ombord på bussen, för att man tycker att det av någon anledning är någon annan som ska resa sig upp.

Det handlar om det civilkurage som vi också visar som medmänniskor, tror jag, att bidra till att vi faktiskt komma tillbaka till den väldigt fina heder vi visade varandra och hur vi betedde oss mot varandra, som innebär att man reser sig för äldre människor och lämnar en sittplats åt dem på bussen om de inte har någon.

Detsamma gäller människor som av olika skäl kanske har svårt att röra sig eller ser ut att vara i behov av en sittplats. Det ansvaret kommer vi aldrig att kunna lagstifta fram eller för övrigt beordra fram. Det handlar om något som jag hoppas vi som privatpersoner, som medborgare i detta land och som invånare i den här regionen ska vara tydliga med. Det är en förväntan som vi har på oss själva och en förväntan som vi ställer på våra medmänniskor.

Anförande nr 226
Ulf Landström (SD): Jag har bara en avslutande fråga.

När vi i den här församlingen diskuterade plankare så visade du prov på en väldigt god kampanda och stor entusiasm. Om du skulle komma att visa prov på samma kampanda och samma entusiasm när det gäller att göra något för de stående busspassagerarna så är jag glad. Kommer du att göra det?

Anförande nr 227
Landstingsrådet Tamsons (M): En bra fråga, Ulf! En rak fråga som ska få ett rakt svar.

Ja, självklart kommer jag att vilja göra allt jag kan för att försäkra oss om att kollektivtrafiken har de resurser som behövs för att vi ska kunna bygga ut, förstärka och förbättra den även när det gäller säkerheten för våra stående och våra sittande passagerare.

§ 142 Interpellation 2015:19 av Susanne Nordling (MP) om e-hälsans tillgänglighet

Anförande nr 228
Landstingsrådet Nordling (MP): Ordförande, landstingsledamöter och åhörare! Jag tackar för ett bra och intressant svar!

Det är ett viktigt utvecklingsarbete vi gör när det gäller e-hälsa. Vi utvecklar den och skapar tillgänglighet för alla. Det hade varit en ännu bättre utveckling om det hade funnits en tydlig satsning på tillgängligheten redan från första början. Det är nämligen en sak om man köper kläder som är för stora och anpassar dem i efterhand och en annan sak om man köper rätt storlek från början. Det är så mycket lättare om det är färdigt och förståelsen finns med från början.

Flera representanter från HSO:s medlemsorganisationer har uttryckt oro för att landstinget och IT-utvecklarna inte förstår deras behov. De har uttryckt att de blir bemötta välvilligt men ändå oförstående från landstinget och från IT-utvecklarna, det vill säga ungefär som att om många fler kan använda sig av e-hälsa så finns det mer tid och utrymme för kronikerna. Men det handlar inte om att ta hand om en sjukdom och göra så att jag är i behov av hjälp. Jag vill och kan själv. Det handlar om att ge personcentrerad vård, det vill säga se vilken kapacitet jag som kroniker, som person med en funktionsnedsättning har.

Jag kan själv om verktygen är anpassade så att de passar mig. För att kunna anpassa från första början så måste detta perspektiv vara med i processen hela vägen. Det handlar om att e-hälsa ska vara något som är tillgängligt för alla när det har sin korrekta utformning.

Vi har projekt på gång, det har du berättat, Daniel, i ditt svar till mig, och det tackar jag för. I 2016 års budget handlar det bland annat om att det ska kunna göras ett kunskapslyft för tekniksvaga patientgrupper genom en utbildningsinsats, men den här gruppen hade kunnat vara så mycket mindre om verktygen hade varit anpassade för dem som befinner sig i gråzonen. Behöver jag det där stödet eller behöver jag det inte?

Vi hade kunnat minimera kostnaden om stödet hade varit med från början och insikten om de här människornas behov. Delaktighetsprogrammet, att vi ska kunna göra verklighet av mer än bra trösklar, handlar om att ta med HSO och handikapporganisationerna som arbetar med den här problematiken. Därför har jag tagit upp de här frågorna och jag hoppas att vi ska kunna göra ett bra arbete nu, så att vi inte behöver sy om kläderna eller programmet utan att det är rätt från början.

Anförande nr 229
Landstingsrådet F o r s l u n d (FP): Fru ordförande! Jag ska se vad jag kan göra för att sy om kostymerna så att de passar alla.

Jag vill också inleda med att tacka Susanne Nordling och Miljöpartiet för att ni tar upp denna angelägna fråga. Det är en viktig fråga för mig personligen och för både Folkpartiet och Alliansen att den teknik som landstinget satsar på också blir tillgänglig för alla.

Vi vet i dag att landstingets e-hälsotjänster är strategiskt viktiga för att förnya vården. Det är en del av vår nätverkssjukvård, det är en del av framtidsplanen och det är en del av den satsning vi nu gör för att göra vården mer tillgänglig.

Precis som Susanne nämner är detta också ett extremt viktigt verktyg för att skapa egenmakt och självständighet för patienter som har särskilda behov och där vi med teknikens hjälp kan göra så att man kan sköta sin egen sjukdom, att man kan kontakta vården själv och så att man kan förfoga över sin information och sin situation. Det här tror vi är extremt viktigt.

Det är särskilt viktigt med tanke på hur viktig den här kanalen är. Den används av allt fler. Under förra året, 2014, hade vi över 70 miljoner besök på 1177.se, som är vår viktigaste kanal för information; siffran gäller för hela landet. Den här siffran ökar stadigt varje månad faktiskt. Det här året har siffrorna gått upp med över 1 miljon besök varje månad mellan januari och mars till exempel. Det innebär att invånarna i Stockholms län i genomsnitt har gått in 14 gånger på 1177.se, och då kan ni förstå vilket tryck det finns av tillgängliga kanaler. Det här är inte längre bara en perifer kanal i vården, det här är något som vi måste arbeta mycket mer strategiskt med.

Det är just det som är kärnan. Ska vi ha e-hälsotjänster så ska de också vara tillgängliga, användbara och funktionsdugliga för alla, oavsett vilken teknikvara man har, vilken funktionsförmåga man har.

Vi ser också en skillnad i kundindex när vi mäter detta. 81 procent av personer utan funktionsnedsättning säger att de är nöjda med den här tjänsten, men 78 procent av dem som har en funktionsnedsättning är nöjda, det vill säga att färre av dem är nöjda.

Det vi kommer att göra nästa år är att vi kommer att fortsätta att ha en nära dialog med landstingsstyrelsens samverkansråd, med patientföreningar och brukarorganisationer. Vi kommer nu att skärpa anslutningskraven: man ska erbjuda en god grundnivå, en god digital tillgänglighet för alla. I de här kraven ställer vi också krav på just tillgänglig teknik. Oavsett hur van du är att använda teknik så ska det här vara tillgängligt. Det kommer också att vara ett grundkrav i kommande upphandlingar på det här området både av de e-hälsotjänster som riktas mot patienterna och av dem som riktas in mot vården.

Jag vill också ta upp frågan om kunskapslyftet som jag tror är väldigt viktigt. Vi ska inte tro att alla kan använda de här tjänsterna utan stöd. Jag är väldigt stolt över att vi nu är i gång och under vintern tillsammans med patient- och brukarorganisationer ska börja designa utbildningar för personer som är ovana att använda teknik, de som kanske mest behöver den här typen av stöd. Då kan den här tekniken verkligen bli en tjänst för alla.

Min grundinställning i den här frågan är väldigt tydlig: ingen ska tvingas använda e-hälsotjänster men alla ska ha möjlighet att använde en e-hälsotjänst. Därför krävs det satsningar på det här området.

Anförande nr 230
Maria Fälth (KD): Fru ordförande! Jag har förmånen att vara ordförande i landstingsstyrelsens, det samverkansråd som Daniel nämnde.

Daniel sitter ju med där, och det är en riktig tillgång. De här frågorna kommer upp på vartenda möte. Det är ett väldigt intresse från intresseorganisationerna att lära sig att ta del av vad som händer och att verkligen vara i framkant.

Det här är en fråga som vi hela tiden berör på olika sätt. Vi har också förändrat arbetssättet lite så att vi bereder de här mötena tillsammans med intresseorganisationerna, och vi får verkligen veta vad de vill och vi försöker, så gott vi bara kan, att tillgodose deras önskemål om föreläsare och ämnen. I det sammanhanget är e-tillgänglighet en het potatis.

Anförande nr 231
Michel Silvestri (MP): Ordförande! Jag vill också tacka Daniel Forslund för svaret på den här interpellationen från min partikollega Susann Nordling.

Jag vet att du naturligtvis är oerhört engagerad i de här frågorna också, de som rör tillgänglighet. Det är du definitivt utöver den ambition och kunnighet som du har inom det här området generellt.

Du är ju innovationslandstingsråd, och det här ju är en fråga om e-hälsa. På gott och ont kanske ser det ut som att innovationspolitiken i det här huset kommer att handla mycket om IT eller IKT, informations- och kommunikationsteknologi, och e-hälsa.

Samtidigt är det naturligtvis viktigt att det inte blir för tekniskt allt det här. Det är däri den stora utmaningen ligger just när det gäller tillgänglighet för en så bred population som möjligt när det gäller de här viktiga tjänsterna.

På något sätt önskar man ju att det ska vara innovativt på det sättet att man knappt ens tänker på att man använder sig av e-hälsa. Man önskar att det blir transparant på något sätt och samtidigt så innovativt att man kan ta del av den, oavsett vilken funktionsnedsättning man kanske har eller om man inte har förutsättningar att inte ta till sig den typ av e-hälsa som vi kanske är vana vid i dag.

En stor del av utmaningen ligger ju i att vara så innovativ så att man tillgängliggör det här för så breda lager som möjligt. Det är en spännande resa som vi har framför oss, definitivt.

Jag har ändå några frågor som jag undrar om du eventuellt kan ge lite mer information om. Dels nämns i svaret att det håller på att bildas en ledningsstruktur kring det här. Därför undrar jag lite grand över tidsaspekten, om den är färdig inom kort så att den kan komma i gång med det här viktiga arbetet.

I interpellationssvaret nämns att ni i något skede har haft ett externt stöd i form av en leverantör inom tillgänglighetsområdet. Det låter väldigt viktigt och bra. Samtidigt undrar jag lite vad det kan vara rent konkret. Kan du ge något exempel? Det pratas också gärna i den här salen om konkurrens, så frågan är varför man bara har valt en leverantör i det fallet eller om man tänker sig att det kan finnas flera parter att bjuda in.

Du har också nämnt vikten av att ha med patientorganisationerna i arbetet och så vidare. På den punkten är vi helt eniga, det är helt avgörande i det här fallet.

Så om du har lite mer information att ge på de punkterna så är jag tacksam.

Anförande nr 232
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande! Jag ville ta upp ytterligare en sak. HSO, handikapporganisationernas centralorganisation, nämnde behovet av en referensgrupp. Den kom i gång år 2013. När vi i våras träffade flera från organisationerna som betonat den här problematiken hade referensgruppen alltså varit i verksamhet i två år, men de sade också att utvecklingen gick trögt. De var oroliga för att det här projektet skulle gå för långt och att man sedan måste lappa och laga – nu är jag tillbaka hos skräddaren igen.

Det här befinner sig fortfarande i en utvecklingsfas, och i det här fallet går det att göra någonting. Jag hoppas att vi kan få till stånd en aktivering av den här referensgruppen så att de är med på ett tidigt stadium i projektet. Det är egentligen det som är syftet med vår interpellation. Vi önskar få lite *action*, helt enkelt.

Samtidigt vill jag betona det som de också har framhållit, nämligen att det ska vara så enhetligt som möjligt. Man ska kunna känna igen sig i strukturerna, man ska kunna boka på alla vårdcentraler och om något händer med en person i den personens liv så kanske man ändå kan känna igen strukturen när man ska tillbaka in i sjukvården. Då kommer man att möta e-hälsa som första steg.

Anförande nr 233
Landstingsrådet F o r s l u n d (FP): Fru ordförande! Tack för frågorna! Jag är glad över att vi är eniga i de här frågorna som är viktiga för våra patienter och för våra användare av de här tjänsterna.

Jag ska vara ärlig och säga att vi i Stockholms läns landsting har varit ganska dåliga på att få in det här från början i våra beställningar. Det har ju hela den offentliga sektorn varit ganska dålig på, ska man säga. Man kommer på i efterhand, att oj, vi borde ha tänkt på användbarheten och användarkompetensen.

Det här ska vi bli bättre på. Det här ska inte komma in som jästen efter degen, det måste finnas med från början när vi syr om alla tjusiga kostymer som vi ska ha på oss i Framtidens hälso- och sjukvård. Vi ska se till att det finns med i beställningen till skräddaren.

Det som vi gör nu är, som sagt var, att dels lägga det här som ett uppdrag till HSF, den avdelning som jobbar med invånartjänster och 1177 Vårdguiden. De kommer nu under hösten/vintern att skapa en ledningsstruktur med ansvariga för användbarhet. Det är svaret

på Michels fråga, att det här före årsskiftet ska vara bemannat och klart, det är det som jag har fått besked om från förvaltningen.

Intill dess att vi bygger upp kompetens fullt ut har man tagit stöd utifrån. Det finns ett företag som heter funka.nu till exempel som är experter på användbarhet och design, på hur man utformar en webbplats för att den ska vara förståelig för alla. Det handlar om innehåll, om utseende och om andra saker.

Det vi redan är bra på är stöd för läsbarhet, talande text och annat som vi har på våra hemsidor för att kunna presentera informationen på ett tydligt sätt. Men vi kan bli betydligt bättre och det är den kompetensen som nu byggs upp *in house* på HSF.

Vi bygger också upp en ny struktur på landstingsstyrelsens förvaltning kring innovationsfrämjande generellt. Där hoppas jag ju att det kan bli en kunskapsnod för hur vi ser detta inte bara som en teknikfråga för det här handlar om användarcentrering och användarinkludering i vårt utvecklingsarbete generellt. Det handlar om att ta in kunskap från kulturens värld, alltså designkompetens, metodik som vi behöver för att presentera information på nya sätt och tänka utifrån målgruppens perspektiv och inte vad vi vill informera om, utan vad jag som patient vill läsa om. Här finns många perspektiv i detta som är viktiga, inte bara tekniken.

Jag kan också säga att jag och landstinget är aktiva på det nationella planet i dessa frågor. Jag sitter med i något som heter regeringens användningsforum som fokuserar just användbar teknik.

I det arbetet hämtar vi hem ganska mycket kunskap om hur vi kan få in nya metoder i det här arbetet. Där sitter representanter för olika förbund och organ som är experter på detta område som vi försöker att bjuda in. Jag har också bjudit in dem att bidra till den här tekniska uppgraderingen av 1177.se där vi hoppas att vi kan ta ett ganska radikalt steg framåt från tillgänglighetsaspekt.

§ 143 Interpellation 2015:20 av Håkan Jörnehed (V) om nedläggning av Venusmottagningen

Anförande nr 234
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ordförande! Tack, landstingsrådet Ella Bohlin, för svaret på min interpellation om nedläggningen av Venusmottagningen!

När man diskuterar Venusmottagningen måste man dra sig till minnes varför man en gång i tiden inrättade en venusmottaning. Man såg vid tillskapandet av mottagningen att kvinnors sexualitet efter en cancerbehandling beskrevs enbart i psykologiska termer medan de kroppsliga förändringarna var helt bortglömda. Innan Venusmottagningen fanns tog ingen upp detta med kvinnorna, innan Venusmottagningen fanns förväntade man sig att kvinnorna själva skulle ta upp detta med vården, vilket kvinnorna då tolkade som inställningen att man inte talar om det här.

En av anledningarna, själva vitsen med skapandet av Venusmottagningen, var att man inte talade om sexualitet och lust vid det ordinarie vårdbesöket. Man hade i stället enskilda möten med vården då man just pratade om hur den här cancersjukdomen och cancerbehandlingen påverkar kvinnans sexualitet. Venusmottagningen hade utbildad personal för detta, hög kompetens, olika professioner inom samtalsmetodik och sexologi.

Viktigt, tror jag, är att komma ihåg att kvinnor med gynekologisk cancer är en tyst grupp. De syns inte i debatten. Gynekologisk cancer är tabubelagt. I en rapport från Malmö högskola påvisas till exempel att män som drabbas av prostatacancer får i 90 procent kunskap om hur sjukdomen påverkar sexualiteten. För kvinnor med gynekologisk cancer är siffran 55 procent. Så i denna fråga får man inte glömma bort jämställdhetsperspektivet.

Sedan ungefär ett år tillbaka är Venusmottagningen nedlagd. Varför? Behövs denna verksamhet inte finnas i vårdutbudet i Stockholm?

Därför har jag väckt en interpellation om detta, om varför mottagningen är nedlagd. Det är ett politiskt ansvar i en politiskt styrd organisation att detta inte finns kvar i vårdutbudet. Det är ju liksom inte fritt valt arbete som finns i cancervården.

Jag är bekymrad men jag blir ännu mer bekymrad då jag läser ansvarigt landstingsråds svar. Ella Bohlin verkar mena att det inte är några problem nu. Genom en omorganisation ska man kunna ge samma insatser som då det fanns en venusmottagning.

Jag ser att man är tillbaka på ruta ett och de cancerdrabbade kvinnorna drabbas. Man ska ju också komma ihåg att nedläggningen av Venusmottagningen är en konsekvens av besparingar, inte ett resultat av att man vill utveckla vården på något sätt, vilket Bohlin försöker påskina i sitt svar.

Anförande nr 235
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, ledamöter och åhörare! I Vänsterns värld blir satsningar neddragningar, höjningar blir sänkningar. Det är förvirrande för väljarna. Jag tror inte att det gynnar det demokratiska samtalet – i värsta fall späder det bara på politikerföraktet.

Faktum är att vi aldrig har satsat så mycket på kvinnosjukvården som vi gör just nu. Jag vill ge några exempel så här inledningsvis.

Bröstcancer, den kanske allvarligaste kvinnosjukdomen, är en av fyra folksjukdomar som är landstingets mest prioriterade folksjukdomar. De här frågorna belyses i en egen beredning under HSN. Bröstcancer är en av de diagnoser där standardiserade vårdförlopp så småningom kommer att införas och som leds av regionalt cancercentrum.

Mitt andra exempel är endometrios. Det är en stor och dold kvinnosjukdom som det kanske inte talas så högt om. Just nu genomlyser vi hela vården för kvinnor med endometrios för att ta reda på hur kunskaperna kan spridas ännu bättre i länet, inte minst bland unga kvinnor.

Det tredje exemplet är nya och förbättrade kallelser för screening av livmoderhalscancer. Det är genomfört ett helt nytt paket med kallelser, svarsbrev och allmän information för cellprovtagning som gör att kvinnor faktiskt går och testar sig och att man förstår varför det här är så viktigt.

När det gäller rehab för kvinnor med gyncancer så sker nu förändringar för bättre vård. Det handlar om ett förnyat arbetssätt. Även om Håkan vill få det att se ut som att det är någon form av besparing så är det inte det. Det är ett annat arbetssätt för att man som kvinna inte ska slussas runt i vården.

En fungerande vårdkedja är grundläggande för att patienten ska få den vård och det stöd som behövs. Ansvaret för att stödja och följa upp biverkningar och symptom efter genomgången behandling av kvinnor med gyncancer har flyttat till mottagningen för gynekologisk cancer på onkologiska kliniken på Karolinska Universitetssjukhuset. På den här kliniken arbetar gynekologer, specialutbildade kontaktsjuksköterskor som fångar upp kvinnorna. De arbetar med att bedöma symptom och biverkningar samt ger information som så väl behövs, olika omvårdnadsråd och även psykosocialt stöd till kvinnor både före, under och efter genomgången onkologisk behandling.

Det är just det här som du efterfrågar, Håkan.

I och med flytten till NKS sker ännu en stor satsning på området. Det kommer att förbättra tillgängligheten till forskning, det kommer att ge vård i mer ändamålsenliga lokaler och skapa bättre vårdkedjor.

Utöver detta har vi den regionala cancerstrategin och i det finns ett beslut om inrättandet av ett rehabcenter för cancer som ska vara verksamt den 1 januari 2016. Jag kan säga att jag önskat att det inte skulle bli ett glapp mellan Venusmottagningen och rehabcancercentret. Om man ska vara självkritisk tycker jag att man kan vara det på den punkten.

Det är inte så att de här kvinnorna glöms bort, de fångas upp och får en mer personlig vård i dag, och rehabcentret för cancer kommer att vara en verklighet redan den 1 januari. Därmed anser jag interpellationen besvarad.

Anförande nr 236
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Det här bli ju väldigt intressant, för det är nämligen så här, Ella.

Du säger att i Vänsterns värld är nedläggning en besparing, eller hur du nu uttryckte dig. Men jag har inför den här debatten haft kontakt med Gyncancerföreningen. De berättar att vid en uppvaktning hos dig och Anna Starbrink beklagade ni att Venusmottagningen hade lagts ned, det sade ni i våras. Var det bara något ni sade för att säga någonting? Eller menade ni det?

Jag har frågat vad Regionalt cancercentrum tycker om att man har lagt ned Venus-mottagningen. De förstår inte varför man har lagt ned den, säger de till mig.

I går ringde en läkare från Radiumhemmet upp mig. Han hade läst i landstingets annons att vi skulle diskutera den här interpellationen, du och jag. Då hade en sjuksköterska kommit till honom. De hade tagit del av svaret och sagt att det är helt fel, det svar som du har fått från förvaltningen stämmer inte, men det står du och försvarar. Det är ju väldigt knepigt.

Jag noterar trots allt att Ella Bohlin är nöjd med att man går från spetskompetens som erbjöds alla kvinnor med bäckencancer, gyn-, rektal- och analcancer, till vårdpersonal som nu ska utföra något som de inte kan och känner sig bekväma med, mitt bland alla som de ska hinna med.

Jag observerar också, Ella, att landstingsrådet Ella Bohlin i sitt interpellationssvar endast nämner gyncancerpatienter. Vad hade du tänkt göra för kvinnor med rektal- och analcancer? Gyncancerpatienter får alltså i princip ingen hjälp i dag, men de träffar åtminstone en gynekolog. Tarmpatienterna får absolut ingen hjälp, och de har ju lika mycket besvär som gyncancerpatienterna. Men detta är ju ännu mer okänt bland så kallad vanlig vårdpersonal, läkare och sjuksköterskor.

Ella Bohlin, är du verkligen nöjd med denna nedläggning av Venusmottagningen?

Anförande nr 237
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Håkan nu får du nog ta fram örontopsen! Jag sade att jag tycker att det var olyckligt att det blev ett glapp mellan nedläggningen av Venus-mottagningen och verksamhetsstarten av det nya rehabcentret för cancer den 1 januari 2016. Det var det som jag framförde i mitt svar.

Därför tycker jag att det är en orättvis och felaktig beskyllning att vi inte skulle bry oss om de här kvinnorna som drabbas av den här typen av cancer.

Jag var själv på gyncancerdagarna på Mosebacke tidigare i våras. De var väldigt välbesökta och otroligt bra och inspirerande seminarier. Jag deltog i en debatt.

Jag tror att vi träffar precis samma människor, du och jag. Jag står i ständig dialog med både RCC, Regionalt cancercenter, för att få rätt information, och jag gör också själv studiebesök ute på olika onkologavdelningar. Du får gärna titta in i min mejlbox så ser du att det där finns en löpande dialog med Gyncancerföreningen.

Vi hörsammar absolut deras åsikter och synpunkter. Både jag och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink har tagit oss mycket tid och lagt mycket energi på att verkligen lyssna in de frågor och de synpunkter som de här föreningarna har.

Patientföreningarna är experter på sjukdomarna, de är jätteviktiga i Framtidens hälso- och sjukvårdsplan och viktiga för hur vi utformar vården för de här kvinnorna så att den blir så bra som möjligt.

Anförande nr 238
Landstingsrådet J ö r n e h e d (V): Ja, ordförande! Vi kan konstatera att Ella Bohlin försvarar nedläggningen av Venushälsan. Det kan jag bara beklaga. Jag tycker att det är tråkigt, det hade inte behövt hända om man hade haft en bättre politisk styrning och en bättre politisk vilja att ta hand om just kvinnor som har besvär som är osynliggjorda.

Gyncancerföreningen – om du lyssnar på dem och har mycket mejl från dem i din mejlbox – önskar en Venusmottagning, en mottagning som kan ta hand om dem med dessa specifika problem som uppstår vid en cancerbehandling och vad som händer med kvinnors kroppar och deras sexualitet och lust.

Tråkigt att du bara står och försvarar ett svar som tydligen är fel till och med enligt läkarna från Radiumhemmet!

Vi vet vad vi tycker, och vi har hört vad du tycker.

§ 144 Interpellation 2015:21 av Per Carlberg (SD) om de ambulerande läkarbilarna

Anförande nr 239
P e r C a r l b e r g (SD): Tack så mycket, ordförande! Tack för svaren, Marie! Det är glädjande att ni kommer att se över dagens ersättningsmodell för jourläkarbilarna, att ni liksom vi anser att den fasta ersättningen har varit alltför hög och att behovet för läkarnas uppdrag ska konkretiseras mer. I ditt svar kan man även läsa att SLL i kommande avtal betydligt kraftigare kommer att betona kravet på hembesök. Med tanke på att Region Skåne 2014 hade sex gånger fler hembesök än vårt eget landsting framstår detta krav som en absolut självklarhet och nödvändighet.

Personer jag talat med nämner att i samband med dödsattester kallas inte jourbilarna in, utan det sker externt. Jag skulle vilja påpeka att SLL kan se över systemet och där spara in lite pengar i en redan ansträngd ekonomi.

I framtiden kanske man även ska se över rutinerna för utlarming från SOS och ge dem de verktyg de behöver för att kunna larma ut läkarbilarna vid behov. I de nya rutinerna kanske även borde ingå blåljusförarutbildning, så att läkarna kan ta sig fram, och att det blir standard på läkarbilarna.

Anförande nr 240
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Tack så mycket, ordförande, landstingsledamöter! Och tack för frågan, Per – det är en jätteintressant fråga. Det betyder oerhört mycket för patienterna i Stockholm att det här fungerar och att det fungerar riktigt,

riktigt bra. Vi har jobbat länge på att försöka få jourläkarbilarna att utnyttjas på ett bättre sätt.

Jag tänkte bara ge mig på en liten historiebeskrivning av hur det egentligen är.

De här bilarna bemannas med specialister i allmänmedicin – det är inte blåljusbilar. De besöker patienterna i hemmet, det är i huvudsak äldre och barnfamiljer och de åker ut på kvällar, nätter och helger. Det är 1177 som så att säga bestämmer och larmar ut bilarna.

Jag delar helt uppfattningen, som jag också skrev i svaret, att de behöver utnyttjas betydligt bättre än i dag. Vi ser över hela den prehospitala vården, alltså ambulanserna och annat. Vi tycker också att det här är en viktig verksamhet att se över så att vi kan få ett nytt avtal och en helt ny organisation, där vi också tydliggör läkarnas roll och att det är hembesök man ska göra. Det är ju det som är själva poängen med att ha de här bilarna.

Ersättningen är i dag uppdelad i två delar, dels en fast ersättning, dels en ersättning som utgår per besök, så det finns redan ett incitament att åka ut och göra besök. Men vi tycker att den fasta ersättningen är alldeles för hög i förhållande till den rörliga och kommer med all sannolikhet att ändra på det i den nya organisationen.

Precis som du sade, Per, får de här läkarna redan i dag utfärda dödsbevis, och jag tror att de gör det också – det är möjligt att de inte gör det i tillräcklig omfattning, men det får vi väl i så fall se över.

Inom ramen för sin yrkesutövning får läkare bryta mot i princip alla trafikregler, så länge man kan köra på ett trafiksäkert sätt. Därför är detta inget problem – jourläkarbilarna får redan i dag köra i bussfilen om de behöver.

Det enda jag inte riktigt håller med om här är blåljusdelen. Ambulanser och akutläkarbilen, för en sådan finns det ju, som ska följa med ambulansen eller åka ut till patienten när det är riktigt akut – vi har inom parentes sagt 71 ambulanser och en akutläkarbil – ska köra med blåljus, de larmas ut av SOS Alarm eller motsvarande, och de förarna har en speciell förarutbildning. Men det är ju tänkt som en akutsjukvård. Jourläkarbilarna tycker jag inte vi ska göra om till akutsjukvård. Finns det ett behov att öka akutsjukvården så ska vi göra det på andra sätt, men de här bilarna ska vara i stället för husläkare och finnas till på kvällar, nätter och helger och för de patienter som inte kan ta sig till en husläkare.

Jag skulle vilja säga något om Skåne. Kan jag begära ordet igen?

A n d r e v i c e o r d f ö r a n d e n: Ja, jag har inte någon på talarlistan. Vi anser att du begär ordet en gång till.

Anförande nr 241
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Tack! Jag ska fatta mig superkort.

Skåne har ett helt annat avtal och betalar en mycket högre summa än vad vi gör. Vi räknar med att skulle vi ha det så hos oss så skulle vi få lägga till ytterligare 40 miljoner, och det finns det inte utrymme för här och nu.

De larmar ut på dagar – det gör inte vi. 50 procent av deras besök är på dagtid. 65 procent av besöken avser hemsjukvård, och där har vi en helt annan läkarbemanning även i dag och det är primärvården som i huvudsak larmar ut.

Så det är liksom inte riktigt jämförbart.

Men vi ska se till att det här blir mycket bättre, för det är stockholmarna värda!

§ 146 Interpellation 2015:23 av Lotta Nordfeldt (SD) om patienter som förväntar sig religiösa och/eller kulturella särkrav på professionen i Stockholms läns landsting

O r d f ö r a n d e n : Innan jag släpper fram interpellationsdebatten vill jag säga några ord. Jag var kanske frånvarande när det blev en diskussion om var man ska göra sina inlägg. Vi prövar oss fram lite – det handlar om att få lite effektivitet och rytm i debatterna. Nu har vi sex interpellationer kvar. De kommer naturligtvis att gå fort, så det kanske inte blir några tillfällen, men om någon så önskar och vill känna sig som föregångare så går det bra att ta en replik från sin plats och ungefär som resten av världen hålla på med lite arbetsträning. Men det är inget tvång, i denna sal råder valfrihet kring detta och vi får pröva oss fram.

Det vore faktiskt roligt att se om några kunde göra detta. Jag vet att Rickard Wall har gjort det och han överlevde, ser det ut som. Vi får se hur det fungerar.

Anförande nr 242
L o t t a N o r d f e l d t (SD): Jag tackar Anna Starbrink för svaret som jag fick men ställer mig lite förundrad över hänvisningen till hälso- och sjukvårdslagen och patientlagen. Vi från Sverigedemokraterna kan inte finna att det finns något stöd för huruvida personalen ska tillmötesgå patienter som vill byta kön på sin läkare med hänvisning till sin religion.

Vi är inte ute efter att på något sätt göra det här till en obehaglig fråga, utan för att undvika de här situationerna som är obehagliga både för personal och för patienter, när det blir konflikter på till exempel akutmottagningar. En patient kommer in till en kvinnlig läkare och hänvisar till sin religion att han inte vill behandlas av en kvinnlig läkare. Vad som vanligtvis sker är att läkaren går ut till receptionen och bokar om patienten till en manlig läkare.

Vi tycker att det är olyckligt för personalen, som blir kränkt på arbetsplatsen på grund av kön, inte för att de skulle ha sämre kompetens, och inte får utöva sin profession. Vi har också blivit kontaktade av läkarstudenter som påtalar situationer där det kolliderar och kvinnor måste lämna rummet med hänvisning till religion för att de är kvinnor.

Vi kan inte se att det finns något stöd i vare sig hälso- och sjukvårdslagen eller patientlagen, och inte heller i de individuella vårdavtalen som vårdgivare kan utarbeta för daglig behandling på sina kliniker.

Vi skulle önska att Stockholms läns landsting, och Anna som är ytterst ansvarig, kunde ställa sig bakom Läkarförbundets uttalande att det inte är acceptabelt att byta kön med hänvisning till sin religion. Så jag ställer min första fråga igen till Anna: Tillmötesgår Stockholms läns landsting vårdtagares krav på specifikt kön med hänvisning till religion? Finns det kanske något annat vi kan göra?

Anförande nr 243
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Tack för det, ordförande, fullmäktige! Tack, Lotta Nordfeldt, för möjligheten att få besvara din interpellation, som jag tycker på ett tydligt sätt kan synliggöra skillnaderna mellan vår syn på patienterna.

Det formella svaret är att lagstiftningen reglerar och beskriver förutsättningarna för hur patientens behov och önskemål ska tillgodoses, och det är i hälso- och sjukvårdslagen och patientlagen som det här regleras. Detta är också en utgångspunkt i de avtal som landstinget tecknar med olika vårdgivare.

Min utgångspunkt är förstås att alla patienter ska bemötas med respekt och att all personal i vården ska känna sig trygga i sitt dagliga arbete. Vården är ju till för patienterna, oavsett vilken bakgrund de har, men vi har också en kompetens och vi behöver medarbetare som kan känna att de har en bra arbetsplats.

Visst händer det att det uppstår problem. I en pressad situation beter sig människor ibland illa mot medarbetarna i vården. Det kan ha sin grund i olika saker – en stark oro, kanske frustration, förvirring, någonting som är kopplat till den sjukdom man har, droger, eller det faktum att alla vi människor är rätt så olika. Min uppfattning är att vårdens medarbetare är väl rustade att möta sådana situationer och förmår att professionellt reda ut problemen.

Jag tror inte att mellanmänskliga relationer bäst regleras i detalj i lagstiftningen, utan genom ett gott förhållningssätt och ett professionellt bemötande.

Den valfrihet som gäller inom vården i Stockholms läns landsting möjliggör för patienterna att välja den vårdgivare som uppfyller de önskemål och krav som man vill ställa. I samtliga avtal om vård som tecknas från hälso- och sjukvårdsnämndens sida ingår en bilaga som heter Allmänna villkor, och där finns det här formulerat, som jag gärna vill läsa upp för er: ”Vården ska ges med respekt och lyhördhet för individens specifika behov, förväntningar och värderingar. Patienten och dennes närstående ska ges ett värdigt omhändertagande och gott bemötande samt visas omtanke och respekt. Hänsyn ska tas till varje individs speciella förutsättningar och omständigheter.” Självklart ska dessutom de regelverk som finns, som handlar om hygien och kläder med mera, följas.

Jag tror inte att vi kan reglera i detalj hur vi ska möta varandra. Vårdens medarbetare ställs ibland inför de här situationerna – kvinnor som inte vill att manliga gynekologer ska undersöka dem och så vidare. Man får försöka hitta lösningar. Patienter som inte upplever en förtroendefull relation till sin läkare, barnmorska eller vad det nu kan vara ska ha möjlighet att byta. Jag tycker det är viktigt att den möjligheten finns, och jag har stort förtroende för att våra medarbetare i vården kan hantera de här ibland lite knepiga situationerna där kulturer ska mötas.

Anförande nr 244
Lotta Nordfeldt (SD): Nu pratade Anna om bokade besök. Det är väl självklart, om man vill gå till en manlig psykolog eller en kvinnlig gynekolog, att man har det valet och att man aktivt väljer vilken läkare man ska gå till. Men de här situationerna, som vi har fått oss till livs i Sverigedemokraterna i kontakt med vårdgivare, är ju akuta situationer – det är vid akutmottagningar, vid lättakuter, vid hälsokontroller, i primärvården där man har drop in-verksamhet – där man vid mötet då man kommer in till sin behandlande läkare blir förskräckt att det sitter en kvinna där. Det är också läkarkandidater, ofta kvinnor, som blir utvisade ur rummet och det är tolkar som inte får tolka för att de har fel kön. Det här är situationer som gör att andra patienter, som står i kö efter, blir drabbade.

Jag var på ett besök på en privat mottagning som hade väldigt mycket av just den typen av konfrontationer. För att slippa att båda parter blir kränkta hade man satt upp information ute i receptionen: Här har vi både kvinnlig och manlig personal. Skulle det vara så att du väljer en manlig läkare framför en kvinnlig läkare så kan det hända att du får vänta lite längre, men självklart ställer vi upp på det. Det tyckte jag var innovativt, att man undviker konflikterna.

Men att som Anna hänvisa till hälso- och sjukvårdslagen och patientlagen och olika policyer, det är som att inte vilja se att den här typen av problem faktiskt finns.

Anförande nr 245
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Jag försökte begära ordet så där duktigt som du ville, men det hade ingen effekt. Går det bra för oss tycker du, Annika? Åter till ämnet!

Nu lyfte du själv upp hur bra det kan fungera. Det är väl toppen att man kan lösa en sådan här konflikt som kanske kan uppstå genom att man har förberett sig lite och har satt upp ett anslag som berättar att om man vill ha det på ett särskilt sätt så får man vara beredd att vänta lite. Det är väl jättebra?

Sedan säger du att jag hänvisar till policyer. Ja, det finns en del lagar och regler – men det är ju du som vill att vi ska detaljreglera det här från hälso- och sjukvårdsnämndens sida! Det tycker inte jag. Det finns massor med mellanmänskliga aspekter som dyker upp i vården, och vi har väldigt kompetenta medarbetare som klarar av att hantera det.
Nu är det ju du som ställer frågorna här och inte jag, men om det vore jag så skulle jag fördjupa mig i att fundera på hur man kan stärka patientens ställning och patientens möjlighet att få vården utformad på det sätt som passar just den här patienten allra bäst – till exempel genom att utveckla den personcentrerade vården. Det tror jag är ett bra sätt att öka alla människors tillgång till en vård på de villkor som passar just den individen. Jag skulle nog lägga mycket mindre energi på att grubbla så mycket på etisk eller kulturell bakgrund och i stället fokusera helt på att se den människa som söker vård, här och nu.

§ 147 Interpellation 2015:24 av Shadi Larsson (MP) om besparingarna på vårdval logopedi

Anförande nr 246
S h a d i L a r s s o n (MP): Ordförande, ledamöter! Jag vill tacka för svaret, Marie Ljungberg Schött. Det är bra att ni för närvarande samlar in synpunkter från vårdgivare, patientorganisationer och sakkunniga om Vårdval logopedi.

Interpellationen handlar om besparingar på Vårdval logopedi. Logopeder träffar barn, ungdomar och vuxna med talstörningar och kommunikationssvårigheter. De träffar också barn med svårigheter relaterade till autism, adhd eller psykisk ohälsa och vuxna med tal-, språk-, ät- och sväljsvårigheter. De har många gånger fått det till följd av stroke eller annan förvärvad hjärnskada. I Stockholms läns landsting drabbas varje år cirka 1 000 personer av bestående afasi enbart till följd av stroke. Därtill kommer de personer som drabbas av afasi efter skalltrauma, hjärntumör och syrebrist.

Vi vet att logopedi är ett kostnadsdrivande vårdval, men att hyvla bort 5 procent av kostnaderna löser inga problem, tycker vi. Det är inte heller någon garant för att det som driver kostnaderna i vårdvalet kommer att stoppas. Sänkta ersättningsnivåer per besök betyder att mottagningar förmodligen kommer att behöva verka för fler besök och kortare besök. För patienter med lättare svårigheter blir konsekvensen inte så stor – de får troligen den hjälp de behöver – men för patienter med större språkliga svårigheter blir konsekvensen större.

I hälso- och sjukvårdsnämnden i december 2007 fick förvaltningen uppdraget att redovisa förutsättningar för införande av vårdval. När det gäller principer för utveckling av Vårdval Stockholm står det bland annat att det går att behålla en kostnadskontroll, men detta har ni inte tittat på. Det kostar där det minst behövs, samtidigt som vården pengar också ska finnas till för dem som behöver vården mest.

Många logopeder, särskilt de som jobbar med mer komplexa patienter, de som kräver diagnoser och samverkan, kommer också att drabbas hårt. Det är dålig personalpolitik!

Både logopederna på Danderyds sjukhus och Afasiföreningen Stockholms län har uppmärksammat oss på bristerna i det nu gällande besparingsförfarandet. Detta är varken bra ur ett samhällsekonomiskt perspektiv över tid eller för den enskilda patienten.

Jag tycker inte heller att interpellationssvaret är tillräckligt – särskilt inte nu när patientgruppen kommer att öka. Finns det inte pengar går det inte att få patientsäkerhet i vården.

Anförande nr 247
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Tack så mycket, ordförande, landstingsledamöter! Och tack, Shadi Larsson, för din fråga. Det här är en oerhört intressant fråga, som vi delvis diskuterade i morse, men det förtar inte att vi ska ägna den en bra stund nu.

Vi i Alliansen tycker att vårdval är väldigt bra. Det är en framgångssaga för att hjälpa de patienter som behöver vården allra bäst, det är bra för patienterna, det är bra för kvaliteten i vården.

Men lika självklart som att det är bra för vården och för patienterna är det att vi måste göra uppföljningar kontinuerligt och titta efter att vi får det som vi beställer av de vårdgivare som finns.

Vi gjorde en översyn av logopedi. Shadi Larsson, jag vet inte om du var med i landstinget på den tiden när det var oerhört långa köer till logopederna. Små barn fick vänta i två år ungefär när de behövde hjälp. Det där tyckte vi var både konstigt och dumt så vi införde vårdval och det blev väldigt många som etablerade sig. Köerna försvann rekordsnabbt – på kort tid gick man från två år till bara fjorton dagar och alla patienter fick hjälp.

När vi såg att det hela började sticka iväg och kosta väldigt mycket mer trots att det inte tillkom så många nya patienter, gjorde vi en översyn och såg då att många patienter fick precis den vård de skulle ha, var supernöjda och allt var frid och fröjd – men vi såg också att man hade börjat slira lite och behandlade patienter som låg utanför den avtalade ramen. Det var yngre som ännu inte hade uppnått den ålder då man anses behöva logoped utan där man tycker att man ska vänta och se hur utvecklingen ser ut. Det var också ungdomar som borde ha fått hjälp i skolan eller i sin kommun och inte ännu behövde komma till sjukvården.

Utifrån detta gjorde vi bedömningen att det här var någonting vi måste se över så att det verkligen blir rätt patienter som får den vård som vi har att erbjuda och att vi satsar rätt pengar och tar ett långsiktigt ansvar. Därför gjorde vi den här sänkningen, men tittade samtidigt över hur vi kan få till en långsiktig lösning. Det är oerhört viktigt att ha goda relationer med branschen. De ska så klart få vara med i denna långsiktiga lösning, och det ska också de branschorganisationer som finns, till exempel Afasiföreningen.

Inga patienter ska komma i kläm, är det meningen – självklart inte. Tvärtom fokuserar vi vården på dem som är svårast sjuka, precis som vi gör i all annan vård, och de kommer att få den vård de behöver.

Anförande nr 248
Shadi Larsson (MP): Det gläder mig att ni skriver att Danderyds talklinik inte kommer att drabbas av ersättningssänkningen utan verkar fortfarande. Men samtidigt har jag fått veta att den ekonomiska situationen på Danderyds talklinik är mycket pressad i dagsläget och att logopeder har blivit uppmanade att arbeta ännu hårdare för att minimera underskottet, som för närvarande ligger på ett par miljoner. Vissa har inte utrymme för att boka fler patienter än vad de redan gör inom ramen för deras arbetstid. Vissa har blivit sjukskrivna med stressrelaterade besvär. Deras patienter har fått vänta längre och har fått

flera ombokade tider på grund av sjukskrivningarna. Dessutom har jag fått höra att de inte har råd med kurser eller handledning, och mycket material piratkopieras för att det saknas resurser. Kanske behöver vi titta på om talkliniken på Danderyds sjukhus behöver en *högre* ersättning?

Det är viktigt att i nuvarande läge titta på alla vårdval och se över ersättningssystemen på samma systematiska vis som vi nu ska göra för husläkarmottagningarna. Vi i Miljöpartiet samarbetar gärna med er om denna fråga. Målet måste vara att sluta ge besöksersättning även här. Vi måste uppenbarligen ersätta efter vårdtyngd, för en mer jämlik vård. Ersättningssystemet måste gynna samordning, vilket ofta vård för dem med svårare eller mer komplicerade logopedbehov kräver. Vi måste också se till att det är de med verkligt behov av vård som först och främst får det. Ersättningssystemet måste gynna dem som kräver kreativ vård, och vi vill att vården här ska vara personcentrerad.

Anförande nr 249
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Jag ska börja med att berätta att den talklinik som finns vid Danderyds sjukhus inte omfattas av vårdvalet. Den är en del av Danderyds sjukhus och är en specialiserad logopedenhet. Nu gör vi om avtalen med de stora sjukhusen, så att de får ett omställningsavtal och inte alls i någon större omfattning ersättning utifrån prestation, som du säkert har hört talas om.

Bekymret tror jag är att Danderyds sjukhus har haft en väldigt hög kostnadsökningstakt, som vi har läst i tidningarna om de senaste dagarna att vi från ägarsidan i landstinget försöker göra någonting åt. Möjligen är det därför de tycker att de har fått en knepigare ekonomisk situation precis just nu.

Patienterna som behöver hjälp av en logoped ska så klart få det i fortsättningen också, de som är svårast sjuka ska alltid ha lättast att komma till vården och vi ska se till att vi får det vi vill ha för pengarna. I morse var Dag Larsson – som inte är här nu – snarare arg för att vi inte tog ännu hårdare tag i detta och gjorde ändå mer åt den kostnadsdrivande ersättningen i logopedi. Jag är glad att vi har lyckats åstadkomma detta och inte ta bort mer pengar. Nu är det viktigt att logopederna får vara med och utarbeta hur framtiden ska se ut på ett vettigt sätt, tillsammans med Afasiföreningen och med oss, så att alla får den vård som de behöver.

Anförande nr 250
Shadi Larsson (MP): Jag vill ännu en gång tacka för svaret. Det är bra om långa köer försvinner, men samtidigt är det viktigt att personalen inte ska behöva sjukskriva sig eller vara stressad.

§ 148 Interpellation 2015:25 av Per Carlberg (SD) om Berga Naturbruksgymnasium

Anförande nr 251
Per Carlberg (SD): Ordförande! Tack för ditt svar, Paul. Vi var iväg till Berga den 30 mars i år och fick se denna fantastiska verksamhet med egna ögon. Jag kan verkligen rekommendera alla att ta en sväng ut till Berga, ni kommer inte att ångra er.

Jag blir dock lite orolig när jag ser i svaret att ni överväger möjligheterna att överlåta Berga på annan huvudman. Det känns inte som om landstinget riktigt tror på Bergas framtid. Som jag nämnde i min interpellation tycker vi sverigedemokrater att Berga naturbruksgymnasium är väl värt att bevara och vi vill se att ekonomiska resurser tillförs denna verksamhet.

På Berga utbildar sig nästa generations lantbrukare för Stockholms län, som i dagens globaliserade samhälle måste ses som en ovärderlig tillgång. Om skolan och elevernas kunskap tas till vara så visar vi samtidigt på fullt allvar att vi satsar på närodlat och närproducerat i landstingets regi. Berga är framtiden för Stockholmsregionen!

Jag hoppas att vårt partis syn på Berga delas av andra partier här i landstingsfullmäktige, så att vi tillsammans kan säkerställa att naturbruksgymnasiets framtid stannar i landstingets regi.

Svartmöglet skulle nu tvättas, men det är riktigt viktigt att vi får till en ny ladugård på Berga.

Jag nöjer mig så – jag stod inget vidare.

Anförande nr 252
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Jag får ju inte vara sämre än interpellanten, så jag provar också detta sätt att tilltala församlingen. Det känns lite svårt att ha ryggen vänd mot alla, men jag ser ju ordföranden, och det är kanske viktigast i sammanhanget.

Per, det handlar inte om att inte tro på Bergas gymnasium som verksamhet utan snarare kanske tvivla lite grann på landstingets förmåga att vara skolhuvudman. Det ligger ju ganska långt från de kärnverksamheter som vi ägnar oss åt. Därför tittar vi nu på möjligheterna att överlåta skolan åt en annan huvudman. Det skulle kunna vara kommunen; det skulle också kunna vara någon friskola som vill bedriva verksamheten vidare. Vi har, av naturliga skäl, svårt att prioritera det som inte är vår kärnverksamhet, både kompetensmässigt och resursmässigt.

I dagsläget kan vi konstatera att skolan har ungefär hälften så många elever som den skulle behöva för att gå runt, och en tredjedel av det elevantal som man har kapacitet för. Att då säga att det är självklart att vi ska investera närmare 20 miljoner kronor på en ladugård, när vi vet att av de 110 elever som finns där är det ungefär 20 som går den utbildning som har användning av den – ska vi verkligen investera en miljon kronor per elev i detta? Är det rimligt att skolan belastar landstingets ekonomi med ett underskott på 16 miljoner kronor varje år? Detta är den fråga vi måste ställa oss.

Det finns också andra stora upprustningsbehov på naturbruksgymnasiet, som interpellanten har varit inne på. Det gör att vi även ur det perspektivet måste överväga om det här är någonting som landstinget ska ägna sig åt framöver, eller om det finns någon annan som kan se till att skolan drivs vidare med bättre förutsättningar.

Anförande nr 253
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag tycker att ni ska se mig lite bättre så jag står här framme i stället.

Det är som Paul Lindquist nämner, vi står inför något av ett vägval. Antingen ska vi fortsätta driva denna med förlust, men det är knappast försvarbart i dagens läge. Vi har sett vilka stora investeringar vi står inför i kollektivtrafiken och vi står inför stora investeringar i hälso- och sjukvården, och att då bedriva ett naturbruksgymnasium som inte går runt innebär att vi tar pengar från andra verksamheter och flyttar in i Berga, hur behjärtansvärt detta naturbruksgymnasium än kan vara.

Det känns svårt för mig att stå och försvara verksamheten där när den går med så stora underskott och skälet är att man inte kan attrahera tillräckligt många elever till skolan. Vi har cirka 112 elever i dag och skulle behöva komma upp i över 200 för att ha ekonomisk

bärkraft – och då har vi ändå inte räknat in stora investeringar som i så fall ska göras, till exempel denna ladugård.

Men denna fråga är inte färdigdiskuterad, som jag ser det, utan vi ska givetvis försöka ha en stor politisk enighet i frågan om hur vi ska hantera Berga naturbruksgymnasium.

Det handlar om ett vägval, som jag sade. Antingen fortsätter vi att bedriva det i vår egen regi som vi har i dag, men då måste vi på något sätt finansiera Berga. Alternativet är att hitta någon annan huvudman som kan fortsätta och bedriva detta naturbruksgymnasium. Jag tror att det innebär svårigheter för oss att fortsätta ha det så som vi har i dag, att fortsätta, och ännu svårare om vi ska pumpa in många miljoner i Berga naturbruksgymnasium som anläggning.

Vi får nog som sagt återkomma till att diskutera verksamheten vidare, och jag tror att frågan kommer upp till fullmäktige senare under året vad gäller dels om vi ska investera, dels hur vi ska göra med verksamheten i sig. Det finns i alla fall ett antal olika lösningar man kan diskutera.

Anförande nr 254
M e e r i W a s b e r g (S): Det är intressant när man har flera olika uppdrag. Att sitta här i landstingsfullmäktige och få höra att kommunen är påtänkt som en möjlig annan huvudman var mycket intressant eftersom jag även är kommunstyrelsens ordförande i Haninge, och mig veterligt har vi inte blivit approcherade av landstinget i den här frågan på en officiell nivå.

Berga naturbruksgymnasium är en väldigt viktig verksamhet. Jag vet att den har dragits med olika typer av problem under ganska lång tid. Men det kan också handla om vilka förutsättningar man har gett skolan att verka.

Det är som sagt fascinerande att sitta här och få höra ifrån Paul Lindquist att Haninge kommun är tilltänkt som en möjlig huvudman, när det inte har förts några sådana diskussioner.

Anförande nr 255
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Det är ju så att innan vi formellt approcherar någon tänkbar annan huvudman måste vi ha någon form av inriktningsbeslut i landstinget, vad vi ska göra. Vi har heller inte approcherat något antal friskoleföretag. Men om det är så att landstinget fattar beslut att vi ska gå med den inriktningen så tycker jag det är väldigt naturligt att ta kontakt med Haninge kommun i första hand, för att se om det finns ett intresse för att överta skolan, och i andra hand titta på om det finns friskolor som kan vara tänkbara.

Jag ser fram emot en bra dialog med kommunstyrelsens ordförande i Haninge.

O r d f ö r a n d e n : Ibland är det bra med landstingsfullmäktige – då får man veta saker!

§ 149 Interpellation 2015:26 av Susanne Nordling (MP) om alla människors rätt till vård, även fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i EU

Anförande nr 256
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Jag tackar för svaret – ett bra och balanserat svar.

Jag vill lyfta upp den problematik som finns runt vårdsituationen för fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i EU, eftersom den är komplicerad. De ska få subventionerad vård om de kan visa upp sitt europeiska sjukförsäkringskort, som vi alla har tillgång till. Problemet är att många fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare av olika anledningar inte har något sjukförsäkringskort, ofta utifrån en situation med diskriminering.

Jag vill också lyfta upp att det dels är diskriminering i deras hemländer, men det kan också vara det i ankomstländerna, och att de inte heller har råd att betala för sin vård.

Det betyder att de står helt utanför vårt läns sjukvård.

Frivilligorganisationer som Läkare i världen och Röda korset vittnar om människor som tillhör den här gruppen som inte alltid släpps in i Stockholms läns landstings sjukvård och att vårdpersonal söker svar på hur de ska bemöta de här människorna som saknar sjukförsäkringskort. Direktiven om hur betalningsansvaret ska se ut är oklart. I vissa fall ser personalen mellan fingrarna och låter bli att kräva någon betalning, i andra fall skickas en faktura som inte följs upp och i ytterligare andra fall skickas faktura till hemländerna. Det gör att många sjuka inte vågar söka vård i vårt landsting.

Sverige har faktiskt skrivit under FN-konventionen om allas rätt till hälsa och därmed garanterat att vi ska ha ett system där alla människor har rätt till läkarsjukvård i händelse av sjukdom. Det behöver vi också beakta när vi jobbar med de här frågorna.

Vi behöver ge vår vårdpersonal ett stöd. Det är därför jag lyfter upp det här, som jag anser är angeläget, och jag hoppas att vi ska kunna komma vidare i den här frågan.

Det poängteras i svaret att man ställer sig positiv till att den formella gången av betalningsansvar inte ska hindra någon ifrån att få vård som inte kan anstå. Men vi behöver också fundera på hur vi ska bemöta barn och unga. Här har vi i samtal med förvaltningen fått till svar att samma betalningsskyldighet tillämpas för barn som för vuxna. Det är en väldigt hård tolkning. Ni väljer också att i ert svar säga att vi ska invänta den nationella samordningen. Ja, det kan vara bra – men hälso- och sjukvårdspersonalen behöver redan i dag få ett stöd, också med hänsyn till läkaretiken, om att de som är i behov av vård måste få vård, sedan diskuterar vi hur vi sköter kostnader och det formella.

Anförande nr 257
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Tack, ordförande, fullmäktige! Och tack, Susanne Nordling, för en angelägen interpellation, skulle jag vilja säga, som tar upp en fråga om några av de kanske mest utsatta människor som vi har i vårt län. Den är, som du var inne på, inte så lätt – hela frågeställningen är ganska komplicerad.

Först och främst vill jag skilja på skyldigheten att erbjuda vård, eller rätten till vård, och betalningsansvaret. Det är ändå två olika saker, som jag tycker man ska hålla isär.

Alla människor som vistas i länet har rätt till vård som inte kan anstå. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska landstinget erbjuda att även den som inte är bosatt här får omedelbar hälso- och sjukvård när så är påkallat. Det gäller förstås också utländska besökare. Och i praktiken rör det sig här om akutvård, eller det kan också vara akut psykiatrisk öppenvård eller ibland sluten vård. Det är viktigt att budskapet är tydligt – det är klart att man måste kunna få vård.

För fattiga EU- och EES-medborgare och tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i EU men som inte har det här sjukförsäkringskortet som du nämnde, Susanne, tillämpas formella regler som finns i den överenskommelse som gäller i EU- och EES-området, och då finns det en betalningsskyldighet för hela vårdkostnaden. Det betyder i praktiken att man får en faktura. Precis som du säger hanteras sedan detta på olika sätt. Det kan gå till inkasso om ingen betalar, men vad är det för mening med att försöka driva in pengar av några av Europas mest fattiga och marginaliserade människor? Självklart kommer man aldrig att få in de pengarna, man gör bara de här människorna ännu mer utsatta.

Nu var jag lite formell här, men jag kan ju tycka någonting – och det gör jag verkligen. Jag tycker att det är under all kritik så som de här människorna blir behandlade av sina hemländer, och det får ju, precis som Susanne var inne på, effekter även i vårt land där man kan uppleva en diskriminering.

Jag tycker att vi ska vara tydliga med att vården inte är gratis. Vi har överenskommelser i Europa om hur vi ska samarbeta kring detta. För de allra flesta fungerar det bra. Men så finns det de här väldigt utsatta och diskriminerade grupperna. Jag tycker att vi ska skicka fakturorna till deras hemländer, till ambassaderna här. Det kommer kanske inte att göra att vi får in pengarna, men det är en moralisk signal som jag tycker att vi ska skicka: Vi i Stockholms läns landsting accepterar inte diskriminering av människor som är medborgare i europeiska länder och har rätt att vistas här och rätt till vård – och faktiskt också rätt till sjukförsäkringskort!

Det är inte säkert att vi får in en krona på det, men jag tycker att vi ska vara tydliga och visa detta öppet för vi måste sätta press på deras hemländer – och självklart fortsätta att erbjuda en god vård i Stockholms läns landsting.

Anförande nr 258
Malin Fijen Pacsay (MP): Med anledning av interpellationen från min partikollega Susanne Nordling och svaret från sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink har jag varit i kontakt med Röda korset och ansvariga på deras vårdförmedling. Där träffar de dagligen EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i EU som behöver hjälp med att få tillgång till vård. Vårdförmedlingen erfar att vårdinrättningarna i många fall kräver att patienterna betalar hela vårdkostnaden, mellan 1 800 och 3 000, och att vård ofta uteblir om inte betalningen sker. Även i de fall som patienten har ett giltigt europeiskt sjukförsäkringskort är utebliven betalning av egenavgiften, som ju ligger mellan 200 och 400 kronor, ofta ett problem eftersom patienten ofta inte kan betala. De flesta som söker upp Röda korset saknar helt betalningsförmåga.

Allt oftare på senare tid har Röda korset varit i kontakt med olika vårdgivare som väljer att skriva in fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare med uppehållstillstånd i EU som papperslösa. Detta förfarande verkar vara en pragmatisk lösning för att göra administrationen lättare, och möjligen också för att säkerställa att ersättningen utgår för patienten. Men Röda korsets personal har uppfattningen att vårdpersonalen, inte minst inskrivningspersonalen, ger intrycket av att inte känna till Socialstyrelsens påpekande om att EU- och EES-medborgare i enstaka fall kan omfattas av lagen. Det finns flera exempel från både vårdcentraler och tandvården där vårdgivaren först gett information att patienten inte har rätt till subventionerad vård som EU-medborgare och sedan ändå skrivit in patienten som papperslös, när Röda korset framhärdat i att patienten är i behov av vård som

inte kan anstå. Även de med giltiga sjukförsäkringskort får ofta inte heller tillgång till vård på grund av kortets begränsningar, höga egenavgifter och rigida rutiner.

Röda korset uppger att många drar sig för att söka behövlig vård utifrån oklarheter och oförmåga att betala vårdkostnaderna. Att skicka fakturan till hemlandet gör att risken finns att livet i hemlandet försvåras ytterligare. I Rumänien till exempel har man inte rätt till individuellt prövade socialförsäkringsförmåner om man har skulder till staten. Att skicka fakturan till hemlandet kan kännas som en rimlig idé ur politiskt perspektiv, men knappast ur ett mänskligt.

Anförande nr 259
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Tack så mycket. Jag ska börja med att fråga Anna Starbrink lite grann, men allra först vill jag tacka för en bra interpellation. Det här är en jätteviktig fråga.

Men sedan måste jag fråga, Anna: Har du hittat på någonting helt nytt nu som landstinget ska börja med? Att skicka fakturor till ambassader är faktiskt ingenting som jag vet att vi har gjort i det här landstinget tidigare. Och är det så att du har förslag till någonting sådant så får du nog komma med det på ett annat sätt än i ett svar på en interpellation, tycker jag. Det känns väldigt konstigt att i en debatt i fullmäktige komma upp med en helt ny rutin.

Det man gör i Stockholms läns landsting, och i de flesta andra landsting också, är att man lyssnar på vad SKL har sagt redan för över ett år sedan och som SKL:s jurister också har skrivit ned i olika handlingar som man också har skickat ut. Jag ska citera lite av vad det står där. Det är så att redan i regeringens förarbeten till lagen om vård till papperslösa – som egentligen heter lag om vård till personer utan tillstånd eller något sådant – framgår det att lagen ska kunna vara tillämplig även på unionsmedborgare i enstaka fall. Man kan alltså inte generellt säga att man behandlar den här typen av individer eller deras fakturor på ett visst sätt, men däremot kan man i varje enskilt fall göra bedömningen att man ska räkna de här personerna på samma sätt som personer som vistas i landet utan tillstånd. Det här är etablerat i Sverige i dag. Det enda som sägs i SKL:s bedömning är att det måste ske i varje enskilt fall för att man ska kunna använda detta, och att man alltså inte kan ha någon generell regel med dagens lagstiftning.

Så jag blir orolig, Anna, när du nu har hittat på någonting helt nytt, att skicka fakturor till ambassaderna. Jag vill hemskt gärna ha svar på detta.

Anförande nr 260
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ja, SKL har gjort den bedömningen, och Socialstyrelsen har faktiskt förtydligat detta när det gäller just den paragrafen inom ramen för lagen om papperslösa, att det inte utesluter att landstingen även kan ge vård till fattiga EU-medborgare. Man har gjort en specifik skrivning om att EU-medborgare som stannar längre än tre månader och saknar sjukförsäkring även omfattas av lagen om vård för papperslösa.

Faktum är att vi från regeringen får 75 miljoner för att täcka vården för papperslösa, och vi använder inte upp allt så vi kan faktiskt använda det till fattiga EU-medborgare och tredjelandsmedborgare. Det finns ett utrymme för oss. Det handlar mera om att se till att alla vårdenheter har en god information. Det är det viktiga i det hela!

Anförande nr 261
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Jag ska försöka svara på allt.

Jag tror inte vi behöver vara så oroliga när det gäller frågan om hur vi ska kontakta de olika länderna – det handlar ju i hög grad om Rumänien. Det här är en fråga som har lyfts tidigare, i samband med att en kvinna skulle genomgå en abort, tror jag, eller om det möjligen var ett missfall. Efter det väcktes frågan.

Det är också en fråga som förra socialministern tog upp, att vi måste kunna approchera en stat som missköter och helt enkelt diskriminerar sina medborgare. Jag tror inte att man ska göra det med individuella ärenden utan lite mera generellt, att man säger: Nu har vi haft ett antal patienter från ert land, ni borde skämmas över det, och så här mycket har det kostat.

Det viktiga här tror jag är det som Susanne är inne på, att informationen är skiftande i hur mycket man vet inom vården om hur man ska hantera det här. Man ställs ganska ofta inför knepiga situationer. Visst finns det patienter som är oroliga och inte vet var de ska söka vård, och det problemet måste vi ta på stort allvar. Därför är det jätteviktigt att informationsinsatserna görs, att de fortsätter och når ut så brett som det bara är möjligt. Det är också ett viktigt stöd för våra medarbetare i mötet med patienten, men det gör också att patienterna kan få denna information och sprida den i sina egna nätverk. Det är ett bekymmer att nå fram med kunskapen om var man kan söka vård och att man inte behöver vara rädd för att söka akutsjukvård i Stockholm. Det måste ju varje människa som befinner sig här känna sig alldeles trygg med.

Anförande nr 262
Malin Fijen Pacsay (MP): En reaktion på Annas inlägg: I alla fall Röda korset erfar vad gäller vårdförmedlingarna att många just är väldigt oroliga och drar sig för att söka vård, av olika skäl.

Slutligen vill jag bara säga: Att avvakta den nationella samordnarens förslag innebär att ett stort antal människor i behov av vård inte får detta tillgodosett inom SLL under det närmaste halvåret.

Varför kan inte Stockholm, där en mycket stor andel av de utsatta EU-migranterna befinner sig, ta efter de mest generösa landstingen och ge vård till alla utsatta EU-migranter utifrån det regelverk som finns för papperslösa? Förutom att det vore humanitärt skulle det även förenkla för personalen inom vården att kunna utgå ifrån behov och slippa försöka avgöra exakt legal status.

Anförande nr 263
Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande! Jag förväntar mig att den nationella samordnaren i närtid kommer med konkreta förslag, och då är det olyckligt om vi för ofta ändrar regelverk på kort tid.

Den insats som jag tycker är allra mest akut nu är informationsarbetet, att se till att våra medarbetare men naturligtvis också de privata aktörerna är väl förtrogna med vilka regler som gäller och att EU-medborgare som befinner sig i Stockholms län och behöver sjukvård snabbt ska ha den möjligheten.

Anförande nr 264
Pia Ortiz Venegas (V): Anna, nu ska jag vara lite onödigt tjatig och formell. Men det har faktiskt skickats ut ett skriftligt svar, som du har undertecknat. Det skriftliga svaret kommer att läsas av förvaltningar och kanske av vårdgivare och andra. I det skriftliga svaret skriver du ordagrant så här: ”Även om möjligheten till betalning är små bör faktura ändå skickas till berörd ambassad. Detta är viktigt av moraliska och symboliska skäl.” Jag vill att du nu säger, tydligt och klart, så att det förs till protokollet, att detta är ingenting du står för – det gör du ju uppenbarligen inte, enligt det svar vi fick alldeles nyss.

Det här kan nämligen leda till att vårdgivare och även personal inom vår förvaltning anser att du tycker att de ska skicka faktura till berörd ambassad i individärenden, och det vore väldigt olyckligt, Anna!

Anförande nr 265
Landstingsrådet S t a r b r i n k (FP): Ordförande! Min talartid är ute så det var generöst att jag fick möjlighet att svara.

Jag står för det jag säger. Jag tycker att vi ska vända oss till ambassaderna och berätta vilka belopp och hur många patienter det handlar om. Jag tycker att det är det moraliskt riktiga att göra. Jag tycker att vi måste sätta press på de andra länderna. Det är möjligt att vi nu talar helt förbi varandra. Vi kan säkert formulera det mer framgångsrikt än jag har gjort hittills, eftersom vi inte når fram till varandra. Men jag står för det. Jag tycker att vi från Stockholms läns landsting inte stillatigande ska acceptera att länderna behandlar sina medborgare på det här sättet. Jag tycker att vi ska trycka till dem på de sätt som vi kan göra, men naturligtvis med största hänsyn till individernas integritet och säkerhet.

§ 150 Interpellation 2015:27 av Ulf Landström (SD) om havsvattennivåer och dess miljöpåverkan

Anförande nr 266
U l f L a n d s t r ö m (SD): Ordförande, mina vänner! Jag ber inledningsvis att få tacka för ett innehållsrikt och analyserande svar. Bakgrunden till att jag ställde interpellationen är att jag har läst i National Geographic och sett en del filmer om konsekvenserna av att vattennivåerna ökar. Det finns numera, tycker jag, en ganska bred expertpanel som säger att det här är någonting som kommer att ske och att det är för sent att göra någonting för att stoppa den här utvecklingen. Jag håller givetvis med om att det här är ett svårt ämne, därför att det är komplexa och svåra frågor på många sätt.

Förutom att landstinget möjligen har ett ansvar när det gäller de egna investeringarna är det här kanske också en fråga för RUFS. Det här är, som jag ser det, en fråga som det är väldigt viktigt att hålla reda på. Vad händer egentligen? Vi vet genom olika mätningar som görs i dag att vattennivån vid Skeppsholmen ökar en centimeter per år och att det sker större ökningar på andra ställen. Jag är nöjd med det svar jag har fått, jag vill bara ställa en del konsekvensfrågor. Den första är: Kommer RUFS:en att innehålla en värdering av vilka vattennivåer som kommer att finnas i Mälaren och Saltsjön vid periodens slut och hur snabb höjningen kommer att vara?

Den andra frågan är: Har du någon uppfattning om vilket av länsstyrelsens tre alternativ som är det minst obehagliga man kan välja?

Om länsstyrelsens beskrivningar kommer att inträffa förefaller det som om det blir våldsamma kostnadsökningar för samhället, och landstinget är ju en del av samhället. Då undrar jag: Kommer man i RUFS:en att skriva någonting om vilka kostnader samhället kommer att drabbas av till följd av de här vattenökningarna och kommer man att diskutera konsekvenserna?

Anförande nr 267
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Tack, Ulf, för din fråga! Det här är ju en angelägen fråga som jag är glad åt att det finns ett engagemang för men bedrövad över att det ska behövas.

Jag har ju hänvisat till mitt svar så jag kan börja med att besvara de frågor som du ställer utöver frågorna i interpellationen. Den första var om man i RUFS:en kommer att analysera och ha uppgifter om vilka nivåer vi kan förvänta oss. Det utgår jag från att RUFS:en kommer att innehålla. Redan den befintliga RUFS:en berör frågeställningen om behovet av klimatanpassningar. I den aktualitetsbedömning som vi har diskuterat tidigare i dag är det många som påtalar vikten av att ytterligare stärka resiliens- och klimatanpassningsperspektivet i nya RUFS. Det är också det programbeslut som tillväxt- och regionplanenämnden har fattat, där vi ger en tydligare indikation mot att det ska ske. Där kommer vi naturligtvis att utgå från de mest trovärdiga, officiella bedömningar som nationella myndigheter och länsstyrelsen gör inom ramen för sina uppdrag. Svaret på den frågan kan jag med stor säkerhet säga är ja.

När det gäller frågan om de tre olika alternativ som länsstyrelserna i Mälardalen har analyserat kan jag upplysa övriga deltagare i landstingsfullmäktige om att det handlar om att

- för det första låta Mälaren helt enkelt bli en havsvik och därmed oanvändbar som vattentäkt,
- för det andra höja Mälarens vattenstånd så att det fortfarande ligger högre än havsytan, vilket skulle innebära att man måste översvämma betydande arealer av Mälardalen,
- för det tredje bygga någon form av spärr mellan skärgårdsöarna som gör att man så att säga kan kontrollera att havet inte tränger in i Mälaren.

Jag har ingen bedömning i dagsläget av vilket alternativ som är mest trovärdigt. Jag skulle dock säga att vi nog alla ser alternativet att låta Mälaren bli en havsvik som uteslutet. Det troligaste är kanske ändå alternativ tre, men det är en spekulation från min sida.

Den tredje frågan är jag inte säker på att jag uppfattade så jag kanske kan återkomma till den i ett senare svar.

Anförande nr 268
U l f L a n d s t r ö m (SD): Jag ber att få tacka för ett väldigt bra svar i ett ämne som egentligen är väldigt trist, precis som du var inne på. Det här är egentligen den tråkigaste frågan som vi har diskuterat över huvud taget.

Den tredje frågan som jag ställde gällde de kommande kostnaderna. Om det blir en sådan utveckling som man skissar på, det vill säga att havsvattnet stiger, föreställer jag mig att det blir våldsamma kostnader för samhället i största allmänhet. Kommer man i RUFS:en att diskutera konsekvenserna för samhället och i första hand för landstinget?

Anförande nr 269
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Som jag skriver i svaret på interpellationen ges redan planeringsförutsättningar för kommunerna. De planeringsförutsättningarna är viktiga för kommunerna att följa för att förebygga kostnader och att investeringar går förlorade. Jag anger också att till exempel de trafikinvesteringar som landstinget gör inte förväntas vara berörda inom ett hundraårigt tidsperspektiv i alla fall. Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi bereder oss för den här situationen, framför allt att vi har ett planeringsunderlag som gör att vi inte gör fel investeringar.

Även om du anger uppgiften att havsnivån stiger vid Skeppsholmen är det generellt sett så att vi fortfarande har en landhöjning som förefaller vara starkare än havsnivåhöjningen, vilket innebär att det troligen är några decennier ytterligare innan vi ser att havsnivåhöjningen så att säga börjar ta mark från oss och förvärrar det här problemet. I närtid tror jag faktiskt att extrema väderhändelser är det som det är mest akut att planera för.

Men naturligtvis, precis som interpellanten tar upp, behöver vi successivt bedöma kostnader för vad som kan krävas för att till exempel säkra dricksvattenförsörjningen och hindra översvämningar av Mälardalen. Det är en fråga som successivt behöver få en ökad aktualitet, men det är inte så att vi har en akut panik att göra väldigt stora investeringar här och nu. Det är snarare så att vi bör rikta en tydlig uppmaning till både oss själva och kommunerna att följa de riktlinjer som finns när det gäller förväntade havsnivåer och var det ur det perspektivet är olämpligt respektive lämpligt att bygga. Här kan man också tillägga att de rekommendationerna inte heller avser enbart mark som kan hamna under vatten utan också rasrisker, översvämningsrisker och annat som kan bli följden av till exempel ökad nederbörd.

Anförande nr 270
Ulf Landström (SD): Då ber jag att få tacka dig, Gustav, för en trevlig diskussion. Det du har antytt är att det här landstinget befinner sig i en förhållandevis gynnsam situation. Vi får väl vara glada över att vi inte bor i Skåne eller på någon annan plats där de kommer att få det betydligt värre.

Anförande nr 271
Landstingsrådet Hemming (C): Det passar ändå, och måste göras i det här sammanhanget, att påminna sig om att det är därför som vi har vårt klimatengagemang här i landstinget när det gäller att förebygga själva utsläppen av koldioxid och klimatpåverkande gaser och våra ansträngningar att bidra till en dynamik lokalt och nationellt, men framför allt globalt, som gör att vi kan klara av ett tvågradersmål. Det blir allt svårare att se att det kommer att vara realistiskt, men åtminstone ett tregradersmål måste ju klaras. Annars hamnar vi i den här situationen.

Ett resolut miljöarbete i landstinget hänger väldigt nära samman med vår trovärdighet när det också gäller att påpeka att kommuner och vi själva behöver ta höjd för de klimatförändringar som redan börjar komma och som vi definitivt kommer att få se mer av framöver.

§ 151 Interpellation 2015:28 av Jens Sjöström (S) om rätt till heltid

Anförande nr 272
Landstingsrådet Sjöström (S): Ordförande, ledamöter! Jag sade innan att det här är den populäraste tillställningen på dagen, när man får möjlighet att gå in i en interpellationsdebatt också.

Först av allt ett stort tack till Peter Carpelan för svaret på min interpellation. Enligt 2014 års statistik är det ca 5 800 personer av de 44 400 arbetstagarna i vårt landsting som jobbar deltid, ungefär motsvarande 13 procent. Jag är glad över att så många medarbetare söker sig till de viktiga sektorer som vi ansvarar för, framför allt sjukvården. Jag är också glad över att personallandstingsrådet säger sig värna det beslut som fattades under den socialdemokratiskt ledda majoriteten om att heltid ska vara norm både i våra verksamheter och bland anställningsformerna. Men jag blir oroad över de signaler vi får i dag när vi är ute på besök i verksamheterna, när vi besöker personal samt när vi talar med de fackliga företrädarna.

Det finns en klar risk att många av de deltidsanställda är ofrivilligt frivilligt deltidsanställda. Många beskriver att man inte mäktar med den situation som råder i verksamheten. Man beskriver stress, långa arbetspass, treskiftsarbete, delade turer och att man har svårt att få ihop sitt privatliv i den kaotiska bristen på kompetensförsörjning. Vi kan också se att sjukskrivningstalen stadigt ökar i stället för att minska och att vi i dag ligger högt i förhållande till många andra sektorer.

Vi kan också konstatera att många deltidsarbeten även har låg lön när man räknar yrket som heltid. Dessutom är det främst kvinnor som har de här tjänsterna. Det påverkar hela livet. Låg SGI vid sjukskrivning, låg pension på ålderns höst och svårigheter att i en region där bostadsbristen är ett faktum kunna ta ett bostadslån eller för den delen ett lån till annan livsinvestering.

Jag blir också bekymrad över att förändringen mot färre deltidsanställda går så långsamt. På åtta år har andelen deltidsarbetande hos oss minskat med 3,8 procent, från 16,8 till 13 procent. I ditt interpellationssvar står det dock en mening som jag gärna skulle vilja att du utvecklar något mer. Det står nämligen så här: ”Vidare ska en högre tjänstgöringsgrad vara legitim utifrån verksamhetens behov.” För mig blir det här lite motsägelsefullt. Du motsäger att just heltid ska vara norm. Det innebär ju att det inte är vi som arbetsgivare som ska forma en organisation och göra en planering som ger förutsättningar för heltidstjänster. Man kan elakt lätt tolka det som att det fortfarande finns en subjektiv bedömning av om man vill ha ett antal deltidsanställda eller inte. Frågan är: Följer ni beslutet om att heltid ska vara norm eller är det en subjektiv bedömning av verksamheterna?

Anförande nr 273
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Det är 44 000 anställda i Stockholms läns landsting, hela 87 procent, som arbetar heltid. Då säger man hela 87 procent, alltså nästan alla. De som inte arbetar heltid, hur stor del arbetar de i stället? Det är väldigt få som arbetar 50 procent. Det ligger på 75 procent, 85 procent eller 95 procent. De flesta av medarbetarna önskar själva att inte arbeta heltid utan att ha något lägre tjänstgöringsgrad. Det här är någonting som vi också ska värna om från Stockholms läns landstings sida. Det ska inte vara ett tvång att arbeta heltid utan det ska givetvis vara en valmöjlighet för dig som anställd. Ska vi vara en attraktiv, konkurrenskraftig och modern arbetsgivare gäller det att vara flexibel. Här skulle det kunna vara så att vi skulle kunna erbjuda dem som vill arbeta deltid att också kunna arbeta deltid. Det ska inte vara så att du tvingas till heltid.

Alla som har familj till exempel vet ju att livssituationen kan vara ytterligt olika under den tid av livscykeln som du arbetar. Småbarnsföräldern kanske vill gå ned i tjänstgöringsgrad eller arbeta deltid. Det är någonting som varierar. När du blir lite äldre kanske du vill gå upp till heltid igen. Den möjligheten finns givetvis och den ska finnas därför att vi ska vara en attraktiv arbetsgivare.

Absolut är det så som Jens nämner att normen ska vara att vi ska kunna erbjuda heltid för den som så önskar. Det skrev vi också i förra årets budget. Det ska vara den grundregel som vi har inom landstingets olika verksamheter. Men det är klart att det också kan vara så att du inte har möjlighet att arbeta heltid på alla arbetsplatser. Det beror på vilken enhet du arbetar på. Men inriktningen är givetvis att heltid ska vara normen om du så önskar. Sedan finns det olika regler som styr vad gäller möjligheten att gå upp i tid. Det är givetvis LAS i första hand men det är också andra lagar som styr vid arbetsbrist och annat.

Jag vill ändå koppla ihop detta med kompetensförsörjningsstrategin, som vi pratat om. Det här är också en del av det samlade greppet att långsiktigt se över arbetsgivar- och kompetensförsörjningsfrågorna, varav det här givetvis är en del. Men det är självklart så att det också måste vara upp till individen. Vill man arbeta deltid kan det också ges möjlighet att arbeta deltid. Det ska inte vara ett tvång att arbeta på det sätt som jag uppfattar att interpellanten skrev.

Sedan kunde jag inte låta bli att studsa lite grann inför frågan: Vad har du gjort för att aktivt motverka deltidsarbete? Jag motverkar inget arbete, Jens. Arbetslinjen är det som gäller.

Anförande nr 274
Kerstin Burman (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Det är bra att vi ser att normen här i landstinget är rätt till heltid men deltid en möjlighet. Ofrivillig deltid är en stor nutida jämställdhetsfråga som oftast drabbar kvinnor i form av låga eller otillräckliga inkomster när det gäller lön eller pension.

Här i landstinget får vi också fundera lite extra över vad som verkligen är en ofrivillig arbetstidsförkortning. Det är så på grund av att en sådan förkortning ofta sker av arbetsmiljöskäl. Även i detta fall är de drabbade i stor utsträckning kvinnor.

Därför är det också högstrimligt, tycker vi, att frågor om frivilligt och ofrivilligt deltidsarbete bör vara stående inslag i våra medarbetarenkäter och också i de jämställdhetskartläggningar som vi gör i enlighet med jämställdhetslagen så att vi har löpande information om hurdant läget är och kontroll på frågan var problemen finns och i det fallet utifrån medarbetarnas egen definition.

Det är naturligtvis bra att frågan lyfts in i en kompetensförsörjningsstrategi och jobbas med på många håll, men det är absolut nödvändigt att det är en fråga som arbetas med i det systematiska jämställdhetsarbete som landstinget som arbetsgivare gör.

Frågan är vad en heltid ska ligga på rent arbetstidsmässigt, och den frågan får vi säkert tillfälle att återkomma till inom en nära framtid. Att det här ses som en del i ett löpande och strategiskt jämställdhetsarbete är av största vikt för att det ska fungera, tycker vi.

Anförande nr 275
Pia Ortiz Venegas (V): Jag ska börja med att tacka Jens för en jättebra interpellation! Det är lätt att fastna i siffror, och när det blir många nollor så tappar man lätt bort sig lite grand.

87 procent låter ju väldigt bra. De flesta jag känner jobbar ju heltid i alla möjliga branscher, så att vi hamnar på 87 procent gör väl oss inte bättre än någon annan arbetsgivare – vi är väl snarare lite sämre.

Men detta betyder ju att 13 procent inte jobbar heltid. Det är 5 720 personer. Det går ju inte bara att strunta i dem bara för att de inte är i majoritet. Det är nästan 6 000 personer som ändå arbetar deltid, och även om en bråkdel av dem är ofrivilliga så är det ju tusentals personer som vi talar om.

Det här handlar om rätten att försörja sig själv och ha ett självständigt liv. Väldigt många av de här människorna är kvinnor, och vi vet att väldigt många av dem jobbar inom till exempel vårdsektorn. Man får faktiskt fråga sig varför människor önskar att inte jobba heltid. Vad har vi gjort med heltidsarbetet som har lett till att man inte vill ha det? Självklart finns det familjeförhållanden och annat som kan göra att man går ned i arbetstid, åtminstone tillfälligt, men det kan inte förklara 5 720 personer!

Varför vill man inte arbeta heltid? Jag känner ett antal personer som inte arbetar heltid och jag vet också varför de inte gör det, och om dem tänker jag berätta nu.

Jag känner en kvinna som har jobbat natt i tjugo år som undersköterska. Hon klarar inte att jobba heltid, det är för tungt. Det är ett väldigt ensamt arbete och det är oerhört stressigt. Hon får ta hand om olika avdelningar alldeles ensam. Det finns en sjuksköterska på huset som hoppar in vid behov, men som inte finns på avdelningen. Den hör kvinnan klarar inte att jobba heltid, det finns inte en chans.

Detta gjorde att hon under en period som varade fem år av hennes liv inte hade råd att ta semester. Hon försörjer sig nämligen på ob-tillägg och dem får man inte när man tar semester. Om hon hade haft råd att gå upp på heltid, så hade hon haft råd att ta ut sin semester.

Jag känner en annan person som arbetar på ett akutsjukhus och som säger att det är så fruktansvärt stressigt. Hon säger att om hon skulle valt att jobba heltid, så skulle hon ha blivit sjukskriven i stället. Det är inte heller vettigt.

Det här handlar om arbetsmiljö, om arbetstider. Och om vi ska komma någonstans i den här frågan så måste vi väl åtminstone börja med att fråga de här 5 720 personerna inte bara om det är frivillig deltid de arbetar utan också varför de inte vill arbeta heltid. Först då kan vi komma någon vart.

Men jag vet inte ju om den politiska viljan finns eftersom du samtidigt säger att du lutar dig mot att arbetsgivaren är den som ska avgöra om man ska få heltid eller ej. Det är tråkigt, men vi får se fram emot nästa val och se om vi kan få till stånd en förändring i det här huset då.

Anförande nr 276
Landstingsrådet Sjöström (S): Ordförande, ledamöter! ”Vidare ska en utökad tjänstgöringsgrad vara legitim utifrån verksamhetens behov.” Ja, vi får väl se vad det där står för. Det skulle i alla fall vara väldigt intressant att höra Peter utveckla det där.

Peter, även om jag är glad över det du skriver om att ha heltid som norm så är jag ändå lite bekymrad, för jag känner inte att du tar emot *pointen* med den här interpellationen. Det är precis som Pia med flera också varit inne på – det här handlar faktiskt om förutsättningarna för att jobba heltid eller inte.

Du funderade också, kanske lite raljerande, över det faktum att man över huvud taget ska kunna arbeta deltid. Jag tycker att vi måste vara väldigt tydliga med att våra arbetstagare också ska berätta om konsekvenserna. Vi har i dag en stor andel kvinnor som kommer upp i pensionsåldern och som i princip inte har en pension som det är möjligt att leva på.

Det är klart att den som under ett antal år går ned på deltid inom vård- och omsorgsyrkena för att man inte orkar arbeta heltid eller för att det finns andra saker som påverkar livet, så påverkar det valet hela din ekonomiska situation för tid och evighet – framför allt om du skulle vara ensamstående så kan man säga att det här blir ett stort bekymmer.

Uppenbarligen är det så att jag med flera är nyfikna på och intresserade av vad som skulle kunna göras så att fler skulle välja att orka arbeta heltid. Därför tycker jag också att det vore på sin plats att bedriva ett mer aktivt arbete för att undanröja hinder i verksamheten, hinder som gör att faktiskt många inte orkar och att många ofrivilligt väljer att inte förtjäna sin förutsättning för en pension värd namnet. Sådant är liksom inte acceptabelt.

Därför hoppas jag att vi i personalutskottet nu också gemensamt kan bli överens om att genomföra just en sådan här undersökning bland dem som i dag jobbar deltid för att ta reda på vilka de bakomliggande orsakerna är till att man valt en lägre tjänstgöringsgrad. Bara genom att veta och ta itu med grundproblemen kan vi också undvika fortsatta situationer där kvinnor, som det faktiskt ofta är, drabbas hårdast av minskat ekonomiskt livsutrymme för resten av livet.

Anförande nr 277
Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande! Jag känner att jag vill säga några ord om den här frågan, för jag tycker att den är så viktig. Den handlar om arbetslinjen, den handlar om människors möjligheter till egen försörjning, men det handlar också om hälso- och

sjukvårdens möjligheter att bemanna alla de pass som måste bemannas för att vi ska ha en väl fungerande hälso- och sjukvård.

Jag tycker att det är ett alldeles rimligt krav att ställa att man ska ha möjligheten att jobba heltid om man vill kalla det så. Det kanske inte innebär att man på varje arbetsplats kommer att kunna fylla en heltid, men då kan vi i denna stora organisation se till att man får göra det genom att samarbeta i olika delar av landstinget.

I Stockholms stad man löst detta problem. Det förra Alliansstyret i Stockholm införde det. Jag tycker att vi ska hålla fast vid det här också, inte minst av det skäl som Jens var inne på, nämligen därför att detta är en jämställdhetsfråga som påverkar i huvudsak kvinnor enormt mycket.

Det finns väldigt många kvinnor som är pensionärer men som inte kan leva på sin pension, vilket är en direkt följd av att man i sitt yrkesliv har jobbat deltid. Det är säkert inte alla gånger ofrivilligt utan ett medvetet val – det är helt okej att göra de valen om man är informerad om vad de innebär, men om det är grundat i att man har en arbetsmiljö som gör att man inte orkar arbeta heltid, då är det inte okej. Ett starkt arbetsmiljöarbete är en jätteviktig insats i arbetslinjens tecken.

Anförande nr 278
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Normen är givetvis att du ska ha möjlighet att arbeta heltid om det är så att du önskar det. Det är också den linje som vi har i landstinget.

Vidare tycker jag att Jens har en poäng när han säger att vi borde undersöka varför vissa arbetar deltid, om det är frivilligt eller om det är något annat skäl som ligger bakom. Det som sticker ut i den här frågan är att till exempel 50 procent av barnmorskorna arbetar deltid. Det kunde vara intressant att veta varför det är på det sättet. De sticker ut i statistiken som gäller graden av anställning bland våra medarbetare.
Jag är helt med på att vi kanske i någon enkätform eller på något annat sätt ska studera skälen till det hela. Men jag håller fast vid uppfattningen att det givetvis måste vara frivilligt. Är det familjesituationen eller är det någonting annat så måste det styra i första hand hur de ska arbeta.

Vi kan inte tvinga människor och säga att de måste arbeta heltid, basta, bara för att det kan vara något slags kvinnofråga. Det är ju helt orimligt.

Det måste bygga på frivillighet. Om man vill utöka sin arbetstid så *fine*, då ska vi som arbetsgivare givetvis försöka ställa upp så mycket som vi bara kan för att hjälpa till med det.

Med de orden vill jag också tacka för debatten hittills, men det kommer några ytterligare talare.

Anförande nr 279
P i a O r t i z V e n e g a s (V): En liten kortfattad kommentar, bara.

Peter, tvång är inte detsamma som rättighet. Det är två helt skilda saker. Det är ingen här som har velat tvinga någon att arbeta heltid. Däremot, precis som Jens säger, måste man åskådliggöra de konsekvenser som blir följden av att faktiskt välja att arbeta deltid. Det här är ett strukturellt problem i samhället, och det handlar om jämställdhet.

Anna, du är kreativ i kväll. Det här är andra gången som det kommer nya förslag från dig. Den här gången tyckte jag att det var ett väldigt bra förslag. ”Rätt till heltid är ett rimligt krav.” Jättebra!

Det här är en fråga som Vänsterpartiet har drivit länge, och du är välkommen in i den kampen!

Anförande nr 280
Landstingsrådet Sjöström (S): Ordförande, ledamöter! Tack, Anna! Jag är väldigt glad över att ni också har en diskussion inom Alliansen om effekterna av det här strukturella problemet.

Peter, jag tror att vi förstår varandra halvvägs. Men just när du kommer till slutklämmen så raljerar du lite grand över att det här håller på att bli som en kvinnofråga. Ja, det är en kvinnofråga. Det är definitivt en kvinnofråga. Det här är ett strukturellt problem som finns i min familj på ganska nära håll och ett problem som jag tror finns hos många här i salen om man ser sig runt i sin familj och i sin bekantskapskrets.

Låt oss vara överens. Det gläder mig att du tar den utsträckta handen och att vi går vidare för att nu lite djupare undersöka hur det egentligen är och vilka de grundläggande bakomliggande orsakerna är. Det gläder mig och det får vara en bra avslutning på kvällen.

Anförande nr 281
Landstingsrådet Nordling (MP): Jag känner att vi från Miljöpartiet också behöver säga de ord som flera talare nu har sagt: rätt till heltid och möjlighet till deltid.

Fackförbundet Kommunal genomförde en undersökning som nu har några år på nacken. De gjorde en undersökning bland alla sina medlemmar, och då kunde de visa att av alla dem som hade deltid vill 65 000 egentligen ha heltid. Den undersökningen avsåg hela Sverige. Om vi är en av de största arbetsgivarna i Sverige, så borde vi ju faktiskt tänka på att det faktiskt är ganska många som vill ha heltid men kanske inte har möjlighet att gå upp i arbetstid. Eftersom vi erbjuder heltid så måste det finnas andra faktorer som gör att medarbetare ändå väljer deltidsarbete. Vilka är då de faktorerna?

Generellt behöver vi genomföra bättre kartläggningar för att kunna ha fakta. Peter Carpelan berörde tydligt att vi inte har underlag för att kunna säga varför medarbetarna inte väljer heltid.

Här nämndes tidigare barnmorskorna, och ni känner ju till sjuksköterskeupproret för högre löner. Men barnmorskorna valde att inte begära högre löner utan bättre arbetsmiljö. Högst troligt hittar vi i arbetsmiljön en viktig anledning till att de väljer att jobba deltid, eftersom den inte styrs av lönen.

Det här är en fråga om trygghet, det här är en fråga om jämställdhet, den här frågan berör definitivt kvinnor!

Det handlar om såväl sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, pensionen som om rätten och möjligheten att klara sin egen försörjning och ha ett ekonomiskt oberoende.

Vi har ett samhälle som förutsätter att vi ska klara oss själva – då måste också arbetsvillkoren vara därefter! Och då måste vi vara en attraktiv arbetsgivare, och arbetsmiljön måste leva upp till det.

Anförande nr 282
Landstingsrådet Starbrink (FP): Ordförande! Det är roligt att du ser mig som kreativ, Pia! Själv känner jag mig lite trött så här mot slutet av kvällen.

Rätten till heltid, att ha den möjligheten, är en fråga som vi från Folkpartiets sida har drivit och som vi har varit med om att genomföra på många ställen. Även här i landstinget ska heltid vara normen. Jag tror inte att vi har olika åsikter i den frågan.

Diskussionen om det här är en kvinnofråga eller ej – vad nu det är – eller om det kanske är en ekonomisk fråga, det kanske är en välfärdsfråga. Jag ser det dessutom ur landstingets perspektiv som en kompetensförsörjningsfråga. Om landstinget ska lyckas vara en attraktiv arbetsgivare även i framtiden, så måste vi ha sjysta regler på våra arbetsplatser och ett bra erbjudande till dem som ska komma och arbeta i vårdens viktiga verksamheter.

Därför gör vi enorma investeringar just nu i god arbetsmiljö, efter bra löneutveckling. Vi har i detta fall arbetat med flera viktiga initiativ, och möjligheten att arbeta heltid är ett helt centralt inslag i det arbetet.

Detta är Alliansens linje, och det låter som om det är er linje. Det känns som om vi kan avrunda den här kvällen i något slags samförstånd.

Anförande nr 283
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande! Jag vill egentligen runda av, för i debatten här i kväll verkar det ändå råda rätt så stor konsensus kring de här frågorna. Om det är en jämställdhetsfråga eller inte må väl vara osagt, men det är klart att det kan vara en valfråga, det vill säga att du får välja som individ när du tjänstgör inom landstinget. Dels kan det givetvis vara en ekonomisk fråga för den enskilde.

Jag tror att det vi ska göra från personalutskottets sida är att titta lite närmare på de här siffrorna. Vi har ett bra underlag, men man kan grotta lite ytterligare, bland annat på det som sticker ut. Barnmorskorna sticker ut. Då kan vi titta lite närmare på varför det är som det är på barnmorskefronten till exempel och en del andra frågor. Det vore en bra väg att gå.

Vi ska vara moderna som arbetsgivare, var ska möjliggöra både heltid och deltid för våra medarbetare.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Jonas Lindberg (V) 6:1, 7, 11
Landstingsrådet Carpelan (M) 6:2, 10, 15, 109, 115, 203, 253, 273, 278, 283
Ninos Maraha (FP) 6:3, 29, 166, 198, 200
Landstingsrådet Nordling (MP) 6:4, 20, 53, 55, 57, 179, 202, 228, 232, 256, 260, 281
Landstingsrådet Jörnehed (V) 6:5, 13, 175, 177, 211, 213, 218, 220, 234, 236, 238
Michel Silvestri (MP) 6:6, 16, 23, 110, 113, 208, 215, 231
Landstingsrådet Sjöström (S) 6:8, 12, 118, 128, 190, 192, 194, 199, 201, 204, 272, 276, 280
Birgitta Sevefjord (V) 6:9
Pia Helleday (M) 6:14, 210
Landstingsrådet Larsson (S) 6:17, 18, 21, 28, 46, 71, 73, 75, 187, 189
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M) 6:19, 24, 31, 116, 240, 241, 247, 249
Kerstin Burman (V) 6:22, 27, 186, 216, 274
Olle Reichenberg (M) 6:25, 184
Theo Bodin (V) 6:26, 30
Landstingsrådet Wikholm (S) 6:32, 42, 45
Landstingsrådet Tamsons (M) 6:33, 44, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 223, 225, 227
Karl Henriksson (KD) 6:34, 120
Rickard Wall (SD) 6:35, 43, 89, 91, 93, 147, 152, 153, 161, 188
Lukas Forslund (C) 6:36
Malin Karlsson (MP) 6:37, 77, 79, 81
Anna Sehlin (V) 6:38, 124, 132, 142, 145, 156, 158
Harry Bouveng (M) 6:39
Freddie Lundqvist (S) 6:40
Leif Gripestam (M) 6:41, 130, 134, 136
Landstingsrådet Ullberg (S) 6:47, 49, 51
Landstingsrådet Rosdahl (M) 6:48, 50, 52, 96, 98, 100, 163, 170, 173, 191, 193, 195
Landstingsrådet Starbrink (FP) 6:54, 56, 58, 72, 74, 76, 243, 245, 257, 261, 263, 265, 277, 282
Catharina Wahlgren (V) 6:59, 61, 63
Per Carlberg (SD) 6:65, 67, 69, 239, 251
Gunilla Roxby Cromvall (V) 6:83, 85, 87, 172, 181, 183
Anders Lönnberg (S) 6:95, 97, 99
Natasha Ringblom (M) 6:101, 107
Natassia Fry (-) 6:102
Pegah Afshanan (-) 6:103
Stefan Karlsson (-) 6:104, 106
Sherin Mehdi Neja (-) 6:105
Ordförande Sandström (M) 6:108
Aram El Khoury (KD) 6:111
Lars Harms Ringdahl (MP) 6:112
Landstingsrådet Forslund (FP) 6:114, 229, 233
Landstingsrådet Hemming (C) 6:117, 129, 137, 138, 149, 151, 155, 157, 160, 267, 269, 271
Charlotte Broberg (M) 6:119
Mattias Lönnquist (FP) 6:121, 143
Malin Fijen Pacsay (MP) 6:122, 131, 258, 262
Landstingsrådet Lindquist (M) 6:123, 140, 174, 176, 178, 252, 255
Rolf Lindell (S) 6:125
Anders Olander (C) 6:126
Ulf Landström (SD) 6:127, 222, 224, 226, 266, 268, 270
Robert Johansson 6:133, 135, 197, 221
Nina Unesi (S) 6:139
Thomas Bengtsson (MP) 6:141, 148, 150
Lennart Kalderén (M) 6:144, 146
Vivanne Gunnarsson (MP) 6:154, 159

Tara Twana (S) 6:162
Shadi Larsson (MP) 6:164, 171, 246, 248, 250
Aviva Barczewska (MP) 6:165
Pia Ortiz Venegas (V) 6:167, 196, 205, 259, 264, 275, 279
Cecilia Elving (FP) 6:168
Arin Karapet (M) 6:169
Maria Fälth (KD) 6:180, 182, 230
Kristin Liljeqvist (MP) 6:185
Landstingsrådet Bohlin (KD) 6:206, 209, 212, 214, 235, 237
Ifra-Degmo Mohamed (V) 6:207
Jessica Ericsson (FP) 6:217, 219
Lotta Nordfeldt (SD) 6:242, 244
Meeri Wasberg (S) 6:254